

DR 2 TAHUN 2020
DEWAN RAKYAT YANG KEEMPAT BELAS
PENGGAL KETIGA

LAPORAN JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
(PAC) PARLIMEN KEEMPAT BELAS

PROJEK SISTEM KUTIPAN CAJ JALAN (RC)
DAN REKOD KEMASUKAN KENDERAAN ASING (VEP)

- **KEMENTERIAN PENGANGKUTAN (MOT)**

AHLI-AHLI JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN PENGGAL KE 14

1. YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong] **- Pengerusi**
2. YB. Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur] **- Naib Pengerusi**
3. YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]
4. YB. Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]
5. YB. Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]
6. YB. Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]
7. YB. Puan Wong Shu Qi [Kluang]
8. YB. Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]
9. YB. Tuan Larry Soon @ Larry Sng Wei Shien [Julau]
10. YB. Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar]
11. YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]
12. YB. Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]
13. YB. Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]
14. YB. Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]
15. YBhg. Datuk Roosme binti Hamzah **- Setiausaha PAC /
Setiausaha Dewan Rakyat**

WAKIL TETAP KERAJAAN DALAM PAC (EX-OFFICIO PAC PARLIMEN)

1. Kementerian Kewangan Malaysia (MOF)
2. Kementerian Hal Ehwal Ekonomi (MEA)
3. Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA)
4. Jabatan Audit Negara (JAN)
5. Jabatan Peguam Negara (AGC)
6. Jabatan Akauntan Negara Malaysia (JANM)
7. Suruhanjaya Pencegahan Rasuah (SPRM)

LAPORAN
JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)
PARLIMEN KEEMPAT BELAS

BIL	PERKARA	MUKA SURAT
1	LAPORAN JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN BERHUBUNG PROJEK SISTEM KUTIPAN CAJ JALAN (RC) DAN REKOD KEMASUKAN KENDERAAN ASING (VEP)	1 - 43
2	RUMUSAN & SYOR JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN	44 - 45
3	AGENDA MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN	-
4	LAPORAN PROSIDING	-
5	DOKUMEN PEMBENTANGAN	-

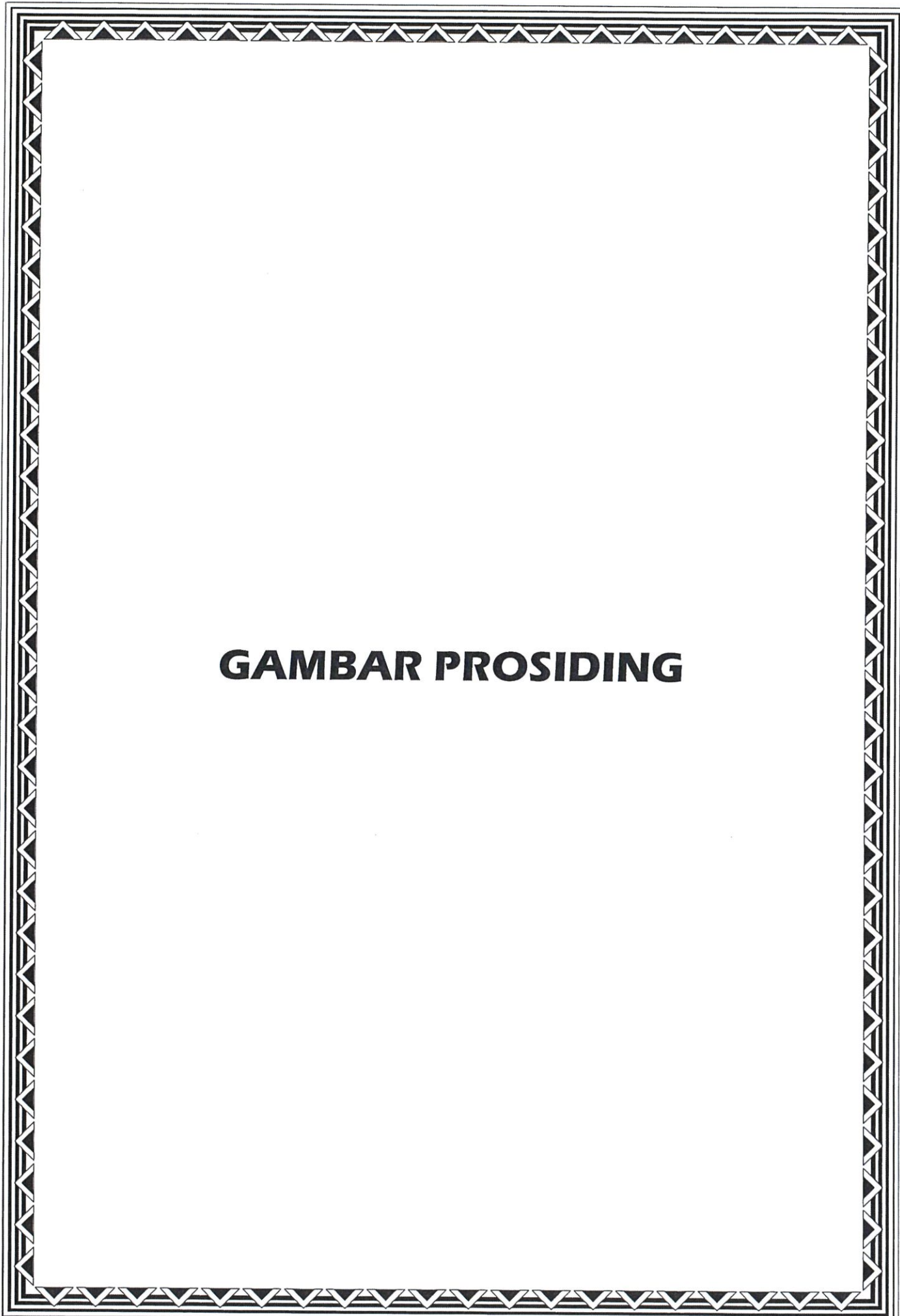

GLOSARI

GLOSARI

AGC	Jabatan Peguam Negara
ANPR	<i>Automated Number Plate Recognition Reader</i>
CAPEX	<i>Capital Expenditure Contract</i>
CMSR	<i>Corrective Maintenance Summary Report</i>
EOT	<i>Extension of Time</i>
EPU	Unit Perancang Ekonomi
FAT	<i>Final Acceptance Test</i>
JAN	Jabatan Audit Negara
JANM	Jabatan Akauntan Negara
JKDM	Jabatan Kastam Diraja Malaysia
JPA	Jabatan Perkhidmatan Awam
JTICT	Jawatankuasa Teknikal ICT
JPJ	Jabatan Pengangkutan Jalan
KBS	Kementerian Belia dan Sukan
KSU	Ketua Setiausaha
LAD	<i>Liquidated Ascertained Damages</i>
LOA	<i>Letter of Award to Undertake Subcontract Works</i>
LKAN	Laporan Ketua Audit Negara
MEA	Kementerian Hal Ehwal Ekonomi
MOF	Kementerian Kewangan
MOT	Kementerian Pengangkutan
OPEX	<i>Operational Expenditure Contract</i>
PAC	Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara
PAT	<i>Provisional Acceptance Test</i>
PDRM	Polis DiRaja Malaysia
PM	Peraturan Mesyuarat

PRU14	Pilihanraya Umum Ke 14
RC	<i>Road Charges</i>
RFID	<i>Radio Frequency Identification Device</i>
SLA	<i>Service Level Agreement Report</i>
SON	<i>Statement of Needs</i>
SPRM	Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia
SST	Surat Setuju Terima
VEP	<i>Vehicle Entry Permit</i>
VM	<i>Value Management</i>
YAB	Yang Amat Berhormat
YB	Yang Berhormat
YBhg	Yang Berbahagia

GAMBAR PROSIDING

LAPORAN
JAWATANKUASA KIRA-KIRA
WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN

LAPORAN JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN BERHUBUNG PROJEK SISTEM KUTIPAN CAJ JALAN (RC) DAN REKOD KEMASUKAN KENDERAAN ASING (VEP) DI BAWAH KEMENTERIAN PENGANGKUTAN (MOT)

1. PENDAHULUAN

Projek Sistem Kutipan Caj Jalan / *Road Charges* (RC) dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing / *Vehicle Entry Permit* (VEP) oleh Kementerian Pengangkutan (MOT) adalah sebahagian daripada penemuan audit yang dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara (LKAN) Tahun 2017 Siri 2 dan dibentangkan di Parlimen pada 3 Disember 2018.

2. OBJEKTIF PERBINCANGAN

Selaras dengan mandat yang diberikan di bawah Perkara 77 (1) (c) dan 83 (2) Peraturan-peraturan Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat serta Arahan Perbendaharaan 304 (a), PAC Parlimen telah membincangkan penemuan Jabatan Audit Negara (JAN) berhubung Projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing bertujuan untuk mengkaji dan meneliti sama ada pengurusan projek tersebut dilaksanakan dengan cekap dan berkesan serta mencapai objektif utama yang ditetapkan.

3. SKOP DAN METODOLOGI

3.1. Perbincangan telah dibuat melalui pendekatan berikut:

- i. memanggil pihak yang berkepentingan dan terlibat dalam Projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing iaitu Ketua Setiausaha (KSU) Kementerian Pengangkutan, mantan Ketua Setiausaha (KSU) Kementerian Pengangkutan dan mantan Menteri Pengangkutan untuk memberi keterangan mengenai peranan dan penglibatan mereka dalam isu yang dibincangkan; dan
- ii. menjemput wakil daripada agensi Kerajaan Persekutuan seperti Kementerian Kewangan (MOF), Kementerian Hal Ehwal Ekonomi (MEA), Jabatan Audit Negara (JAN), Jabatan Akauntan Negara (JANM), Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA), Jabatan Peguam Negara (AGC), Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM) untuk menghadiri prosiding PAC Parlimen berhubung isu ini.

3.2. Prosiding yang telah diadakan adalah seperti berikut:

BIL.	TARIKH / MASA	RUJUKAN PROSIDING	SAKSI
1.	20 Februari 2019 / 9.00 pagi	Bil. 4/2019	YBhg. Datuk Mohd Khairul Adib Bin Abd Rahman [Ketua Setiausaha, Kementerian Pengangkutan Malaysia (MOT)]
2.	27 Mac 2019 / 2.30 petang	Bil.8/2019	YBhg. Dato' Sri Liow Tiong Lai (Mantan Menteri Pengangkutan Malaysia)

3.	3 April 2019 / 2.30 petang	Bil. 7/2019	YBhg. Datuk Seri Dr. Ismail Bakar [Mantan Ketua Setiausaha, Kementerian Pengangkutan Malaysia (MOT)]
4.	3 September 2019 / 2.30 petang	Bil. 32/2019	YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng [Mantan Ahli Parlimen Tanjung Piai dan Mantan Pemegang Saham TC Sens Sdn. Bhd.]
5.	23 Oktober 2019 / 2.30 petang	Bil. 39/2019	YBrs. Tuan Tan Chean Suan [Ketua Pegawai Eksekutif, TC Sens Sdn. Bhd.]

4. LATAR BELAKANG PROJEK SISTEM KUTIPAN RC DAN VEP

4.1. Projek Sistem RC dan VEP merupakan salah satu projek di bawah Kementerian Pengangkutan (MOT) manakala agensi pelaksana adalah Jabatan Pengangkutan Jalan (JPJ).

4.2 Pada 27 Mac 2015, Jemaah Menteri membenarkan MOT melaksanakan kutipan RC serta mendaftar dan mengeluarkan tag *Radio Frequency Identification Device* (RFID) bagi sistem VEP untuk semua kenderaan berpendaftaran asing yang memasuki negara ini.

4.3 Tujuan utama projek ini adalah untuk mengenakan caj jalan sejumlah RM20 untuk sekali masuk bagi kenderaan persendirian berpendaftaran asing, mendaftar kenderaan yang memasuki Malaysia, memantau pergerakan trafik di pintu sempadan Malaysia-Singapura serta mengenal pasti kenderaan yang mempunyai saman-saman tertunggak yang dikeluarkan oleh JPJ dan Polis DiRaja Malaysia (PDRM) serta membantu mencegah penyeludupan kenderaan.

4.4 Sistem ini dipasang di Kompleks Kastam, Imigresen dan Kuarantin (KIK) Bangunan Sultan Iskandar (BSI) dan KIK Kompleks Sultan Abu Bakar (KSAB), Johor.

4.5 Projek ini telah dilaksanakan oleh kontraktor TC Sens Sdn. Bhd. yang dilantik secara rundingan terus dengan kos berjumlah RM149.45 juta melibatkan dua (2) kontrak berasingan iaitu *Capital Expenditure Contract* (CAPEX) berjumlah RM45.15 juta dan *Operational Expenditure Contract* (OPEX) berjumlah RM104.30 juta. Berdasarkan kontrak CAPEX dan Surat Setuju Terima (SST) Pindaan bertarikh 13 Jun 2016, tempoh kontrak adalah 17 bulan 2 minggu yang berakhir pada 30 April 2017 termasuk 12 bulan tempoh jaminan. Bagi kontrak OPEX, tempoh pelaksanaan adalah selama lima (5) tahun bermula 1 Ogos 2016 hingga 21 Julai 2021.

4.6 Kontrak CAPEX telah ditandatangani pada 14 September 2016 merupakan kontrak bagi pembangunan sistem dan pemasangan peralatan manakala kontrak OPEX yang ditandatangani pada 7 Mei 2018 merupakan kontrak berkaitan operasi dan penyenggaraan sistem dan peralatan. Berdasarkan kontrak CAPEX, pelaksanaan projek ini dipantau oleh sebuah Jawatankuasa Pemandu yang dipengerusikan oleh Ketua Setiausaha (KSU) MOT. Butiran projek adalah seperti berikut:

BUTIRAN PROJEK SISTEM RC DAN VEP

PERKARA	BUTIRAN
Kaedah Perolehan	Rundingan Terus
Tarikh Tandatangan Kontrak	CAPEX :14 September 2016 OPEX : 7 Mei 2018
Kos Kontrak	Kontrak CAPEX : RM45.15 juta OPEX : RM104.30 juta
Tempoh Kontrak	<u>CAPEX : 5 bulan 15 hari</u> (16 November 2015 hingga 1 Mei 2016) <u>Tempoh Jaminan : 12 bulan</u> (2 Mei 2016 hingga 30 April 2017) <u>OPEX : 5 tahun</u> (1 Ogos 2016 hingga 31 Julai 2021)
Lokasi Pemasangan Application Software, Hardware Dan Kelengkapan Projek	• Bangunan Sultan Iskandar (BSI), Johor Bahru • Kompleks Sultan Abu Bakar (KSAB), Johor Bahru • Touch 'n Go Sdn. Bhd., Bangsar South, Kuala Lumpur • Polis DiRaja Malaysia, Bukit Aman, Kuala Lumpur • Pejabat ICT JPJ, Cyberjaya dan Bukit Jelutong
Surat Setuju Terima	<u>CAPEX (2 kali pindaan)</u> • 6 November 2015 • 13 Jun 2016 (Pindaan) • 22 Julai 2016 (Pindaan No.2) <u>OPEX</u> • 11 Januari 2017
Tempoh Lanjutan Masa	EOT 1 – 2 Mei 2016 hingga 1 Ogos 2016 (3 bulan) EOT 2 – 2 Ogos 2016 hingga 13 Februari 2017 (6 bulan 12 hari) EOT 3 – 14 Februari 2017 hingga 14 September 2017 (7 bulan)
Bon Pelaksanaan (CAPEX)	<u>CAPEX</u> RM2,257,713 (5% daripada nilai kontrak) 6 November 2015 hingga 25 April 2018 <u>OPEX</u> RM5,215,134 (5% daripada nilai kontrak) 1 Ogos 2016 hingga 31 Julai 2022

Sumber: Laporan Ketua Audit Negara (LKAN) Tahun 2017 Siri 2

4.7 Skop sistem RC adalah untuk mengenal pasti nombor pendaftaran kenderaan dan mengenakan caj jalan yang sepatutnya. Manakala skop sistem VEP adalah untuk mendaftarkan dan merekodkan maklumat kenderaan. Kedua-dua skop ini menggunakan teknologi kamera *Automated Number Plate Recognition Reader* (ANPR) dan teknologi tag RFID.

5. PROSIDING DAN KETERANGAN SAKSI-SAKSI

Beberapa sesi prosiding telah diadakan bagi mendapatkan keterangan dari semua pihak berkepentingan. Perkara yang dibincangkan secara umumnya diringkaskan seperti berikut:

5.1. Penjelasan Awal Oleh Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan [Timbalan Ketua Audit Negara (Prestasi)]

Timbalan Ketua Audit Negara (Prestasi) memaklumkan pengauditan terhadap Projek RC dan VEP telah dilaporkan dalam LKAN Tahun 2017 Siri 2.

Projek RC dan VEP adalah merupakan sebuah projek di bawah MOT dan agensi pelaksana melibatkan JPJ. Tujuan utama projek ini adalah untuk membolehkan kerajaan mengutip caj jalan sejumlah RM20 untuk sekali masuk bagi kenderaan persendirian, mendaftar kenderaan yang memasuki Malaysia, memantau pergerakan trafik di pintu sempadan Malaysia-Singapura serta mengenal pasti kenderaan yang mempunyai saman-saman tertunggak.

Sistem ini dipasang di KIK BSI dan juga di KIK KSAB Johor.

Berdasarkan LKAN Tahun 2017 Siri 2, kontraktor bagi projek ini telah dilantik secara rundingan terus dengan kos berjumlah RM149.45 juta melibatkan dua kontrak berasingan iaitu CAPEX dan OPEX berjumlah RM104.3 juta. Projek ini perlu disiapkan pada 30 April 2016. Bagaimanapun, Kerajaan telah meluluskan tiga (3) *Extension Of Time* (EOT) dengan tarikh siap baru pada 14 September 2017. Namun sehingga Februari 2019 hanya skop RC sahaja yang berjaya disiapkan dan telah beroperasi. Secara keseluruhannya, projek ini belum diserahkan kepada Kerajaan dan masih di peringkat *Final Acceptance Test* (FAT).

Objektif pengauditan adalah untuk menentukan sama ada pengurusan projek ini telah dilaksanakan secara berhemat, cekap dan berkesan bagi mencapai objektif seperti berikut:

- i. Mengutip caj jalan bagi kenderaan persendirian asing yang memasuki Malaysia;
- ii. Mendaftar dan merekodkan maklumat semua kenderaan yang masuk dan keluar di pintu sempadan;
- iii. Menguatkuasakan saman trafik tertunggak JPJ dan PDRM di pintu keluar; dan
- iv. Membantu mencegah penyeludupan kenderaan dan memantau kemasukan kenderaan yang melebihi had tempoh iaitu tiga (3) bulan.

Pengauditan ini merangkumi dua (2) bidang utama iaitu dari segi prestasi projek dan pengurusan projek. Prestasi projek meliputi prestasi fizikal, pencapaian output dan pencapaian *outcome*. Manakala pengurusan projek meliputi prestasi kewangan,

perancangan projek, pengurusan perolehan, pentadbiran kontrak, pengurusan aplikasi dan peralatan, pengurusan hasil serta pemantauan.

Pengauditan ini meliputi aspek perancangan, pelaksanaan dan pemantauan bagi tempoh 2015 hingga 2018. Bagaimanapun, semakan terhadap rekod perancangan telah dibuat mulai tahun 2006.

Isu-isu yang dibangkitkan oleh JAN dan perlu diberi perhatian adalah seperti berikut:

5.1.1 Pengurusan Perolehan

a. Perancangan Awal

Berdasarkan surat MOT kepada MOF bertarikh 24 Jun 2015, anggaran kos projek sistem RC dan VEP yang dikemukakan oleh kontraktor adalah berjumlah RM62.42 juta iaitu CAPEX berjumlah RM40.6 juta dan OPEX berjumlah RM21.74 juta.

Semakan JAN mendapati tiada bukti menunjukkan sebarang kertas cadangan atau justifikasi terperinci berkaitan dengan jumlah kos analisa pasaran perihal kewangan, ekonomi, sosial dan lain-lain perkara bagi menyokong cadangan pelaksanaan projek tersebut. MOT hanya mengemukakan kos tersebut berdasarkan anggaran oleh kontraktor sahaja.

Pada 2 September 2015, Jemaah Menteri bersetuju supaya MOF/EPU meluluskan peruntukan sejumlah RM75.56 juta untuk enam (6) tahun iaitu CAPEX berjumlah RM40.68 juta dan OPEX berjumlah RM34.88 juta.

Manakala pada 28 Oktober 2016, Jemaah Menteri telah meluluskan kos baru OPEX yang dicadangkan oleh kontraktor berjumlah RM104.3 juta iaitu peningkatan hampir 199% berbanding kos OPEX yang dinyatakan pada 2 September 2015.

b. Pelantikan Kontraktor Utama

Pada awalnya, mesyuarat Jemaah Menteri pada 27 Mac 2015 telah memutuskan bahawa perolehan projek ini dibuat secara tender terbuka selaras dengan keputusan MOF pada 18 Disember 2014.

Pada 10 Jun 2015, mantan Menteri Pengangkutan, YBhg. Dato' Sri Liow Tiong Lai telah memohon kelulusan daripada mantan Perdana Menteri, YB Dato' Sri Najib Tun Razak untuk pelantikan secara rundingan terus kepada TC Sens Sdn. Bhd. atas sebab keperluan pelaksanaan segera bagi mematuhi tarikh pelaksanaan 1 Ogos 2015 yang ditetapkan oleh Jemaah Menteri. Mantan Perdana Menteri telah meminitkan kelulusan pada 11 Jun 2015 dan lanjutan daripada itu pada 27 Julai 2015, MOF meluluskan perolehan secara rundingan terus.

Namun, justifikasi pelantikan kontraktor yang dinyatakan adalah bertentangan dengan keputusan Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan berkaitan keupayaan teknikal dan juga kemampuan kewangan. Laporan jawatankuasa yang diadakan pada 15 Oktober 2015 berpendapat kontraktor tidak mempunyai pengalaman dalam bidang berkaitan dan baru ditubuhkan pada 9 Mac 2012.

JAN juga mendapati bahawa apabila kontraktor dilantik, jumlah wang yang ada dalam akaun bank adalah sebanyak RM36.54 sahaja.

c. Pelantikan Pihak Ketiga

Perenggan 42 kontrak OPEX menyatakan bahawa kontraktor tidak dibenar untuk menyerahkan atau memindahkan kepada pihak ketiga kesemuanya atau mana-mana manfaat atau obligasi di bawah kontrak OPEX tanpa kebenaran bertulis daripada kerajaan terlebih dahulu.

SST OPEX adalah berjumlah RM104.3 juta dikeluarkan kepada kontraktor pada 11 Januari 2017 dan kontrak ditandatangani pada 7 Mei 2018. JAN mendapati terdapat satu pengumuman oleh sebuah syarikat yang bernombor pendaftaran 10039-P dalam laman sesawang Bursa Malaysia pada 13 Januari 2017 iaitu dua hari selepas SST diterima daripada kerajaan. Kontraktor telah mengeluarkan satu *Letter of Award to*

Undertake Subcontract Works (LOA) kepada suatu pihak ketiga bagi tujuan pelaksanaan keseluruhan kerja OPEX di bawah projek Sistem RC dan VEP selama lima (5) tahun.

****nota PAC Parlimen - syarikat yang bernombor pendaftaran 10039-P merujuk kepada DAGANG NEXCHANGE BERHAD. "Pihak ketiga" di atas merujuk kepada DNEX RFID SDN. BHD.***

Semakan JAN mendapati bahawa larangan pemindahan atau penyerahan obligasi ada dinyatakan dalam kontrak OPEX namun kontrak ini hanya ditandatangani pada 7 Mei 2018 iaitu 16 bulan daripada tarikh SST dikeluarkan.

5.1.2 Prestasi Projek

a. Prestasi Fizikal

Skop sistem RC ini telah mencapai objektifnya iaitu untuk mengutip caj jalan seperti yang ditetapkan. Manakala skop sistem VEP masih tidak berjaya mencapai objektif kerana ia masih di peringkat *Provisional Acceptance Test (PAT)* ketika itu. Walaupun tiga lanjutan masa telah dikeluarkan dengan tarikh siap baru bahawa pada 14 September 2017 sehingga tarikh pengauditan, hanya tujuh (7) modul telah siap berbanding 23 modul secara keseluruhannya.

Selain itu daripada 1,864 unit peralatan hanya 1,578 atau hampir 85 peratus berjaya dipasang manakala sebanyak 286 unit peralatan bernilai hampir RM4.07 juta masih tidak dipasang melibatkan laluan kenderaan persendirian, laluan motosikal, laluan bas, laluan lori dan juga laluan *u-turn* yang kesemuanya masih disimpan di stor.

Perkara ini telah memberi kesan kepada tahap aktiviti penguatkuasaan yang tidak dapat dijalankan bagi memantau pergerakan keluar masuk kenderaan asing ke dalam negara serta mengenal pasti kenderaan yang mempunyai kesalahan.

Berdasarkan maklum balas dari kementerian yang terkini, setakat 28 Disember 2018 daripada 286 unit peralatan yang tidak dipasang, 32 unit telah diambil tindakan pemasangan. Sehingga bulan Februari 2019, projek RC dan VEP ini serta keseluruhan belum diserahkan kepada kerajaan dan masih di peringkat penilaian FAT.

Pihak JAN dimaklumkan FAT ini telah dilaksanakan pada 31 Disember 2018 sehingga 31 Januari 2019 dan telah dibentang kepada Jawatankuasa Teknikal pada 13 Februari 2019. Bagaimanapun, terdapat penambahbaikan yang perlu dibuat oleh kontraktor. Jawatankuasa Teknikal telah mengesyorkan supaya

lanjutan 30 hari untuk dibawa kepada Jawatankuasa Pemandu untuk dibincangkan.

b. Pencapaian Output

i. Kutipan Caj Jalan

Unjuran Kutipan RC bagi tempoh bulan November 2016 hingga bulan Jun 2018 adalah berjumlah RM242.8 juta. Walau bagaimanapun, kutipan RC sebenarnya hanya berjumlah RM177.18 juta dengan kekurangan sebanyak RM65.62 juta.

Berdasarkan maklumat terkini daripada MOT, kutipan RC sehingga 10 Februari 2019 adalah berjumlah RM244.92 juta.

ii. Pendaftaran Kenderaan

Proses pendaftaran VEP dilaksanakan secara atas talian di capaian *website* JPJ atau secara manual dengan hadir ke kaunter yang disediakan. Berdasarkan portal VEP sehingga bulan Julai 2018 sebanyak 204,181 pengguna telah mendaftar secara atas talian. Sebanyak 2,390 pengguna telah dipilih oleh kontraktor berdasarkan rekod kemasukan bagi kekerapan tertinggi untuk pemasangan tag RFID secara percuma di bawah Program PAT. Bagaimanapun hanya 124 pengguna sahaja yang hadir dan dipasang RFID berbanding

sasaran iaitu 400 pengguna. Namun begitu, berdasarkan maklumat terkini yang diperolehi, sehingga bulan Februari 2019 sebanyak 1,109 tag RFID telah berjaya dipasang pada kenderaan.

iii. Penguatkuasaan Undang-undang

Antara lain objektif sistem RC dan VEP ini adalah menguatkuasakan saman trafik tertunggak JPJ dan PDRM di pintu keluar sempadan Malaysia.

Berdasarkan rekod saman JPJ dan PDRM sehingga bulan Julai 2018 sebanyak 6,116 dan 80,231 saman telah dikeluarkan pada kenderaan Singapura. Daripada jumlah tersebut sebanyak 15,822 (18.32%) saman telah diselesaikan. Namun 70,333 saman masih belum diselesaikan dan 192 tiada maklumat.

Analisis JAN terhadap 8.86 juta transaksi RC mendapati sebanyak 1.54 juta transaksi melibatkan 38,929 kenderaan mempunyai rekod saman belum selesai dan 20,139 transaksi melibatkan 436 kenderaan yang mempunyai rekod waran yang masih bebas keluar masuk pintu masuk sempadan negara.

iv. Pencegahan Penyeludupan

Berdasarkan Butiran 13 Bahagian 1 Jadual Perintah Duti Kastam 2017, kenderaan asing yang tinggal melebihi tiga (3) bulan di Malaysia akan dikenakan duti kastam. Selain itu berdasarkan maklum balas JPJ pada 28 September 2018, sebanyak 3,272 kenderaan klon telah disita oleh JPJ setakat bulan Julai 2018. Namun begitu memandangkan sistem VEP ini belum siap sepenuhnya penguatkuasaan terhadap kenderaan yang berada di Malaysia melebihi tempoh masih tidak dapat dilaksanakan.

c. **Pencapaian *Outcome***

Berdasarkan SPP11, *outcome* projek sistem ini adalah untuk meningkatkan hasil negara dan mengawal selia kemasukan kenderaan asing.

Semakan JAN mendapati tiada sebarang pengukuran *outcome* dilaksanakan oleh pihak MOT memandangkan projek ini belum lagi siap. Selain itu, pasukan JAN juga mendapati tiada bukti menunjukkan sebarang penetapan KPI oleh MOT atau JPJ.

5.1.3 Pengurusan Projek

a. Prestasi Kewangan

Berdasarkan kontrak, kos projek sistem ini adalah berjumlah RM149.45 juta termasuk *Goods and Service Tax* (GST) yang meliputi kontrak CAPEX berjumlah RM45.15 juta dan kontrak OPEX berjumlah RM104.30 juta.

Semakan JAN mendapati setakat bulan September 2018, sebanyak RM40.05 juta telah dibelanjakan untuk kedua-dua kontrak tersebut.

b. Pentadbiran Kontrak

Semakan juga mendapati terdapat beberapa kelemahan dari segi pentadbiran kontrak iaitu:

- i. Kelewatan selama 194 hari dalam menandatangani kontrak CAPEX dan lewat 361 hari bagi kontrak OPEX;
- ii. Terdapat kelewatan dalam permohonan dan meluluskan EOT;
- iii. Berlaku pertindihan skop kerja antara *Corrective Maintenance Summary Report* (CMSR) dengan *Service Level Agreement Report* (SLA) di mana jumlah kos SLA adalah RM1.59 juta dan CMSR adalah berjumlah RM20.82 juta;

- iv. Kos penyelenggaraan iaitu 24.5% daripada kos CAPEX tidak selaras dengan keputusan mesyuarat Penilaian Semula Teknikal dan Kewangan OPEX, RC dan VEP pada 19 Mei 2016 yang menetapkan pada kadar 17% setahun. Mesyuarat tersebut dipengerusikan oleh Setiausaha Bahagian (SUB) Pengurusan Maklumat MOT dan ahlinya terdiri daripada wakil JPJ, MOT dan juga pihak MAMPU;
- v. Terdapat 82 unit *intercom* dibekalkan pada harga RM2,450 seunit. Manakala pembekalan 17 unit lain pada harga RM2,310 seunit yang menunjukkan perbezaan sebanyak RM140 seunit;
- vi. Wujud perkara yang tidak jelas berkaitan keperluan pembaharuan lesen perisian yang melibatkan kos berjumlah RM7.82 juta;
- vii. Berdasarkan *Supplemental Agreement* CAPEX bertarikh 9 Mei 2017, terdapat tiga (3) peringkat jadual bayaran seperti jadual di bawah:

Prestasi Kutipan Caj Jalan Sebenar Berbanding Unjuran Bagi Tempoh Bulan November 2016 Hingga Jun 2018

Tahun	Bilangan Kenderaan (Juta)			Kutipan Caj Jalan (RM Juta)		
	Unjuran (a)	Sebenar (b)	Beza (a) - (b)	Unjuran (a)	Sebenar (b)	Beza (a) - (b)
2016	*1.22	0.87	0.35	24.40	17.31	7.09
2017	**7.30	5.34	1.96	146.00	106.73	39.27
2018	***3.62	2.66	0.96	72.40	53.14	19.26
Jumlah	12.14	8.87	3.27	242.80	177.18	65.62

Sumber : Jabatan Audit Negara

Nota : (*) - Bulan November – Disember 2016 (61 hari x 20,000 buah kenderaan)

(**) - Bulan Januari – Disember 2017 (365 hari x 20,000 buah kenderaan)

(**) - Bulan Januari – Jun 2018 (181 hari x 20,000 buah kenderaan)

Setakat bulan September 2018, sejumlah RM36.12 juta (80%) telah dijelaskan kepada kontraktor di bawah kontrak CAPEX. Namun begitu, pasukan JAN tidak menjumpai sebarang bukti yang menunjukkan FAT VEP telah dilaksanakan untuk membolehkan bayaran 40% kedua dibayar melalui baucar bayaran B2107 pada 20 Jun 2017; dan

- viii. Semakan lanjut juga mendapati berlaku pembayaran tuntutan perkhidmatan sokongan teknikal untuk 80 orang kakitangan yang berjumlah RM1.17 juta (RM389,018 x 3 bulan iaitu Januari, Februari dan Mac 2017) sedangkan kakitangan sebenar yang bertugas hanya 40 atau 41 orang sahaja.

(a) Pengurusan Aplikasi

Analisis JAN mendapati sistem tidak dapat mengenal pasti nombor pendaftaran kenderaan dengan tepat untuk 6,104 transaksi dan terdapat sebanyak 885 kes kesilapan mengenal pasti kenderaan asing sebagai kenderaan tempatan yang melibatkan caj jalan berjumlah RM17,100 tidak dikenakan.

(b) Pengurusan Hasil

Terdapat kutipan caj jalan yang berjumlah RM10.01 juta lewat dimasukkan ke bank antara satu (1) hingga 91 hari bagi tempoh bulan November 2016 hingga Mac 2018 dan tiada penalti dikenakan bagi kelewatan yang melebihi 60 hari.

5.2 Keterangan YBhg. Datuk Mohd Khairul Adib Bin Abd Rahman [Ketua Setiausaha (KSU) MOT]

YBhg. Datuk Mohd Khairul Adib Bin Abd Rahman dalam prosiding Bil. 4/2019 bertarikh 20 Februari 2019 memaklumkan bahawa secara asasnya, RC dan VEP dilaksanakan di bawah Akta 333 selepas pindaan akta pada tahun 2012, di mana kenderaan asing yang memasuki Malaysia perlu didaftarkan. Bagaimanapun, ianya tidak dapat dilaksanakan kerana tidak ada sistem untuk pendaftaran kenderaan asing.

Sistem VEP adalah untuk mendaftarkan dan merekodkan maklumat kenderaan asing yang memasuki Malaysia. Bayaran sejumlah RM10 untuk tempoh lima (5) tahun akan dikenakan

bagi tujuan tersebut. Melalui sistem VEP, sekiranya terdapat kenderaan asing yang telah didaftarkan mempunyai rekod saman di Malaysia, kenderaan tersebut tidak dibenarkan keluar dari Malaysia sehinggalah saman-saman tersebut di selesaikan.

RC sejumlah RM20 akan dikenakan untuk sekali masuk bagi kenderaan persendirian berpendaftaran asing yang memasuki Malaysia. Jemaah Menteri telah memutuskan agar pelaksanaan sistem RC diawalkan iaitu pada November 2016. Anggaran jumlah kutipan RC bermula November 2016 sehingga Februari 2019 adalah RM245 juta.

Selain itu, bagi komponen yang masih belum siap, tempoh EOT ketiga adalah sehingga 14 September 2017 dan *Liquidated Ascertained Damages* (LAD) sejumlah RM1,844 telahpun dikenakan setiap hari. Laporan terakhir telah dikemukakan pada 31 Disember 2018 dan tempoh masa sebulan diperlukan untuk MOT melaksanakan FAT. Walau bagaimanapun masih terdapat beberapa perkara lagi yang tidak memenuhi spesifikasi dan Sistem RC/VEP diharapkan akan diterima sepenuhnya pada Februari 2019.

5.3 Keterangan YBhg. Dato' Sri Liow Tiong Lai [Mantan Menteri Pengangkutan]

YBhg. Dato' Sri Liow Tiong Lai [Mantan Menteri Pengangkutan] dalam prosiding Bil. 8/2019 bertarikh 27 Mac 2019 memaklumkan pada keseluruhannya RC/VEP adalah satu projek yang amat penting bagi pengendalian dan pengurusan

kenderaan asing yang masuk ke Malaysia terutamanya kenderaan Singapura. Projek ini adalah bertujuan untuk mengenakan caj jalan bagi kenderaan persendirian berpendaftaran asing, mendaftar kenderaan yang memasuki Malaysia dan bagi memastikan saman-saman yang telah dikenakan dibayar. Selain itu ianya juga dapat menghalang isu-isu seperti kereta-kereta klon yang dibawa masuk ke Malaysia, penyelewengan dan juga masalah kenderaan yang masuk ke Malaysia melebihi daripada tempoh yang dibenarkan.

Projek ini telah pun dibincangkan dan juga ditetapkan oleh Jemaah Menteri. Namun ianya telah ditangguhkan. Pada pertengahan tahun 2014 Kerajaan Singapura telah mengumumkan akan meningkatkan kutipan caj jalan Singapura ke atas kenderaan Malaysia yang memasuki Singapura daripada SGD20 kepada SGD35. Sehubungan dengan itu Jemaah Menteri telah mengarahkan MOT untuk mengkaji segera dan menghantar laporan kepada Jemaah Menteri bagi tujuan pelaksanaan projek ini.

Seterusnya, MOT telah pun membentangkan kertas cadangan kepada Majlis Ekonomi Negara pada 18 Ogos 2014 dan pada 27 Mac 2015, Jemaah Menteri telah meluluskan projek ini dan berpendapat ianya penting sebagai satu *reciprocal* dan tindak balas kepada pengumuman Singapura menaikkan caj jalan terhadap kenderaan Malaysia dan sistem VEP diperlukan untuk mengawal kenderaan-kenderaan daripada Singapura yang memasuki Malaysia serta meluluskan nilai kutipan caj jalan iaitu

RM20. RM5 daripada nilai tersebut akan diagihkan kepada Kerajaan Negeri Johor.

Selepas kelulusan tersebut, MOT telah pun menerima cadangan daripada lima (5) syarikat yang berminat untuk melaksanakan projek ini. Namun, hanya dua (2) syarikat sahaja yang membentangkan kertas kerja dan juga menjalani *proof of concept*. MOT telah mengadakan beberapa perbincangan termasuk di dalam mesyuarat pasca Jemaah Menteri dan MOT telah mencadangkan bahawa projek ini boleh dilaksanakan secara rundingan terus.

Menurut YBhg. Mantan Menteri Pengangkutan, pegawai MOT telah mencadangkan kepada beliau bahawa syarikat TC Sens Sdn. Bhd. telah memenuhi semua syarat yang diperlukan oleh MOT.

YBhg. Mantan Menteri Pengangkutan kemudiannya telah menulis surat kepada YAB Perdana Menteri pada ketika itu bagi mendapatkan kelulusan dan mencadangkan syarikat TC Sens Sdn. Bhd. dilantik secara rundingan terus bagi memastikan pelaksanaannya dapat disegerakan mengikut tempoh yang ditetapkan oleh Jemaah Menteri.

Selain itu juga, KSU MOT telah mengemukakan surat permohonan kelulusan kepada MOF bagi tujuan pelaksanaan projek secara rundingan terus dan mendapat kelulusan MOF pada 27 Julai 2015. Kos OPEX dan CAPEX juga telah mendapat kelulusan Jemaah Menteri pada 2 September 2015.

YBhg. Mantan Menteri Pengangkutan menyatakan pihak MOT membuat keputusan berasaskan kriteria keperluan mendesak dan perlu disegerakan serta yakin bahawa keperluan ini adalah untuk kepentingan negara. Maka, MOT membuat perolehan secara rundingan terus Kerajaan di bawah Pekeliling Perbendaharaan Malaysia PK7.13.

YBhg. Mantan Menteri Pengangkutan juga memaklumkan bahawa projek RC/VEP terbahagi kepada dua (2) iaitu sistem RC dan VEP. RC telah dilaksanakan pada 1 November 2016 dan sehingga kini jumlah kutipannya adalah RM245 juta. Sistem RC tidak mempunyai sebarang kegagalan dan telah pun menepati apa yang ditetapkan oleh Kementerian.

Walau bagaimanapun sistem VEP telah ditunda sebanyak tiga kali kerana terdapat beberapa masalah dari segi integrasi dengan lain-lain kementerian dan agensi yang berkaitan. Beliau menyatakan kelewatan tersebut bukanlah disengajakan oleh pihak syarikat mahupun pegawai MOT. Kini sistem ini telah pun diserahkan kepada kerajaan dan akan dilaksanakan dengan sepenuhnya.

YBhg. Mantan Menteri Pengangkutan juga menjelaskan bahawa projek ini bukanlah satu projek yang gagal kerana ianya telah pun dapat mengutip sejumlah RM245 juta sehingga kini. Selain itu ianya juga berjaya dari segi pendaftaran kenderaan Singapura, pembayaran saman dan pemantauan kenderaan klon yang dibawa masuk dari negara jiran.

5.4 Keterangan YBhg. Datuk Seri Dr. Ismail Bakar [Mantan KSU MOT]

YBhg. Datuk Seri Dr. Ismail Bakar, Mantan KSU MOT dalam prosiding Bil. 7/2019 bertarikh 3 April 2019 memaklumkan bahawa projek RC/VEP dikategorikan sebagai keperluan yang amat mendesak pada masa itu disebabkan oleh kenaikan kadar caj kenderaan yang dikenakan oleh Singapura ke atas setiap kenderaan Malaysia yang memasuki Singapura. Kegagalan dalam menyegerakan pelaksanaan projek ini menyebabkan kerajaan Malaysia akan kehilangan hasil yang besar pada ketika itu.

Selain itu, MOT telah mencadangkan sistem VEP ini dilaksanakan di tiga (3) tempat iaitu di sempadan Malaysia-Singapura, Malaysia-Thailand dan Malaysia-Brunei-Indonesia. Sempadan Malaysia-Singapura telah dijadikan sebagai *pilot* projek supaya ianya dapat meningkatkan kutipan hasil negara.

Pada permulaannya MOT telah mencadangkan ianya dibuat secara tender terbuka bagi mendapatkan sistem dan harga yang terbaik serta dapat memberi faedah yang maksimum kepada pihak kerajaan. Walau bagaimanapun, cadangan tersebut tidak dapat dilaksanakan disebabkan faktor kesegeraan.

YBhg. Mantan KSU memaklumkan juga, beliau telah menerima satu surat keputusan yang telah dibuat atas permohonan YBhg. Menteri Pengangkutan pada masa tersebut yang menyatakan bahawa YAB Perdana Menteri pada ketika itu telah memberikan

kelulusan bahawa projek ini akan dilaksanakan oleh syarikat TC Sens Sdn. Bhd. Syarikat ini adalah merupakan salah satu daripada syarikat yang dicadangkan pada awalnya untuk tender terhad.

Projek ini diberikan kepada syarikat TC Sens Sdn. Bhd. adalah kerana syarikat itu mempunyai kepakaran dalam membangunkan RFID. Berdasarkan fakta di atas serta kemahiran ataupun teknikal yang dimiliki oleh syarikat ini, maka YAB Perdana Menteri pada ketika itu telah memberikan persetujuan.

Sebagai memenuhi proses perolehan yang teratur, YBhg. Mantan KSU telah mengarahkan pegawai MOT untuk menulis surat secara rasmi kepada MOF bagi memastikan bahawa surat tersebut sebenarnya dikeluarkan oleh YAB Perdana Menteri pada ketika itu. Surat permohonan telah dikemukakan kepada MOF dan pihak MOF telah memberikan kelulusan.

Selepas itu, MOT telah menyiapkan dan mengemukakan Kertas Jemaah menteri untuk memastikan bahawa peraturan-peraturan perolehan ini sekali lagi diluluskan oleh Mesyuarat Jemaah Menteri. MOT juga telah menggariskan beberapa perkara sekiranya projek ini perlu disegerakan iaitu proses memenuhi keperluan *Value Management (VM)* tidak perlu dibuat tetapi Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan perlu ditubuhkan untuk memastikan bahawa kepentingan-kepentingan kerajaan terpelihara walaupun melalui rundingan terus. Kedua-

dua jawatankuasa telah ditubuhkan dan telah mempersetujui bahawa syarikat ini boleh diberikan tender tersebut.

Walau bagaimanapun, MOT perlu memberikan sedikit prasyarat kepada syarikat ini untuk memastikan bahawa projek ini tidak terbengkalai di pertengahan jalan disebabkan faktor kesegeraan yang diketengahkan pada awalnya. Jadi, MOT telah memberikan beberapa perkara tumpuan kepada syarikat ini iaitu kedudukan kewangan syarikat ini mestilah kukuh dan syarikat ini hendaklah mematuhi perkara-perkara pembangunan CAPEX terlebih dahulu. Oleh sebab itu, bagi memastikan syarikat ini boleh melaksanakan dan tidak berlaku pembaziran, maka pembayaran hanya dibuat selepas projek selesai dilaksanakan.

5.5 Keterangan YBhg Datuk Seri Wee Jeck Seng [Mantan Ahli Parlimen Tanjong Piai]

YBhg Datuk Seri Wee Jeck Seng [Mantan Ahli Parlimen Tanjong Piai dan Mantan Pemegang Saham TC Sens Sdn. Bhd.] dalam prosiding Bil. 32/2019 bertarikh 3 September 2019 memaklumkan bahawa beliau telah memegang 25% saham dalam Syarikat TC Sens Sdn. Bhd. pada tahun 2014 atas pelawaan daripada Encik Tan Chean Suan, Ketua Pegawai Eksekutif Syarikat TC Sens Sdn. Bhd. dengan membayar harga balasan sebanyak RM25,000.00. Namun, beliau menyatakan bahawa beliau tidak mempunyai apa-apa urusan dan tidak mengambil bahagian dalam perniagaan yang dijalankan oleh syarikat. Beliau juga telahpun melepaskan pegangan saham sebanyak 25% dalam syarikat TC Sens Sdn. Bhd. dua bulan

selepas PRU14. Selain itu beliau juga menegaskan bahawa beliau tidak terlibat sama sekali dalam proses untuk mendapatkan projek RC/VEP bagi pihak syarikat TC Sens Sdn. Bhd. Bagaimanapun, dalam keterangannya menyatakan bahawa beliau memperkenalkan hubungan korporat dengan syarikat untuk projek *One Belt One Road* melalui aturan majlis jamuan makan malam.

5.6 Keterangan Encik Tan Chean Suan [Ketua Pegawai Eksekutif, TC Sens Sdn. Bhd.]

Encik Tan Chean Suan [Ketua Pegawai Eksekutif, TC Sens Sdn. Bhd.] dalam prosiding Bil. 39/2019 bertarikh 23 Oktober 2019 memaklumkan beliau adalah pengasas syarikat TC Sens Sdn. Bhd. dan juga pemegang saham syarikat. Beliau juga telah dilantik sebagai Pengarah Syarikat dan juga Ketua Pegawai Eksekutif TC Sens Sdn. Bhd.

5.7 PENEMUAN PAC PARLIMEN

Penemuan PAC Parlimen adalah seperti berikut:

5.7.1 Kertas Cadangan dan Justifikasi Harga

PAC Parlimen mendapati tiada bukti menunjukkan sebarang kertas cadangan atau justifikasi terperinci berkaitan dengan jumlah kos analisa pasaran perihal kewangan, ekonomi, sosial dan lain-lain perkara bagi menyokong cadangan pelaksanaan projek tersebut.

Kos yang dibentangkan oleh MOT kepada MOF bertarikh 24 Jun 2015 hanya berdasarkan anggaran kos yang dikemukakan oleh kontraktor sahaja iaitu berjumlah RM62.42 juta, dimana CAPEX berjumlah RM40.68 juta dan OPEX berjumlah RM21.74 juta.

PAC Parlimen telah dimaklumkan dengan perkara-perkara berikut:

- i. **Encik Megat Farizul Ikhwan Bin Megat Khushari [Penolong Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat MOT]** dalam prosiding Bil. 4/2019 bertarikh 20 Februari 2019 dan bil 8/2019 bertarikh 27 Mac 2019 menjelaskan bahawa pada mesyuarat Jemaah Menteri pada September 2015, MOT ada meletakkan anggaran harga untuk kos projek ini iaitu lebih kurang RM60 juta kos keseluruhan. Akan tetapi, apabila penilaian semula, terdapat beberapa keperluan tambahan seperti memerlukan integrasi dengan agensi-agensi lain seperti JKDM dan PDRM. Selain itu juga untuk dikuatkuasakan kepada kenderaan-kenderaan komersial, maka terdapat keperluan untuk menambah spesifikasi dan *requirement* pada projek tersebut.

Oleh yang demikian apabila SON dikeluarkan terdapat perubahan pada harga dan rundingan harga dibuat bersama syarikat. Beberapa Jawatankuasa juga telah diwujudkan iaitu Jawatankuasa Teknikal, Kewangan

dan Jawatankuasa Rundingan Harga. Selepas rundingan harga dibuat bersama syarikat ianya akan diteliti atau dinilai semula keputusan rundingan harga oleh Jawatankuasa.

Beliau juga menyatakan terdapat beberapa perkara baharu yang diperlukan daripada projek tersebut seperti keperluan untuk menyediakan kaunter sementara untuk penyediaan *RFID tag*; peningkatan kos kakitangan; penyelenggaraan; pertambahan lorong daripada 62 lorong kepada 114 lorong untuk pelaksanaan VEP dan ini telah menyebabkan penambahan kakitangan daripada 27 orang kepada 135 orang. Pada perancangan awal adalah sistem ini akan dijalankan oleh kakitangan JPJ. Namun setelah mengadakan perbincangan dan kerana kekangan perjawatan, MOT menyerahkan sepenuhnya operasi kepada pihak syarikat di bawah OPEX.

Secara keseluruhan, kos pelaksanaan akhir sistem RC/VEP adalah berjumlah RM149.45 juta dengan kos CAPEX berjumlah RM45.15 juta dan kos OPEX berjumlah RM104.30 juta

5.7.2 Pemilihan Kontraktor

Justifikasi pelantikan kontraktor yang dinyatakan adalah bertentangan dengan keputusan Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan berkaitan keupayaan teknikal dan juga kemampuan kewangan. Laporan jawatankuasa yang diadakan pada 15 Oktober 2015 berpendapat kontraktor tidak mempunyai

pengalaman dalam bidang berkaitan dan baru ditubuhkan pada 9 Mac 2012.

PAC Parlimen mengambil berat terhadap peranan Ahli Parlimen Tanjung Piai pada ketika itu, YBhg Datuk Seri Wee Jeck Seng yang merupakan Pemegang Saham syarikat TC Sens Sdn. Bhd. pada masa material, dalam isu ini.

Dalam sesi soal jawab, PAC Parlimen telah dimaklumkan dengan perkara-perkara berikut:

- i. **YBhg. Dato' Sri Liow Tiong Lai, [Mantan Menteri Pengangkutan]** dalam prosiding Bil. 8/2019 bertarikh 27 Mac 2019 memaklumkan bahawa projek RC/VEP merupakan projek yang pertama dilaksanakan di Malaysia. Justeru itu, Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan berpendapat bahawa syarikat-syarikat yang berminat kesemuanya tidak mempunyai pengalaman.

Syarikat TC Sens Sdn. Bhd. dipilih untuk melaksanakan projek tersebut kerana mempunyai teknologi iaitu RFID dan juga *automated number plate recognition camera*. Syarikat berkenaan telah meningkatkan keupayaan kewangan sebanyak RM3.0 juta iaitu lebih kurang 3% daripada kos projek seperti yang disyaratkan.

Apabila menjawab soalan daripada Ahli-Ahli PAC Parlimen, **YBhg. Dato' Sri Liow Tiong Lai** telah menyatakan keterangan berikut:-

- (a) Walaupun TC Sens Sdn. Bhd. tidak mempunyai pengalaman, tetapi ia mempunyai teknologi iaitu RFID dan juga *automated number plate recognition camera*;
- (b) Beliau tidak bersetuju bahawa Syarikat TC Sens Sdn. Bhd. tidak mempunyai keupayaan kewangan kerana syarikat tersebut merupakan satu rakan kongsi syarikat yang tersenarai dalam Bursa Malaysia, iaitu DAGANG NEXCHANGE BERHAD;
- (c) Beliau tidak bersetuju bahawa terdapat percanggahan kepentingan kerana beliau tidak tahu dan tidak mengambil maklum siapakah pengarah atau pemegang saham TC Sens Sdn. Bhd.;
- (d) Rundingan terus adalah diperlukan kerana masa adalah suntuk memandangkan Jemaah Menteri telah mengarahkan pelaksanaan projek pada 1 Ogos 2015.

Walau bagaimanapun, PAC Parlimen mendapati bahawa adalah tidak munasabah bagi Mantan Menteri Pengangkutan untuk tidak mengetahui pengarah dan pemegang saham TC Sens Sdn. Bhd., khasnya projek ini merupakan satu projek besar dengan kos RM149.45 juta, dan kontraktor dilantik secara rundingan terus. Malah, pada masa yang sama, YBhg. Mantan Menteri Pengangkutan tahu berkenaan dengan latar belakang TC Sens Sdn. Bhd. yang dikatakan merupakan rakan

kongsi sebuah syarikat yang tersenarai di Bursa Malaysia.

Keterangan beliau tidak dapat meyakinkan PAC Parlimen bahawa TC Sens Sdn. Bhd. adalah satu rakan kongsi Syarikat yang tersenarai dalam Bursa Malaysia, iaitu DAGANG NEXCHANGE BERHAD kerana tiada keterangan kukuh berkenaan dengan hubungan kedua-dua syarikat tersebut.

PAC Parlimen juga mendapati walaupun kontraktor dilantik secara rundingan terus, projek ini masih tidak dapat memenuhi tarikh pelaksanaan yang ditetapkan oleh Jemaah Menteri iaitu 1 Ogos 2015 dan tidak menepati hasrat asal rundingan terus. YBhg. Mantan Menteri Pengangkutan terpaksa menyediakan laporan khas kepada Jemaah Menteri untuk lanjutan masa.

- ii. **YBhg. Datuk Seri Dr. Ismail Bakar [Mantan KSU MOT]** dalam prosiding Bil. 7/2019 bertarikh 3 April 2019 menjelaskan bahawa selepas menerima surat cadangan pelantikan secara rundingan terus, MOT telah membuat kajian penilaian terperinci ke atas keupayaan syarikat sepertimana proses perolehan yang biasa iaitu melalui Jawatankuasa Teknikal dan juga Jawatankuasa Kewangan. Kedua-dua jawatankuasa ini telah meneliti keupayaan syarikat tersebut dari segi teknikal dan kewangan. Dari segi keupayaan kewangan yang tidak mencukupi, MOT

telah mensyaratkan supaya keperluan minimum bagi keupayaan kewangan syarikat perlu ditambah. Selain itu juga syarikat hendaklah meningkatkan keupayaan teknikal. Sehubungan dengan itu, syarikat telah pun meningkatkan keupayaan kewangan mereka sebanyak RM3.0 juta iaitu lebih kurang 3% daripada kos projek tersebut.

- iii. **YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng [Mantan Ahli Parlimen Tanjong Piai dan Mantan Pemegang Saham TC Sens Sdn. Bhd.]** dalam prosiding Bil. 32/2019 bertarikh 3 September 2019 menegaskan beliau tidak terlibat sama sekali dalam proses untuk mendapatkan projek RC/VEP bagi pihak syarikat TC Sens Sdn. Bhd.

Apabila menjawab soalan daripada Ahli-Ahli PAC Parlimen, **YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng** telah menyatakan keterangan berikut:

- (a) Beliau mengenali Encik Tan Chean Suan, Ketua Pegawai Eksekutif TC Sens Sdn. Bhd. dan pada tahun 2014, beliau telah melabur RM25,000.00 untuk pembelian 25,000 unit saham bersamaan 25% saham TC Sens Sdn. Bhd. Beliau tidak mengambil bahagian dalam perniagaan TC Sens Sdn. Bhd.;

- (b) Encik Tan Chean Suan ada memberitahu beliau syarikat mungkin akan mengambil projek kerajaan dan beliau menyatakan *"Syarikat ini pernah memaklumkan kepada saya. Syarikat ini bukan sahaja fight projek dalam kerajaan tetapi banyak lagi projek-projek di luar juga perlu untuk syarikat. Ini salah satu beliau pernah beritahu saya, syarikat mungkin akan mengambil projek kerajaan, tetapi kena fight. Maka, bagi saya you fight-lah sebab itu urusan syarikat, bukan saya. Saya shareholder. Jadi terpulang kepada syarikat untuk fight dan fight itu mesti mengikut proper prosedur daripada kerajaan. Bukan cakap pergi ambil projek, kerajaan bagi sahaja. Tidak ada. Proses itu kena ada, penilaian kena ada."*;
- (c) Beliau tidak tahu ada projek-projek rundingan terus atau tender sebab beliau tidak pernah ambil bahagian dalam urusan tersebut. Beliau menyatakan, *"Saya tidak tahu pun, sebab selama ini walaupun saya dalam kerajaan sebagai Ahli Parlimen, saya tidak tahu ada projek-projek direct nego, projek untuk tender tetapi saya tidak pernah tahu apa kaedah sebenarnya, apa akan berlaku, sebab saya tidak pernah ambil bahagian pun. Saya tidak tahu dalam urusan ini. Jadi saya mintalah, kalau nak fight projek kerajaan itu hak syarikat. Dia boleh ambil tindakan, dia boleh pergi fight."*

- (d) Encik Tan Chean Suan ada memberitahu beliau bahawa ia adalah “projek JPJ”;
- (e) Beliau mengenali Encik Tan Chean Suan semasa beliau berkhidmat di Kementerian Belia dan Sukan, lebih kurang 10 tahun lepas. Beliau merupakan *sleeping partner* dalam syarikat dan Encik Tan Chean Suan pernah meminta untuk beliau memperkenalkan ahli korporat daripada projek *One Belt One Road* kepada Encik Tan Chean Suan sekiranya ada peluang.

Beliau menyatakan, “Okey. *Actually, dia beritahu saya begini. Syarikat sudah buat pelbagai business IT. Mungkin kalau mampu dia dapat kerajaan kah manakah saya tidak tahu, mana-mana dia boleh dapat. Akan tetapi ada one point dia beritahu saya, “I’ll offer you because kalau mampu, insya-Allah you mampu, you memperkenalkan korporat daripada One Belt, One Road punya projek.”*”

- (f) Pegangan saham beliau telah meningkat ke 1,250,000 unit saham apabila jumlah saham syarikat ditingkatkan ke 5,000,000 unit saham. Beliau tidak membayar apa-apa kepada Encik Tan Chean Suan dan ia dianggap sebagai hutang beliau kepada Encik Tan Chean Suan.

- (g) Beliau telah memindahmilik 25% saham (1,250,000 unit saham) TC Sens Sdn. Bhd. kepada Encik Tan Chean Suan pada Julai 2018 kerana beliau tidak mampu untuk bayar dana yang diperlukan oleh syarikat. Tidak ada wang dibayar oleh Encik Tan Chean Suan kepada beliau;
- (h) Apabila dicadangkan Ahli-Ahli PAC Parlimen, beliau menafikan bahawa beliau pernah membuat temujanji untuk Encik Tan Chean Suan berjumpa dengan sesiapa di Kementerian atau YAB Perdana Menteri ketika itu;
- (i) Apabila dicadangkan Ahli-Ahli PAC Parlimen bahawa Kerajaan masih perlu membayar syarikat TC Sens Sdn. Bhd. sehingga tahun 2021 kerana tempoh OPEX yang berjumlah RM104.30 juta hanya akan tamat pada 31 Julai 2021, beliau menyatakan bahawa beliau tidak tahu berkenaan perkara tersebut.

PAC Parlimen mendapati wujud keraguan dan percanggahan dalam keterangan yang diberikan oleh beliau. Perlu ditekankan bahawa projek RC/VEP adalah satu projek yang besar dan tidak mungkin mana-mana pemegang saham syarikat tidak mempunyai pengetahuan terhadap projek ini.

Berdasarkan keterangan, beliau menyatakan tidak mengetahui selok belok perniagaan, tetapi pada hakikatnya beliau memiliki Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Pengurusan Perniagaan dan Ijazah lanjutan yang lain. Beliau menyatakan, *“Saya Degree in Business Management tetapi ahli politik dan tidak tahu apa benda itu business. Selepas itu, Ahli Parlimen dengan Tuan Pengerusilah, kita dapat Master of Public Management dan baru-baru ini saya dapat PhD dalam Public Management juga.”*

Pada masa yang sama, persoalan yang tidak terjawab adalah isu percanggahan kepentingan YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng sebagai seorang Ahli Parlimen Kerajaan pada ketika itu, dan bagaimana 25% saham yang dipegang oleh beliau dipindahmilik semula kepada Tan Chean Suan tanpa sebarang balasan, padahalnya TC Sens Sdn. Bhd. masih memegang projek RC/VEP dengan Kerajaan.

- iv. **Encik Tan Chean Suan [Ketua Pegawai Eksekutif, TC Sens Sdn. Bhd.]** dalam prosiding Bil. 39/2019 bertarikh 23 Oktober 2019 menyatakan idea untuk projek ini yang berlandaskan teknologi baharu bermula pada tahun 2007. Pada tahun 2012, TC Sens Sdn. Bhd. telah menyerahkan cadangan mereka kepada JPJ.

Walau bagaimanapun, PAC Parlimen tidak diberikan jawapan apabila bertanya berkali-kali bagaimana dan

kepada siapa cadangan tersebut diserahkan. Beliau hanya menyatakan bahawa cadangan tersebut dikemukakan “tidak melalui siapa-siapa”. PAC Parlimen mendapati keterangan beliau adalah tidak memuaskan dan cuba untuk melindungi fakta yang sebenar.

Apabila menjawab soalan daripada Ahli-Ahli PAC Parlimen, **Encik Tan Chean Suan** telah menyatakan keterangan berikut:

- (a) Beliau mengenali YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng sejak tahun 2009 atau 2010 apabila YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng berkhidmat sebagai Timbalan Menteri di KBS;
- (b) Beliau tidak tahu apa itu MCA;
- (c) Beliau membenarkan YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng melabur dalam TC Sens Sdn. Bhd. bukan untuk mendapatkan projek RC/VEP. Walau bagaimanapun, beliau pernah meminta YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng untuk memperkenalkan syarikat kepada perniagaan *One Belt One Road*;
- (d) Beliau mengesahkan jumlah yang dibayar oleh YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng untuk mendapatkan 25% saham TC Sens Sdn. Bhd.

adalah sebanyak RM25,000.00. Beliau telah meningkatkan jumlah saham syarikat kepada 5,000,000 unit saham pada tahun 2014 dan saham YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng telah bertambah ke 1,250,000 unit saham. Beliau tidak menerima apa-apa bayaran untuk peningkatan tersebut dan ia dianggap sebagai satu hutang;

- (e) YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng telah memindahmilik jumlah 1,250,000 unit saham syarikat TC Sens Sdn. Bhd. kepada beliau pada bulan Julai 2018. Beliau tidak membayar apa-apa kepada YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng. Beliau juga tidak memulangkan RM25,000 yang asalnya dibayar oleh YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng.
- (f) Encik Tan Chean Suan juga mengesahkan bahawa syarikat TC Sens Sdn. Bhd. tidak memiliki sebarang projek atau menerima sebarang pendapatan selain projek sistem RC/VEP.
- (g) Encik Tan Chean Suan juga mendakwa beliau tidak mengetahui tentang dua (2) permohonan yang telah dihantar oleh syarikat TC Sens Sdn. Bhd. kepada YAB Perdana Menteri ketika itu, melalui surat bertarikh 17 Disember 2012, yang ditandatangani oleh Pengerusi syarikat, Dato'

Roslan Ramli, surat bertarikh 31 Mei 2013 yang ditandatangani oleh seorang lagi Pengerusi syarikat, Dato' Hamidah Osman.

Encik Tan Chean Suan mendakwa beliau tidak mengenali Dato' Hamidah Osman dan Dato' Hamidah Osman bukan Pengerusi syarikat TC Sens Sdn. Bhd.

**hansard bertarikh 23 Oktober 2019 muka surat 35 hingga 43.*

PAC Parlimen mendapati bahawa keterangan adalah amat meragukan dan tidak memuaskan. Encik Tan Chean Suan juga telah mengelak daripada menjawab berhubung nilai semasa TC Sens Sdn. Bhd. pada tahun 2014 (apabila YBhg. Datuk Seri Wee Jeck Seng membuat pembelian saham) dan juga pada tahun 2018 (apabila pindahmilik semula saham dilakukan).

PAC Parlimen mendapati wujud percanggahan kepentingan dalam pelantikan kontraktor untuk projek sistem RC/VEP.

5.7.3 Pelantikan Pihak Ketiga

Larangan pemindahan atau penyerahan obligasi ada dinyatakan dalam kontrak OPEX. Walau bagaimanapun pada 13 Januari 2017, terdapat satu pengumuman oleh sebuah syarikat yang bernombor pendaftaran 10039-P dalam laman sesawang Bursa Malaysia iaitu dua (2) hari selepas SST diterima daripada kerajaan. Kontraktor telah mengeluarkan

satu *Letter of Award to Undertake Subcontract Works* (LOA) kepada pihak ketiga bagi tujuan pelaksanaan keseluruhan kerja OPEX di bawah projek sistem RC/VEP selama lima (5) tahun.

PAC Parlimen telah dimaklumkan dengan perkara-perkara berikut:

- i. **Encik Megat Farizul Ikhwan Bin Megat Khushari [Penolong Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat MOT]** dalam prosiding Bil. 8/2019 bertarikh 27 Mac 2019 memaklumkan dua (2) hari selepas SST dikeluarkan oleh MOT, pihak TC Sens Sdn. Bhd. telah mengeluarkan satu surat kepada pihak DNEX RFID SDN. BHD. untuk menjalankan sepenuhnya operasi. Pada ketika itu kontrak dengan pihak MOT masih belum ditandatangani dan di dalam SST tidak menyatakan bahawa ianya tidak boleh disubkontrakkan.

Selepas kontrak ditandatangani pada Mei 2018, pihak syarikat telah memohon kepada MOT supaya pelantikan pihak ketiga dibenarkan. Mesyuarat PEMANDU MOT Bilangan 1/2019 tidak meluluskan permohonan tersebut.

- ii. PAC Parlimen juga telah dimaklumkan oleh MOT bahawa DNEX RFID Sdn. Bhd. adalah anak syarikat kepada DAGANG NEXCHANGE BHD. DAGANG

NEXCHANGE BHD. melalui anak syarikat milikan penuhnya DAGANG NET TECHNOLOGIES Sdn. Bhd. memegang 51% saham dalam DNEX RFID Sdn. Bhd. Baki sebanyak 49% pegangan DNEX RFID Sdn. Bhd. adalah milik Syarikat TC Sens Sdn. Bhd.

5.7.4 Pentadbiran Kontrak

Berlaku pertindihan skop kerja antara *Corrective Maintenance Summary Report* (CMSR) dengan *Service Level Agreement Report* (SLA) di mana jumlah kos SLA adalah RM1.59 juta dan CMSR adalah berjumlah RM20.82 juta.

PAC Parlimen telah dimaklumkan oleh MOT bahawa beberapa siri perbincangan bersama dengan pihak syarikat telah diadakan dan pihak syarikat telahpun bersetuju untuk tidak membuat tuntutan bagi nilai skop kerja yang bertindih tersebut. Selain itu, MOT sedang memuktamadkan *supplementary agreement* dengan pihak syarikat untuk mengeluarkan skop kerja yang bertindih daripada kontrak asal.

5.7.5 Status Pencapaian Terkini Projek

Tuan Syed Nasir Syed Ahmad [TKSU (Dasar) MOT] dalam prosiding Bil. 39/2019 bertarikh 23 Oktober 2019 memaklumkan bahawa status terkini bagi jumlah kutipan RC bermula dari November 2016 sehingga Oktober 2019 adalah RM319,099,640.

Manakala sistem VEP sudah mula berjalan. Sehingga kini, lebih kurang 40,000 kenderaan yang mempunyai tag RFID. MOT mempunyai empat (4) *fitment centre* dan akan membuka beberapa lagi *fitment centre* untuk mencapai target sekurang-kurangnya 100,000 kenderaan dengan tag RFID menjelang Mac 2020.

**RUMUSAN & SYOR
JAWATANKUASA
KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)
PARLIMEN**

6. RUMUSAN PAC PARLIMEN

PAC Parlimen merumuskan perkara-perkara berikut:

- 6.1 Tiada justifikasi yang kukuh untuk membolehkan projek sistem RC/VEP ini dilaksanakan secara rundingan terus.
- 6.2 Pelaksanaan proses perolehan secara rundingan terus untuk projek sistem RC/VEP di bawah MOT gagal menepati tujuan asal iaitu berhubung kesegeraan pelaksanaan projek yang dikehendaki Kerajaan.
- 6.3 Pemilihan syarikat TC Sens Sdn. Bhd. telah dikemukakan oleh Menteri MOT kepada YAB Perdana Menteri ketika itu tanpa penilaian yang menyeluruh dan mendalam berkenaan dengan keupayaan syarikat tersebut dari segi kewangan dan teknikal untuk melaksanakan projek sistem RC/VEP.
- 6.4 Wujudnya pengaruh politik dalam pelantikan kontraktor/vendor untuk projek sistem RC/VEP melalui rundingan terus.
- 6.5 Wujud kelemahan pentadbiran dan pelaksanaan kontrak iaitu (a) kelewatan dalam menandatangani kontrak projek sistem RC/VEP selama 16 bulan; (b) pembayaran dibuat sebelum FAT disempurnakan; (c) lantikan pihak ketiga dalam pelaksanaan sistem RC/VEP tanpa kelulusan daripada Kementerian.

- 6.6 Projek sistem RC/VEP telah lewat disiapkan. Sebanyak tiga EOT telah diluluskan atas sebab keperluan integrasi sistem, ditambah dengan peranan kontraktor selaku vendor dan bukan *solution provider* yang kompeten telah menyebabkan kelewatan tersebut.

7. SYOR PAC PARLIMEN

Bagi tujuan penambahbaikan, PAC Parlimen mengesyorkan kepada Kerajaan perkara-perkara berikut:

- 7.1 MOF pada masa hadapan perlu memastikan semua keputusan rundingan terus adalah disokong dengan justifikasi yang kukuh. Agensi penguatkuasa termasuk SPRM memberi perhatian berkenaan rumusan-rumusan di atas dan membuat siasatan yang sewajarnya;
- 7.2 Ahli Parlimen perlu mengisytiharkan kepentingan perniagaan kepada Kementerian yang bertanggungjawab sekiranya perniagaan tersebut membabitkan projek kerajaan;
- 7.3 Kerajaan perlu memastikan bahawa tiada lagi sebarang pengecualian diberikan kepada mana-mana projek yang sepatutnya melalui proses penilaian menerusi Jawatankuasa di peringkat Kementerian, termasuk Makmal Pengurusan Nilai dan penilaian Jawatankuasa Teknikal ICT (JTICT) MAMPU.

JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN

AGENDA MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN

- ❖ **Bil. 4/2019 pada Rabu, 20 Februari 2019**
- ❖ **Bil. 8/2019 pada Rabu, 27 Mac 2019**
- ❖ **Bil. 7/2019 pada Rabu, 03 April 2019**
- ❖ **Bil. 32/2019 pada Selasa, 03 September 2019**
- ❖ **Bil. 39/2019 pada Rabu, 23 Oktober 2019**

LAMPIRAN A

**MESYUARAT PROSIDING JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)
PENGAL KEDUA, PARLIMEN KEEMPAT BELAS
BIL. 4 TAHUN 2019 PADA RABU 20 FEBRUARI 2019
DI BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2,
BLOK UTAMA BANGUNAN PARLIMEN**

TARIKH / HARI / MASA	PERKARA	KEMENTERIAN/ JABATAN/ AGENCI TERLIBAT
20 Februari 2019 (Rabu) 9.00 pagi	Projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing	Kementerian Pengangkutan Jalan:- (i) Yang Berbahagia Tuan Mohd Khairul Adib Abd Rahman, Ketua Setiausaha.

LAMPIRAN A

**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
BIL. 8/2019 PADA RABU 27 MAC 2019
DI BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2, BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN**

TARIKH / HARI / MASA	PERKARA	KEMENTERIAN/ JABATAN/ AGENSI TERLIBAT
27 Mac 2019 (Rabu) 2.30 petang	Prosiding Berhubung Projek Sistem Kutipan Cukai Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan	Kementerian Pengangkutan: (i) Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib Abd Rahman, Ketua Setiausaha. (ii) Yang Berbahagia Dato' Sri Liow Tiong Lai, Mantan Menteri Pengangkutan. (Tempoh Perkhidmatan 25 Jun 2014 hingga 9 Mei 2018)

LAMPIRAN A

**PINDAAN TARIKH MESYUARAT
JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
BIL. 7/2019 PADA RABU 3 APRIL 2019
DI BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2, BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN**

TARIKH / HARI / MASA	PERKARA	KEMENTERIAN/ JABATAN/ AGENSI TERLIBAT
3 April 2019 (Rabu) 2.30 petang	Prosiding Berhubung Projek Sistem Kutipan Cukai Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan	Kementerian Pengangkutan: (i) Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib Abd Rahman, Ketua Setiausaha. (ii) Yang Berbahagia Datuk Seri Dr. Ismail Bakar, Mantan Ketua Setiausaha Pengangkutan. (Tempoh Perkhidmatan 18 November 2014 hingga 15 Disember 2015)

LAMPIRAN A1

**MESYUARAT PROSIDING JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)
PENGAL KEDUA, PARLIMEN KEEMPAT BELAS
BIL. 32 TAHUN 2019 PADA SELASA 3 SEPTEMBER 2019
DI BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2,
BLOK UTAMA BANGUNAN PARLIMEN**

TARIKH / HARI / MASA	PERKARA	KEMENTERIAN/ JABATAN/ AGANSI TERLIBAT
3 September 2019 (Selasa) 2.30 petang	Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP)	Yang Berbahagia Datuk Seri Wee Jeck Seng, Mantan Ahli Parlimen Tanjung Piai.

LAMPIRAN A1

**MESYUARAT PROSIDING
JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)
PARLIMEN KEEMPAT BELAS
BIL. 39 TAHUN 2019
PADA 23 OKTOBER 2019
DI BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2,
BLOK UTAMA BANGUNAN PARLIMEN**

TARIKH / HARI / MASA	PERKARA	KEMENTERIAN/JABATAN/ AGENSI TERLIBAT
23 Oktober 2019 (Rabu) 2.30 petang	Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP)	Kementerian Pengangkutan:- (i) Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman, Ketua Setiausaha TC Sens Sdn. Bhd. (i) Yang Berbahagia Tuan Tan Chean Suan, Ketua Pegawai Eksekutif (ii) Yang Berbahagia Dato' Roslan Ramli, Pengerusi (iii) Yang Berbahagia Dato' Mizal bin Zaini, Ahli Lembaga Pengarah

LAPORAN PROSIDING

- ❖ **Bil. 4/2019 pada Rabu, 20 Februari 2019**
- ❖ **Bil. 8/2019 pada Rabu, 27 Mac 2019**
- ❖ **Bil. 7/2019 pada Rabu, 03 April 2019**
- ❖ **Bil. 32/2019 pada Selasa, 03 September 2019**
- ❖ **Bil. 39/2019 pada Rabu, 23 Oktober 2019**

Bil. 4

**Rabu
20 Februari 2019**

MALAYSIA

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)

Mengenai:

**Projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan
Rekod Kemasukan Kenderaan Asing**

Kementerian Pengangkutan Jalan:

- (i) YBhg Tuan Mohd Khairul Adib Abd Rahman,
Ketua Setiausaha

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGAL KEDUA**

**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)
BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2 BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA
RABU, 20 FEBRUARI 2019**

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]	- <i>Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]	- <i>Timbalan Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Chen [Subang]	
YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]	
YB. Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]	
YB. Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]	
YB. Puan Wong Shu Qi [Kluang]	
YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]	
YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]	
YBhg. Datuk Roosme binti Hamzah	- <i>Setiausaha</i>

Tidak Hadir [*Dengan Maaf*]

YB. Tuan William Leong Jee Keen [Selayang]
YB. Ustaz Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]
YB. Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar]
YB. Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]
YB. Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]

URUS SETIA

Encik Amisyahrizan bin Amir Khan [Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan Rakyat)]
Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Puan Siti Noor Akmar binti Zulkafli [Juruaudit Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Encik Rosli bin Aw Ahmad [Juruaudit Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Cik Fatin Izzati binti Mohd Radzi [Jurubahasa Serentak Kanan II (Jurubahasa dan Terjemahan, Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA**Jabatan Audit Negara**

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan [Timbalan Ketua Audit Negara (Prestasi)]
Puan Yusnani binti Zakaria [Pengarah Audit (Bahagian III, Sektor Audit Prestasi)]
Encik Saiful Anuar bin Zakaria [Timbalan Pengarah Audit (Bahagian III, Sektor Audit Prestasi)]
Dr. Sayed Alwee Hussnie bin Sayed Hussin [Timbalan Pengarah (Bahagian Susulan Audit, Sektor Audit Prestasi)]
Puan Nik Norwati binti Nik Harun [Ketua Seksyen Audit (Bahagian III, Sektor Audit Prestasi)]
Encik Noor Sazalli bin Mohd Zahari [Penolong Juruaudit (Bahagian III, Sektor Audit Prestasi)]
Puan Juliana binti Shariman [Penolong Juruaudit (Bahagian Susulan Audit, Sektor Audit Prestasi)]
Encik Abdul Rahman bin Abdul Hadi [Penolong Juruaudit (Bahagian III, Sektor Audit Prestasi)]
Puan Norhanim binti Hashim [Penolong Juruaudit (Bahagian III, Sektor Audit Prestasi)]

Kementerian Kewangan Malaysia (MOF)

Encik Suhaili bin Ahmad [Setiausaha Bahagian (Strategi Korporat dan Komunikasi)]
Puan Norizam binti Abas [Ketua Unit (Dasar ICT dan Projek Khas Agensi, Bahagian Strategi Korporat dan Komunikasi)]
Encik Hazlan bin Abdul Aziz [Ketua Unit (Transformasi Perbendaharaan, Bahagian Strategi Korporat dan Komunikasi)]
Puan Muhairan binti Musa [Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Teknikal Perolehan Kerajaan)]
Encik Mohammad Adam Danial bin Hafiz Goh [Penolong Setiausaha (Kawalan Pemantauan, Bahagian Strategi Korporat dan Komunikasi)]
Puan Syazatul Syeila binti Zamani [Penolong Setiausaha (Bahagian Perolehan Kerajaan)]

Jabatan Peguam Negara

YBhg. Datuk Amirudin bin Abd. Rahman [Timbalan Ketua Bahagian Penasihat (Munisipal) I]
Puan Chong Li Lian [Peguam Kanan Persekutuan]

Suruhanjaya Pencegahan Rasuah (SPRM)

YBhg. Datuk Abdul Aziz bin Aban [Timbalan Ketua Pesuruhjaya Pencegahan Rasuah Malaysia]

Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA)

Puan Noor Aini binti Ahmad [Timbalan Pengarah Kanan (Unit Laporan Ketua Audit Negara dan Operasi Khas) (Perkhidmatan)]

Jabatan Akauntan Negara (JAN)

Encik Azeman bin Miskah [Timbalan Pengarah (Bahagian Perkhidmatan Operasi Pusat dan Agensi)]

*samb/-***HADIR BERSAMA** (*samb/-*)**Kementerian Hal Ehwal Ekonomi (MEA)**

Puan Maniza binti Mahfuz [Ketua Penolong Pengarah (Pengangkutan Awam dan Keretapi II)
(Bahagian Infrastruktur dan Kemudahan Awam)]

Puan Hidayah binti Misran [Timbalan Pengarah I (Bahagian Infrastruktur dan Kemudahan Awam)]

SAKSI**Kementerian Pengangkutan Malaysia (MOT)**

YBhg. Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman [Ketua Setiausaha]

YBhg. Dato' Jana Santhiran Muniayan [Timbalan Ketua Setiausaha (Pengurusan)]

YBhg. Dato' Mohd Fadzli bin Mohd Kenali [Setiausaha Bahagian (Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat)]

Encik Suhaimi bin Ali @ Ahmad [Setiausaha Bahagian (Bahagian Pentadbiran dan Kewangan)]

Puan Rosliza binti Hamzah [Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Pengurusan Maklumat)]

Encik Megat Farizul Ikhsan bin Megat Khushari [Penolong Setiausaha (Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat)]

Encik Nor Azam bin Abd. Rahman [Penolong Setiausaha (Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat)]

Puan Azlin binti Sabtu [Penasihat Undang-undang]

Jabatan Pengangkutan Jalan Malaysia (JPJ)

YBhg. Dato' Sri Shahrudin bin Khalid [Ketua Pengarah]

YBhg. Dato' Ahmad Nasir bin Abdul Ghani [Pengarah (Bahagian Penguatkuasa)]

Encik Khairul Anwar bin Bachok [Pengarah (Bahagian Penguatkuasa)]

Encik Zulkhairi bin Ibrahim [Pengarah (Bahagian Teknologi Digital)]

LAPORAN PROSIDING**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
PARLIMEN KEEMPAT BELAS, PENGGAL PERTAMA****Rabu, 20 Februari 2019****Bilik Jawatankuasa 1, Tingkat 2 Blok Utama,
Parlimen Malaysia, Kuala Lumpur****Mesyuarat dimulakan pada pukul 09.08 pagi***[Yang Berhormat Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Pengerusi: Selamat pagi, salam sejahtera kepada semua Ahli PAC. Saya juga mengambil kesempatan untuk mengucapkan Selamat Tahun Baru Cina kepada semua rakan yang meraikan Tahun Baru Cina. Semalam hari ke-15 Chap Goh Mei sudah berakhir.

Yang Berbahagia Datuk Roosme, selamat datang kepada semua *ex officio* yang hari ini hadir terdiri daripada Kementerian Kewangan, Kementerian Hal Ehwal Ekonomi, Jabatan Perkhidmatan Awam, Jabatan Audit Negara, Jabatan Peguam Negara, Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia dan Jabatan Akauntan Negara.

Ahli-ahli Yang Berhormat, hari ini PAC mengadakan prosiding projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP) yang dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara tahun 2017 Siri 2. Hadir di hadapan PAC sebentar lagi adalah Yang Amat Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman, Ketua Setiausaha Kementerian Pengangkutan bersama Yang Berbahagia Dato' Jana Santhiran Muniayan, Timbalan Ketua Setiausaha Pengurusan MOT dan Yang Berbahagia Dato' Sri Shahrudin bin Khalid, Ketua Pengarah Jabatan Pengangkutan Jalan selepas taklimat ini nanti.

Izinkan saya memberi sedikit latar belakang ringkas mengenai projek ini yang bermula pada 27 Mac 2015, selepas Jemaah Menteri membenarkan MOT melalui JPJ melaksanakan kutipan RC serta mendaftar dan mengeluarkan tag *Radio Frequency Identification Device (RFID)* bagi sistem VEP untuk semua kenderaan berpendaftaran asing yang memasuki negara ini.

■0910

Projek ini dilaksanakan oleh kontraktor yang dilantik secara rundingan terus dengan kos berjumlah RM149.45 juta membabitkan dua kontrak berasingan iaitu *capital expenditure contract* (CAPEX) berjumlah RM45.15 juta dan *operational expenditure contract* (OPEX) berjumlah RM104.3 juta. Berdasarkan kontrak CAPEX, tempoh kontrak adalah 17 bulan dua minggu

berakhir 30 April 2017 termasuk 12 bulan tempoh jaminan. Manakala berdasarkan kontrak OPEX, tempoh pelaksanaan adalah selama lima tahun bermula 1 Ogos 2016 hingga 21 Julai 2021.

Dalam Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2017 Siri 2, dilaporkan bahawa Ketua Audit Negara menjelaskan bahawa Menteri Pengangkutan ketika itu mendapatkan kelulusan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri ketika itu untuk melantik kontraktor secara rundingan terus dan MOF meluluskan perolehan secara rundingan terus pada 27 Julai 2015. Bagaimanapun, Laporan Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan MOT yang diadakan pada 15 Oktober 2015 berpendapat kontraktor tidak ada pengalaman dalam bidang berkaitan dan baru ditubuhkan pada 9 Mac 2012. Selain tidak mempunyai kemampuan kewangan dengan baki penyata bank hanya berjumlah RM36.54 sedangkan keperluan modal minimum yang ditetapkan adalah sebanyak RM2.3 juta.

Sehubungan dengan itu, tanpa membuang masa jawatankuasa ini akan mendengar taklimat ringkas daripada Yang Berbahagia Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan Timbalan Ketua Audit Negara Bahagian Prestasi yang mewakili Ketua Audit Negara Tan Sri Dr. Madinah berhubung pengauditan yang dijalankan serta status terkini projek ini dalam Laporan Ketua Audit Negara sebelum kita memanggil saksi masuk bagi memberikan penjelasan selepas taklimat ini diadakan. Jadi, tanpa membuang masa saya jemput Tuan Haji Khalid, Timbalan Ketua Audit Negara untuk memberikan taklimat.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan [Timbalan Ketua Audit Negara (Prestasi) Jabatan Audit Negara]: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi PAC. *Bismillahir Rahmanir Rahim, assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Yang saya hormati Yang Berhormat Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee Pengerusi PAC, Yang Berhormat Tuan Wong Kah Woh Naib Pengerusi PAC, Ahli-ahli Yang Berhormat PAC, Yang Berhormat Datuk-datuk, tuan-tuan dan puan-puan sekalian.

Pertamanya, saya ingin menyampaikan salam daripada Ketua Audit Negara yang tidak dapat hadir pada pagi ini dan saya telah diwakilkan untuk memberi taklimat ringkas mengenai kajian audit yang telah kita laksanakan dan telah dilaporkan dan dibentangkan di Parlimen untuk Laporan Ketua Audit Negara yang lepas. Jadi pagi ini tajuk yang kita laporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2017 Siri 2 ini iaitu pengauditan terhadap projek Sistem Kutipan Caj atau *Road Charges* dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing atau *Vehicle Entry Permit* (VEP).

Untuk makluman Yang Berhormat Ahli-ahli PAC, projek RC dan VEP ini merupakan sebuah projek di bawah Kementerian MOT iaitu Kementerian Pengangkutan Malaysia dan agensi pelaksana melibatkan JPJ iaitu Jabatan Pengangkutan Jalan. Tujuan utama projek ini adalah untuk membolehkan kerajaan mengutip caj jalan sejumlah RM20 untuk sekali masuk untuk kenderaan persendirian dan juga mendaftar kenderaan, memantau pergerakan trafik serta

mengenal pasti kenderaan yang mempunyai saman-saman tertunggak. Sistem ini dipasang di Kompleks Imigresen, Kastam dan Kuarantin, Bangunan Sultan Iskandar dan juga di Kompleks Kastam, Imigresen dan Kuarantin Kompleks Sultan Abu Bakar Johor.

Seperti mana disebutkan oleh Yang Berhormat Pengerusi tadi, kontraktor projek ini dilantik secara rundingan terus dengan kos berjumlah RM149.45 juta melibatkan dua kontrak berasingan iaitu *capital expenditure contract* (CAPEX) dan satu lagi adalah melalui *operational expenditure contract* (OPEX) berjumlah RM104.3 juta. Sepatutnya projek ini siap secara keseluruhan pada 30 April 2016 dan kemudian kerajaan telah meluluskan tiga EOT dengan tarikh siap baru pada 14 September 2017. Namun sehingga Februari 2019 hanya skop RC sahaja yang berjaya disiapkan dan telah beroperasi dan kita tidak nafikan bahawa RC ini telah mencapai objektif dan pungutan sejak siap menunjukkan kutipan memberangsangkan.

Secara keseluruhannya, projek ini belum diserahkan kepada kerajaan dan masih di peringkat *final acceptance testing*. Nanti pembentangan lebih *detail* mengenai status di mana RC telah diserahkan manakala untuk VEP itu masih di peringkat katanya *final acceptance testing* dan isu-isu berkaitan pembayaran bagi kontrak CAPEX akan kita halusi sekejap lagi.

Untuk makluman Yang Berhormat Tuan Pengerusi serta Ahli-ahli PAC, bagi memudahkan prosiding dan pertanyaan, kita ingin *just to highlight the gist of this report, major issue* yang kita rasakan patut di *pursue* di peringkat PAC ini. Satu, tadi saya sudah sebut RC yang telah diserahkan dan beroperasi telah berjaya mengutip caj jalan sejumlah RM177.18 juta bermula November 2016 sehingga Jun 2018.

Namun begitu, apabila skop *Vehicle Entry Permit* (VEP) itu tidak siap mengikut rancangan, objektif kerajaan untuk memantau pergerakan kenderaan serta mengesan kenderaan yang mempunyai kesalahan tidak dapat dijalankan. *Interestingly*, dari segi kontrak ini Yang Berhormat Tuan Pengerusi dan juga Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian. Melalui kontrak CAPEX kita dapati bahawa kedua-dua komponen RC dan VC merupakan di bawah satu kontrak.

There is no demarcation between RC and VC. All together there are 23 modules dan tujuh adalah di bawah RC yang mana telah di *deliver*. *They had made payment 40 percent* mengikut kontrak pembayaran adalah mengikut *progress* iaitu *40 percent for the first payment, second payment another 40 percent for the delivery of VEP* itu dan *20 percent* yang terakhir.

Namun demikian, nanti kita akan nampak bahawa pembayaran sehingga *80 percent* telah dibuat walaupun VEP *was not delivered, it is not operational yet but it's already being paid in full*.

Now, perkara kedua adalah aspek perolehan yang kurang teratur. Mesyuarat Jemaah Menteri pada 27 Mac 2015 telah memutuskan perolehan projek ini dibuat secara tender terbuka. Kemudian Yang Berhormat Menteri Pengangkutan telah memohon kelulusan daripada Yang

Amat Berhormat Perdana Menteri ketika itu untuk pelantikan secara rundingan terus atas sebab keperluan pelaksanaan segera.

Namun begitu, justifikasi pelantikan kontraktor bertentangan dengan keputusan Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan. Ini disebabkan di peringkat jawatankuasa itu ada menyatakan bahawa kapasiti dan *capability* kontraktor ini dari segi teknikal itu tidak ada. Walaupun demikian telah di *pursue*.

Perkara ketiga yang utama adalah wujud elemen pembayaran yang tidak menepati syarat kontrak CAPEX yang berjumlah RM18.06 juta. Ini merupakan pembayaran 40 peratus seperti saya sebut tadi untuk skop VEP yang menetapkan syarat untuk dilaksanakan selepas *final acceptance testing* dilakukan untuk VEP – ini telah dibayar. Perkara yang saya bangkitkan ini mungkin menjadi asas kepada PAC untuk membincangkan isu-isu yang telah berbangkit hasil daripada pengauditan kita terhadap tajuk RC dan VEP di bawah Kementerian Pengangkutan.

■0920

Untuk sedikit perincian kepada penemuan tadi, saya hendak jemput Encik Saiful, Tuan Pengerusi dengan izin untuk menyampaikan dan mungkin kita boleh interaksi— *I mean* Yang Berhormat boleh bertanyalah apa-apa isu yang perlu *clarification*, *we will update and as well as we will update you on the status as at the current time on the issue* yang telah berbangkit. Dengan itu terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Saya jemput Encik Saiful. *Please*.

9.20 pg.

Encik Saiful Anuar bin Zakaria [Timbalan Pengarah Audit (Bahagian III, Sektor Audit Prestasi) Jabatan Audit Negara]: Terima kasih yang berusaha Timbalan Ketua Audit Negara. Yang saya hormati Tuan Pengerusi, Yang Berhormat Naib Pengerusi PAC, Ahli-ahli PAC dan semua yang hadir pada mesyuarat kali inilah.

First, saya minta maaf lah berlaku masalah teknikal. Kita tidak boleh pancarkan slaid hari ini. Ada edaran. So, kita boleh rujuk kepada edaran *hard copy* yang saya berikan.

So, seperti mana yang dimaklumkan tadi sebenarnya adalah daripada Tuan Pengerusi sedikit tadi dan juga berusaha Yang Berhormat Timbalan Ketua Audit Negara pun ada maklum, so mungkin saya boleh teruskan ke slaid nombor sembilan. *[Merujuk kepada dokumen]*

Sebenarnya saya hendak— sebenarnya dalam slaid saya itu dia ada paparan macam mana *the system* berfungsilah. So, untuk slaid nombor sembilan itu sebenarnya adalah kenderaan daripada negara Singapura yang masuk ke Malaysia. So, sistem itu akan mengenal pasti kenderaan ini. Jika kenderaan itu kenderaan persendirian berpendaftaran asing, kerajaan

kita akan dikenakan caj sebanyak RM20. So, rakyat *Singapore* dia akan bayar *and then* dia akan masuk ke negara kita lah.

Untuk slaid berikutnya itu, itu adalah apabila kenderaan-kenderaan asing ini dia hendak balik ke negara dia, daripada negara kita dia akan ke sana. Dia akan— ia ada dua fungsi dekat sini, pertama ia akan mengenal pasti sama ada kenderaan-kenderaan ini ada kesalahan atau tidak. Itu kemampuan sistem inilah. Jika ada kesalahan, sepatutnya dia kena menjelaskan dahulu *and then* barulah pihak JPJ melepaskan kenderaan ini untuk memasuki negara mereka.

Itu adalah fungsi utama sistem RC dan VEP. Untuk *next* slaid. Slaid 11. Ini adalah peralatan-peralatan utama yang dipasang di pintu masuk negara kitalah iaitu empat komponen utama iaitu kalau kita nampak kita ada *barrier gate*, kita ada *RFID reader*, kita ada kamera dan juga LED skrin untuk memaparkan sama ada maklumat-maklumat seperti saman ataupun keperluan pembayaran dan sebagainya.

So, *next slide* iaitu slaid 12. Dari segi objektif pengauditan adalah untuk menentukan sama ada pengurusan projek ini telah dilaksanakan secara berhemat, cekap dan berkesan bagi mencapai objektif seperti berikut. Iaitu yang pertama adalah untuk mengutip caj jalan bagi kenderaan persendirian asing yang memasuki Malaysia. Kedua, adalah untuk mendaftar dan merekodkan maklumat semua kenderaan yang masuk dan keluar di pintu sempadan. Ketiga, adalah untuk menguatkuasakan saman trafik tertunggak JPJ dan PDRM di pintu keluar dan juga membantu mencegah penyeludupan kenderaan dan memantau kemasukan kenderaan yang melebihi had tempoh iaitu tiga bulan.

Dari segi *scoping* kita, kita ada dua bidang utama yang kita semak iaitu dari segi prestasi projek dan juga pengurusan projek. Prestasi projek ini apa yang kita *cover* adalah dari segi prestasi fizikal, pencapaian output, pencapaian *outcome*. Manakala pengurusan projek meliputi prestasi kewangan, perancangan projek, pengurusan perolehan, pentadbiran kontrak, pengurusan aplikasi dan peralatan hasil serta pemantauan.

So, dari segi aspek perancangan pelaksana dan pemantauan kita ambil pada tempoh 2015 hingga 2018. Namun begitu, dari segi perancangan kita tengok juga dokumen-dokumen yang berlaku semenjak tahun 2006. Selain itu, kita juga adakan— *next slide*. Kita adakan lawatan fizikal lah. Kita tengok sendiri di Kompleks KIK Bangunan Sultan Iskandar dan juga di Sultan Abu Bakar ini. Kita juga pergi membuat lawatan fizikal di kaunter sementara yang kerajaan arahkan kepada kontraktor untuk membuat pemasangan RFID kepada pengguna. So, Jabatan Audit juga telah menjalankan analisa terhadap hampir 8.9 juta transaksi kenderaan yang memasuki negara kita.

Slaid 14. *[Merujuk kepada slaid]* Di samping itu, kita juga ada pendekatan kepada Kementerian dan Audit yang diselia oleh pihak unit audit dalam Kementerian sendirilah. Okey, *next slide*. Saya rasa ini okey. *Next slide*.

Okey, saya pergi ke slaid berikutnya iaitu slaid 16. Ini adalah rumusan penemuan kitalah. Pertama, adalah pengurusan perolehan iaitu perancangan awal. Berdasarkan surat Kementerian kepada Kementerian Kewangan bertarikh 24 Jun 2015, anggaran kos projek ketika itu yang dikemukakan oleh kontraktor adalah berjumlah RM62.42 juta iaitu CAPEX berjumlah RM40.6 juta dan OPEX berjumlah RM21.74 juta. Namun begitu, semakan audit mendapati tiada bukti menunjukkan sebarang kertas cadangan atau justifikasi terperinci berkaitan dengan jumlah kos analisa pasaran perihal kewangan, ekonomi, sosial dan lain-lain perkara bagi menyokong cadangan pelaksanaan projek tersebut. MOT hanya mengemukakan kos tersebut berdasarkan anggaran oleh kontraktor sahaja.

Okey, *next slide*. Kemudiannya, pada 2 September 2015, Jemaah Menteri bersetuju supaya Kementerian Kewangan dan juga EPU meluluskan peruntukan sejumlah RM75.56 juta untuk enam tahun iaitu CAPEX berjumlah RM40.68 juta dan OPEX berjumlah RM34.88 juta. Namun begitu pada 28 Oktober 2016, Jemaah Menteri telah meluluskan kos baru OPEX yang dicadangkan oleh kontraktor berjumlah RM104.3 juta iaitu peningkatan hampir 199 peratus berbanding kos OPEX yang dinyatakan pada 2 September 2015.

Okey, *next*. Dari segi aspek pelantikan kontraktor utama. Pada awalnya, mesyuarat Jemaah Menteri pada 27 Mac 2015 telah memutuskan bahawa perolehan projek ini dibuat secara tender terbuka selaras dengan keputusan Kementerian Kewangan pada 18 Disember 2014. Namun, kemudiannya pada 10 Jun 2015 Yang Berhormat Menteri Pengangkutan telah memohon kelulusan daripada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri ketika itu untuk pelantikan secara rundingan terus atas sebab keperluan pelaksanaan segera bagi mematuhi tarikh pelaksanaan 1 Ogos 2015 yang ditetapkan oleh Jemaah Menteri.

Pada 27 Julai 2015, Kementerian Kewangan meluluskan perolehan secara rundingan terus. Namun, justifikasi pelantikan kontraktor yang dinyatakan adalah bertentangan dengan keputusan Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan berkaitan keupayaan teknikal dan juga kemampuan kewangan. Laporan jawatankuasa yang diadakan pada 15 Oktober 2015 berpendapat kontraktor tiada pengalaman dalam bidang berkaitan dan ia baru ditubuhkan pada 9 Mac 2012.

Dari segi pelantikan pihak ketiga. Perenggan 42 kontrak OPEX menyatakan bahawa kontraktor tidak dibenarkan menyerahkan atau memindahkan kepada pihak ketiga kesemuanya atau mana-mana manfaat atau obligasi di bawah kontrak OPEX tanpa kebenaran bertulis

daripada kerajaan terlebih dahulu. Semakan mendapati SST OPEX adalah berjumlah RM104.3 juta dikeluarkan pada kontraktor pada 11 Januari 2017 dan kontrak OPEX ditandatangani pada 7 Mei 2018. Audit mendapati terdapat satu pengumuman oleh sebuah syarikat yang bernombor pendaftaran 10039-P dalam laman sesawang Bursa Malaysia pada 13 Januari 2017 iaitu dua hari selepas SST diterima daripada kerajaan. Kontraktor telah mengeluarkan satu *Letter of Award to Undertake Subcontract Works* (LOA) kepada pihak ketiga bagi tujuan pelaksanaan keseluruhan kerja OPEX di bawah projek Sistem RC dan VEP selama lima tahun.

Next, audit... [Disampuk]

Tuan Pengerusi: Siapa yang kawal? Dia kata tidak boleh *sub back* kepada pihak ketiga dan lepas itu *sub back*... *I think* saya yang kawal ini?

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Yang Berhormat Tuan Pengerusi. Untuk SST tadi yang dikeluarkan pada 11 Januari itu, *by right in accordance with the requirement of* 1PP yang dikeluarkan oleh Kementerian Kewangan, syarat ini sepatutnya ada pada SST tersebut. Akan tetapi, masa tersebut tidak dimasukkan dalam SST dan disebabkan kontrak itu *disign* kemudian *how many months later, three or four months later in May* itu barulah *requirement for* syarat itu dimasukkan.

■0930

Manakala pihak kontraktor yang telah dilantik ini, *within two days after receiving the SST* telah *signed to subcon* the kerjalah. Jadi ini ada isu mungkin dari segi *legal* nantilah ya. *Whether it should be...* [Disampuk] Ya, di peringkat MOT ya.

Tuan Pengerusi: MOT yang sepatutnya pantau?

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Ya, *that is right, with* rujukan dengan PUU di peringkat kementerian ya.

Tuan Wong Chen [Subang]: *One question* ya. Nama-nama semua pihak ini akan didedahkan nanti, *like the third-party contractor. You will give us the names and all these right?*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *Yes, yes, we have the names but for the purpose of reporting, we are not revealing the names but we will furnish you all the names of the contractor, yes.*

Tuan Wong Chen: Okey.

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Okey, saya sambung. *Slide 20* ya. [Merujuk pada *slaid* pembentangan] So, pihak Audit mendapati kontraktor tidak membuat sebarang deklarasi...

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Sebelum itu Tuan Pengerusi, Parit Sulong. Saya cuma hendak tanya *because it says right here. It says that, SST OPEX* itu dikeluarkan *on the January 11 and the contract was signed on the May 7 year 2018. So, it takes more than a*

year for it to be signed. Any reason for that? I mean have you – kenapa? Ada tidak finding kepada it took so long for that process to be done.

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Okey, sebenarnya kalau kita tengok projek ini dia ada dua kontrak iaitu kontrak CAPEX dan kontrak OPEX. Semasa peringkat awal sebenarnya berlaku perbincangan berkenaan ada yang menyatakan bahawa untuk menyatukan kontrak, tidak boleh dipisahkan. Akan tetapi, ada keputusan kementerian untuk memisahkan kontrak. Bagaimanapun boleh dikatakan ia mendapat teguran daripada peringkat AGC. Menyebabkan untuk tandatangan kontrak OPEX ini mengambil masa selama 18 bulan untuk dia hendak *finalised*-lah sebab itu antara punca-punca utama kenapa kontrak OPEX ini dia *delayed* sebegitu lama...

Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]: Encik Saiful...

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Ya.

Tuan Wong Kah Woh: *I think there was what – the maklum balas daripada MOT. So, apa pandangan audit terdapat situasi sebegini, 18 months untuk tandatangani kontrak itu?*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *I think the normal practice Yang Berhormat, is the signing of contract should takes place within four months, you know. After the issuance of the SST. That is normal but I think this is an area that we should pursue with the MOT, the reason why there were such a long delay and you know, to justify them 18 months to sign the contract and resulting in the – what we called the main contractor. Making used of the SST in the absence of that particular requirement, to appoint third party to do the maintenance. Thank you.*

Tuan Wong Kah Woh: *It's an assignment of the whole contract, right?*

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Ini adalah kontrak OPEX untuk *maintenance*, penyelenggaraan. Yang tadi itu CAPEX untuk pembangunan, okey? Okey, kalau kita tengok slaid 20 ini kita dapati bahawa semakan audit mendapati bahawa larangan pemindahan atau penyerahan obligasi ada dinyatakan dalam kontrak OPEX. Namun kontrak ini hanya ditandatangani pada 7 Mei iaitu 16 bulan daripada tarikh SST. Bermakna berlaku perbezaan tempoh masa. Dalam SST tidak dinyatakan bahawa larangan ini – so, dua hari selepas SST berlaku pemindahan kepada pihak ketiga. Akan tetapi kontrak ada nyatakan tetapi lewat pula iaitu 16 bulan selepas SST. Okey, kita pergi...

Tuan Pengerusi: Maklum balas daripada mana?

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Ada.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Setakat ini Tuan Pengerusi, *we had Jawatankuasa Tindakan LKAN last month ya. On the – berapa hari bulan? Pada 7 atau 8. So, we had the Jawatankuasa Tindakan LKAN. KSU and the team were called up and we had deliberation on this issue. I think we have no additional information on this case ya.*

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Hendak tambahan kepada soalan tadi. Sebenarnya ini adalah maklum balas kementerian dalam yang kita laporkan dalam LKAN pada muka surat 260 mengenai larangan subkontrak. MOT telah mengeluarkan surat makluman berkaitan pelanggaran klausa OPEX kepada pihak kontraktor bertarikh 22 Oktober 2018. Selain itu, KSU kementerian juga telah mengarahkan semua bayaran berkaitan projek sistem RC dan VEP ditahan sementara sehingga isu-isu berbangkit diselesaikan.

Saya juga ingin menambah Yang Berhormat, berkaitan soalan tadi berkaitan dengan masalah kelewatan. Berdasarkan maklum balas Bahagian Darat kepada pihak Audit pada 12 Jun 2018, kelewatan menandatangani kontrak CAPEX adalah disebabkan oleh rundingan yang tidak mendapat persetujuan kedua-dua belah pihak daripada segi jadual pembayaran dan juga *deliverables project*. Kelewatan kontrak OPEX pula adalah kerana terdapat beberapa perkara polisi seperti tarikh mula kontrak dan juga syarat tempoh lanjutan kontrak yang tidak dapat dipersetujui antara kedua-dua pihak. Antara pihak syarikat dan juga pihak kerajaan.

Kementerian Kewangan melalui tarikh surat bertarikh 27 Mac 2018 telah memberi kelulusan lanjutan tempoh tandatangan kontrak sehingga 27 April 2018. Namun, kontrak hanya dapat ditandatangani pada 7 Mei 2018 sehingga mendapat persetujuan bersama berkenaan perkara ini. So, dia ada *argument* kedua-dua pihak yang *keep* tangguh-tangguhlah. So, okey...

Tuan Wong Kah Woh: Encik Saiful...

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Ya?

Tuan Wong Kah Woh: Maksudnya dalam perkara ini, untuk kedua-dua CAPEX dan OPEX, *the signing of the agreement* pun kedua-dua ada *delay*, itu nombor satu. Akan tetapi, apakah pandangan audit dalam – okey, kelewatan *is one matter*. So, untuk perjanjian CAPEX, nampaknya setelah mendapat SST kerja, pelaksanaan sudah dimulakan tanpa satu perjanjian CAPEX di-*formalised*-kan. So, *what is your findings on that? Before the agreement is signed, the work is already been going on.*

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Okey, sebab seperti mana Yang Berusaha Timbalan Ketua Audit maklum tadi memang dalam amalan kerajaan kita membenarkan empat bulan daripada tarikh SST untuk kedua-dua belah pihak ini memuktamadkan kontrak dan ditandatangani. Memang kita ada tempoh yang munasabahlah iaitu empat bulan. Itu memang kita benarkan dalam amalan kerajaanlah. Cuma untuk *certain cases, this case* dia agak terlalu lewat dan untuk kontrak OPEX ini memang kementerian dia cuba untuk meyakinkan kedua-dua pihak untuk *sign* dan juga maklum kepada Kementerian Kewangan kenapa berlaku kelewatan agak ketara dalam projek ini.

Dato' Dr. Noraini Ahmad: Minta maaf Tuan Pengerusi. *So, it's means that kewangan is in the know mengenai the whole process, the delay and they did not come out with conclusion on the date to be signed and the terms and everything.* Maknanya kewangan *is in the know*-lah mengenai perkara itu. Akan tetapi, saya sendiri melihat, *I mean I do not know*, apa pandangan pihak Audit? Adakah Audit juga ada mendapat maklum balas daripada kewangan mengenai perkara ini *because the delay is too long and you rightly mentioned that the normal practice is only for four months but it has go on and go on.* Lepas itu pula kita nampak dia ada pula *the signing with the third party after that.* So, itu yang saya hendak minta penjelasan mengenai perkara ini.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Yang Berhormat, untuk menjawab soalan ini, *for your information*, perkara ini di-identify as a *punitive issue on the* Laporan Ketua Audit Negara dan bila telah di *categorised under punitive, that is why we have the Jawatankuasa Tindakan LKAN chaired by the Auditor General and the KSU have been called up for explanation.* Decision di peringkat Jawatankuasa LKAN mengenai isu ini adalah supaya pihak JPA membentuk satu jawatankuasa siasatan dalaman di peringkat MOT.

■0940

Those comprising of members are not from MOT you know, from the other ministries, to look further into this matter and it will be reported to us, and then tindakan sewajarnya akan diambil oleh pihak-pihak yang tertentulah kalau melibatkan tindakan tatatertib, JPA akan ambikan dan kalau melibatkan ada jenayah pihak polis ataupun SPRM akan pursue-lah. That will be the next cause of action-lah. Thank you.

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Tuan Pengerusi, boleh saya tanya?

Tuan Pengerusi: Ya,

Puan Wong Shu Qi: Okey. Saya cuma hendak tahu sama ada ini biasa selepas kelewatan yang lama ini tetapi kontrak akhirnya ditandatangani semasa PRU diadakan dan dua hari sebelum hari undi, sama ada ini biasa.

Tuan Haji Khalid Khad bin Abdullah Khan: Untuk menjawab itu Yang Berhormat *I think it is difficult for us to, you know, really say that is the pattern because we are just looking at one particular ministry on one specific contract. So, I think you know, leave to your imagination.* [Ketawa].

Tuan Wong Chen: *Speaker not Speaker, Chairman sorry, [Ketawa]* Boleh jadi *Speaker* selepas ini. *But I think the issue about delay sebenarnya saya tidak ternampak pun what benefit it does for the main contractor. As a main contractor, you will need to sign as soon as possible, right. So the 16, 18 months delay, I don't see the point lah surely, quite seriously other than the*

fact that those before the election they want to sign to enable the main contractor to sue the government after that to legalise.

So, I think this is the internal issue regarding MOT you know, kegagalan MOT not to sign on time. Let's go back to the issue about the contract itself. The substantive allegations about you know, impropriety inside the contract rather than worried too much about these 16 months thing because I don't see how that is decremental to the main complaint. It was actually decremental to main contractor in my opinion because the main contractor however they got this contract once said legalised as soon as possible. So, it can raise money from the bank, so they have a right to sue the government if something goes wrong. Isn't that really the position what do you think, the Audit team?

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *Looking at it from a different perspective Tuan Pengerusi dan juga ahli yang lain. Disebabkan delay menandatangani contract iaitu it takes more than four months, you know what had been– the SST is quite you know generic kind of requirement and in this case they even left out certain requirement under Pekeliling which should be part of the SST. With the delay of signing of the contract, maknanya kontrak itu akan disesuaikan mengikut– overtime they might be certain things occurring along the way nanti you akan nampak akan menyebabkan kontrak akhir itu berbeza dengan SST lah. In this case we are trying to highlight the requirement not to appoint party to do on behalf of the main contractor which was left out under SST but in the final contract the clause is there, you see.*

Tuan Wong Chen: *So you mean they took the period of 16 months ini untuk buat variation?*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *Ya.*

Tuan Wong Chen: *That's what your finding that you will reveal later. So, many variations of things or terms.*

Tuan Haji Khalid Khad bin Abdullah Khan: *And also in terms of internally MOT's level in terms of payment, you know. When it comes to payment without the contract after exceeding the four months period, it should raise some concern to the internal officers but this was never the case. So, we suspect there was some element of negligence then also could be you know something else is happening, we do not know. We leave it to the Jawatankuasa Siasatan to do the detail investigation. Thank you.*

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: *Okey saya sambung. Kita ke slide 21, okey dari aspek prestasi fizikal skop sistem RC ini telah berjaya mencapai objektifnya iaitu untuk mengutip caj jalan seperti yang ditetapkan. Manakala skop sistem VEP masih tidak berjaya mencapai objektif kerana ia masih di peringkat Provisional Acceptance Test (PAT) ketika itulah. Walaupun tiga*

lanjutan masa telah dikeluarkan dengan tarikh siap baru bahawa pada 14 September 2017 sehingga tarikh pengauditan, hanya tujuh modul telah siap berbanding 23 modul secara keseluruhannya.

Selain itu daripada 1,864 unit peralatan hanya 1,578 atau hampir 85 peratus berjaya dipasang manakala sebanyak 286 unit peralatan bernilai hampir RM4.07 juta masih tidak dipasang melibatkan laluan kenderaan persendirian, laluan motosikal, laluan bas, laluan lori dan juga laluan *U-Turn* yang kesemuanya masih disimpan di stor.

Perkara ini telah memberi kesan kepada tahap aktiviti penguatkuasaan yang tidak dapat dijalankan bagi memantau pergerakan keluar masuk kenderaan asing ke dalam negara serta mengenal pasti kenderaan yang mempunyai kesalahan.

Berdasarkan maklum balas dari kementerian yang terkini, setakat 28 Disember 2018 daripada 286 unit peralatan yang tidak dipasang, 32 unit telah diambil tindakan pemasangan. Sehingga bulan Februari 2019, projek RC dan VEP ini serta keseluruhan belum diserahkan kepada kerajaan dan masih di peringkat penilaian *Final Acceptance Test* (FAT).

Pihak Audit dimaklumkan FAT ini telah dilaksanakan pada 31 Disember 2018 sehingga 31 Januari 2019 dan telah dibentangkan kepada Jawatankuasa Teknikal pada 13 Februari 2019. Bagaimanapun, terdapat penambahbaikan yang perlu dibuat oleh kontraktor. Jawatankuasa Teknikal telah mengesyorkan supaya lanjutan 30 hari untuk dibawa kepada Jawatankuasa Pemandu untuk dibincangkan.

Slide 25, dari segi pencapaian output yang pertama output daripada sistem ini adalah untuk mengutip caj jalan. Kutipan RC yang dikutip bagi bulan November sejak bermula bulan November 2016 hingga bulan Jun 2018 adalah berjumlah RM177.18 juta berbanding unjuran yang berjumlah RM242.8 juta dengan perbezaan sejumlah RM65.62 juta. Namun begitu, maklumat terkini yang kita dapat setakat 10 Februari 2019 kerajaan telah berjaya mengutip sejumlah RM244.92 juta kutipan RC. Butiran ialah seperti Jadual. Ini adalah Jadual seperti yang dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara.

Pencapaian output yang kedua adalah untuk mendaftarkan kenderaan. Konsep pendaftaran VEP ini dilaksanakan secara atas talian di capaian *website* JPJ atau secara manual dengan hadir ke kaunter yang disediakan. Berdasarkan portal VEP sehingga bulan Julai 2018 sebanyak 204,181 pengguna telah mendaftar secara atas talian. Sebanyak 2,390 pengguna telah dipilih oleh kontraktor.

Berdasarkan rekod kemasukan bagi kekerapan tertinggi untuk pemasangan tag RFID secara percuma di bawah Program PAT, bagaimanapun hanya 124 pengguna sahaja yang hadir dan dipasang RFID berbanding sasaran iaitu 400 pengguna. Namun begitu, maklumat terkini

yang kita dapati sehingga bulan Februari 2019 sebanyak 1,109 tag RFID telah berjaya dipasang pada kenderaan.

Ini adalah output ketiga daripada projek ini iaitu untuk menguatkuasakan undang-undang. Antara lain objektif sistem RC dan VEP ini adalah menguatkuasakan saman trafik tertunggak JPJ dan PDRM di pintu keluar sempadan.

Berdasarkan rekod saman JPJ dan PDRM sehingga bulan Julai 2018 sebanyak 6,116 dan 80,231 saman telah dikeluarkan pada kenderaan Singapura. Daripada jumlah tersebut sebanyak 15,822 atau hampir 18.32 peratus peratus saman telah diselesaikan. Namun 70,333 saman masih belum diselesaikan dan hampir 192 tiada maklumat. Analisis audit terhadap 8.86 juta transaksi RC mendapati sebanyak 1.54 juta transaksi melibatkan 38,929 kenderaan mempunyai rekod saman belum selesai dan 20,139 transaksi melibatkan 436 kenderaan yang mempunyai rekod waran yang masih bebas keluar masuk pintu masuk sempadan negara kita.

Output yang keempat adalah untuk mencegah penyeludupan. Berdasarkan Butiran 13 Bahagian 1 Jadual Perintah Duti Kastam 2017, kenderaan asing yang tinggal melebihi tiga bulan di Malaysia akan dikenakan Duti Kastam. Selain itu berdasarkan maklum balas JPJ pada 28 September 2018, sebanyak 3,272 kenderaan klon telah disita oleh JPJ setakat bulan Julai 2018. Namun begitu memandangkan sistem VEP ini belum siap sepenuhnya penguatkuasaan terhadap kenderaan yang berada di Malaysia melebihi tempoh masih tidak dapat dilaksanakan.

■0950

Dari segi pencapaian *outcome*, berdasarkan SPPII, *outcome* projek sistem ini adalah seperti berikut iaitu untuk meningkatkan hasil negara dan mengawal selia kemasukan kenderaan asing.

Semakan Audit mendapati tiada sebarang pengukuran *outcome* dilaksanakan oleh pihak kementerian memandangkan projek ini belum lagi siap. Selain itu, pasukan audit juga mendapati tiada sebarang bukti menunjukkan sebarang penetapan KPI oleh kementerian atau pun pihak JPJ.

Okay, next. Dari segi prestasi kewangan, berdasarkan kontrak, kos projek sistem ini adalah berjumlah RM149.45 juta termasuk GST yang meliputi kontrak CAPEX berjumlah RM45.15 juta dan kontrak OPEX berjumlah RM104.30 juta. Semakan audit mendapati setakat bulan September 2018, sebanyak RM40.05 juta telah dibelanjakan untuk kedua-dua kontrak tersebut.

Dari segi pentadbiran kontrak. Semakan juga mendapati terdapat beberapa kelemahan dari segi pentadbiran kontrak. Pertama, berlaku kelewatan selama 194 hari dalam menandatangani kontrak CAPEX dan lewat 361 hari bagi kontrak OPEX. Selain itu, terdapat juga

kelewatan dalam permohonan dan meluluskan EOT. Butiran terperinci EOT adalah seperti di jadual. [Merujuk pada slaid pembentangan]

Kalau kita tengok antara justifikasi EOT yang pertama, pasukan projek lewat diwujudkan iaitu pada 20 Februari 2016 yang menyebabkan kelewatan pelaksanaan *User Requirement Specification* dan *System Functional Specification*. Integrasi sistem dengan pihak ketiga iaitu polis, PLUS, *Touch 'n Go* dan kastam memerlukan masa. Masalah sistem perlu diselaraskan dengan projek *Multi Lane Free Flow* (MLFF) tetapi spesifikasi RFID masih belum dimuktamadkan oleh *Touch 'n Go*.

Untuk justifikasi EOT yang kedua, berlaku kelewatan *Operational Readiness Test* (ORT) di BSI dan berlaku kekerapan perubahan spesifikasi tag RFID dan *reader*. Ketiga ialah keperluan tag RFID untuk perlu mematuhi spesifikasi *Touch 'n Go* untuk *Multi Lane Free Flow* dan akibat daripada integrasi sistem VEP dengan sistem mySIKAP. Okey, itu adalah antara justifikasi yang diluluskan pada pihak kontraktor.

Selain itu, dari segi kelemahan pentadbiran kontrak yang ketiga juga berlaku pertindihan skop kerja antara *Corrective Maintenance Summary Report* (CMSR) dengan *Service Level Agreement Report* (SLA) di mana jumlah kos SLA adalah RM1.59 juta dan CMSR adalah berjumlah RM20.82 juta. Kos penyelenggaraan iaitu 24.5 percent daripada kos CAPEX tidak selaras dengan keputusan Mesyuarat Penilaian Semula Teknikal dan Kewangan OPEX RC dan VEP yang bermesyuarat pada 19 Mei 2016 yang menetapkan 17 peratus setahun. Mesyuarat tersebut dipengerusikan oleh SUB Pengurusan Maklumat kementerian yang terdiri daripada wakil JPJ, kementerian dan juga pihak MAMPU.

Okey, isu berikut berkenaan dengan pentadbiran kontrak juga. Kita dapati juga terdapat 82 unit *intercom* dibekalkan pada harga RM2,450 seunit. Manakala pembekalan 17 unit lain pada harga RM2,310 seunit yang menunjukkan perbezaan RM140 seunit. Selain itu, kita juga mendapati wujud perkara yang tidak jelas berkaitan keperluan pembaharuan lesen perisian yang melibatkan kos berjumlah RM7.82 juta.

Tuan Wong Kah Woh: Okay, sorry Encik Saiful. Kita balik kepada slaid 34. Izinkan saya untuk mendapat pencerahan. Sememangnya saya sudah membaca laporan dalam laporan audit dan saya memang tidak faham bagaimana terdapat pertindihan skop antara CMSR dan SLA ini. Ini kerana *it is only stated as a fact but I don't think there is any elaboration there*. So, bagaimana pertindihan itu berlaku? So, what are the job scope of these two?

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Okey. Sebenarnya CMSR dan SLA ini adalah merupakan satu output laporan daripada sistem. Semakan kita apabila kita membandingkan kedua-dua laporan ini ia hanya mempamerkan maklumat yang hampir sama. So, bermakna ia

adalah satu skop yang bertindih. Maksudnya laporan SLA yang diperlukan dan kita *compare* item-item dalam laporan tersebut adalah sama antara satu sama lain. Sedangkan kerajaan membayar kedua-dua skop ini dalam jumlah yang berbeza.

Saya pergi ke slaid 36. [Merujuk pada slaid pembentangan] Okey, antara lain isu-isu pentadbiran kontrak juga. Kita juga dapati berdasarkan *Supplemental Agreement CAPEX* bertarikh 9 Mei 2017, terdapat tiga peringkat jadual bayaran. Setakat bulan September 2018, sejumlah RM36.12 juta telah dijelaskan kepada kontraktor di bawah kontrak CAPEX di mana bayaran 40 peratus kedua telah dibayar melalui baucar bayaran B2107 pada 20 Jun 2017. Namun begitu, pasukan audit tidak menjumpai sebarang bukti yang menunjukkan bahawa *Final Acceptance Test* untuk VEP ini telah dilaksanakan sebelum bayaran diluluskan.

Okey, isu berikutnya tentang pentadbiran kontrak lagi. Semakan lanjut juga mendapati berlaku pembayaran tuntutan perkhidmatan sokongan teknikal untuk 80 orang kakitangan yang berjumlah RM1.17 juta iaitu sejumlah RM389,018 kali tiga bulan iaitu untuk tuntutan bulan Januari, Februari dan Mac 2017 sedangkan kakitangan sebenar yang bertugas hanya 40 hingga 41 orang sahaja.

Untuk topik berikutnya iaitu berkenaan dengan pengurusan projek. Pengurusan aplikasi, analisis audit mendapati sistem masih tidak dapat mengenal pasti nombor pendaftaran kenderaan dengan tepat untuk 6,104 transaksi dan terdapat sebanyak 885 kes kesilapan mengenal pasti kenderaan asing sebagai kenderaan tempatan yang melibatkan caj jalan berjumlah RM17,100 tidak dikenakan. Selain itu, dari segi aspek pengurusan hasil, kita dapati bahawa terdapat kutipan caj jalan yang berjumlah RM10.01 juta lewat dimasukkan ke bank antara satu hingga 91 hari bagi tempoh bulan November 2016 hingga Mac 2018 dan tiada penalti dikenakan bagi kelewatan yang melebihi 60 hari.

Okey, ini adalah syor-syor audit yang kita laporkan, yang kita bentangkan dalam Laporan Ketua Audit Negara. Pertama, kementerian atau JPJ hendaklah menetapkan satu indikator untuk penilaian *outcome* bagi projek sistem RC dan VEP supaya penilaian pencapaian objektif projek dapat ditentukan dengan jelas. Selain itu, kementerian dan JPJ juga hendaklah meningkatkan tahap pemantauan yang lebih rapi terhadap kerja-kerja kontraktor serta keperluan penyelarasan dengan agensi yang berkaitan supaya projek sistem RC dan VEP ini dapat disiapkan sebelum 31 Disember 2018.

Kementerian dan JPJ juga hendaklah menjalankan siasatan berkaitan pembayaran kedua berjumlah RM18.06 juta di bawah kontrak CAPEX yang tidak menepati syarat kontrak dan kelulusan bayaran terhadap kontraktor tanpa dokumen sokongan yang lengkap. Selain itu, MOT

dan JPJ juga hendaklah menjalankan siasatan dan mengambil tindakan tegas berkaitan tindakan kontraktor yang menyerah hak kerja kepada pihak ketiga tanpa kelulusan kerajaan.

Selain itu, kementerian dan JPJ juga hendaklah mengkaji semula klausa kontrak yang tidak jelas berkaitan penyenggaraan dan skop kerja yang bertindih serta keperluan pembaharuan lesen supaya kepentingan kerajaan terjamin. Selain itu, kementerian dan JPJ juga hendaklah mengenal pasti ketidakcekapan sistem dan mengambil tindakan segera supaya tidak menjejaskan kutipan hasil kerajaan serta tahap kecekapan pengesanan kenderaan yang mempunyai rekod kesalahan.

Kementerian dan JPJ juga hendaklah mendapatkan pandangan perundangan yang jelas sebelum memuktamadkan pelantikan ejen pemungut bagi kutipan bayaran VEP dan kementerian dan JPJ juga hendaklah memastikan jawatankuasa yang ditubuhkan dianggotai oleh pegawai yang berkemahiran supaya projek dapat dilaksanakan dengan sempurna. Saya rasa itu sahaja pembentangan daripada saya.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Tuan Pengerusi, saya rasa daripada apa yang telah kita bentangkan, beberapa bidang yang perlu diambil berat iaitu *significant issue*. Selain daripada itu, selepas melaporkan isu-isu tersebut jelas bahawa di peringkat MOT ini dari segi perancangan projek ICT mengikut peraturan kerajaan, projek-projek ICT selepas di peringkat kementerian *come out with the – melalui user requirements, they will come out with the conceptual model of the project, what should be the –* modul-modul yang terlibat, ini akan dibentangkan di Jawatankuasa JITIK yang dipengerusikan oleh KP MAMPU.

That is the normal procedure but in this particular case, they have – you know, I don't know whether they have some waiver ataupun tidak melalui proses tersebut dan jelas bahawa projek ini adalah *vendor driven* dan menyebabkan pemantauan dari segi projek itu, *you say three extension of time* dan sebagainya. *After thought, I mean on OPEX* punya aspek tadi, di mana *from increase by 199 percent* dan diluluskan pula itu menunjukkan bahawa *it is not going through the normal procedure of all these jawatankuasa*.

■1000

Normally in agency required by MAMPU, they should be– yes, they have Jawatankuasa PEMANDU headed by the KSU and then Jawatankuasa Teknikal plus the user punya Jawatankuasa.

These are the important community within the ministry which will decide on what will be the scope of the project which was not clearly define from the start. Therefore, we thought that since the vendor-driven plus issue of the contract – the terms are not clearly spelled out. I think it was not mentioned by Encik Saiful but what happened they have some supplementary contract

contohnya untuk *delivery* – *earlier on I have informed you that the contract is for both RC and VC. There is no demarcation between these two systems.*

But along the way, when the urgency of RC to be delivered. The vendor come out with the system and it was handed over operationalised then. But, VEP was always pending. But the payment was made for both not complying to contract punya requirement.

Jadi kita merasakan *there are serious* kelemahan *management* di peringkat MOT itu wujud. Kita tidak tahu ada apa-apa perkara lain tapi setakat *auditor based on the document* kita nampak itulah. Jadi — juga dari segi sistem *itself, it was not mentioned but through our verification and visit to the places* itu kita nampak bahawa *system— even for RC. RC supposed to capture all info for collection of that road charges* tadi as a vehicle from Singapore masuk.

Akan tetapi, apa berlaku kita nampak masih timbul kelemahan dari segi — satu adalah *the capturing of the registration number of vehicle. You know, for instance, where they can't read. It must be done manually. So, all these open up to exploitation of systems. Once you go manual, thing which is supposed to be automated.* Jadi *what are the complementary control list card manual* itu. Mungkin masa kita *visit* itu *those are the number of cases but we will not know for a longer period of time they could be more.* Itu satu dari segi sistem dalaman pun ada *question mark.*

Last aspect mentioned by Encik Saiful tadi adalah pungutan adalah dilakukan — tidak *mentioned*, dilakukan oleh pihak *Touch 'n Go.* Ia sudah *delegation of power for Touch 'n Go* untuk buat *collection through the card.*

Jadi, *everyday actually they should transferred the money to our consolidated fund.* Tadi *obviously* sudah ditunjukkan banyak berlaku *delay* dan *by right* kalau benda ini, *the system is integrated with the Touch 'n Go system. They shouldn't be berlaku* sedemikianlah. Jadinya menjadi suatu yang serius disebabkan ada *time* yang di-*delay* dan *amount of money that are not being transferred.* Jadi banyak *question marks but for our audit this time we didn't go through that aspect but this is something very serious* dan mungkin juga perlu dinyatakan pada pihak MOT.

Tuan Wong Chen: *Mr. Chairman,* boleh?

Tuan Pengerusi: Ya.

Tuan Wong Chen: Encik Khalid. *You are referring to the slide 38 is it regarding Touch 'n Go?*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Ya.

Tuan Wong Chen: *Yeah, because it's not clear who is supposed to bank in the money. We can see very clearly, simple mathematic RM10 juta ini lewat di masuk. You say we charge interest rate of four percent that is RM400 thousand. Three months is basically RM100 thousand.*

So, Touch 'n Go by delaying payment has made themselves theoretically RM100 thousand from the whole process.

But these period there's RM10 million delay ini is for period of two years roughly, 2016 to one half year. November 2016 to March 2018. This is the entire programme or is it just a test on particular part only. This is the for the RC only is it?

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Ya, ini adalah untuk RC. Macam saya *mentioned* tadi. Sebenarnya saya sudah maklum di slaid nombor tiga. Sebenarnya syarikat *Touch 'n Go* ini telah dilantik sebagai ejen pemungut bagi kutipan RC di sempadan Malaysia-Singapura pada 27 Oktober 2016 oleh Menteri Pengangkutan Malaysia selaras dengan kuasa di bawah seksyen 88D Akta Pengangkutan Jalan. Kerajaan juga telah menandatangani satu perjanjian dengan *Touch 'n Go* ini pada bulan November 2016 untuk tempoh 1 November 2016 sehingga 30 April 2022.

So, untuk isu slide 38 ini ia memang merujuk — sepatutnya Touch 'n Go ini bila ia mengutip bagi pihak kerajaan untuk kutipan RC hari ini, dia ada 3+1, so the next following day they kena transmit to kerajaan untuk consolidated fund.

So, untuk tempoh kutipan since 2016 ia buka — kita start hari itu, kita dapati terdapat beberapa batch. Jumlah dia adalah hampir RM10.01 juta ini dah lewat. Memang terdapat dalam klausa kerajaan sepatutnya dikenakan penalti untuk tempoh yang melebihi 60 hari. Bagaimanapun, ketika itu kerajaan tidak dikenakan sebarang penalti kepada Touch 'n Go.

Tuan Wong Chen: *Okay, thank you. That's way Chairman, can I ask the PAC members to maybe just do a little bit more and investigate this issue on Touch 'n Go. I want to know who the shareholder of Touch 'n Go. I believe it's CIMB last time and now I think – probably. But I want the list of all the shareholders of Touch 'n Go and see whether this process is common in all the system.*

But maybe we can do a separate investigation but for these purposes or these particular hearing. I want to hear a little bit more about Touch 'n Go. Maybe Auditor General Office can help little bit about shareholders, about these candidates.

Adakah practice ini biasa because you know, interest money is – time is money, right. Every single cent is very important.

Puan Wong Shu Qi: Tuan Pengerusi, boleh?

Tuan Pengerusi: Ya.

Puan Wong Shu Qi: Okey, Encik Khalid kerana dalam laporan *Auditor General's* ada sebut bahawa Kabinet bersetuju pada 27 Mac 2015 iaitu ada — apa dokumen lain lagi yang tunjuk bahawa Kementerian Pengangkutan ataupun Jemaah Menteri pernah berbincang dengan sistem VEP ini sebelum tarikh tersebut. Ini kerana sebenarnya kalau tidak silap saya sistem VEP

ini perbincangan bermula pada hujung 2013, segera selepas pilihan raya umum ke-13. Segera ada perbincangan dan ada perbahasan *on the ground* dan panjang lebar sampai keputusan di buat pada tahun 2015 dan kenapa tadi Encik Khalid sebut bahawa ini adalah *vendor-driven*.

Ini kerana pada permulaannya betul-betul kerajaan yang buat cadangan untuk laksanakan VEP tetapi mungkin ada orang lain yang buat cadangan lain selepas itu kerana *road charge* adalah cadangan lain daripada VEP. Pada permulaan memang hendak laksanakan VEP, *road charge* adalah tambahan.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *No, when I say vendor-driven of course in term of policy decision by the government is the government punya inilahkan. They made the called that they should be road charges for private vehicle entering our country. That is the government's decision.*

And also, on VEP, the pemantauan dan juga untuk aspek pemantauan dan juga untuk mengesan penyeludupan masuk kereta haram di Malaysia. So, those are government punya ini – But I think after that decision then comes the proposal. That's why the Jawatankuasa Siasatan nanti will go into detail to check whether there had been engagement prior to that government decision on this matter or not but as far as we are concerned on paper that we had gone through – that's what we see, government made a decision then there was a proposal and then MOT seek waiver for open tender – those kinds of thing.

But we take note of what YB had mentioned and we will inform the Jawatankuasa Siasatan on this aspect to be looked into, thank you.

Tuan Wong Chen: Tuan Pengerusi, *can I just continue little bit.*

Tuan Pengerusi: *Ya a bit more.*

Tuan Wong Chen: Encik Khalid, *so you are saying that – have you look at who actually drafted the RFP for this project. Did you all investigate whether the main contractor was the one who drafted the request for proposal. I mean where they – it appears that this is a government policy.*

So, the government MOT team should be drafting the RFP themselves. Is the vendor-driven, that you described vendor-driven, – did they actually draft the RFP, did you look into this matter?

■1010

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Memang kita tengok bahawa cadangan ini memang daripada pihak kontraktor kepada pihak kerajaan dan pihak kementerian mengemukakan cadangan ini kepada Kementerian Kewangan menggunakan cadangan yang sama. Oleh sebab itu dalam laporan kita tekankan bahawa kita tidak jumpa dekat mana *feasibility study* oleh pihak

kementerian sebelum melaksanakan projek ini, semata-mata hanya menggunakan cadangan daripada pihak kontraktor sahaja.

Tuan Pengerusi: Dalam siasatan audit, sejauh mana keterlibatan Menteri-menteri? Apa peranan Menteri dalam – *the former Minister*?

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Saya rasa seperti yang saya maklumkan dalam laporan kitalah. Kita maklum bahawa Jemaah Menteri telah buat keputusan bahawa kontrak ini mesti kita buat secara tender terbuka. Maksudnya apa pun berlaku sebelum itu, ini adalah *starting point* kaedah perolehan. Jemaah Menteri telah bersetuju. Akan tetapi, kita dapati bahawa Yang Berhormat Menteri, dia maklum bahawa tender terbuka tetapi dia ada permohonan asing pada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sendiri dan mendapat persetujuan untuk buat *direct nego*. Daripada persetujuan inilah pihak kementerian dia *workout* secara *direct nego* mendapatkan keputusan daripada kewangan dan seterusnya.

Tuan Pengerusi: Okey, sepanjang siasatan...

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Tambah sedikit.

Tuan Pengerusi: Sekejap ya.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Baik.

Tuan Pengerusi: Soalan tambahan. Sepanjang siasatan audit, adakah perkara sedemikian itu berlaku dalam kerajaan? Jawatankuasa teknikal kata mesti *open tender* tetapi *along the way it becomes selected tender*. I mean sepanjang siasatan audit. Adakah itu berlaku di lain-lain kementerian?

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Tuan Pengerusi, *based on our* audit benda itu memang berlakulah. Akan tetapi, mungkin tidak jelas di peringkat mana yang membuat keputusan. *Normally, it will be undertaken by the respective ministry. In this case*, kemungkinan *the central agency will be the MOF*, contohnya kan. Di mana, keputusan cadangan daripada kementerian pun ada *in certain cases* yang kita alami, *now we are doing the audit where* kementerian tidak setuju *on certain proposal by contractor*, contohnya kan. Akan tetapi, pihak MOF akan mencadangkan *another list of contractors*. Itu berlakulah.

Akan tetapi, saya tidak berani menyatakan penglibatan secara langsung *because we don't have that evidence but in this case, yes because* jawatankuasa teknikal di peringkat MOT, apabila mereka mungkin membuat *vetting profile of the contractor, did mentioned* bahawa *this contractor is not qualified in terms of technicality and also financial capacity* dia. *They did mention but the* permohonan *Minister* itu *requesting for waiver of open tender* dan juga *I think not to mention but waiver* itu ikut peraturan MAMPU itu. Ada Saiful ya? *They waived from that, you know*. So, itu menyebabkan masalah-masalah ini timbul. Okey.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Boleh saya tanya Tuan Pengerusi? Terima kasih. Memang lanjutan daripada jawapan. Kalau tengok slaid 18, alasan dibawa oleh Yang Berhormat Menteri Pengangkutan ketika itu adalah rundingan terus untuk mematuhi tarikh pelaksanaan 1 Ogos. So, adalah ini maksudnya *justifiable excuse*? Kalau dalam macam – mungkin kadang-kadang kita lihat perlu segerakan projek untuk *some events* dan sebagainya. So, *I just want to know roughly, is that part of the SOP* ataupun memang permohonan yang diminta secara peribadilah oleh Menteri?

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *From our past experience in auditing, we would except kalau justification based on deadline and the contractor must be qualified. You cannot just argue on deadline without ignoring the capacity and capability of the contractor, you see. So, if they fulfil that elements* disebabkan deadline dan telah memohon waiver dan sebagainya, kita terimalah. Terima kasih.

Tuan Wong Kah Woh: Okey, Encik Khalid. *I think for the benefits of this jawatankuasa, sekiranya pihak audit boleh memberikan kita dokumen, pada 10 Jun 2015 ada satu request daripada MOT kepada MOF untuk waiver. So, that letter itself from MOT, we want that and I read somewhere in the audit report that the approval was given actually on the 11 of June. Is there any written document from MOF in replying to that 10 of June letter?*

So, on 10 of June MOT membuat permohonan and the next day actually approved by MOF. The evidence of approval. In writing, so that we can see the actual reason given by MOT over the matter and of course I think on this matter it's good for audit if you all can furnish us the RFP, SST, even the contract and all the supplemental contracts. So, maybe in the next hearing. Thank you.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *Thank you Yang Berhormat dan juga Tuan Pengerusi. On this, I think what we can do for you, we will prepare chronology from start until the time when we did the audit, all those, you know the critical faces dalam tempoh tersebutlah. Decision plus the documents lah Yang Berhormat ya. We will give you copies of those documents to the PAC to go through. Alright? Thank you.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebräu]: Boleh saya tambah sikit? Boleh saya minta tambahan. Kalau *you* bagi maklumat *chronological order* itu. Saya rasa saya mahu minta apa yang sudah dilakukan oleh jawatankuasa pelaksanaan atau dilakukan oleh Yang Berhormat Menteri MOT ketika itu tetapi pada pandangan oleh Ketua Audit Negara apa sepatutnya dibuat? Jadi, kita boleh melihat apa yang dilakukan oleh Menteri dan juga Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kerana keizinan dan apa yang sepatutnya dibuat. Jadi, kita tahu kesalahan, siapa yang melakukan kesalahan. Terima kasih.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *Okay, thank you Yang Berhormat. We will prepare a matrix for that ya. Alright. Thank you.*

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: Kita tidak tahu sama ada pihak audit sekarang boleh dapat membuat penyiataan sedikit kerana kita lihat kerja ini dibuat secara tergesa-gesa. Sama ada pihak kementerian benar-benar bersedia dalam menyediakan spesifikasi kerja. Ini kerana kita tengok mungkin sekarang kementerian pun bergantung pada kontraktor yang mencadangkan. Itu satu. Kalau perkara ini berlaku, ini kerana *they are at the mercy of the contractor*. Fasal, *they themselves does not really understand the actual* spesifikasi of the project. Itu yang pertama.

Kedua, sekarang kita tengok projek ini adalah satu projek yang cukup penting. Bukan sahaja untuk kenderaan asing yang datang, untuk jadi imej negara. Akan tetapi kerana kelewatan pemasangan semua *hardware* telah menyebabkan kita kerugian banyak *collection*. Itu sebenarnya sepatutnya dikenakan penalti kepada kontraktor. *Not only for failing to comply but also failing to actually* hendak pasang barang-barang itu tidak buat dan menyebabkan kita kehilangan hasil.

Tuan Wong Chen: *Chairman, can I just have one issue about policy. I am looking for the Auditor General's Office for some guideline. Many projects in Malaysia ini is vendor driven because the government may not have ideas about new things that they require. So, in the vendor driven environment where the vendor has good idea comes to the government and propose something. The government naturally will ask them to write the RFP or at least advise on the RFP. Right?*

Once we have seen and I used to be a corporate lawyer, so I got many clients who writes proposal to government. But, many of my clients, you know, they are looking for business and I understand that. As long as all kosher and also up front without corruption, I don't have any issue about the private sector trying to drive and improve government processes. But what I see is a lot of them produce the paper, working paper or whatever you want to called it, proposal paper, RFP and then somehow it goes to the government and someone hijacks the things and then goes to another company ABC.

What is the Auditor General position regarding private sector driven projects that goes in and then you know, loses out because the projects have disappeared and then resurface later under a different company's name, using the same paper and then no open tender but giving to another person? I think if it is driven by the private sector it goes in – my proposal-lah. If it goes in, the government considers it and they should ask the person who write the paper.

■1020

How much did it cost you to write the paper? Is it RM200,000? Is it RM1 million? Right? And then it goes into an open tender environment. Those who write the paper have an advantage but that is their benefit-lah sebab dia yang promote dahulu.

But if they lose the tender, for whatever reason, even though they are capable or not capable, not sure. They should be paid at least RM200,000 back for writing the paper, ya? What is the Auditor General position in this kind of instances? Is there a public policy position regarding ideas promoted by private sector, but the private sector kena hijacked, kena potong trip. Ini biasalah. [Ketawa]

What do you do about this kind of thing? Because we do want the private sector to innovate and help the government? But we don't want corruption. So, they propose– it must go through open tender. But what do you then about the people who wrote the paper but their punya projek kena hijacked? Is there a guideline? So that when we look at this kind of project– and I'm sure that there's a lot of these kind of projects, at least we know and we take direction– what is the policy consideration and what is fair and not fair.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *Thank you Yang Berhormat, very tough one. But as far as we know– setakat yang telah kita melaksanakan pengauditan we have yet to see any policy on you know incentive ataupun payment– some form of payment given to private sector proposing for certain project which government, they encourage to undertake. But I believe this one should be an important aspect, in the overall procurement punya requirement-lah. I think you know, this one boleh di bawa– we are also member in a GIACC dan JKKMAR dan sebagainya. This matter, I think we can bring it up di peringkat itulah. Then, they can pursue to the respective central agencies to undertake through regulation dan sebagainya.*

But so far, I think, proposal from private sector normally it goes to certain– the pattern that we observed-lah, sorry ya. It goes to individual within the ministries and they would be the one trying to promote ataupun to push for the project and then how far it can succeed depends very much on their network connection and things like that. That what we can see-lah kan. Akan tetapi, itulah saya kata in this case pun sama– knowing that the government have make their decision on the road charges, keperluan pemantauan vehicle you know untuk mengesan vehicle yang di seludup masuk dan sebagainya. This vendor sudah memberikan proposal-lah but in this case to the minister or KSU ya. Then it was, you know, sebab itu berlaku proses-proses yang kita sebut tadi.

Itu yang berlaku, itu yang saya kata it's a vendor driven project. Based on one proposal, what is worse is it didn't undergo the screening of the JITIK under MAMPU tadi. Kalau proposal

itu diterima, atas alasan *urgency*, perlu dilaksanakan— penting dan melalui proses itu, *not too bad you know— at least they are screening in terms of costing, the scope of project* dan sebagainya, *clearly defined. But, in this case* tidak ada, *you see?*

Tuan Wong Chen: *Kejap, thank you. So, Encik Khalid please— please speak to Tan Sri or whoever is the new AG soon to push this very hard. Because I remember— I want to share a little bit-lah with all of you. When I was a corporate lawyer about 15 years ago, a listed company of one of my clients wrote a very extensive paper on the proposal to put— to unify all the telco towers into one, you know? Kalau you pergi North-South Highway, you naik tengok satu bukit empat-lima telco tower, right? We only got four, five telco players— big one. So, the idea is to put one tower, instead of four and they were manufacturers of tower. Ini bukan syarikat kecil ini, this is a listed company. Masuk projek— that project stolen by somebody in the Prime Minister's Department went out to somebody else and the irony is they sent me as a corporate lawyer to buy back the project they did the work. [Ketawa] You see.*

The guy who stole the project asked for RM15 million. Dia curi pencuri projek itu. This started the whole idea that the private sector must pegang kuat-kuat— dia pandai buat idea baik, tetapi kena pegang kuat menteri untuk get the cable through. And this started the whole process of corruption in the system.

So please the Auditor General go back to the MOF or PM's Department, they must be a clear rule. Good ideas that come through must be rewarded, ya. If they had a proper idea, dia kena propose betul-betul, and they spent half a million to engage EY or anybody to write this paper, they spent a lot of time and effort, tidak boleh kena hijacked. But they also cannot get negotiate tender. They must go through open tender. Kalau betul-betul you pandai buat, than you do it-lah.

But there must be a situation, say for instance, big IT company, IBM comes in and proposes a big project for government and they have to compete with Microsoft and all this kind of things. IBM spend one million to lobby and to do RFP for this, but when it comes to open tender, they are more expensive than Microsoft, give it to Microsoft. But you must pay IBM for the one-two million they spent on the RFP. Barulah fair to everybody. Kalau tidak we will get paralyzed with no new ideas from the private sector.

Can you please bring this up to, you know which ever authority because I think one of the root causes of corruption, corporate corruption and ministerial corruption in Malaysia is like what they described to you. Cerita itu cerita benar itu, 15 years ago. So, this kind of things have to stop and you know we all are committed to the new Malaysia to fight corruption. Okay, that's it, thank you.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *I think* kita balik kepada perkara pokok baliklah untuk hari ini. Tadi Yang Berhormat Tuan Pengerusi cakap tadi, *this is supposed to be a vendor driven* kerana kita takut sekarang ada orang yang tidak bertanggungjawab mengambil peluang kerana perkara ini ditimbulkan oleh Kabinet. Sekarang kita hendak tanya sekarang, sama ada *MoT now been assisted by technical people with them? They don't have? They don't have technical people, do they? It is supposed to be a technical project.*

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Untuk maklumat Yang Berhormat dari segi *technicality*, sebab itu dari segi prosedur kerajaan sebagaimana Yang Berusaha Timbalan Ketua Audit sebut tadi kalau projek ini ICT, pihak *central agency* kita ada MAMPU, iaitu pihak yang berkemampuan *technically* untuk mengkaji dari segi *certain* projek-projek kerajaan ini. Supaya pihak kerajaan dengan jawatankuasa yang dibentuk ini dapat menapis ataupun dapat menambah baik cadangan-cadangan projek ini supaya pelaksanaan nanti dia cantiklah.

Akan tetapi, bagaimanapun untuk kes projek ini sebab pihak kementerian dia mohon pengecualian. Sebagai contoh ini projek IT– dia mohon dengan MAMPU untuk mengecualikan daripada melalui agensi-agensi ICT ini dan diluluskan. So, sudah hilang satu mekanisme tapisanlah. Selain itu dia juga dapat pengecualian untuk VM, hilang lagi satu tapisan sedangkan kedua-dua tapisan adalah untuk menambah baik sesebuah projek kerajaan.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Boleh saya tambah sedikit, lanjutan daripada yang disebut oleh Yang Berhormat Jasin dan Yang Berhormat Subang, Tuan Pengerusi? Isunya di sini kalau dilihat di muka surat 17, *17th slide [Merujuk kepada dokumen]*– saya faham memang dikecualikan peranan MAMPU, tetapi menjelang 2 September 2015– *and I am assuming*-lah ketika itu syarikat tersebut tidak punyai satu *proposal* yang terperinci– persetujuan yang diberikan oleh Jemaah Menteri adalah supaya MOF dan EPU meluluskan peruntukan tersebut. Maksudnya EPU di sini memang tidak ada ruang untuk memberi penolakan atau maklum balas?

Dia adalah pihak pelaksana? *If you consider the existing practice then?* Jadi maksudnya kalau dicadangkan oleh pihak Audit ke depan, saya fikir, *I'm pretty sure* EPU ada ruang di mana mereka boleh mengatakan sebelum mereka bersetuju dengan kementerian, *they have their own due diligence process. Because* masa kita buat laporan untuk kes-kes lain, EPU nampak punyai kepakaran tertentu dalam memutuskan keberkesanan ataupun sebelum kelulusan diberikan. *But here I don't see them functioning-lah as they should. So, some descriptions* tentang cadangan bagaimana mereka boleh berfungsi semaksimum mungkin boleh membantu dalam proses ini.

■1030

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Okey, tadi seperti disebutkan semua cadangan ini sepatutnya *in a first place go through the* Jawatankuasa IT dan Internet Kerajaan atau Jawatankuasa Teknikal dan Maklumat di peringkat MAMPU.

Tuan Pengerusi: Pengecualian itu *legal*, rasmi atau tidak pengecualian-pengecualian ini?

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Ada formal dan ada kelulusan.

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: *Waiver*.

Tuan Pengerusi: Ada kelulusan. Kelulusan daripada MAMPU, kelulusan daripada Kewangan?

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: *No, they* mohon dengan Jemaah Menteri untuk pengecualian.

Tuan Pengerusi: *But then again*, Jemaah Menteri ada kuasa atau tidak? *I mean* pengalaman AG ini, ada kuasa atau tidak *because* kalau dia ada kuasa dia tidak ada isu.

Seorang Ahli: *But the...*

Tuan Pengerusi: Mungkin secara moral dia, secara teknikal kurang...

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *This one for more lessons learnt* Tuan Pengerusi, kalau katakan *lessons learnt for future project, there shouldn't be such decision made at the highest level, not furnish by appropriate information* yang relevan to the project. *They have to go through all those.*

Tuan Pengerusi: Oleh sebab itu kita cuma hendak tentukan Menteri bahawa – perkara ini dapatkan pengecualian-pengecualian daripada Jemaah Menteri secara teratur, tahu. *That is how he did it*, buat begitu.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *The misinformation* pun perlu kita lihat. *Why did the Minister pursue for direct nego* macam itu *and not open tender even though* sudah di *advice* oleh Jawatankuasa Teknikal bahawa kontraktor itu tidak *capable in terms of technicality* dan juga kewangan. Itu menimbulkan tanda tanya lah ya.

Tuan Pengerusi: *He has a point. Good reason definitely.* [Disampuk] Okey.

Tuan Wong Chen: *Chairman, I totally agree with you*, kalau memang Jemaah Menteri itu ada kuasa, *the Cabinet has the power to waive this, it's legal. Right, as Tuan Haji Khalid says, it is immoral. So, the investigation shouldn't really go so much into those technical aspect but the investigation perhaps you can pass to our friends at MACC and see whether there was any kickback for Minister to behave in an irrational way, supporting a company that is not capable.* [Disampuk] *No, no, this is where you have to look at the bank account.*

Seorang Ahli: Syarikat mana...

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Seorang Ahli: MACC tidak ada di sini...

Tuan Wong Chen: *We have to see. I mean if this is a case where we make a recommendation after we of course we gave them the due process and listens to everything. If it is so blatant then we must make a recommendation to MACC to go a bit deeper, try to find the financial trail if any exist.*

Tuan Pengerusi: Ya, *definitely.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: Ada sebut tadi *this particular contractor does not qualify technically and financially.* Macam mana boleh dapat? Daripada mana you dapati bahawa...

Beberapa Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *He is not doing an IT business, only the third party yang they appoint to yang really on IT lah. So, at the time, bank account dia berapa balance?*

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: RM36.54.

[Ahli berbincang sesama sendiri] [Ketawa]

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Good point. You see, technically if you are not good you can always outsource, can always good call for a consultant but in this case, you mentioned technically and financially. How did you find that?*

Tuan Pengerusi: Sebab itu dia dapat...

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *Technically because normally ada keperluan tadi under 1PP bahawa the contractor awarded dengan kerja ini sepatutnya tidak melantik another - to subcon the contract. So, itu requirement penting yang tidak dipatuhi tetapi disebabkan kecuai di peringkat MOT mengeluarkan SST pada awal itu tidak memasukkan keperluan ini and the time taken to sign the contract is 18 months later. Jadi, semasa menandatangani kontrak itu keperluan ini dimasukkan. Jadi ada legal punya inilah – you hendak I go for itu pun...*

Tuan Pengerusi: Tuan Haji Khalid, *was it deliberately done?*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: *Itu we leave – that is why we have highlighted...*

Tuan Pengerusi: *I mean daripada penemuan-penemuan Tuan Haji Khalid?*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Ya. Masa JTLKAN kita katakan kemungkinan di peringkat dalaman MOT ataupun – tidak tahu, *we leave it to the Jawatankuasa*

Siasatan tadi *to come out with the report*. Kita sudah nyatakan *these are the areas to be looked at*.

Dato' Dr. Noraini Ahmad: *Chairman*, saya hendak tanya, Parit Sulong.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Subcon is a normal process, very normal. For all contracting job, subcon is normal because you see, I don't do everything, some of it I give to subcontractor but you see in this case, if you said technically they are not qualified you have got to justify in what way they are not qualify.*

Tuan Wong Chen: *And no money.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *That is quite difficult and no money.*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Tuan Pengerusi, kita tidak menyatakan demikian, *we are just quoting what the Jawatankuasa Teknikal di peringkat kementerian – that was minuted dalam minutes of meeting menyatakan sedemikian*. Kita hanya menyatakan, *they have those vetting process, I am sure they have gone through dan melihat capability profile syarikat ini and then they come out to that conclusion.*

Dato' Dr. Noraini Ahmad: Tuan Haji Khalid saya hendak tanya. Ini pada *slide number 17*, yes, the Jemaah Menteri agree yang MOF and EPU meluluskan peruntukan. *I mean yes that one is one but usually although it has been approved, the EPU still need to call them to do presentation. I mean, that – my question, adakah audit apabila membuat siasatan ini terjumpa ataupun bertanya dengan mereka mengenai the presentation, I mean the presentation done by the contractor, or the proposal?* Ada tidak ianya dibuat ataupun tidak ada langsung, terus laksana sahaja kah, *I mean I'm curious about this? Thank you.*

Encik Saiful Anuar bin Zakaria: Yang Berhormat, mungkin kita tengok *slide 16*, okey. Kalau kita tengok dekat situ yang pertama surat kementerian kepada MOF berkenaan dengan *this project* berjumlah RM62 juta dan CAPEX dan OPEX, RM40 juta. Apa yang penting adalah *the second bullet*, “Siasatan audit mendapati tiada bukti yang menunjukkan sebarang kertas cadangan ataupun justifikasi terperinci berkaitan dengan jumlah kos, analisis pasaran, perihal kewangan, ekonomi, sosial dan lain-lain perkara bagi menyokong cadangan pelaksanaan projek tersebut. MOT hanya mengemukakan kos tersebut berdasarkan anggaran oleh kontraktor sahaja”. So, kita tekankan dekat situ. Itu yang kita hendak *highlight*.

Tuan Wong Chen: *Chairman*, I just want to point out. Looks like every RC that we collect, road charges went to the contractor. [Ketawa] Tidak dibayar, we got zero hasil to kerajaan by the looks of it...

Tuan Wong Hon Wai: *Chairman*.

Tuan Pengerusi: Ada lagi, ada lagi?

Tuan Wong Hon Wai: Sedikit sahaja. Okey, tadi kita dengar tentang RFP, *direct award* dan juga *open tender*. Saya rasa MOF, Menteri Kewangan ada menyatakan bahawa pihak MOF sedang mendrafkan *government procurement act* yang baru. So, saya rasa pengalaman *Auditor General Officers, you have gone through so many auditing process. All the anomaly, all this thing, you have to compile and then provide the input to them because* sama ada Jemaah Menteri ada kuasa untuk buat *direct award despite all the* – sama ada kementerian *and all this thing, so we have to*, Parlimen kena *enact a law and take away the power from the executive*.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Kena cadanglah hapuskan apa kuasa untuk buat rundingan terus.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]* ...*Enormity of your suggestion.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: No, rundingan teruslah.

Tuan Wong Hon Wai: *No, I mean the what kind of – are you involving in giving the input?*

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan: Ya, Tuan Pengerusi dan Yang Berhormat. Sebenarnya *we are involved in all these committee, all working group. Which is to enhance on procurement, governance and other things. Few days ago, we attended one meeting just for your information, on work contract being awarded to ministries. We have a technical department which is JKR in the conventional way I mean all projects must go through JKR but now there are a lot of works are being handed over to the ministries just because they have a small unit or have a unit of technical people there, engineers and whatnot.*

Now, we are realizing that a lot of these project are facing problem like what have been report on our last report on sekolah daif, you see. Between project handled by KPM dengan those directly handle by JKR, we see different in dia punya approach and delay are mainly from the one handled by KPM whereas JKR they are able to do it, those kinds of things.

■1040

So now, there was already a meeting yesterday. I think more will be on procurement Yang Berhormat. Also, I would like to share with you even on PPP project, PFI project it's the same, you know. We are now regulated by something which is not so clear, the guidelines. I am saying award to concessionaire, how was it done, the costing part and the scope that government should cover, you know. Ending up in a lot of building built full-fleshed you know, campuses but not being utilize to optimize are those kinds of things we are seeing.

Last year I attended one conference in Bueno Aires, Argentina talking on this. Their countries ready legislating through the Parliament on PPP project procurement, those kinds of things. I think your suggestion we will give input through all those various committee I have

mentioned and our people are involved. We are giving from based on our auditing experience. Thank you.

Tuan Pengerusi: *Okay, good.* Banyak input yang diberi oleh Jabatan Audit Negara. Seperti selalu Jabatan Audit Negara adalah rakan kita. Selepas ini kita akan berhadapan dengan MOT, KSU MOT dan pegawai-pegawai mereka. So, saya cadangkan – kita sudah jam 9.00 pagi, satu jam setengah. hampir dua jam. So, kita kembali dengan siasatan jam 11 pagi nanti kalau tiada yang menentang.

So, terima kasih banyak-banyak Tuan Khalid dan *team* yang sentiasa membantu PAC. Tentu sekali kerjasama ini akan berterusan pada masa akan datang, terima kasih.

[Saksi-saksi dari kementerian dan jabatan mengambil tempat di depan Jawatankuasa]

■1100

Tuan Pengerusi: Selamat pagi, selamat datang ke Prosiding Projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing yang dikendalikan oleh PAC Parlimen Malaysia dan hari ini kita akan memulakan prosiding ini dengan kehadiran Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman, KSU MOT. Bersama-sama KSU adalah Timbalan TKSU Dato' Jana Santhiran Muniayan, SUB Dato' Mohd Fadzli bin Mohd Kenali, SUB Bahagian Pentadbiran dan Kewangan Encik Suhaimi bin Ali @ Ahmad dan anggota daripada MOT saya rasa.

Seperti yang telah dimaklumkan prosiding ini adalah mengenai dengan projek sistem kutipan caj jalan dan untuk memulakan prosiding kita pada hari ini saya jemput Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman untuk memberi makluman dan penjelasan berhubung dengan projek sistem kutipan caj jalan ini.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman [Ketua Setiausaha, Kementerian Pengangkutan]: Terima kasih, Tuan Pengerusi dan juga Ahli-ahli PAC. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan selamat pagi. Pertamanya bagi pihak MOT, kami mengucapkan terima kasih kepada PAC dan Ahli-ahli PAC kerana memberi kami kesempatan pada pagi ini untuk memberi penerangan berkenaan projek RC-VEP.

Secara asasnya, Tuan Pengerusi dan Ahli-ahli PAC, RC-VEP ini adalah dua komponen. Satu RC, satu VEP atau *Road Charge and VEP*. Ia dilaksanakan di bawah Akta 333. Isu yang dihadapi sekarang ini Tuan Pengerusi dan Ahli-ahli PAC *is that* di bawah akta kita kenderaan asing yang masuk ke negara kita perlu didaftarkan. Akan tetapi, selepas pindaan Akta 333 pada tahun 2012 ini tidak dapat dilaksanakan kerana kita tidak ada sistem untuk pendaftaran kenderaan asing. *This is VEP.*

Jadi bila mana kenderaan Singapura contohnya masuk Malaysia bila ia di *capture* oleh kamera AWAS kita dan *number plate* kita tidak boleh *recognize because* ia tidak didaftarkan. Sama macam orang asing masuk dengan tidak masuk pakai passport. Jadi sistem ini akan memberikan kita kemudahan untuk bagi setiap kenderaan asing yang masuk untuk mendaftar dengan JPJ dari sistem kita. Jadi kenderaan itu sah, *legal* berada di jalan raya.

Jadi ini *is the first gate*. Jadi dengan pengenalan VEP ini nanti kenderaan-kenderaan asing yang masuk dalam Malaysia, sekiranya ada saman di Malaysia, mereka tidak boleh keluar selagi mana saman tidak dibayar. Itulah hasrat VEP tadi Tuan Pengerusi. Jadi Singapura yang akan buat pada 1 September ini, kita pula sudah memikirkan awal sebelum ini.

So, all kenderaan sekarang ini, *as it is* sekarang ini *they are free to go in and out without register*. Kalau dia tangkap *by* saman kalau tidak bayar *nothing*. Kita tidak tahu siapa *owner because* kita tidak *link database* Malaysia dan Singapura. Jadi dengan pendaftaran ini dia bayar RM10 untuk lima tahun. Kita akan *register, they are free to come in and out*. Akan tetapi, bila mana sistem VEP ini dilaksanakan nanti, bila mana dia masuk kalau ada saman-saman tertunggak di Malaysia dan di bawah Akta 333 dan Akta 715, APAD *on commercial vehicle, they are not allowed to go back, to exit Malaysia until they settled all the summon*. Itu untuk VEP.

Jadi kenderaan-kenderaan macam contoh sekarang ini apa yang berlaku, kenderaan-kenderaan Singapura selepas ia hendak penghujung ELV ialah lapan tahun hingga sembilan tahun dia hantar masuk Malaysia, selepas itu dia tukar. Jadi kita akan dapat rekod kenderaan Singapura yang masuk tapi tidak keluar. Ini mungkin akan diklon menjadi kenderaan Malaysia.

Jadi Tuan Pengerusi dan Ahli-ahli PAC, banyak kebaikan daripada VEP ini. *The other component is on the RC or Road Charges as we all aware* kenderaan Singapura, kenderaan asing yang masuk Malaysia ini kalau melalui tol PLUS, lebuh raya bertol, *they pay for the usage of the road* tapi bagi jalan-jalan lain tidak dibayar. Sebab itu kita kenakan *road charges* RM20 bagi setiap kali dia masuk.

Essentially, Tuan Pengerusi dan juga Ahli-ahli PAC, Kabinet pada asalnya telah meminta supaya tarikh RC ini diawalkan. *That was why the project* ini ada sedikit kecelaruannya sebab sepatutnya CAPEX lepas itu OPEX. Akan tetapi, sementara CAPEX itu masih dibangunkan untuk *both RC-VEP* Kabinet memutuskan supaya RC ini juga dikutip.

Jadi RC ini diawalkan, kita mula kutip daripada November 2016 dan sehingga hari ini daripada November 2016 sehingga Februari kita telah kutip hampir RM245 juta daripada RM20. Sebulan puratanya lebih kurang 20 ribu kenderaan. *We collect about RM9 million per month. RM9 million per month* ini *of course* RM20 bagi setiap kenderaan yang masuk itu kita ada agihannya, RM5 ke Kerajaan Negeri Johor dan bakinya kepada Kerajaan Persekutuan.

So, komponen yang masih belum siap lagi Tuan Pengerusi sebenarnya sudah ada tarikh tamat. EOT ketiga itu sehingga 14 September 2017 dan sudah dikenakan LAD setiap hari RM1,844. Ini sepatutnya siap, dia sudah hantar laporan terakhir pada 31 Disember *last year* dan kita perlukan masa sebulan habis 31st January untuk *Final Acceptance Test* (FAT).

Akan tetapi, ada sedikit tidak memenuhi spesifikasi, *94 percent compliance* sahaja. *They still need some time more to correct those things. So, hopefully by the end of February we will be able to receive the whole RC-VEP, the whole project* yang mana kita akan *pilot-kan for few more weeks before* kita set kita punya date untuk kita *implement RC-VEP* di persempadanan Malaysia-Singapura.

Jadi VEP ini Tuan Pengerusi, belum ada sebarang kutipan lagi. Hasratnya *is* mengutip RM10 bagi satu kenderaan yang berdaftar untuk lima tahun pendaftaran. *So, for one car they can pay RM10*, dikutip oleh JPJ. *Valid for five years, they can* keluar masuk. Bila dia masuk, *every time* dia masuk dia akan bayar RM20 *but of course VEP pun allow* bila mana dia ditangkap oleh kamera AWAS, AES, *they would have to settle those before they exit the country.*

■1110

So, jangkaannya dari segi *projection* awal dahulu *will be able to collect*, kalau contoh purata tadi RM9 juta itu agak-agak konservatif *based on current* ini *so put it* RM10 million. *So, one year we got RM120 million and summonses* di bawah Akta 333, *speeding camera* dan sebagainya *it's a few more millions.*

So, this project Yang Berhormat Tuan Pengerusi, *we hope to recover. I mean we could get back investment* itu dia punya ROI itu *in less than five years* sebenarnya. *The expenditures* kalau kita tengok dari segi OPEX dan CAPEX itu *is about* RM150 to RM160 million ya? Yes, *in fact* sekarang ini *we have already collected those money from the RC itself.*

So, in this Yang Berhormat Tuan Pengerusi ada juga dalam *observation* audit itu dari segi *outcome-nya, so we cannot do the outcome until the projek* ini disahkan sepenuhnya. Akan tetapi, dari segi hasratnya *half of it* yang RC tadi kita dah *collect about* RM245 million until 10 Februari. Saya rasa kalau setakat hari ini *almost a quarter* bilion daripada asal kita mula projek itu *and the VEP nanti we will see the result when we see kereta* yang masuk, kita *register-kan or summons* by AWAS, klon semua kita dapat atasi sedikit sebanyak.

So, itu secara ringkasnya Yang Berhormat Tuan Pengerusi hasrat projek ini. *Of course, some* dalam pelaksanaan projek ini ada sedikit *observation* lah yang perlu kita tangani.

Tuan Pengerusi: Ya, ada lagi?

Tuan Wong Chen: Ya. *Chairman* boleh?

Tuan Pengerusi: Sebentar, sekejap sahaja. Itu sahajalah *info the latest?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *The latest? The latest* tadi Yang Berhormat Tuan Pengerusi as mentioned projek CAPEX itu telah kita put a final date 31st December. Of course, the EOT final itu kita bagi setakat 14 September 2017 and they have been delaying— I mean there is some delay in income deliverables. So, we have given them 31st December to hand over. So, they have hand over tetapi kita sebulan untuk Final Acceptance Test (FAT) but after our technical team went down, they see that tidak fully comply lagi so we need a bit more time. So, we are quite confidence Yang Berhormat Tuan Pengerusi that by 1st of April or earlier we should be able to hotwire-kan the whole things and we starting to actually go live with RCVEP.

So, tadi Yang Berhormat Tuan Pengerusi— slaid tadi kutipan sekejap. So, these are the kutipan that we received. So, this year itself until 10th February is about RM12 million. So, jumlah semua itu is about RM244 that we collected since 1 November 2016.

Tuan Pengerusi: Okey. No doubt that projek ini sudah mula mendapat pulangan dari segi objektif untuk memungut itu— we can see RM244 juta almost RM245 million dah di-collect. Akan tetapi, dari segi urus tadbir bagaimana projek ini dimulakan. Kalau kita tengok laporan audit sepatutnya kertas cadangan awal RM62 juta kemudian naik kepada RM75 juta dan akhirnya RM104 juta dari segi kos pelaksanaan projek. Tentu ada jawapan daripada MOT mengapa perkara ini berlaku sedemikian, sama ada cadangan daripada pihak kontraktor itu telah dibuat kajian terperinci, mendalam oleh pihak MOT sebelum dilaksanakan. Ini kerana dari segi kos umpamanya, kalau initial projek sebanyak boleh dibuat kertas cadangan RM62 juta tetapi akhirnya MOT, kerajaan membayar RM104 juta. Perkara sedemikian yang menjadi teguran Audit dan tentu sekali menjadi interest kepada PAC.

Apa penjelasan, penerangan justifikasi daripada MOT berhubung perkara ini?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Terima kasih Yang Berhormat Tuan Pengerusi. Tuan Pengerusi, pertama yang hadir di depan ini is mainly all of us are new to these thing and we are guided by documents available in the files. Dokumen-dokumen yang ada di dalam fail ini Tuan Pengerusi is as what is privy to us dan itu adalah kertas Jemaah Menteri dan sebagainya. Akan tetapi, butiran negotiation semua itu it was not being— tidak dapat hendak di-trace-kan. So, yang ada dalam itu is only all those dokumen-dokumen yang mana kita telah angkat ke Kabinet untuk keputusan and keputusan telah diterima.

So, dari segi pelaksanaannya Tuan Pengerusi— anyone okey? Ada? [Merujuk kepada slaid] Okey, this is latar belakang perolehan ya Tuan Pengerusi. Tarikh-tarikh yang substantif. Memang ada kos itu agak berubah-ubah. Setiap kali kos itu berubah Tuan Pengerusi, dia dah angkat pada forum yang boleh memutuskan and we are guided by that one.

So, kertas sudah disediakan dan keputusan telah pun diterima.

Tuan Pengerusi: Kajian terperinci telah dibuat. Walaupun sesuatu projek itu kontraktor *driven* tetapi tentu sekali MOT mempunyai analisa sendiri tentang kos, tentang pelaksanaan, tentang kepentingannya kepada umum, masyarakat dan sebagainya menjadi perkiraan MOT. Adakah ini telah diambil kira oleh MOT? Sebelum projek dilaksanakan.

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari [Penolong Setiausaha (Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat) Kementerian Pengangkutan]: Yang Berhormat Tuan Pengerusi, saya Megat Farizul daripada Kementerian Pengangkutan. Berkenaan dengan latar belakang macam mana harga boleh meningkat pada asalnya, pada mesyuarat Jemaah Menteri September sebelum itu iaitu September 2015 kita ada letakkan anggaran harga untuk kos projek ini. Memang ada anggaran. Pada masa itu lebih kurang RM60 juta kos keseluruhan. Akan tetapi, apabila kita menilai semula, kita buat SON terdapat beberapa keperluan tambahan contohnya kita perlukan integrasi dengan agensi-agensi lain. Contohnya kastam, PDRM dan juga untuk kuatkuasakan kepada kenderaan-kenderaan komersial, maka terdapat keperluan untuk menambah spesifikasi dan juga menambah *requirement* pada projek itu. Sebab itu, bila keluarnya SON harga *statement of need* itu kita keluarkan terdapat perubahan pada harga dan apabila harga SON itu dikeluarkan kita ada rundingan harga dengan *company*. Sebelum rundingan harga dengan *company*, kita ada jawatankuasa teknikal penilaian cadangan teknikal dan kewangan, kita ada jawatankuasa rundingan harga. Lepas itu, kita ada jawatankuasa untuk menilai semula keputusan rundingan harga pun kita ada. Sebab itu, kita bawa pada *meeting* dengan Yang Berhormat Menteri dan juga seterusnya, kepada Jemaah Menteri.

Makna, *the whole process* itu memang kita dah ada nilai penilaian awal memang kita ada.

Dato' Dr. Noraini Ahmad: Bermaksud, akhirnya— *right here* Parit Sulong. Sorry Tuan Pengerusi. *What is the last* harga *because* masa di-*approved*-kan, Jemaah Menteri *approved* yang MOF dan EPU ini luluskan peruntukan itu, *you mentioned that you were not aware of that?* But, *you guys* ada tidak input daripada kementerian. Sorry— daripada Kementerian Pengangkutan ada tidak input semula kepada pihak EPU mengenai jumlah harga dan akhirnya saya minta supaya kementerian juga maklumkan *what is the end* ataupun jumlah yang terakhir yang dipersetujui oleh pihak kementerian mengenai perolehan ini. Terima kasih.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Yang Berhormat— terima kasih Yang Berhormat. Memang seperti mana yang rakan saya maklumkan tadi *there is a committee*, Jawatankuasa ICT yang melihat pada semua komponen-komponen kos ini. Sebab itu, harga asal anggaran itu dah meningkat bila mana kita *statement of needs* itu memerlukan *integration* dengan sistem iaitu *Custom, Touch 'n Go* dan sebagainya. So, dari segi *an escalation of price because earlier on is not anticipated eWallet* dan sebagainya. So, *that's escalation. Towards the end,*

everything dalam komiti itu dihadiri oleh agensi-agensi lain *would also be involve in determining the harga* yang kita akan angkat pada Kabinet.

Kabinet telah meluluskan itu, seperti mana dalam itu pada 28 Oktober *for OPEX* itu dianggarkan sebanyak RM104,302,676.00. *So, I think we have actually gotten* keputusan daripada Kabinet. *But, in escalating that one— yes. A lot of us are involved in discriminating and scrutinizing each and every item.*

Tuan Pengerusi: Boleh tidak *share* kita dokumen-dokumen itu? Untuk PAC. Bagaimana proses *this calculations* ini berlaku daripada RM62 *million initial proposal* itu kepada RM104 dan akhirnya RM144 *plus* SST dan sebagai.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Okey. Boleh.

Tuan Pengerusi: *Can you share the document* dengan kita nanti PAC?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Okey. Ini yang kos yang terakhir. Ya, RM104 itu masuk GST. Boleh Tuan Pengerusi, nanti kita akan cuba carikan dokumen itu kembali yang keputusan-keputusan minit mesyuarat dan sebagainya yang *an escalate*-kan daripada RM60 juta sehingga kepada yang terakhir.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Tuan Pengerusi, saya ada soalan tentang apa yang jadual ditunjukkan. Jawatankuasa Kira-kira Wang difahamkan oleh sebab dipaksa untuk kutip RC secepat mungkin jadi OPEX ini dilakukan sebelum CAPEX.

■1120

Akan tetapi, sekarang nampak ini secara terperinci, macam mana *you* boleh lakukan RC sebelum pembangunan sistem aplikasi? Macam mana *you* boleh kutip kalau sistem aplikasi belum ada? Adakah CAPEX itu, sistem aplikasi yang dibangunkan adalah untuk VEP sahaja, tidak termasuk RC?

Kalau tidak masuk RC, jadi saya ada soalan iaitu mengapa perkhidmatan sokongan penyelenggaraan sistem RM4.1 bilion dan perkhidmatan sokongan RM3.8 bilion boleh dilakukan kalau tidak ada sistem untuk kutip RC? Maksudnya ada sedia sistem untuk kutip RC itu. Jadi mengapa kita perlu belanja RM4.1 juta untuk *maintenance* sistem itu?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Okey, terima kasih Yang Berhormat. Yang OPEX itu adalah untuk tempoh lima tahun. Berkenaan dengan pertanyaan Yang Berhormat tadi, RC itu, RC VEP *is a two different system*, yang RC sekarang ini dikutip melalui kad *Touch 'n Go*. Dia *touch* itu akan tolak RM20. Selepas dia melalui *customs and immigration* itu dia kena *touch* pada skrin dan dia akan tolak RM20 kita punya *RC charges*. Ini di kutip melalui perjanjian kita dengan *Touch 'n Go*. VEP, ini akan kita pasang RFID pada cermin kereta.

So, bilamana dia daftarkan dengan nama pemilik, casis kenderaan dan nombor kenderaan didaftarkan, kita akan bagi RFID dan yang ini akan dilekatkan. Sistem ini nanti akan *integrate*, yang ini memang akan masa sedikit sebab itu *the whole system* belum siap lagi, *the VEP*. Akan tetapi, yang RC itu *as a shortcut*...

Dato' Dr. Noraini Ahmad: Bila boleh siap?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Yang itu tadi, yang 31 Disember *last year* dia telah serahkan, yang FAT sudah habis 31 Januari dan dia perlukan masa sedikit lagi untuk *comply* lagi enam percent. Datok Seri?

Dato' Ahmad Nasir bin Abdul Ghani: *One month.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *One month. So, 94 percent comply, six percent lagi sikit a few documentations and few stress test and whatnot, we need to do. So, RC Yang Berhormat, in the interim itu kita hendak collect kita gunakan Touch 'n Go sahaja. Dia akan gunakan platform yang sama, dia Touch 'n Go dan RM20 akan masuk dalam akaun kerajaan.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Okey, soalan tambahan, bermakna CAPEX untuk apa aplikasi-aplikasi adalah VEP ya? Kalau ikut pencerahan yang diberi, pembangunan sistem aplikasi adalah untuk VEP bukan RC. Kalau begitu saya hendak tanya, kalau kita boleh kutip RC melalui *Touch 'n Go* dan *Touch 'n Go* sudah ada sistem, mengapa kita perlu kepada penyelenggaraan sistem? Kalau kita guna sistem *Touch 'n Go*, ia sendiri ada sistem.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Terima kasih Yang Berhormat. Oleh sebab itu tadi kita katakan sistem ini sistem RC-VEP, *it is a two system*. Akan tetapi saya pecahkan tadi *because* kita *collect* RC terlebih dahulu *because RC can be done independently*. Akan tetapi *towards the end, RC and VEP* akan di-*integrate*-kan. *So, collection itu through one mean. So, maknanya yang kita bayar melalui RFID no longer use Touch 'n Go.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Ini bermakna selepas kita melaksanakan VEP-RC punya sistem, kita akan hentikan perkhidmatan *Touch 'n Go*?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Yes, kita akan gunakan *eWallet* melalui RFID.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Kalau begitu, ketika kita gunakan sistem *Touch 'n Go* ada kontrak, harga kontrak bersama dengan *Touch 'n Go* untuk mereka kutip bagi pihak MOT.

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Untuk sistem projek RC iaitu sistem kutipan caj jalan ini kita ada kontrak *Touch 'n Go* sebagai agen pemungut di mana kita bayar *Touch 'n Go* dari segi percent iaitu 0.65 peratus bersamaan dengan 13 sen per RM20 yang dikutip. Dari segi sistem kutipan itu sendiri, kutipan untuk projek RC ini adalah di bawah kos pihak syarikat. Maknanya pihak syarikat yang akan integrasi sistem mereka dengan *Touch 'n Go*

supaya pembayaran boleh dilakukan dan kontrak antara pihak kerajaan dengan *Touch 'n Go* hanyalah kontrak *Touch 'n Go* sebagai ejen pemungut hasil kepada pihak kerajaan.

Puan Rosliza binti Hamzah [Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Pengurusan Maklumat) Kementerian Pengangkutan]: Yang Berhormat, *maybe* saya boleh tambah. Saya adalah pegawai teknikal untuk Kementerian Pengangkutan Malaysia. Sebenarnya projek... [Disampuk] Saya Rosliza. *Okay, in terms of system* kita ada RC dan VEP. Okey, dia punya *flow* akan *start* dengan pendaftaran dan akan berakhir dengan kenderaan keluar daripada pintu sempadan Malaysia. *In order* kita hendak bolehkan RC dikutip kita kena siapkan *the whole cycle of the system*.

Okey, sekarang ini disebabkan VEP tidak siap lagi, kita *bypass* dahulu pendaftaran kenderaan yang mana kita kena *complete* kan maklumat-maklumat rekod kenderaan asing dalam *database* VEP kita. *So that*, kita boleh *implement* kan RC tanpa *dependent* kepada *database* VEP. Akan tetapi, untuk *set-up* RC tersebut kita perlukan *equipment* untuk menyokong macam mana kita hendak buat kutipan RC secara *contactless smart card, which is* kita *equip* dengan *camera*, kita *equip* dengan ANPR untuk ekstrak data *plat number* untuk dia *check* dengan *database* RC itu supaya kita dapat *collection* kenderaan mana yang masuk, *plat number* mana yang kita boleh *verify* RM20 yang membayar dengan kenderaan kita.

Akan tetapi, kita masih lagi belum *fully integrated* dengan VEP *because* kita masih lagi belum siap VEP untuk *full cycle* tersebut. *So that*, bila kita *implement* RC, pihak syarikat telah *handover technical support on sites*. Itu yang kita kena bayar OPEX untuk RC disebabkan *technical support* pihak syarikat telah berada di *site*, KSAB dan juga BSI.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Okey.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Tuan Pengerusi, boleh saya tanya soalan terhadap Encik Megat? Kenapa? Kerana saya tengok senarai KSU contohnya, sebelumnya semasa projek ini mula-mula dibawa kepada perhatian Kabinet adalah pada tahun 2015. Jadi yang kita bincangkan sekarang *in term of* RC dan VEP ini *post the fact, post approval*. Maksudnya hendak kena integrasi dan sudah tentu mengambil masa untuk mendapatkan *database* kenderaan asing. Persoalan saya Encik Megat, kita dimaklumkan ya, jawatankuasa – bahawa semakan audit di peringkat awal, ini masa di bawa kepada Kabinet menunjukkan tidak ada sebarang kertas cadangan atau justifikasi terperinci.

So, saya bukan tentang anggaran kos yang berubah, itu mungkin di bawa kemudiannya. Akan tetapi maksudnya apakah *due diligence* yang mungkin berlangsung dalam kategori pemeriksaan teknikal kementerian yang membolehkan syarikat ini dipilih untuk melakukan dan melaksanakan projek yang sangat rumit *because you are talking about touchless, right?* Kita

hendak *compare* dengan Singapore ini bukan mudah. So, mungkin boleh beri sedikit maklum balas. Bukan soal selepas diluluskan tetapi dalam proses tersebut kerana pihak Kementerian Pengangkutan sudah tentu mahu siapkan dengan cepat, menjelang Jun atau 2015 juga? *The same year*, di sebut di sini... [Disampuk]

Tuan Wong Chen: *Year 2014.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *No, they wanted hendak siap by the same year, by 2015 kerana tarikh pelaksanaan 1 Ogos 2015. Itu yang ditetapkan Jemaah Menteri. Jadi, bantu saya untuk memahami dari segi apakah yang dilakukan oleh Jabatan Teknikal di bawah arahan Yang Berhormat Menteri untuk memastikan syarikat tersebut syarikat yang terbaik untuk melaksanakan sebelum dianjurkan, dipilih oleh Jemaah Menteri. Terima kasih.*

Tuan Wong Chen: Tuan Pengerusi, sebelum jawab ya, saya hendak tambah sedikit supaya kita dapat *historical context* yang betul. Tadi Datuk Mohd Khairul Adib bermula dengan cakap bahawa keterangan pada pagi ini adalah berdasarkan kepada rekod-rekod. *You are not the KSU at that time, right? So, what I want to know, they have seven officers, who were there in 2014? Because in according to the first report, Majlis Ekonomi had a meeting on 18 August 2014 to approve the concept that since Singapore charges us, we charge them back lah. That's simple lah, right?*

So, of your seven officers and yourself, who was there involve in this 2014 consideration which was what Yang Berhormat Puan Nurul Izzah has asked, what is the feasibility study? We understand what the Chairman had said earlier, that this started as a vendor driven program, it was a vendor proposal, ya. So, I think you have to answer Yang Berhormat Puan Nurul Izzah question, was there a feasibility study done? My follow-up question to Yang Berhormat Puan Nurul Izzah after you answer her is very simple. Today is 2019, you had given us some numbers on revenues except the police summons but roughly I can calculate it is about RM220 million. When it is fully operational, about RM220 million a year collection for the Federal Government. Plus, summons, summons we cannot predict, correct? Ya? Can you now tell us the feasibility study of this project, now, today?

You now OPEX, how long is your service level agreement with the main contractor? Going forward, how long is this system going to last? You know computer will crash about five to ten years, somewhere around there, right? Is this SLA part of renewing new machines continuously, how long is this concession? Is it 50 years or 100 years? You know, what is the term, what is the feasibility?

■1130

I don't see the feasibility at this moment. So, if you haven't done the feasibility in 2014 or 2015, you must do a feasibility today for the sake of the Auditor General and for the sake of PAC here. So, quickly a history who is here that actually in term that he knows about this project and then answer Izzah's question and answer my question about the feasibility, thank you.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: *Thank you, thank you Yang Berhormat. To be honest none of us was there before. So, that is why we were guided by documents available in the file. So, stories in between the lines all— are just speculations. So, we cannot device anything...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *So, —tables nobody. [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: *Nobody, none.*

Tuan Pengerusi: *I thought you were the TKSU before?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: *I was TKSU in 2017. The project is—I came in just a few days before we put the end the last EOT, 14th September that was the date, I was just about a month there, Yang Berhormat Sir.*

Tuan Pengerusi: *Okay than, you were not around. He was not around. The whole team was not around.*

Tuan Wong Chen: *So, at least do the feasibility today-lah, 2019.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: *Okay, to answer Yang Berhormat's question very interestingly. Okay, as we mentioned just now that this project has got potential even in the last two years, we have managed to collect a quarter billion Ringgit. So, as far the past dia punya project investment and we see potential. The company was even late in the signing agreement because the company want to take 5 plus 5, we didn't agree.*

This is not a concession, it is just the CAPEX and OPEX for five years and handover to us. So, Yang Berhormat betul, cars itself 20,000 cars a month, 240,000 cars a year, you times by RM20, yes we get the numbers and then summonses. Yang Berhormat Sir it is not only on money but it is also to make sure that Singaporeans or any foreigners that drives in our road follows our laws, to make our road safer. So, they must also be applied the same laws as our locals.

Sekarang ini kalau kereta Yang Berhormat, kereta saya, kita pass the camera automatically saman keluar within 15 days. Kereta Singapore dia ambil gambar they cannot recognize the number because it is not in our system but the VEP allows that. So, if we were to do a feasibility study Yang Berhormat Sir, I'm the first one to support this project because we see you know that the law will pass equally, foreigners and locals.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *No, I want to say this.* Kita tidak cakap projek ini teruk. Kita sekarang ini bidang kuasa PAC adalah untuk merujuk kepada laporan audit. Kita tanya fasal kita hendak tahu sebelum diluluskan dahulu projek yang mungkin baik, kami tidak ada isu dalam bab itu tetapi haruslah, proses tersebut haruslah dipandukan pembuktianlah, *just to put in our record juga because we are not here try to cancel the project.*

Tuan Pengerusi: *Revenue* tidak boleh mengaburi proses itu.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: Betul, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Tidak boleh mengaburi proses sama ada proses dijalankan dengan baik, dengan ada integriti, dengan kos yang terbaik untuk kerajaan, *that count* itu yang kita hendak *check* sekarang ini. Kita hendak tengok betulkah RM62 juta pergi RM104 juta ini ada justifikasi. Itu isu yang kita buat yang *revenue collected* ini *we got no issue* itu memang betul. Akan tetapi banyak isu sekarang ini pelantikan kontraktor umpamanya, kompetensi, kepakaran kontraktor itu isu yang di hadapan PAC.

Tuan Wong Chen: Tidak ada *open tender*.

Tuan Pengerusi: Tidak ada *open tender* sama ada menjadi kelaziman bagi MOT untuk *bypass* cadangan jawatankuasa teknikal, *it should be open tender* kemudian diangkat, MOT angkat jadi *selected tender*, yang itu isu dia. Sama ada itu normal di luar yang tidak normal rupanya. Kos yang meningkat begini banyak 100 lebih peratus daripada *initial proposal*, *that's the issue*. Mengapa projek ini sepatutnya berjalan RC dengan VEP sekarang VEP masih tertangguh dan sebagainya.

Sama ada projek itu, matlamat projek itu untuk bukan sahaja caj *entry* tetapi *traffic offences* tetapi yang sekarang belum lagi dapat diselenggarakan *traffic offences*. *So, that's the issue*. So, yang isu-isu inilah yang kita hendak penjelasan daripada MOT supaya cadangan nanti besok ada cadangan-cadangan sedemikian, ada *guideline* yang lebih terperinci yang dibuat oleh kementerian ini dan kementerian-kementerian lain untuk urusan kerajaan akan datang. *So, that's the whole thing*. Tiada isu tentang *revenue*.

Tuan Wong Chen: *Chairman, can I add a bit. Datuk Adib, when I ask about feasibility today that you do, of course I mean Singaporean comes to Malaysia, if I put 50 dollars of course I make a lot of money betul, there is no different, right. This is the money flow in for free it is not as they invented the machine that makes money for us. This is just a tax, a tax is always going to benefit the government, right.*

When you talk about the feasibility, we are talking about the costing, that cost the government is the operators getting a lucrative due. You will start with RM60 million it did inflated up to RM140, RM150 million now, right. Is this really fair? When you do an open tender, this

question comes in you know, your technical feasibility thing right here it is – just now my good friend asked from Johor about the RC. RC is just touch and go, buy the bloody machine put it there, it's done right it doesn't cost anything.

Integration, I'm really confused and a bit angry, when you talk about integrating you know, PDRM then we find out the cost melambung. This is crazy when at the start of the feasibility you know you have to integrate the VEP with the summons. So, how do you justify increasing from RM60 million to hundred something. As if you know, you all didn't look at it like or this is suddenly like something new invented, new RFP, a new item. It cannot be like this for God's sake.

When at 2014 when you are look at it, you already know, I'm not scolding any of you because none of you are involved apparently. But in 2014, you already know the specs. We want to integrate with PDRM, we want to integrate Touch 'n Go and so forth, right. So, there cannot be a reasoning about the feasibility in terms of the costing at that level and are we paying, are we profit sharing with the operators a bit too much, is this numbers correct or not. So, if you do have a report like this, it be useful to us, if you don't please prepare report and come back to us at the later date.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: Thank you Yang Berhormat. Yang Berhormat Sir and Madam, my apologies cause getting excited with the project. [Ketawa] You know.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: We are also getting excited.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: Exactly. No, we want to make sure– I mean as a ministry that responsible for our road safety, we also looking at certain aspect. They go scot-free nowadays. They go scot-free to a certain extend. So, we are hoping to implement this sooner rather than later. So, we are really pushing, we are very disappointed that the company asking for delays and delays. So, actually Tuan Pengerusi I was the one who put the deadline 31st December, I want to stop.

Dato' Dr. Noraini Ahmad: Kenapa, the company requested for delays because kita tengok setahun lebih.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: Dia...

Dato' Dr. Noraini Ahmad: [Disampuk] Ya, ya let them, let them. [Ketawa] Tadi kita sudah dengar daripada Audit now we want to hear from your side as well.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd. Rahman: Thank you Yang Berhormat Parit Sulong. I don't know where to start first because all of you has a very good question and we got a very good thing to share also. The delay, okay. First of all, the delay itu because kita tidak hendak pakai Touch n' Go because Touch 'n Go is a dated technology. We want to have everything

integrated the moment you drive in your car I know who's the driver, what car your chassis number and everything and your money on your screen we collect, you know.

But, eWallet Touch 'n Go tidak siap, were completed January last year, so that is why the project was delayed. So, dalam teguran-teguran itu memang. eWallet Touch 'n Go they wanted mula-mula it was a moving target. It has moved, so that was one major thing that delayed the whole project the eWallet. Back to your question Yang Berhormat, the integration part. Yes, vendor driven. That is why we say, we are speculating based on documents available to us. I can only speculate when the vendor first proposed to the government of course they had a few things.

But, when it comes to integration cost you know integration with Touch 'n Go itself cost a few million Ringgit, you know. So, the integration cost is a lot. So, masa dia cerita itu dia cerita yang sedap sahaja. The nice story but when it comes to – part you know, when you see you have to integrate the uCustoms and everything than the cost will start to add and add but we will give that one, Tuan Pengerusi. We will try to find out what was the major component from the RM60 to RM140 millions, the differences. We will—

Tuan Wong Chen: *I'm not scolding your officers by the way. I'm just saying the main contractor if they don't have experience janganlah tender, janganlah buat proposal. I mean it's crazy for you to say I come in you know I want to do A, B, C and then later I found out I have to do D, E, F, X, Y, Z. That is crazy, that shouldn't be the way it should be done. So, please don't take it the wrong way, I know you inherited a government, we also just in inherited so we also understand your position. Please, but I would like to see a feasibility study or some sort so that we get a general idea is this too much.*

■1140

One more question, one more simple technical question. Every project has a timeframe, right or not? Was these a 60 months project, 24 months, you talked about moving target of some sort but surely when we signed the agreement, there must be a time. If this guy delivered 12 months behind schedule, that obviously we have a problem. We hope that the old KSU will answer.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Just a bit more to add on Datuk KSU and Tuan Pengerusi. Ada atau tidak cara untuk memastikan pihak kontraktor diberikan tindakan? Because I am sure it's within the contract, the purview but if they are delaying and clearly they don't really understand the needs to include the cost for integration and the rest, is there anyway that kementerian boleh memastikan that they are penalized? Not to cancel, of course they have to implement it. Ya, saya*

faham tetapi *compensation* atau apa juga yang membantu untuk menarik dan menambah dana bagi kerajaan dan kementerian.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Thank you Yang Berhormat. Yes, projek ini asalnya lima bulan dua minggu.*

Tuan Wong Chen: *What? Projek ini?*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Wow.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Initially, the project was anticipated to be completed within five months plus two weeks.*

Tuan Wong Chen: *Five months?*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Actually, kena tuntutan pampasanlah.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Ya.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Yes, betul.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *For the last revenue.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *EOT 1, EOT 2, EOT 3. EOT 3, we put our feet down 14 September 2017 last date. I remember the date Tuan Pengerusi.*

Tuan Wong Chen: *You know, you just testified that the VEP could have collected RM120 million a year? So, we have lost RM240 million because the project has delayed. Wow, RM200 million roughly. Right?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Ya.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Loss of revenue.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *So, we have counted the LAD started, the clock starts ticking on the 15th September 2017. Until today if you calculate they have to pay us LAD almost about RM992 thousand, almost a million.*

Tuan Wong Chen: *LAD is other issue.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Understand, understand.*

Tuan Wong Chen: *But VEP, if it was fully operational as planned in five months plus two weeks, the government would have collected RM120 million a year on VEP, right?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Ya.*

Tuan Wong Chen: *So, no, road charge is separate. Road charge you have collected. The VEP, additional VEP right? You said the road charge was RM100 plus million...*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *The VEP is only RM10 per vehicle for five years.*

Tuan Wong Chen: *Oh, I see. So, how much was the potential losses then due to the delay?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *The potential losses is actually on the RC but the RC we implement on 1st November 2016. So, we did not lose at much Yang Berhormat.*

Tuan Wong Chen: *Right...*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *The VEP is only registration. You pay RM10 for five-year registration, we will stick your RFID, okay. And then the RFID, we can inject your eWallet. And then when you pass through our gantry, we will deduct RM20 every time you masuk Malaysia. PLUS, have their own system. You go to PLUS Touch 'n Go, they will pay. So yes, it was initially five months two weeks but when the thing starts to come out, you know, integration, eWallet then it was delayed and delayed. So, the first EOT was given for three months. Second EOT was given six months and the last one seven months.*

Tuan Wong Chen: *So, total is one year one month.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] ...999 plus seven, 60. One and half years.*

Beberapa Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: *I know, you all are not part of this. Can you just bagi sedikit indication, why is this company – I mean, why MOT is so lenient to this company?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *[Ketawa]*

Tuan Pengerusi: *I mean sudah jelas you know. They supposed to deliver lima bulan, berapa? Six months but hingga bertahun and then so lenient. Why MOT so lenient?*

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Tuan Pengerusi...

Tuan Pengerusi: *Definitely we will be calling the previous KSU. We will be calling the former KSU to appear before us definitely and the Minister.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Tuan Pengerusi and members. *In all honesty, I cannot give an answer to that, why we give that treatment. We were guided by documents. But I allow my members who have maybe – who was earlier than I am, who can be able to share. Anyone can use the mic? You are free to speak.*

Tuan Pengerusi: *Kita diberi taklimat oleh auditor. Banyak ini yang semangat hendak tanya ini tetapi you cannot answer. I mean you are not part of it. Umpamanya the dealing, the signing agreement sama ada ia deliberately done. That's why the main point here is, why is MOT is so lenient? Terlalu baik dengan kontraktor. I mean, well, you have answered me that you cannot give answer to that. So, we will seek answer from the previous Minister and KSU.*

Tuan Wong Chen: *Chairman, perhaps we can ask them about the agreement. Can I know who was the legal officer in charge at that time? Internal, I mean, do you have an internal legal officer in charge of the contract?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *We have Yang Berhormat. Just to take up what Tuan Pengerusi have mentioned just now. The delay, part of it was basically because it involved a lot of messes with chamber and whatnot. The company wanted five plus five. At first tadi, the delay was forced – the delay was because of the eWallet. Touch 'n Go couldn't complete the eWallet fast. So, we couldn't pin down on the final date. And then selepas itu pula dengan they wanted five plus five, you know. We said we can't give them five plus five.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Five plus five meaning?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Five years OPEX ini, yang 104 ini and another five years. We cannot tie or save up they are too tight. They wanted the first, now is only 5 kan? [Disampuk]*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Now? Now?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Ya, only 5. They wanted first right of refusal.*

Seorang Ahli: *You are speaking to five only?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Yes, we are speaking to five. Tamat 2021. So, we still married to them Yang Berhormat until 2021. So, hopefully after that we were given a choice tetapi dia minta first right of refusal but we did not want. They wanted five plus five, we cannot. First itu I refused, we say no juga. So, we hope by 2021 we will be able to take over. Just like what we did for our AWAS camera jugalah and we are quite confident that we able to because when the system is running, we should able to.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Tuan Pengerusi, saya rasa it's quite unfair for us now to question them so much because you have very limited information on this. Akan tetapi, boleh tidak saya merumuskan bahawa ini satu projek perlu yang telah diputuskan oleh Kabinet, yang patut dilaksanakan dan juga kementerian telah jadi sebagai pelaksana.*

Kementerian tidak mempunyai tenaga pakar bukan sahaja dalam penyediaan contract requirement, needs of statements, all the spesifikasi tidak ada. Sepatutnya kita kena cari outsource, cari konsultan. Ini kerana now it looks like you are at the mercy of the contractors. Who are actually dictating you not only the specs but also the price because now you don't have any tenaga-tenaga pakar with you di dalam kementerian. Ini kerana kalau kita, we are being guided by our consultant, good consultant who are capable.

And then number two now, kita macam Yang Berhormat Wong ada sebut tadi tentang the losses from government. The loss is one. Even though you already put LAD but to the eyes of the

public and Singapore they are laughing at us. They are laughing at us because now the component was supposed to be completed by 2017. Up to now we are still struggling. By the way, kita hendak tanya sekarang the selection of the contractor was it based on their capability technically and financially?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Based on the record Yang Berhormat, I think you are also well aware of the company financial situation but I think I must share with you also in the sense that as a ministry, we can't possibly be looking at all possible solutions. There are other companies who are innovative, who are creative they come with solutions. They come and approach kementerian. Not only MOT but also other ministries. They want to sell the ideas because we cannot stop this innovation and creativity.

This is also our economic growth. So, they come forward but of course we have our technical team to view through. So that is why they did this. The company, I think I can – speculate Yang Berhormat. Initially it was RM60 million that was fine. When we put in all the requirements it came up to RM100 and what we see in the figure just now. So, that could be one. But yes, innovation, I have Yang Berhormat and members, everyday people hendak jumpa because why? They have got ideas but we have to follow through the system. And now within the guidance and we know it is an open tender but even an open tender pun, ada fall back dia. Because why? You are killing off innovation from all these small companies.

They don't want, they would not be coming forward because why? Idea dia kita akan ambil, kita akan open tender kan. So, it defeats the purpose. So, there are still actually, we are still looking on how we can accommodate you know, the creativity of Malaysians and with our needs. We have limited post in IT and operation and dasar, you know. Sometimes we are firefighting but people out there, they come with solutions.

So, sekarang ini kita kata mana yang boleh be market driven, is be market driven. Let's say for the example, on board devices. Banyak yang hendak jual, hendak minta JPJ put dalam regulations but we said no. Why don't you talk to insurance company? If they allow you lower premium by putting the on-board device, provides safer drivers and safer driving, then they got the lower premium, it will recoup back your investment, not to the law. Forcing all cars to have that device.

■1150

So, we are going on the approach. But, as much we can assist, we assist. But innovation itu.

So, back to Yang Berhormat punya question tadi — what was that?

Dato' Jana Santhiran Muniayan [Timbalan Ketua Setiausaha (Pengurusan Kementerian Pengangkutan): Tidak ada kepakaran.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Same answer Yang Berhormat Sir, itulah tadi. It's not — we had competent technical people in IT's and engineering and whatnot to look into. Akan tetapi, itulah ideas that come in we cannot possibly because kita banyak buat firefighting and to date to the operation.*

So, I believe, that's why now we are looking to having a division that look into future thinking. We are now coming up drones, autonomous vehicles. Kita hendak buat regulatory signboard dekat Cyberjaya for driverless car but if you were to sell driverless car hendak bawa balik ke mana? Because you know even our cost from Perlis to Johor drop lines banyakkann. So, you driving your car sangkut-sangkut hendak balik kampung pun tidak dapat.

So, we have to talk about the future also but we do not have that entity yang drawn to the future. So, we are looking to that Yang Berhormat.

Tuan Wong Chen: *No, no. I agree, no issue whatsoever, right. But the issue here is I can come out with 2,000 ideas tomorrow for you but can I capably deliver it. That is the fundamental issue. That is why the open tender system is the best even though you may generate the idea. You get the first bite because you write the request for proposal. You should be clever enough to do, to win the tender if you wrote the proposal, right.*

But the open tender process is just a free market. It has been done like that. Earlier before this, I already advised your Auditor General Office to ensure mechanism — if you propose a very brilliant, new innovative idea, you should be paid by the government. If you lose the tender, even though you generate the idea, since you spent RM100 thousands writing this paper, you should be paid by the government at least RM100 thousands or not RM200 thousands — RM100 thousands extra for the effort.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *I wish MOF here to hear your... [Disampuk].*

Tuan Wong Chen: *No, no. They are here. So, we can resolve those kinds of thing. But I don't want people to come out an idea then say I can do this, I can do that but actually they cannot. Which is one I think this case is about — ultimately. I think this is what this case is about.*

Let me ask you a very simple question. This new company, have they done anything before. As far as you know, have they done a similar project — do they know how to install, even build a computer — what more to install RFID system? What is their track record? Have they been contractors for IBM, have they worked for the big companies? What is their track record?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *They have not. I think there was a question on the financial and technical capability on this company. Basically, to what we have discover through the files. We couldn't find any.*

But in all finance Yang Berhormat, when we look through dia punya company structure. This company they are sister company to DNeX RFID, DNeX is public listed company. They're all into IT. So, on paper, yes. The company have got no record but they come under the same stable company under DNeX.

Tuan Wong Chen: *So, they are direct subsidiary DNeX? Are they 100 percent owned?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *No, they are 49 percent owned.*

Tuan Wong Chen: *Who is the other 51 percent? This is obviously smelling like a scandal, right. I mean why didn't DNeX just apply straight. They used a new corporation which they don't even control 100 percent. If 70-30 by Malaysian standard considered okay, right.*

You cede 51 percent of the work to somebody and then you know you may have the 49 percent that know something about RFID but again DNeX they are listed is it, you were saying?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Ya.*

Tuan Wong Chen: *Have they done RFID project before?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *DNeX is a listed company. They have subsidiary called DNeX RFID. That is when company, when they just got SST on 12th January 2017, same day they itself actually given to another sister company.*

Tuan Wong Chen: *No, no. That means this company hasn't done RFID-lah. What does DNeX will do? What does DNeX do? The big parent company. Are they an IT company, do they... [Disampuk]*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *IT company.*

Tuan Wong Chen: *What kind of IT? Networking? Are they doing— what do they do I mean? We got IT company installing computers, we got IT company making microchip, we got IT company doing all sort of things. What does DNeX do?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *It is a listed company Yang Berhormat. They major business is in IT. So, based on the listing it is an IT company. But we are not privy to all the projects and whatnot.*

Tuan Wong Chen: *Can I suggest that either MOF or the Auditor General or yourselves to do a little search on the website of DNeX and see are they system integrator, are they making cyber, are they making something – are they doing cyber security, are they involved in website designing. How is it relevant to the fact that they are a minority shareholder in a new company that got a contract without any track record on RFID.*

Puan Rosliza binti Hamzah: Yang Berhormat can I add on to the answer. Okay, actually DNeX is subsidiary of Dagang Net. Last time, they were called Dagang Net so they do the business with kastam for Dagang Net.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: Tentang technically and financially syarikat ini tidak semestinya dia ada banyak pengalaman. Kalau dia first timer pun but if they are really committed and they are really serious of doing the job, they can always buy the technical people. They are out there – it is not far, it's Singapore.

Saya dulu dekat lebuhraya, saya faham ini tentang RFID semua ini. Can always buy the consultant down there and employ them with you. That's why bila tadi komponen tadi daripada tahun 2017 masih tidak siap, something is wrong. That's why I'm asking you about the technical and the economic aspect of the company.

Tuan Wong Chen: Just to add to Yang Berhormat Jasin. Very simple, if really, they are very capable and they written the RFP. Why don't they do open tender. Senang soalnya. If they are so confident of winning and delivering and as history has it now, we know he's delayed the project which cost us the revenue lost.

And for Yang Berhormat Jasin in particular, he's very upset about you know looking bad to Singapore, all of us are. [Ketawa] So, ia lah itu maruah itu tidak boleh beli itu. There has no price to that, right.

Tuan Pengerusi: Okay, what next now? Jika company ini tidak boleh deliver within the timeframe you given, the last date you given. Apa tindakan yang akan diambil oleh MOT?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Thank you, Tuan Pengerusi. We have a lot at stake. We have taken a lot of time, effort and resources that we use at this project. It is actually now at the last mile, 94 percent comply and six percent lagi.

That why I asked my team...

Tuan Pengerusi: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Just help them, so that we can take possession and we run the whole thing. So, we just want to close the book and we start ourselves.

So, Yang Berhormat, as what we presented now, the need is there. Maybe the feasibility, the governance part, the tools that could be some issues earlier on. But if we move on today, I think what we want is just move on and have that because dia ada banyak plus point. We do not see any decimal lagi in this project.

The project will give us all the benefits. First, we collect RC. In fact, the other day Tuan Pengerusi to share with you, we also— actually saya cadangkan dulu jangan pakai road charges, kita buang road charges because Singapore reciprocate 40 Sing – RM20 kita Singapore

reciprocate. I kata no. Kita buang RM20, kita reciprocate RM35 VEP. Kita collect RM100 but Kabinet tidak setuju because satu lagi peruntukan undang-undang kita pun tidak ada.

But reciprocate charges doesn't come under akta, it come under different akta, di bawah maybe other kementerian. So, money – yes, we can tapi for this project Tuan Pengerusi and members, we – after so long, we also tired dealing with this company. We just want to move on, we want to take over and we will see. Because we see a lot, because sekarang ini kenderaan Singapura kalau dia bawa Ferrari, Porsche, dia 'zoom' pass kita, gambar ambil banyak mana pun, we cannot do anything.

So, the law does not apply equally and then banyak. So, sekarang ini dalam sistem yang kita ada in our design, kenderaan Singapura hendak masuk Malaysia kita akan bagi notis, these are you summons. Kalau you tidak hendak you patah balik. Kalau you masuk you tak boleh keluar until you pay. Itu number one.

So, we will be able to collect back previous revenues, previous summons. Ini yang by hand tadilah, dalam sistem itulah, we still have to link-up dengan others. Akan tetapi, in fact kalau ikutkan other paper Utusan about a year ago, dia kata ada empat juta summons not paid. Yang ini bukan kita punya Yang Berhormat, ini saman PBT-PBT. Dia parking dekat Johor tidak bayar, itu kita tidak boleh collect. Dia minta kita collect pakai our system but... [Disampuk] Bukan tidak boleh Yang Berhormat tapi kita rasa tanggungjawab itu bukan di bawah akta kita. And then, akan load-kan the system itu. Banyak yang tidak bayar parking dekat Batu Pahat [Ketawa] atau mana-mana, dekat Jasin-kah?

So, we can't. We only can in akta kita yang berkaitan dengan MOT. So, back to your question Yang Berhormat a long answer to short one, we hope to be able to lock down the whole thing and shutdown– I mean hot-wire latest by 1st April.

■1200

In fact, kalau boleh hendak sebelum itu because Singapore akan enforce, I think dah announced 1st April ini Singapore akan implement-kan kenderaan-kenderaan yang di saman tidak boleh dibenarkan masuk Singapore atau tidak dibenarkan keluar.

Tuan Pengerusi: Okey, satu lagi Datuk...

Dato' Dr. Noraini Ahmad: KSU sorry, saya hendak – okey. Dah habis kah?

Tuan Pengerusi: Sekejap ya.

Dato' Dr. Noraini Ahmad: Saya cuma hendak tanya, apa ini...

Tuan Pengerusi: Kita akan...

Seorang Ahli: Chairman...

Dato' Dr. Noraini Ahmad: Chairman, sorry.

Tuan Pengerusi: Kita akan panggil *former* KSU, *former minister* tetapi pengalaman kita di PAC ini bila *former* ini kita panggil, jawapan mereka, *"We don't have accessed to the files anymore"*. Itu akan jadi jawapan standard. Jadi, kita akan berhadapan dengan sedikit masalah. *So, my request to you* Datuk, mana-mana dokumen yang relevan umpamanya, kenapa pemilihan *company* ini di antaranya. Kenapa *bypass* MAMPU. *You know, that meetings that you had, in dokumen yang you ada dekat kementerian ini, you pass it to us* kerana kita akan buat laporan kepada Parlimen tentang perkara ini.

Kita tahu sekarang isu dia, Kementerian MOT *bypass* MAMPU. Okey, orang ini datang, vendor datang. Lepas itu, *come out with the statement with a proposal. You've accepted the proposal and it went to the Prime Minister, the Cabinet asking to bypass* MAMPU. So, di peringkat kementerian tentu ada dokumen ini. *You have, ada mesyuarat ini. So, give us that documents.* Kita akan lapor balik kepada Parlimen kerana kalau kita panggil *former* KSU dia kata, *"We don't have, we cannot access to the documents anymore"*.

So, you are the team yang tidak terlibat. So, you just bagi pada kita dokumen, why bypassed MAMPU? *Why this company? Why there is escalation of the price, you know. All those documents that relevant to this case supaya kita akan buat laporan kepada Parlimen. That is my request.*

Dato' Dr. Noraini Ahmad: Tuan Pengerusi, sekejap.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat Parit Sulong.

Dato' Dr. Noraini Ahmad: *Okay, thanks.* Cuma saya hendak tanya tentang syarikat yang pertama yang dapat *the contract* itu, bolehkah kita ini dimaklumkan siapakah *shareholders* kepada syarikat tersebut? Lepas itu, bila dia *sub* pula, siapa pula *shareholder*? *[Disampuk] Because I want them to inform us on this matters. [Ketawa]*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] ...Nanti kemudian, di company profile itu ada shareholders.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Essentially, the owners itu I don't have the info tetapi yang dia sub kan itu is to DNeX RFID. Subsidiary of DNeX which is listed, dahulu Dagang Net. Akan tetapi Tuan Pengerusi, we will give you all the information required.*

Tuan Wong Kah Woh: *Datuk, perhaps you can give us the exact name of the company together with the company number. Actually, we can do SSM search very fast. You can give it to us now, like the company by the name of DNeX that you were mentioning and of course TCSens.*

Seorang Ahli: *The exact name.*

Tuan Wong Kah Woh: *Give us the exact name then we can do the search. Ada?*

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Tuan Wong Chen: *Chairman, I want to ask Datuk Mohd Khairul Adib about the legal officer in charge because what we were told by the Auditor General Office is that the SST was issued, right. It was done and then 16 months later only the agreement was signed. So, during that 16 months period were there a lot of variation on legal terms? And you know, that happened, because the signing was delayed by quite substantially lah. You are supposed to sign any agreement within four months.*

So, we would like to have a testimonial of the legal officers in charge from the MOT, if you sub all this out to the AG's office then maybe somebody from AG to explain the differential within what was originally agreed upon and what was finally signed.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Yang Berhormat, our PUU that was involved in this project has been transferred to KPDNKK on first January this year. So, no longer with us. We have a new legal advisor but we will get him soon to...*

Tuan Wong Chen: *If you can get the original one. If not, your legal advisor. Your current legal advisor is very simple, they just check through the files. You can see which alteration has happened and what have changed over time.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Ya, Yang Berhormat.*

Puan Wong Shu Qi: *Okey, Tuan Pengerusi, boleh saya tanya? Sebenarnya untuk projek ini, masa depan projek inilah kerana saya yang terpengaruh, apabila VEP ini dilaksanakan apabila saya bertugas sebagai ADUN Senai di sana memang ramai rakyat Malaysia sendiri yang mengadu tentang projek ini kerana *business* dipengaruhi oleh projek ini. Ini kerana setiap hari beribu rakyat Malaysia ulang-alik di antara dua negara dan ramai juga yang memandu kenderaan daftar Singapura.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Ya.*

Puan Wong Shu Qi: *Juga, ada *business* yang mereka sekarang terpaksa bayar lebih kerana *reciprocate*, dasar *reciprocate* oleh kerajaan Singapura. Ini kerana *road charge* kita, kita letak sebagai *road charge* RM20 dan bukan VEP. Kalau kita letak sebagai VEP, Singapura tidak boleh kata apa-apa kerana mereka pun ada VEP. Akan tetapi, sekarang kita letak sebagai *road charge*. Mereka kata ini caj lain daripada VEP iaitu akhirnya, mereka tambah lagi SGD20 *dollar* dekat sana.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *[Tidak jelas]*

Puan Wong Shu Qi: *Ya. Akhirnya, satu kenderaan Malaysia, daftar Malaysia masuk sekali Singapura kena bayar lebih daripada RM100 sekali. Kalau lebih dari 10 kali yang percuma itulah, oleh itu saya hendak tahu adakah kementerian hendak *synchronize*-kan semua dasar ini*

akhirnya pembayaran yang dikenakan kepada rakyat sana dan rakyat kita sendiri tidak akan terlampau. Itu yang paling penting.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Terima kasih Yang Berhormat. Memang pada asal-asal dahulu *there was some concern*. Ada kebimbangan kemungkinan dengan pengenaan RC-VEP ini akan mengurangkan kenderaan Singapura masuk ke Malaysia. Dalam pemantauan kita memang pada masa awal itu memang ada penurunan sedikit tetapi as Yang Berhormat sendiri *know, they have got no choice* lah. Dia hendak *try* dia punya Ferrari itu di Malaysia sahaja dia boleh *try* Ferrari dia. So, *that is number one*.

Number two, RC-VEP. RC is per entry, VEP for five years. So, it's a registration. Dalam akta kita 66 itu, 66H mengatakan kita boleh mendaftarkan kenderaan dengan fi iaitu dengan bayaran. Kalau kita hendak naikkan RM100 pun kita kena sekali sahaja dalam lima tahun. So, *actually* yang *matters are RC. Singapore RC* kita RM20 dia *reciprocate* SGD6.40 sen and SGD35 dia kekal lagi. *And then, dia punya electronic toll charges dia still on. We are only charging foreign cars. Singapore, charge also foreign cars.*

So, isu yang *Singapore* hadapi juga *in fact they are also looking for resolution because why*, sekarang ini banyak orang Singapura – orang Malaysia kah yang beli plat kereta Singapura, *you know they benefited. [Disampuk]* Orang Malaysia beli *plate number Singapore*. So, *they don't have to pay all these things because they are using Singapore plate number*.

Now, there are being charged by our tax. Sebelum ini *Malaysian buying Singaporean plate car, they are not being charge anything. Only Malaysian car* yang masuk Singapura yang kena *all these charges*. So, *this thing* nanti dia akan *balance off*. But of course, *fee* yang kita caj ini Yang Berhormat memang RM20 sahaja. Ini terpulang kepada kerajaan untuk memutuskan kuantumnya. *We have actually advocated for more* tetapi mungkin masa itu kurang sesuai. But, sepatutnya seharusnya dia tidak memberi kesan kepada rakyat Malaysia *because* kita tidak caj pada kenderaan Malaysia, kita caj pada kenderaan asing.

In the longer run, RM20 ini, kita mentioned RM20 sebab kita bukan sahaja tengok pada Singapura. *I think in the longer run* kita akan juga panjangkan kepada sempadan kita di Thailand. Sempadan kita di Brunei, di Kalimantan, *RoRo* yang masuk. So, *everything* yang masuk, *the moment they touch our road, they have to pay RM20*. Jadi, sebab itu RM20 ini dengan mengambil kira ASEAN, negara ASEAN yang lain itu mungkin sebab itu rasional dia *is fair*. Kalau kita tengok Singapura ya, *maybe* RM20, RM25 itu tidak cukup. Kita RM200 baru cukup.

Akan tetapi, *because of ASEAN*, tidak boleh masuk dekat Tambak Johor bayar RM200, bayar dekat Bukit Kayu Hitam RM10. Kita kena *consistent*. So, nanti akan menjejaskan lagi kita

punya trafik daripada aliran lain. *So, I think the wisdom of the leaders then is to make sure we balanced out of all these things.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: Tuan Pengerusi, saya ada soalan akhir...

Puan Wong Shu Qi: Akan tetapi, VEP yang dikutip oleh kerajaan Singapura adalah 10 kali percuma untuk kenderaan asing yang masuk negara mereka dan juga percuma pada hujung minggu.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Ya.

Puan Wong Shu Qi: Iaitu sama ada kita ada *consideration* yang sama atau tidak?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Dia punya objektif *different*. Objektif Singapore mengenakan VEP *is to reduce the cars on the road*. Oleh sebab itu *weekend free. The first 10 times free*. Dia ada dia punya *formulation* dia. *Whereas, ours is different*. Kita punya matlamat lain. Matlamat kita *is to make sure that when they come into our country we know whose car is that*.

■1210

Tuan Wong Chen: *I think the other thing is a— and it should bring this back-lah to your minister. While we want to tax people coming in, we have to look at the big economic picture. In this movement of traffic between Malaysia-Singapore, kita benefits banyak. Johor economy growth on the Singaporean spending money in Johor. You taxed too much, you reduced their outflow and the country actually loses more money. You may collect the 20 dolar-lah, ya. But we will lose the guys selling the bak kut teh to them— you know the seafood and all this kind of things. So, please ya, don't just think of it a taxation issue. Look at it in overall microeconomics implications to Johor and to Malaysia including all the business, in particular Johor-lah, ya.*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Terima kasih Yang Berhormat.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: Soalan akhir ya. Saya suka apa yang ditanya oleh Tuan Pengerusi tadi. *What is our way forward? To what extend now, the contractor has not completed their job and you have charging them LAD— LAD at this time*. Sekarang kalau kita dapati, dia tidak ada mempunyai kemampuan, apa tindakan kita? Itu yang pertama.

Kedua sekarang, *Singapore is actually now on the third edition*. Sekarang lebih raya sudah *cashless*, semua pakai elektronik. Jadi kita hendak kalau boleh kita menggunakan perkakasan yang mutakhir, yang akhir sekali. Sekarang kita hendak tahu kalau kontraktor ini tidak ada mencukupi kemampuan, apakah tindakan kita sekarang?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Okey, pertama tadi Yang Berhormat, yang LAD itu— sekarang berjumlah lebih kurang RM996,000. Kita ada wang jaminan yang kita pegang, *So, if they fail to pay as in cash, we will tolak from situ*. Dia ada *12 months warranty*, itu satu.

Nombor dua, berkenaan dengan teknologi semasa, *even RFID is a dated technology*. So, kita punya— *this is not on this project* Yang Berhormat, on Kementerian Pengangkutan punya *forward thinking*. Kita punya kontrak untuk lesen kenderaan motor *road tax* itu akan tamat dengan *Percetakan Nasional - security end of this year*. So, we want to migrate to a new ecosystem. So, we are coming out with the statement of need. We are not specifying on the technology. It is up for the market to come and show us what technology is good.

So, we specify teknologi yang kita hendak ini boleh *identify* kenderaan *chassis* apa semua sekali *and can also detect speed, can also detect weight* dan sebagainya. So, *it can be an integration of weigh in motion, can be integration of speed with two cameras*— bukan sahaja masa ini, *average speed*. So, *this is the statement of need, very generic* dan kita akan keluarkan *and for people to come forward*. We can actually *match-made*-kan dua tiga yang mana memenuhi keperluan kita. So, we are not going to specify. Macam RFID ini banyak— sekarang ini pun *even PLUS, Touch 'n Go* semua nak go RFID.

But even RFID ada *limitation* dia, 512 ke, 1024 ke— kita dekat dekat Singapore ini pakai 1024 dia *heavy* sikit. Because why? Kita kena masukan semua maklumat. Akan tetapi, kalau bagi kenderaan Malaysia, 512k cukup. *Because* maklumat *back-end* dia dah ada sistem kita. Dia *tag* sahaja dia tahu. *Go to Mydata* dia tahu. Akan tetapi, *Singapore* dia tidak bagi masuk data dia So, *that's why* kita kena *load*-kan semua dekat skrin itu, dekat RFID dia.

Akan tetapi, RFID pun ada macam-macam. Kalau dekat belakang cermin itu, kalau lebih *mercury* tidak boleh baca. Letak dekat cermin lampu depan, itulah Malaysia ini Yang Berhormat Dato Seri, tengah hari ada, petang sudah tidak ada. Ada tangan gatal-gatal cabut. So, we are *looking*, ada kata kena paterikan dekat badan kereta *and then* nak kena buat VTA baharu, kereta baru yang nak masuk semua kena ada slot untuk RFID, macam-macam. So, *we don't want to get embroiled into all those considerations*. We just go as what we need, the best proposal kita akan tengok nanti. So, *these are the features of moving forward*.

Tuan Wong Kah Woh: Okey, Tuan Pengerusi, *I have one question and one clarification needed*. Okay, my question, in the audit report— of course this is inconsistent with what you were saying whereby the contract was supposed to be five months and two weeks to be completed in five months and two weeks. The audit report says, sistem RC dan VEP sepatutnya disiapkan pada 1 Mei 2016, *that was a date*. Tiga EOT telah pun diluluskan dan *the last date was 14 September 2017*. So, *what happened from 14th September 2017 until now?* Because from what Datuk said just now, the FAT is only being done now, which is in February 2019. So, *what happen after the third EOT? Was there a fourth EOT?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *No, no. Yang Berhormat, I think I have mentioned just now, kita bagi dia last and final EOT, last date 14th September 2017 and then LAD clock starts. Sebab until today, sudah 524 hari dia tidak deliver and dia hutang kita RM966,000.*

Tuan Wong Kah Woh: *So, that EOT come without penalty?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *No, no. Until—*

Tuan Wong Kah Woh: *Is that a normal practice?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Yes, after three EOTs dia tempohnya enam bulan, tujuh bulan. So, they were given three EOTs without any penalty, the last one we put a stop on 14th September 2017, and LAD start. So, semalam saya kira RM996,000, they are supposed to—. Question tadi, how do you get the money, kita ada warranty that we can deduct from dia punya itu—*

Tuan Wong Kah Woh: *Okey, So, that's number one. Number two, clarification need to be sought or I wonder if you want to make a correction here. Just now when Yang Berhormat Jasin and Yang Berhormat Subang raised about the issues of contractor being given this contract, worth RM149 billion, So, they raise the issue of what is the background of this company whether they are well versed in this field and so on. Datuk mention about DNeX, correct? And just now when Datuk mentioned, from what I was given to understand is DNeX was one of the shareholders with 49 percent to TC Sens. But I think it's the other way around*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *They are sister company...*

Tuan Wong Kah Woh: *They are sister company but it is the other way around. Maybe I would— for the benefits of my members here. I would like to make certain things right, see if you can agree with me. TC Sens was granted the contract RM149 million and there are four shareholders, okay? Individual names— So, we have the records with Audit and that company was actually formed incorporated in 2012 and there was all where in the audit report it was said that they do not have pengalaman and so on. After they got the contract, they actually assigned the contract to another company by the name of DNeX RFID Sdn Bhd. So, the conclusion that I wanted to make is that, when the contract was awarded, we cannot use DNeX RFID as a justification for approving of the contract. So, would you agree with me on that?*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *I agree with you Yang Berhormat, that's why I answered to Yang Berhormat Jasin just now that in terms of technical financial based on record at that point of time, memang suspicious. That's was my statement just now Yang Berhormat.*

Tuan Wong Kah Woh: *Okey, cool, thanks.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Okey Tuan Pengerusi, soalan tambahan sahajalah. Saya *auditor* ya, jadi saya nampak *figures* saya sudah *excited*-lah. [Ketawa] Okey saya cuma hendak tahu, CAPEX dengan OPEX ini adalah kos keseluruhan, boleh apa— kita dimaklumkan setakat ini berapa sudah dibayar CAPEX dengan OPEX? Ada?

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Okey Yang Berhormat berkenaan dengan kos kontrak CAPEX kita setakat ini telah bayar 80 *percent* iaitu lebih kurang RM36 juta dan OPEX *from* RM104 *million* kita setakat ini sudah bayar RM9.7 *million*.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: RM9.7 *million*? RM9.7 *million* kerana *you* ada beberapa perkara di sini, yang bayar punya mana itu?

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Yang bayar itu ada beberapa item dalam ini contohnya perkhidmatan sokongan yang melibatkan *manpower*, lepas itu dari segi lesen dan perkhidmatan. Cuma yang kita setakat ini belum bayar adalah penyelenggaraan sistem. Penyelenggaraan sistem ini sebab yang macam Yang Berhormat bangkitkan, kita *start* sistem tidak siap sepenuhnya tetapi ada *maintenance*. So, kita sekarang ini sedang *calculate* untuk bayar *on portion* yang sudah siap sahaja iaitu RC. So, kita hampir muktamadkan amaun sebelum kita—

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Okey, okey.

Tuan Pengerusi: Ada lagi? Saya rasa itu sahaja. *Anything to add sir? Anything?* Ada hendak tambah?

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Oh, ya. Soalan tambahan akhir.

Tuan Pengerusi: Tidak puas hati, tidak puas hati.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: [Ketawa] Tidak baru ingat. Kerana CAPEX itu kita wujudkan dalam sistem khusus untuk kutipan VEP— RM10 setiap kenderaan, ya. Jadi apakah unjuran ya, berapa boleh dikutip dari VEP? Kerana kita punya kos RM45 juta.

■1220

Jadi apakah pulangan yang dianjurkan? Diunjurkan, *sorry*.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Terima kasih, Yang Berhormat. *VEP is a number of car basis*, bilangan kenderaan yang ada. So, bila kita buat *mock* punya *trial*, daftar pada portal MOT pada tahun 2015, kita ada lebih kurang 111,000 kenderaan *Singapore* mendaftarkan minat untuk mengambil VEP sebab yang itu kalau kali sepuluh sahajalah RM10 untuk lima tahun.

Akan tetapi Yang Berhormat, memang kita punya pendaftaran VEP itu tidak akan mendatangkan apa-apa pulangan tetapi dari segi *effect system* itu secara keseluruhannya,

saman-saman dan sebagainya. Jadi pendaftaran sahaja kita jangkakan dalam dua juta kenderaan Singapura akan mendaftar untuk tempoh ini, sekarang *we just wait and see*.

Tuan Pengerusi: Dia *volunteer* ataupun *by law* pendaftaran?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Kalau dia hendak masuk ke Malaysia dia kena daftar. Kalau dia hendak...

Tuan Pengerusi: Dari segi undang-undanglah. Maknanya, bukan kerana dia hendak daftar tetapi *it is required by the law*.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *It is require by the law under our section 66H, so before they enter Malaysia they must have a valid permit. If they do not*, kalau dikatakan dia ada tiga kereta dia hendak buat satu sahaja masuk Malaysia, dua tidak perlu VEP lah. Dia daftarkan satu sahaja. So, VEP ini Yang Berhormat, kalau tengok *figure* ini *they will not give that ROI* lah.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Ya, memang kerana *you* punya ROI adalah kerana kita harap boleh dapat pulangan dari kutipan saman dan lain-lain. Saya berharap boleh berjaya. [Ketawa]

Puan Wong Shu Qi: Tuan Pengerusi, boleh saya tambah? Saya rasa tidak perlu tanya lebih banyak apa yang berlaku dahululah kerana semua yang dekat sini pun tidak tahu apa yang berlaku pada tahun 2015. Saya cuma hendak tanya tentang yang akan datang ini, sudah atau tidak kementerian berbincang dengan BPH khususnya di dua bangunan kastam ini, sekarang memang ada— bukan rombakanlah tetapi mungkin ada dasar yang baru, ada satu agensi bersepadu agar semua agensi yang bekerja, bertugas di bawah kastam, imigresen sempadan kita bekerjasama agar proses untuk buat *immigration clearance* dan kastam ini semua adalah bersepadu.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Terima kasih, Yang Berhormat. *To answer to your question*, satu, memang ada satu perancangan di peringkat Kabinet untuk ada *single border agency*. Maknanya dia akan *come under one umbrella*. Sekarang ini contoh di pelabuhan kita ada 26 agensi, maknanya kalau satu agensi perlu mengisi borang, ada 26 borang kena isi.

Jadi, sudah ada— *there is a motion now, it is in motion also* untuk kita mula memikirkan *to have a single border agency* di persempadanan kita. *On facility physical* di BSI dengan KSAB, MOT juga – *I mean*, sekarang ini tengah *engage* dengan kementerian-kementerian BPH untuk MOT mengambil alih terminal tersebut. *We wanted to run because I think* MOT di bawah akta kita, kita boleh *regulate terminal better*. So, we are also rather than having BPH maintain the terminal. So, this is still under discussion, so we hope – *good sense will prevail, in the sense that*

who's the better agencies to manage all this terminal and also now with regard to the number of agencies.

Kita di bawah agensi memang banyak, kita ada kastam, imigresen, pertanian, kesihatan, LPTA, macam di pelabuhan sahaja ada 26 agensi. Jadi ini akan diselaraskan, perancangannya *is to have a single border agency but that is still in discussion.*

Tuan Pengerusi: Selesai? Okey. Nampaknya semua puas hati. Terima kasih banyak-banyak KSU Datuk Mohd Khairul dan *team* daripada MOT yang memberi kerjasama kepada PAC dan tentu sekali keterangan yang diberi ini akan membantu pihak PAC untuk membuat rumusan terhadap kes yang sedang disiasat ini. Jadi pada semua Ahli-ahli kita akan berjumpa esok pagi. Semua Ahli, terima kasih atas kerjasama yang telah diberikan.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Tuan Pengerusi *and members, on behalf of MOT* kita ucapkan terima kasih pada PAC kerana memahami situasi. Terima kasih, Yang Berhormat.

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 12.24 tengah hari]

MALAYSIA

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)

Mengenai:

**Projek Sistem Kutipan Cukai Jalan dan
Rekod Kemasukan Kenderaan**

Kementerian Pengangkutan:

- (i) YBhg Datuk Mohd Khairul Adib Abd Rahman,
Ketua Setiausaha
- (ii) YBhg Dato' Sri Liow Tiong Lai, Mantan Menteri
Pengangkutan
(Tempoh Perkhidmatan 25 Jun 2014 hingga
9 Mei 2018)

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGAL KEDUA**

**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2 BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA
RABU, 27 MAC 2019**

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]	- <i>Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]	- <i>Timbalan Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Chen [Subang]	
YB. Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]	
YB. Ustaz Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]	
YB. Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]	
YB. Puan Wong Shu Qi [Kluang]	
YB. Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar]	
YBhg. Datuk Roosme binti Hamzah	- <i>Setiausaha</i>

Tidak Hadir [*Dengan Maaf*]

YB. Tuan William Leong Jee Keen [Selayang]
YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]
YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]
YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]
YB. Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]
YB. Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]

URUS SETIA

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Encik Rosli bin Aw Ahmad [Juruaudit Pejabat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Cik Siti Hajar binti Mohd Taib [Jurubahasa Serentak (Jurubahasa dan Terjemahan, Pengurusan Dewan Rakyat) Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Jabatan Audit Negara

Puan Yusnani binti Zakaria [Pengarah Audit (Bahagian Audit Prestasi III)]
Encik Mohamed Ziadi Zakaria [Pengarah Bahagian Susulan Audit]
Encik Saiful Anuar bin Zakaria [Pengarah Audit Melaka]
Cik Maszura binti Hassan [Timbalan Pengarah Audit (Bahagian Audit Prestasi III)]
Encik Abdul Rahman bin Abdul Hadi [Penolong Juruaudit (Bahagian Audit Prestasi III)]

samb/-

HADIR BERSAMA (*samb/-*)

Kementerian Kewangan (MOF)

Puan Azreen binti Awang [Ketua Penolong Setiausaha Kawalan Pemantauan]

Encik Mohammad Adam Danial bin Hafiz Goh [Penolong Setiausaha Kawalan Pemantauan]

Jabatan Peguam Negara

YBhg. Datuk Amirudin Abd Rahman [Timbalan Ketua Bahagian Penasihat]

Puan Chong Li Lian [Peguam Kanan Persekutuan]

Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM)

Puan Salwa binti Muharam [Timbalan Pengarah Bahagian Pemeriksaan dan Perundingan]

Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA)

Puan Noor Aini Ahmad [Timbalan Pengarah Kanan (Laporan Ketua Audit Negara dan Operasi Khas)]

Jabatan Akauntan Negara

Puan Zuriyanti binti Abd Hamid [Ketua Penolong Pengarah Bahagian Perkhidmatan Operasi Pusat dan Agensi (BPOPA)]

Kementerian Hal Ehwal Ekonomi

Puan Maniza binti Mahfuz [Ketua Penolong Pengarah Bahagian Infrastruktur dan Kemudahan Awam]

SAKSI

Kementerian Pengangkutan

YBhg. Dato' Sri Liow Tiong Lai [Mantan Menteri Pengangkutan]

YBhg. Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan [Timbalan Ketua Setiausaha (Pengurusan)]

Encik Severinus Tukah [Timbalan Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat]

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari [Penolong Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat]

LAPORAN PROSIDING**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
PARLIMEN KEEMPAT BELAS, PENGGAL KEDUA****Rabu, 27 Mac 2019****Bilik Jawatankuasa 1, Tingkat 2 Blok Utama, Parlimen Malaysia, Kuala Lumpur****Mesyuarat dimulakan pada pukul 2.28 petang***[Yang Berhormat Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Pengerusi: Selamat petang dan salam sejahtera kepada Yang Berhormat Ahli-ahli PAC, Yang Berbahagia Datuk Roosme binti Hamzah iaitu Setiausaha PAC merangkap Setiausaha Dewan Rakyat, selamat petang juga kepada semua ahli Ex-officio PAC Parlimen yang terdiri daripada Kementerian Kewangan, Kementerian Hal Ehwal Ekonomi, Jabatan Perkhidmatan Awam, Jabatan Audit Negara, Jabatan Peguam Negara, Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia dan Jabatan Akauntan Negara. Petang ini PAC akan meneruskan prosiding terhadap Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP) di bawah Kementerian Pengangkutan yang dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2017 Siri 2.

Untuk makluman semua, prosiding kali pertama untuk isu ini diadakan pada 20 Februari 2019 dengan memanggil Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman iaitu Ketua Setiausaha MOT. Selepas mendengar penjelasan dan keterangan daripada Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul, PAC berpendapat adalah amat perlu untuk jawatankuasa ini mendengar penjelasan dan keterangan daripada Yang Berbahagia Datuk Seri Dr. Ismail Bakar iaitu Ketua Setiausaha Negara yang pernah menjawat jawatan Ketua Setiausaha MOT bermula daripada 18 November 2014 sehingga 15 Disember 2015 serta Yang Berbahagia Dato' Sri Liow Tiong Lai yang berkhidmat sebagai Menteri Pengangkutan bermula daripada 25 Jun 2014 hingga 9 Mei 2018.

PAC bagaimanapun meminda tarikh untuk mengadakan prosiding bersama Yang Berbahagia Datuk Seri Dr. Ismail yang dijadualkan pada 26 Mac kepada 3 April 2019 atas sebab Yang Berbahagia Datuk Seri Dr. Ismail perlu hadir ke Majlis Perasmian LIMA 2019 di Langkawi. Hadir di hadapan PAC pada ketika ini adalah Yang Berbahagia Dato' Sri Liow Tiong Lai iaitu mantan Menteri Pengangkutan serta Yang Berbahagia Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan iaitu

Timbalan Ketua Setiausaha Pengurusan MOT yang mewakili Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib.

Terima kasih saya ucapkan kepada Yang Berbahagia Dato' Sri Liow kerana dapat hadir di hadapan jawatankuasa ini serta memberi kerjasama penuh kepada PAC Parlimen dalam menjalankan prosiding berhubung isu Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP) di bawah Kementerian Pengangkutan (MOT). Tanpa membuang masa, kita akan mendengar keterangan serta penjelasan daripada Yang Berbahagia Dato' Sri Liow berhubung isu ini.

Dato' Sri, kita akan bagi ruang dan peluang untuk Yang Berhormat memberikan penjelasan. Ini tentulah penjelasan tentang keterlibatan Dato' Sri sebagai Menteri dalam urusan Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan juga Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP) di bawah Kementerian Pengangkutan (MOT) ketika Yang Berbahagia Dato' Sri berkhidmat sebagai Menteri Pengangkutan dalam tempoh yang telah dinyatakan.

Dato' Sri Liow Tiong Lai [Mantan Menteri Pengangkutan]: Okey. Terima kasih Tuan Pengerusi dan juga Ahli-ahli Panel PAC yang dapat hadir bersama. Terima kasih kerana menjemput saya untuk memberi peluang kepada saya untuk membantu dalam penyiasatan kes VEP ini.

Pada keseluruhannya, saya perlu menyatakan bahawa projek VEP ini atau RC/VEP adalah satu projek yang amat penting bagi pengendalian dan juga pengurusan kenderaan luar negara terutamanya kenderaan Singapura masuk ke negara kita untuk kita meng-charge, mengutip *road charges*, merekodkan dan juga memastikan bahawa saman-saman mereka dibayar. Menghalang *cloned car*, penyelewengan dan juga masalah kereta yang masuk ke negara lebih daripada tempoh yang diberikan.

So, secara keseluruhannya bahawa projek ini amat penting untuk dilaksanakan. Saya juga hendak terangkan kepada PAC bahawa sebelum saya masuk ke Kementerian Pengangkutan, saya dilantik menjawat jawatan Menteri Pengangkutan pada 27 Jun 2014. Sebelum ini, projek ini telah pun dibincangkan dan juga ditetapkan oleh Kabinet, kemudian ditangguhkan kerana Kementerian Pelancongan minta tangguhkan pada masa satu ketika. Selepas itu, apabila pada pertengahan tahun 2014 iaitu sebelum saya masuk ke kementerian, Singapura mengumumkan akan meningkatkan kutipan caj Singapura, *Malaysian car entering Singapore* daripada SGD20 kepada SGD35.

So selepas itu, Kabinet membuat arahan untuk MOT mengkaji segera dan menghantar *report* kepada Jemaah Menteri. Pada masa itu, selepas itu saya telah pun masuk ke kementerian

dan saya terpaksa mengambil alih projek ini dan juga menguruskan projek ini sebagai satu projek yang perlu dilaksanakan segera.

Pada masa itu seperti mana kita sedia maklum, Kabinet, MOT telah pun membentangkan satu cadangan *paper*, satu kertas kerja kepada Majlis Ekonomi Negara atau *National Economic Council* pada 18 Ogos 2014. *That was after I entered in end of June. So, in August, we tabled the paper immediately.*

Seterusnya pada 27 Mac 2015, Kabinet meluluskan. *You see, whatever tabled in National Economic Council, it has to table in Cabinet. So, whatever discussed in National Economic Council, the decision has to be tabled in the Cabinet.* So, Kabinet pada 27 Mac telah meluluskan bahawa projek ini penting untuk sebagai satu *reciprocal*, tindak balas kepada pengumuman Singapura dan juga kita perlu ada VEP untuk mengawal kenderaan-kenderaan daripada Singapura. Kita luluskan RM20 kutipan caj dan RM5 diagihkan kepada Kerajaan Negeri Johor. Itu keputusan pada 27 Mac.

Selepas kelulusan Kabinet, MOT telah pun mendapat beberapa cadangan. Tidak silap lima syarikat yang berminat untuk menjalankan projek ini. Namun, hanya dua syarikat yang membentangkan kertas kerja dan juga menjalani *proof of concept*. *You have to go through the proof of concept whether they are layak atau tidak layak.* MOT telah pun mengadakan beberapa perbincangan termasuk juga dalam *Post-Cabinet* kita bincangkan projek ini. Kita diarahkan *in 27 March 2015. That is the Cabinet decision. Cabinet want us to implement it in August.* Kalau boleh hendak segerakan. *You see, we have the decision in March and they want us to implement it in August, 1st August 2015.*

So, dalam perbincangan kita di peringkat pegawai dan juga MOT, merasakan bahawa masa itu cukup suntuk. *It is about 4 months plus.* So, kita mencadangkan bahawa projek ini boleh kita gunakan *direct nego*. Itu adalah satu cadangan. Tambahan pula bagi Kementerian Pengangkutan, kita juga mempunyai pelbagai masalah yang kita hadapi dengan *open tender*. *We had an open tender experience with failures. Contohnya the KTM, the boom gate for fare collection. Automatic fare collections KTM. It is an open tender and we go through it. We give the lowest bidder and Samsung actually provided all the machines, at last the software cannot fit to the machines and we lost a lot of money there.*

We have to call second open tender and we still, I think take a long time. Dato' Jana was there, I think my KSU that time, Datuk Seri Dr. Ismail Bakar was also there. They have gone through the painful experiences. So, we in the meeting that we discussed we can go through maybe direct nego but with a condition. The condition is that the contractors must complete the project. We go with the experiences where the KTM didn't complete the project and they have

taken the money. So now this time, we have to complete the project. The project is successful, then only make the payment. So, this is a condition that we put for direct nego.

So, I have to, saya perlu menekankan bahawa projek ini apabila diteliti oleh pegawai *after the proof of concept*, so pegawai mencadangkan kepada saya bahawa TCSens Sdn. Bhd. telah memenuhi semua syarat yang diperlukan oleh MOT. Dengan itu, saya bersukacita menulis surat kepada PM. Selepas itu, KSU menulis surat kepada Kementerian Kewangan dan kita mendapat kelulusan Kementerian Kewangan pada 27 Julai 2015. Cost OPEX dan CAPEX juga telah mendapat kelulusan Kabinet pada 2 September 2015. Oleh kerana projek ini mendesak dan perlu disegerakan, maka kita menggunakan sistem perolehan secara rundingan terus kerajaan di bawah Pekeliling Perbendaharaan Malaysia PK7.13, 7.13 *the government circular*.

■1440

Pihak MOT membuat keputusan berasaskan kriteria keperluan mendesak dan perlu disegerakan. Kita yakin bahawa keperluan ini adalah keperluan negara untuk kita menjaga kepentingan negara dan *the contract cannot fail. If the contractor failed, they cannot get paid, the contractor shouldn't failed us.*

Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]: Sorry Dato' Sri, *can you repeat the pekeling again?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Pekeling is Pekeling Perbendaharaan Malaysia, PK7.13. *Pekeling is here. [Sambil menunjukkan Pekeling Perbendaharaan Malaysia] This is a pekeling biasa, government circular. For direct nego they ada circular, ia memang fulfill this direct nego punya condition. So, this is a keadaan dia. So, kalau ditanya kenapa TCSens dipilih? Kita kata TCSens kerana dia telah memenuhi semua syarat melalui proof of concept dan juga memenuhi permintaan kerajaan iaitu do first, pay later.*

There is no advance payment. Not like other company which get advance payment. So, as long you fulfil the government requirement dan kita rasa ia adalah penting untuk menjaga kepentingan negara. So, we give an award.

Tuan Pengerusi: *On this point* Yang Berbahagia Dato' Sri ada tidak menyimpan laporan terhadap cadangan pada siasatan. Siasatan terhadap keupayaan TCSens ini yang dibuat oleh MOT.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Ya. MOT ada buat, dia ada jawatankuasa meneliti teknikal.

Tuan Pengerusi: *Who has it now*, laporan siasatan terhadap keupayaan TCSens.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *This...*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan [Timbalan Ketua Setiausaha (Pengurusan) Kementerian Pengangkutan]: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] ...I don't have Sir, technical requirement...*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Technical, technical.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Technical requirement.*

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Ada, laporan itu ada dan ditandatangani oleh SUB Darat masa itu. *I think Vijay have the copy and can get from Vijay. Vijay ada copy on the proof of concept. They conduct the proof of concept, I think sometime in 5th of June.*

Tuan Wong Chen [Subang]: Dato' Sri, *can you remember who headed the evaluation team? This is the one, the proof of concept, everything like the initial report that was given to you. Who headed that team?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I think it was TKSU. I think that time is technical. Bahagian teknikal is TKSU?*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *I think its Vijay.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Vijay ya?*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: SUB Darat.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: SUB Darat, Setiausaha Bahagian Darat.

Tuan Wong Chen: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Bahagian Darat, ya.

Tuan Wong Chen: *The name is Vijay isn't?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Vijay ya. So, that was cleared at our officers' level and so we pastikan bahawa TCSens melakukan apa yang dikehendaki oleh pihak kerajaan. So, memandangkan projek ini, perolehan VEP dan RC merupakan projek ulung kali dilaksanakan di Malaysia, it's a first time. We never have this kind of experiences. That is why Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan ada menyatakan bahawa syarikat-syarikat yang bentang pada kita ini semua tidak ada pengalaman.*

But only TCSens, they have the technology. Tidak ada pengalaman doesn't mean they don't have the technology, but this company which actually have the RFID technology and also the automated number plate recognition camera, who can link the camera numbers direct to RFID and in fact, it's automatic collection of fare. Whereas TERAS satu lagi syarikat, satu lagi syarikat, TERAS is bawah Touch 'n Go. Touch 'n Go form a syarikat, TERAS come in and tender also, coming to the proof of concept but he couldn't have this camera and he have to use immigration officer manually to look whether this is Singapore car or Malaysian car and expect immigration officer to collect the payment.

So, we say we can't. We get immigration officer say, we won't collect for you because its MOT project and MOT need your own officer to collect. So, we have a lot of negotiation on this

and that is the reason why the officer peringkat teknikal cadangkan bahawa we need the automation. So, that is why TCSens dipilih pada masa itu untuk kita jalankan.

There is Audit report saying that the company is baharu diwujudkan, 2012 and also the company tidak ada duit, hanya akaun RM36, right? It's not true. It's totally not true. I think if you further look into it, this company actually they had joint partner with a listed company, Dagang Net and so DNeX and as you know DNeX is all the while providing a single window for all the government services.

Also, this company you said that's the financial is weak but they manage to fulfil all the requirement including when we want RM2 million in the account, they provide RM3 million later on. Also, to ensure that this process, kita pun tidak buat bayaran apa-apa pun and they make sure they complete. They have to complete the project. So, I think ada some misunderstanding in the report here, I need to clarify. Because when – I respect the technical committee and kewangan katakan this company tidak ada pengalaman dan sebagainya tetapi memang it's a first RFID project in the country. Memang tidak ada pengalaman, tidak ada syarikat pun ada pengalaman. We never carried it before.

But we are not looking just at the pengalaman, we look at the technology yang kita hendak pakai and happened that this company can provide us the technology that we use. So, I need to also clarify this, then we have going to very detail in fact many times to make sure that this company can give us the best for the country, so that they don't failed us. It is because we have a lot of experience with all this other system in the government. So...

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] ...I mean you are saying that the Jawatankuasa is headed by the TKSU. What's your role as a Minister?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *No, I am in the Cabinet and Cabinet direct us to speed up the project.*

Tuan Pengerusi: *Are you involved in the technical committee?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *No, no, I am totally not involved at all. Technical, I am not in the – I do not know what so well. Whatever I know is suggestion, all the reports coming to me before I can go to the Cabinet because I cannot write a wrong report to the Cabinet. The report has to be completed and handover to the Cabinet. So, this is what I feel, ya.*

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: *Satu question. Dato' Sri, you mentioned just now about the selection committee and you tabled the report to the Cabinet.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Ya, ya.*

Tuan Wong Hon Wai: *So, I believe that you have read through the report...*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Yes.*

Tuan Wong Hon Wai: ...Recommendation by the committee. I believe that the one of the important documents in that report must be who are the shareholders.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: I do not go through that because at that time we are more concern about the details, the technical expertise of this company. So, we are not actually concern about who is the shareholders.

Tuan Wong Hon Wai: But do you agree with me, so the shareholders and also directors are very important in terms of selection of this job?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: At that time when the report submitted to us, I am not aware of this and we are more focus on whether this company can do the job or not. So, kebolehan dan juga kepakaran syarikat ini.

Tuan Wong Hon Wai: Dato' Sri, I believe that whenever there is evaluation committee, one of the item is very important. Beside capability, beside technical expertise, track record, pay-up model, company information, these are very important information. How can you miss out that very important part?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Ya, I would like to say that, when we write to the Cabinet, we do not know, we didn't go through the detail. I think Dato' Jana you also can verified that.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Yang Berhormat, wajaran diberikan kepada semua Yang Berhormat bangkitkan itu, ada wajaran. Doesn't become the main criteria in choosing the company, its more on the performance of the company and the track record they have. More on the technical dan kewangan, itu yang the committee has gone through in detail. So, sememangnya Yang Berbahagia mantan Menteri tidak terlibat langsung dalam meneliti cadangan teknikal dan kewangan yang disediakanlah. Sekadar laporan mengatakan ia lulus atau tidak.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebräu]: Okey, saya cuma tidak apalah, saya sokong apa Ahli Parlimen Bukit Bendera kerana ini ada satu syarat, kalau bagi semua syarikat yang mohon untuk disenaraikan di Bursa Malaysia, satu-satu punya adalah semua lembaga pengarah mesti ada pengalaman, mesti ada track record supaya dia boleh dipertimbangkan oleh SC lah untuk disenaraikan. Jadi saya terkejutlah kalau bagi kerajaan, kita dalam corporate governance kita sendiri kita tidak mengamalkan, ini adalah satu kriteria yang sangat penting kerana latar belakang, pengalaman pengarah-pengarah adalah sangat penting. Ini kerana mereka yang uruskan caj syarikat itu.

■1450

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Tuan Pengerusi.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: No. As I mentioned, seperti yang saya tekankan tadi bahawa kita pada masa itu selepas proof of concept, pihak KSU dan juga SUB Darat yang menyampaikan

maklumat mereka lebih menekankan kepada kepakaran dan juga kebolehan syarikat untuk menjalankan projek VEP ini.

Puan Wong Shu Qi: Tuan Pengerusi, terima kasih. Saya cuma ingin tahu untuk melaksanakan projek ini selain daripada kerana kerajaan Singapura meningkatkan *charge* VEP mereka dan juga sudah lama merancang untuk melaksanakan VEP dan RC ini, ada apa-apa sebab lain Kabinet mengambil keputusan ketika itu untuk melaksanakan segera? Ini kerana memandangkan situasi ketika itu memang jadi satu beban kepada ekonomi setempat di Johor Bahru dan jadi satu isu *toll war* di antara kedua negara. Jadi, kenapa Kabinet mengambil keputusan seperti itu dan ketika itu?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Kabinet mengambil keputusan ini kerana pertamanya apabila Singapore mengumumkan untuk meningkatkan daripada SGD20 kepada SGD35, mereka tidak memaklumkan kepada kita. Oleh itu kita kena *reciprocate first*. Keduanya, kutipan hasil ini kita sudah bincang dengan Kerajaan Negeri Johor kita akan memberi RM5 kepada negeri Johor dan pihak negeri Johor juga meminta agar dapat disegerakan. Ketiganya, kita sebagai *good neighbours*, *Cabinet even direct me to go to Singapore. I have to go to Singapore to see the Minister of Transport Singapore*, Khaw Boon Wan dan menyatakan hasrat Malaysia dan mereka menyambut baik. Mereka tidak ada halangan. Mereka kata kerana Singapore telah mula sejak tahun 70-an lagi kutipan ini. Mereka rasa Malaysia mempunyai keperluan, hak kita untuk melaksanakan kutipan *charge* ini.

So, kita memang melihat bahawa *what you say, toll war between Singapore and Malaysia. We are very careful with the relationship between these two countries*. Saya sebagai Menteri Pengangkutan juga banyak berbincang dengan pihak Singapore bagaimana untuk kita memastikan pihak Singapore tidak meningkatkan tol mereka dengan sewenang-wenangnya. So, *we did discuss before we introduce the RM20*.

Tuan Wong Kah Woh: Okey, Tuan Pengerusi.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Boleh saya teruskan? *You still got question? Yes.*

Tuan Wong Kah Woh: *I got one question. Just now Dato' Sri mentioning that this TCSens Sdn. Bhd. is related to one of the listed companies which has been supplying whatever bekalan to the government. Can I just confirm its the Dagang NeXchange Berhad that you are mentioning about?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *It is Dagang Net and also DNeX. Both of them DNeX is the listed company, Dagang Net is a subsidiary under DNeX.*

Tuan Wong Kah Woh: *From the documents I have there is one company in by the name of DNEX RFID Sdn. Bhd.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *That one is form between TCSens and DNeX. DNeX owned 51 percent and TCSens 49 percent. The detail I do not know because this was informed by the officer to me.*

Tuan Wong Kah Woh: *I will give you some details here. DNEX RFID Sdn. Bhd. was formed by two companies that is TCSens Sdn. Bhd. and the other company called Dagang Net Technologies Sdn. Bhd. and I couldn't see the link between these two companies neither with the listed company that you were talking about. Where they have a lot of...*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *But Dagang Net...*

Tuan Wong Kah Woh: *Government supplies to the government at that particular time.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Dagang Net is the subsidiary of DNeX. DNeX is a listed company. I was told that. Anyway, we will double check. I will double check that.*

Tuan Wong Kah Woh: *Can Dato' Jana Santhiran confirm this point?*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Sure.*

Tuan Wong Kah Woh: *We have anything in hand?*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *We have officer with me.*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari [Penolong Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan, Darat Kementerian Pengangkutan]: *If I am not mistaken...*

Tuan Wong Kah Woh: *Before we move on.*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *The Dagang Net...*

Tuan Wong Kah Woh: *Can we just have the name because as far as Dagang Net is concern we have a lot of names whereby Dagang NeXchange Berhad, the other one is Dagang Net Technologies Sdn. Bhd. and the company forms of DNEX RFID Sdn. Bhd. So, for the purposes of this PAC I think let us get the names correct.*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *Okay, okay. For Dagang Net yang from my listening Dagang Net is the...*

Tuan Wong Kah Woh: *Which Dagang Net?*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *DNeX, Dagang Net only.*

Tuan Wong Kah Woh: *You see, which Dagang Net? We have Dagang Net Technologies Sdn. Bhd. and we have Dagang NeXchange Berhad. So, which one are you talking about?*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *I am referring to Dagang NeXchange Berhad.*

Tuan Wong Kah Woh: *The listed company?*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *That is the listed company.*

Tuan Wong Kah Woh: *Okay.*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *Then, under itu ada DNEX RFID which is owned 49 percent by TCSens and 51 percent by the Bhd.*

Tuan Wong Kah Woh: *Nope, nope. Dagang NeXchange Berhad is a listed company. The shareholder for DNEX RFID Sdn. Bhd. is Dagang Net Technologies Sdn. Bhd. which owns 51 percent.*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *Okay.*

Tuan Wong Kah Woh: *They are two different entities. How do they get linked to each other?*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *I have to check back.*

Seorang Ahli: *Can you write to us?*

Seorang Ahli: *Sure... [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Yes, get the detail of this. We do not know, we just informed, we are just informed. We do not know the detail because we are really did not go through the details.*

Tuan Wong Kah Woh: *Maybe Dato' Sri can proceed first.*

Tuan Pengerusi: *Yes, proceed.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Yes, I would like to proceed because as we know that the VEP and RC project is actually divided into two parts. Satunya, peringkat pertama adalah road charges. Road charges telah dilaksanakan pada 1 November 2016. Ini pun sudah lewat actually. Actually, the Cabinet want us to introduce in 2015 but because of all this procurement process kita managed to push it through by 1st November 2016. Sehingga kini telah mengutip lebih daripada RM250 juta.*

So, this road charges punya sistem, there is no failures. Memang telah pun menepati apa yang ditetapkan oleh kementerian. Namun, VEP peringkat kedua adalah Vehicle Entry Permit iaitu pendaftaran semua kereta Singapore dan luar negara masuk ke negara kita. Projek VEP ini telah ditunda tiga kali kerana terdapat beberapa masalah dari segi integrasi with other agencies and other ministries.

As you know that to register international foreign car we need to integrate with the police, we need to integrate with Touch 'n Go, because we used Touch 'n Go system. So, Touch 'n Go promise to come out with Touch 'n Go wallet so that they can refill the things anytime, Touch 'n Go wallet actually it ready only last year.

So, we also have problem with the uCustoms because we have to integrate dengan uCustoms punya sistem di mana uCustoms langsung delay and delay and delay many years sampai kita tidak boleh tunggu lagi uCustoms. Ketiganya, kita juga kena connect with MBIKE

system di bawah KDN. Masa itu apabila kita hendak melaksanakan VEP ini sepatutnya *motorbike* sekali kita buat *but in the Cabinet, KDN says they want to do. They insist that MBIKE system is under them. It cannot be under us.* So, kita Kabinet *decide* MBIKE so MBIKE under KDN. So sebab itu ada *audit report* yang kena banyak palang, ada alat-alat yang tidak dipasang kerana apabila kita sudah beli semua MBIKE pula masuk kata kena tunggu mereka punya sistem. So, tidak boleh pasang *all the* alat itu dan terpaksa kita tangguhkan sehingga MBIKE siap.

MBIKE tidak buat lagi. *So, these are the, I would say that the* masalah ataupun rintangan yang kita hadapi apabila kita melaksanakan VEP ini. Bukan sengaja dilewat-lewatkan oleh syarikat mahupun pegawai saya. Pegawai saya, *I have been chasing them to speed up to VEP because it is important to collect the summons and also to monitor the cloned car coming to the country. There are a lot of Singapore cars, they dump in Malaysia. So, we have to really ensure that* perkara ini tidak berlaku dengan segera.

Oleh itu kita dapati dia tertunggak dan tergendala. Tambahan pula, apabila kita sudah isu *list RFID tag because we are using VEP* kena guna *RFID tag to all the Singapore car then* masalah agen pemungut pula *because at that time JPJ kata they do not want the officer they want the TCSens to supply the RFID to all the Singapore car.*

■1500

So, TCSens has to be appointed as ejen pemungut *before he can distribute the RFID there and he's not given the rights. So, that was when we write to MOF, tunggulah. MOT hendak minta MOF dan MOF tunggu, so tunggu, tunggu. More than one year kita tunggu. I think officer can correct me if I'm wrong. I was told that there is a delay* sampai pilihan raya dekat, *the project is still not – this is still not complete because of all this* tangguh-tangguh yang tidak dapat kita laksanakan dalam masa yang kita tetapkan. *This is what I would like to mention but I'll say fortunately, at last this project is complete now. By now, I must say that thank to all the officers and also that we managed to complete the project and* sekarang telah pun diserahkan balik sepenuhnya kepada kerajaan untuk melaksanakan VEP.

So, RC completed long ago. Now, VEP is also completed as of last week or last month. Last week ya?

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Last week. [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Last week I was told, telah pun diserahkan kepada kerajaan dan kerajaan akan laksanakan dengan sepenuhnya. So, these are the things but on top of that I must mention that when their report saying that VPRC is a failed project, satu projek yang gagal. Satu projek yang merugikan kerajaan. I would like to say that it's not true. Ini kerana projek ini*

tidak gagal. Projek ini telah pun dapat mengutip RM250 juta sehingga sekarang dan tiap-tiap tahun lebih daripada RM100 juta. *In years to come, we will be going to collect more than RM100 million a year. So, ini adalah untuk menguntungkan kerajaan. Projek ini juga berjaya dari segi pendaftaran kenderaan Singapore and we can collect saman and also monitor the cloned car.*

So, kesimpulannya *I would like to say that this is a successful project*, walaupun ada liku-likunya. Ada halangan-halangan. Ada cabarannya. Ada masalahnya. Akan tetapi, kerana kegigihan pegawai-pegawai MOT, *which I must give a due credit to them*, telah pun menjayakan projek ini dalam masa yang terdekat ini. So, terima kasih. *It is a tough project. I know they have going through a very tough time.*

Puan Wong Shu Qi: Dato' Sri, *from what you say* bolehkah Dato' Sri setuju bahawa sebenarnya *substance* projek ini adalah bahagian VEP iaitu bahagian RFID, bahagian VEP dari segi keselamatan untuk *control* sempadan negara kita.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Ya, VEP adalah sebuah sistem yang amat penting untuk kita sebab kita hendak *introduce* bukan sahaja *collect money, road charges but* yang paling penting untuk daftar kereta-kereta Singapore. *A lot of people asked me why don't you just get the pendaftaran Singapore's car. Why not you discuss with the Singapore's Minister, get their pendaftaran masuk pada kita sini. I've tried that actually.* Saya pergi jumpa Menteri Singapore, dapatkan pendaftaran mereka. Dia tidak bagi. *I don't think Singapore is so kind to us. They are not giving to us. So, kita kena daftar kita sendiri. So, apabila kita hendak daftar, kita kena ada sistem dia sebab itu sistem yang kita wujudkan ini pada masa kelak, I think it will be a very comprehensive system.*

Puan Wong Shu Qi: Okey, setuju kah Dato' Sri kalau kita boleh integrasi, ada satu sistem integrasi iaitu satu sistem RFID untuk melaksanakan *road charge* bersama juga dengan VEP. Jadi, bukan seperti sekarang kita kutip *road charge* melalui Touch n' Go dan lagi VEP melalui sistem RFID.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Oh ya, saya setuju. Memang pada masa kelak apabila VEP kita *introduce, no more Touch n' Go. They can actually use RFID.* Automatik dia *pass through the car, no need Touch n' Go, the boom gate will open when the Singapore's car – they pay automatically. That is the system, no more Touch n' Go.*

Puan Wong Shu Qi: Ya, tetapi ketika projek ini dilaksanakan kerana *deadline* terlalu dekat, terlalu singkat iaitu terpaksa untuk melaksanakan *road charge* dahulu.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Ya. *The Cabinet insist must collect the money first. We have to collect, whatever due must collect the money first.*

Puan Wong Shu Qi: *Why did the Cabinet decide that we must collect the money first?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Because for the country, for our nation.* Ini kerana negara perlukan hasil. So, ini adalah untuk meningkatkan hasil negara *and we have calculated more than 10 million a month. We have collected more than 10 million a month. So, why wasted 10 million a month?*

That is why when there is a delay and I was – I saw in the report dia katakan kenapa tidak ada value management kerana tidak ada JC, Jawatankuasa ICT kerana tidak bincang. Dia bincang detail but this takes time. So, in the Cabinet when I tabled all these things, so Tan Sri Wahid, you know Tan Sri Wahid is a very serious and very detail people. So, he calculated, no. In the Cabinet he insists, he's the EPU Minister. Dia kata no. The Cabinet insist, so forgo all this process, quickly implement the kutipan terus. So, that is what – the kind of condition that we are in at that time in the Cabinet.

So, I perlu terangkan it's not my decision. Whatever it is, it's Cabinet's decision. Apa yang kita lakukan, kita mendapat restu dan kelulusan Jemaah Menteri. Itu yang saya hendak tegaskan even to the details of the value management and also the ICT report. So, I have to tell you but they have to, they want us to make sure that the project jalan. So, they have to work very hard. The officers level has to work very hard to ensure that the projek ini berjaya.

Tuan Wong Kah Woh: *Ya, Dato' Sri. I have a few questions here, perhaps one by one. So, tadi Dato' Sri menyatakan bahawa because the time period given was too short. Cabinet made decision sometimes in March. Things have to be finish by 1st of August. Can I just check with Dato' Sri, daripada ingatan Dato' Sri berkenaan dengan projek ini, what has been completed on the 1st of August? Because the timeline was 1st of August. So, now we want to know because we know that VEP only completed like last month or three weeks ago. Even after our last proceedings on VEP. So, what has been completed by 1st of August?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *That is why by 1st of August 2015 nothing completed. I have to make a special report, kena bentangkan satu laporan kepada Kabinet pada September to tell them that we are not ready and the Cabinet is actually not very happy with this and they insist that this has to be speed up. So, inilah tekanan-tekanan yang kita terima dan kita tahu bahawa apa-apa juga perolehan tidak kira dia rundingan terus ataupun tender terbuka, they have to go through the process and my officers got to go through the process. I have to inform the Cabinet. So, sebab itu ini telah ditangguhkan kepada tahun 2015.*

So, in March 2015, the Cabinet clear all the costs-lah. Kos-kos termasuk all the costs yang dipohon... [Disampuk] Tahun 2016 ya? We delayed to 2016, I think.

Tuan Wong Kah Woh: *So, Dato' Sri my point is, as the Minister for MOT at that particular time, when this Cabinet made a decision in March and they asked you all to rush of the projects*

in August 2015. So that is like short, less than five months times. Would you all not feel that it is not viable or not possible to deliver that?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *That is the reason we have to prepare a Cabinet report to inform them that we need more time.*

Tuan Wong Kah Woh: *But that was after the appointment of the contractors and now what the Audit was making noise was because of the appointment of the contractors has to be done by way of direct nego because you all need to settle it by 1st of August. But in fact, on the 1st of August nothing has been done. So, you got to prepare another set of paper in September to ask for a longer of time or something like that. So that defeats the whole purpose of the direct nego. Do you agree with me on that?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Ya, I'll say that we have tried our best at least we give a good try to inform the Cabinet that we put in all the procedures and the Cabinet understand us. That is why we delayed 2015. From 2015 to 2016.*

Tuan Wong Kah Woh: *Can I just now – sorry Chairman. Dato' Sri also mention there were two companies, five companies that came to you all and eventually two submitted their papers and one is... [Disampuk]*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Ya. Proof of concepts. They came and attend the proof of concepts, makmal.*

Tuan Wong Kah Woh: *That is called proof of concept.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Proof of concept. Ya.*

Tuan Wong Kah Woh: *So, there are two companies that one is TERAS and the other one is a – the one who got the project, by the name of TCSens.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Yes. Yes.*

Tuan Wong Kah Woh: *So, as far as these two companies are concern. When did they are actually come into picture? I mean to file in, what was the document called proof of concept?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Proof of concept.*

Tuan Wong Kah Woh: *Ya. When was it?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *The details I don't have it because this is jawatankuasa teknikal. Can a technical...*

Tuan Wong Kah Woh: *Ya.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Bila proof of concept ini dilakukan? Boleh... Because Vijay handle-kan? Maybe we get Vijay. Vijay is outside.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Cuma, Yang Berhormat daripada rekod yang saya ada sekarang ya, Yang Berhormat. Cuma sedikit pembetulan, kelulusan MOF diperoleh pada 27 Julai 2015, *right. On 27 of July 2015 and the LOI...*

■1510

Tuan Wong Kah Woh: Julai, yes.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Julai. *LOI was issued to the company on 4th August 2015. So, it's not – first, delivery was not in August. Only the LOI was issued on 4th August 2015. At least, that was my record shows.* Kedua, hasil laporan Cadangan Teknikal Kewangan (CTK) telah dibentangkan dalam mesyuarat pada 22 Oktober 2015. So...

Tuan Wong Kah Woh: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] ...Cadangan tahu kah?*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Looking at the viability of the project, looking at the viability of the company, the technical viability and also the financial viability of the company.*

Tuan Wong Kah Woh: *I was asking before the, I mean before the appointment was done. So, there were two companies came in TERAS and also TCSens. So, the question now is why TCSens and not TERAS?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Maybe get Vijay, get the details from him... [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: Laporan Jawatankuasa Teknikal, *please share with PAC.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Sure.*

Tuan Pengerusi: *Okay, another issue mungkin Dato' Jana mungkin boleh buat clarification. Isu yang di-highlight-kan bahawa the initial proposal was that amount, RM16 over million and then the project escalate to one hundred over million. Bila laporan audit dikeluarkan the public is asking about kenapa begitu banyak penambahan? Mungkin Dato' Jana elaborate sedikit bagaimana justifikasi di buat? Fasal the initial project was not up to RM100 million, the initial. So, mungkin penjelasan ini boleh membantu PAC untuk melihat isu yang di highlight oleh Jabatan Audit.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Yang Berhormat, saya terpaksa minta pegawai saya jawab, saya baru...

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, pada asalnya semasa mesyuarat Jemaah Menteri September 2015 kita ada letak anggaran harga sebanyak RM75 juta lebih kurang termasuk CAPEX dan OPEX. Namun semasa kita membentangkan kepada Jemaah Menteri itu kita masih belum mengemas kini *statement of*

needs kita. So, dalam *statement of needs* yang kita serahkan kepada syarikat adalah pada bulan Ogos iaitu sebelum mesyuarat Jemaah Menteri. Kita serahkan *statement of needs*.

Ada beberapa perkara baharu yang kita perlukan daripada projek tersebut. Contohnya, kita ada keperluan untuk menyediakan kaunter sementara untuk penyediaan *RFID tag*, lepas itu kita ada peningkatan kos kakitangan. Kalau ikutkan dekat sini kita tambah lorong, daripada 62 lorong kepada 114 lorong untuk pelaksanaan VEP dan telah menyebabkan penambahan daripada 27 orang kepada 135 orang. Lepas itu, sebelum itu kita mempunyai perancangan untuk sistem ini dijalankan oleh kakitangan JPJ. Namun setelah mengadakan perbincangan dan kerana kekangan perjawatan kita serahkan sepenuhnya operasi kepada pihak syarikat di bawah OPEX.

Lepas itu, kita ada peningkatan juga dari segi penyelenggaraan. Bila masa lorong bertambah, peralatan akan bertambah dan menyebabkan penyelenggaraan akan bertambah juga. Itu adalah salah satu faktor.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Tuan Pengerusi, boleh saya tanya dua soalan? Okey, saya menunggulah Dato' Sri Liow Tiong Lai...

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Ya, *sorry*.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Okey, saya cuma hendak tanya kerana rumusan penemuan Audit Negara ada sentuh dua perkara. Tadi saya tanya mengapa tadi Dato' Sri ada kata untuk mengkaji pengalaman kontraktor yang tersebut. Jadi tidak melihat lembaga pengarah dan juga siapa pemegang syer. Akan tetapi sini ada laporan dari Ketua Audit Negara yang menyatakan bahawa Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan yang berkaitan sudah memutuskan atau menyoalkan keupayaan teknikal dan juga kemampuan kewangan syarikat itu.

Laporan Jawatankuasa yang diadakan pada 15 Oktober 2015 berpendapat kontraktor tiada pengalaman dalam bidang berkaitan dan baru ditubuhkan pada 9 Mac 2012. Jadi ini adalah laporan dari Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan. Jadi nampaknya ada bertentangan dengan apa yang sudah diputuskan oleh Jemaah Menteri. Jadi apa alasan yang boleh diberikan kepada PAC? Mengapa Jemaah Menteri mengambil satu keputusan yang bertentangan dengan laporan daripada Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Mengikut laporan yang saya dapat ini daripada pegawai. Ini semua dijalankan oleh Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan, menerangkan bahawa syarikat ini diwujudkan pada tahun 2012 dan tiada pengalaman. Memang telah pun saya tegaskan memang tidak ada, *there is no complaint*. Semua syarikat yang tampil ke hadapan memang tidak ada pengalaman dalam melaksanakan sistem *RFID* dan *camera automated recognition number plate*.

Akan tetapi, mereka kemudian dapati bahawa syarikat ini mempunyai teknologinya. *Where they have this technology, they can assist us. So, pengalaman dan kebolehan teknologi is two different things. So, I don't deny this paper because I was told memang from them even the financial part then they request for adding in additional RM2 million as what they have fulfilled before. This was done before the SST was issued. So, we are very detail. Kalau tidak fulfil this one then they won't get the LOA, dia tidak akan dapat LOA. So, unless the company fulfil all the requirements termasuk what you say, just now you say pengalaman dan juga dari segi kewangan.*

So, I would say that memang audit dilakukan oleh Jawatankuasa ini memang tepat tetapi tidak bercanggah dengan apa yang kita putuskan because at the end of the day a lot of company do not have an experience but they can do well also in the job. So, this is apa yang telah pun kita tetapkan dalam Jawatankuasa kita.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Soalan saya yang kedua adalah penemuan audit juga ada sebut. Perenggan 42, kontrak OPEX tidak dibenarkan menyerahkan atau memindahkan kepada pihak ketiga kesemuanya atau mana-mana manfaat atau obligasi di bawah kontrak OPEX tanpa kebenaran bertulis daripada kerajaan terlebih dahulu. Akan tetapi, pada 13 Januari 2017 kesemua tugas atau kerja-kerja sudah diserahkan kepada subkontraktor. Jadi ini kelihatan ada bertentangan dengan kontrak yang sudah ditandatangani di antara kerajaan dengan TCSens. Jadi apa?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Saya juga difahamkan oleh pihak pegawai *because these are all operational issues. Actually, I don't have to answer but as far as I know, just to answer your curiosity* bahawa TCSens sign contract with the MOT. Dalam kontrak itu tidak ada clause yang mengatakan dia tidak boleh outsource kepada syarikat lain.

Akan tetapi, mereka apabila berbuat demikian telah ditegur oleh Kementerian Pengangkutan untuk mendapat kelulusan daripada Kementerian Kewangan. *So, they are waiting for the approval. I was told, TCSens menunggu kelulusan daripada Kementerian Kewangan sama ada boleh outsource kepada pihak ketiga. Itu pun bukan pihak ketiga kerana syarikat itu DNEX RFID adalah syarikat yang ditubuhkan oleh TCSens dengan Dagang Net? Dengan apa DNEX? I am not sure. Dia ada company, its form.*

Actually, it is not pihak ketiga pun tetapi ialah in actual sign pihak ketiga but they still have to wait for kelulusan Kementerian Kewangan. So, kalau tidak ada kelulusan kewangan then they cannot implement it, itu sahaja.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Ini bermakna ada kelulusan dari Menteri Kewangan. Jadi ada hitam putih untuk membuktikan kelulusan sudah dapat dari...

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I was told ia tidak ada kelulusan kemudian ia sudah batalkan. They have actually terminated the contract.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Oh! Terminated the contract.*

■1520

Tuan Wong Kah Woh: *So, who are actually running the system now?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Now is under JPJ. JPJ is running the system.*

Seorang Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] TCSens.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Oh! Maintenance is still under TCSens.*

Tuan Wong Kah Woh: *Maintenance, yes? TCSens?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *TCSens, five years... [Tidak jelas]*

Tuan Wong Kah Woh: *So, DNEX RFID Sdn. Bhd. is no longer in the picture?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *No longer in the picture, yes. You please check, you please double-check because I was told only. Really, I tidak mahu nanti beri maklumat yang tidak betul.*

Tuan Wong Chen: *So, just, just to confirm Dato' Sri, you're saying that the subcontract given to DNEX RFID did not happen?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *It happened but didn't get the kelulusan.*

Tuan Wong Chen: *So?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Then now they had to revert it.*

Tuan Wong Chen: *So, they actually did the work? The subcontractor did the work?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I'm not sure that one. [Ketawa] I'm not sure.*

Tuan Wong Chen: *This is because as far as I can see, we've not seen a single evidence to show that TCSens can actually have the capacity to do this. RFID, the Dagang Net, we understand they have some capacity. Right? So, I need to know very basic question, what happened? The subcontractor did any work or not? If it reverts back, that's fine. Yeah. That's just a legal position but I would imagine that the DNEX RFID actually did most of the work. Is that true?*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *Kalau ikutkan kepada itulah, teguran Audit, laporan audit, sememangnya memang dua hari selepas keluar SST daripada MOT memang pihak TCSens telah mengeluarkan satu surat kepada pihak DNEX RFID untuk menjalankan sepenuhnya operasi. Akan tetapi, semasa itu kontrak dengan pihak kementerian yang mengatakan klausa 42 tidak boleh subkontrak kepada pihak lain itu belum ditandatangani, yang ada ikatan antara pihak kementerian dan juga TCSens hanyalah SST dan SST itu tidak menyatakan bahawa tidak boleh subkontrak.*

Namun begitu, apabila kontrak ditandatangani pada Mei 2018, pihak syarikat telah memohon supaya perkara ini dibenarkanlah disebabkan kontrak *sign* selepas SST dan pihak kementerian telah memutuskan pada Mesyuarat PEMANDU Bilangan 1 tahun ini supaya tidak meluluskan. Pihak syarikat perlu *layoff* DNEX RFID daripada... [Disampuk]

Tuan Wong Chen: Ya, ya, soalan saya senang. Soalan saya ialah siapa yang membuat kerja? Siapa yang membuat kontrak ini dengan sepenuhnya? DNEX RFID ataupun TCSens? Kalau TCSens yang membuat kerja, *how many percent of the work was actually done by them?*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Okey, setakat ini kalau kata *based on the documentation* memang kita *dealt with* TCSens sahaja. Sebarang *invois* apa semua memang TCSens. Akan tetapi, *on the ground*, apa yang berlaku *on the ground* dia tidak maklumkan kepada kita sebelum itu bahawa dia telah melantik TCSens. So, kita beranggapan sememangnya kita bersama dengan TCSens selama ini.

Tuan Wong Chen: *No, I know, I know but procedurally you dealt with TCSens, the main con. Subcon itu is a grey area whether you can assign or not, okay? That one we understand the issue. What I want to know is on the ground, betul-betul siapa yang buat kerja? Hal ini disebabkan kita nampak jelas bahawa TCSens kalau dia tidak buat kerja ataupun dia buat 10 peratus, maknanya dia brokerlah dalam projek ini, betul tidak? I mean that is a simple question.*

Also, the capacity of TCSens until today we don't know. How many employees they've got when you do your evaluation exercise? Have they've done a single project before? Do they actually own any technology? That is a question that I – you know, until we see the actual evaluation report, is primarily on my issue-lah, primarily on my mind whether is this because TCSens is incapable, caused the delay where the government revenue was not maximised to the maximum and that we lost revenue come in due to the delay in the cases?

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Yang Berhormat, kalau boleh saya bantu.

Tuan Wong Chen: Yes, please, go ahead.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Bagi pihak kementerian, pihak yang selalu berhubung dengan pihak kementerian adalah TCSens sendiri.

Tuan Wong Chen: *I know.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *At the back of it, we wouldn't know whom they're working with. There's a lot of subcons and dia punya manager who's working down there. Akan tetapi, the one who's coming and making report to us, who's making the claims and all that is still comes from TCSens.*

Tuan Wong Chen: [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] No, I...

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *So, until lately Yang Berhormat when the Audit came up with the report and all that, the ministry was not really sure if it was 100 percent given out to another party.*

Tuan Wong Chen: *No, in every project, of course you use the subcontractor. We don't expect you to do everything.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Sure.*

Tuan Wong Chen: *But in order to be the main contractor, you must show some ability. You must have an office. You must have at least 400 million plus project like this, 50 staffs or 30 staffs or 20 staffs, right or not? That is why the evaluation process is very important. We don't deny you can subcontract. I mean you don't manufacture your own cement-lah, put it that way, okay, yeah.*

So, for us it is very important to find out early on what does TCSens really – what capacity does TCSens have when they proposed this to you? Do they own some intellectual property rights on RFID equipment? Do they have some historical record of projects completed? What is the issue?

Encik Severinus Tukah [Timbalan Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat, Kementerian Pengangkutan]: Tuan Pengerusi, kalau saya boleh tambah sedikit. Dalam konteks OPEX itu ada mengatakan berapa ramai pekerja yang perlu diberi, diambil untuk menjalankan OPEX. So, yang kita tahu ada 80 oranglah daripada TCSens dan kita *deal* dengan TCSens, di belakang TCSens itu kita tahu siapa. Terima kasih Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Dari segi perjanjian kontrak antara MOT dengan kerajaan, dengan TCSens, syarat-syarat minimum yang diperlukan itu di-*fulfilled*? Dari segi tenaga kerja, kepakaran dan sebagainya.

Encik Severinus Tukah: Memang dipenuhi.

Tuan Pengerusi: Okey.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *One more* Tuan Pengerusi, kami berdasarkan kepada cadangan teknikal dan kewangan. Walaupun dalam cadangan teknikal dan kewangan itu ada serba sedikit kekurangannya, ada beberapa *adds on* yang tidak dipenuhi pada ketika itu, ada satu mesyuarat yang telah diadakan yang dipengerusikan oleh TKSU pada ketika itu, pengurusan.

Tuan Pengerusi: Teknikal kewangan ini mana, *under* kementerian?

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Cadangan teknikal dan kewangan di MOT, MOT.

Tuan Pengerusi: MOT kementerian. Okey, Okey.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Kita telah mengesahkan balik perkara-perkara yang tidak boleh dilaksanakan oleh pihak syarikat. Jadi, pihak syarikat telah membuat perakuan bahawa semua kekurangan tadi dapat dipenuhi sepenuhnya mengikut SOL.

Tuan Pengerusi: Ya, mitigasi-mitigasi itu diperakui oleh jawatankuasa teknikal peringkat kementerian.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Yes, yes, ada...

Tuan Pengerusi: So, tiada isu *on* dia tidak layaklah. Dari segi sudut pandangan jawatankuasa teknikal.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Ya, betul, betul.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Tuan Pengerusi, *come back to your question. I think* kalau kementerian membuat keputusan tidak benarkan dia *subcon*, memang dia tidak boleh *subcon*-lah dan dia kena dilaksanakan mengikut kapasiti yang TCSens ada. *So, as far as I know now, TCSens is handling this project on its own. Then, we'll see whether the performance, I think MOT got to monitor their performance.*

Tuan Wong Chen: *But we know as a fact now Dato' Sri, that they actually subcon, okay. [Ketawa] I know they are not allowed to subcon, they actually subcon which is why the Auditor General Office brought up this subject matter to our attention. Yeah, we know they are not allowed to subcon but the actual fact is they did subcon which raises the question were they actually – TCSens actually have any capacity to do this project in the first place? Did they win this project due to whatever cable they have and then decide to subcon out to people that actually do the work?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *But as reported by my officer, Dato' Jana just now, that they've already fulfilled all the requirements under the technical and kewangan committee. So, kalau tidak ada, they don't go through that, I don't think they can get SSC.*

Tuan Wong Chen: *I think Chairman, we should interview the person heading the evaluation team-lah.*

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] We will be calling the contractor also.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *It will be good if you call the contractor as well because then they will give you more details of that.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Tuan Pengerusi, ini ada soalan yang merujuk – berterusanlah dari apa soalan sebelum ini. Hal ini kerana sini pun penemuan Jabatan Audit pun ada bangkitkan satu isu, adalah jumlah keseluruhan RM62.42 juta, untuk CAPEX RM40.68 juta dan OPEX RM21.74 juta. Jadi, keseluruhan RM62.42 juta. Jadi, penemuan audit adalah tiada

bukti ada sebarang kertas cadangan atau justifikasi terperinci berkaitan dengan jumlah kos, analisa pasaran, perihal kewangan, ekonomi, sosial dan lain-lain. Untuk menyokong pelaksanaan projek tersebut, MOT hanya mengemukakan kos tersebut berdasarkan anggaran oleh kontraktor sahaja.

Tuduhan daripada Ketua Audit Negara ini adalah – okey, MOT hanya ambil kertas-kertas dari TCSens dan terus bawa kepada kemungkinan cubaan Yang Berhormat Menteri untuk berbincang meluluskan projek ini. Adakah ini betul? Terima kasih.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I think, it's not fair to accuse the officer to take whole paper from TCSens to the Cabinet. It never happened because semua pegawai kerajaan telah dipastikan untuk menilai dan juga memastikan mereka membuat kertas Jemaah Menteri mengikut professionalism yang ada dalam diri mereka.*

■1530

So, saya rasa apa yang dikatakan bahawa anggaran itu, *maybe the officer overlooked in the first place, they assumed that the officer JPJ can take over the job at the counter but when the JPJ Department supposed to implement this, say that they don't have manpower because they have requested for new manpower and they couldn't get the new manpower. So, there is a problem when they have to increase the number of officers from 30 to – How many? Just know you mentioned 262. That causes the increase in term of operating cost di luar anggaran yang telah pun ditetapkan and also the number of lanes. Initially anggar hanya 34 lanes ataupun 62 lanes. Initially 62 lanes.*

Suddenly, the JPJ requirement to increase to 126 lanes. So, from 27 manpower increased to 135 manpower, from 62 lanes increased to 126 lanes, these are all luar jangkaan. Saya rasa pihak MOT at the officer level, they have a few meetings on this one. Maybe Dato' Jana, you have to go through the meeting again and give the report to PAC, kenapa ada jurang yang begitu besar. This is something that the public also very concern. Why sudden jump of such a big number? When you can't handle it, then from the very beginning you should know that it is 126, is not 62. So, you doubled it. In a meeting you can double it and which is I am also surprised this is happening.

This is happening you know, where the OPEX has keep on increasing from RM30 million to RM98 million. At the end is RM98 million, plus GST is RM104 million which I have to explain in Cabinet. When this tabled in Cabinet and Cabinet want an answer what to justify, why there is increase from this to RM104 million? This is the figure after long deliberation, even EPU and all the Ministers are there, deliberate this. That is why at the end we approved this but the officer

level – That is why I told them that the perancangan awal, why it is from 27 manpower increased to 135 manpower, from 62 lanes increased to 126 lanes.

Then, they have added some more empat temporary counters, which this counter is not the normal counter, where you have put in all the server and all the internet system and you could have purchased, they have to connect with the police, PDRM. They connect with the Touch 'n Go. This costs a lot. This out of the plan and also, they have another, when they want to sell the RFID, the officer pushes the TCSens Sdn. Bhd. to sell it and all the rest, the R&R there, along the highway. They have to put up counter along the highway to sell RFID, which we also think that is additional cost and all this incurred into this operational cost which is not in the beginning.

So, saya memang tahu ini satu isu yang besar, tetapi the JPJ officers say they can't do it. When we are at the midst of implementing, the JPJ officers say they can't do it, they don't have new officers but the government side, kita hendak cepatkan. Kita kalau boleh hendak implement ini kerana dia akan memberi kepentingan kepada negara kita because there are so many summonses from Singapore cars is not paid. Kutipan is one thing, collecting road charges is one thing, but all the summonses that we want to collect is not done.

Tuan Wong Kah Woh: Dato' Sri, back to my earlier question as to Teras and also this TCSens. When did you actually receive the indication of interest from them? Siapa yang telah pun berbincang and to make a decision to give it to TCSens and request for the direct nego approval from the Finance Minister?

Encik Severinus Tukah: Tuan Pengerusi, untuk maklumat kita panggil lima dan cuma dua yang berminat iaitu Teras dengan TCSens.

Tuan Wong Kah Woh: Panggil maksud apa ya? Sorry.

Encik Severinus Tukah: Panggil untuk POC, untuk hantar POC... [Disampuk] Proof of concept. So, TCSens telah kita buat POC pada 5 Jun 2015. Untuk Teras pula, dia mencadangkan supaya dia buat secara manual sebab tidak ada POC dilaksanakan oleh Teras. So, kita cuma terima satu POC sahaja daripada TCSens pada 5 Jun 2015.

Tuan Wong Kah Woh: Apa Teras kata?

Encik Severinus Tukah: Dia bercadang untuk buat secara manual macam yang Dato' Sri mentioned tadi, dia kena pergi dan minta bantuan Jabatan Imigresen untuk collect. Manual maksudnya kita masuk baru dapat...

Tuan Wong Kah Woh: POC is it?

Encik Severinus Tukah: Proof of concept.

Tuan Wong Kah Woh: No. The POC, when was it submitted? You say TCSens submitted on the 5th June. Teras?

Encik Severinus Tukah: *They didn't submit any POC.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *No. It is not submission. They all submitted their paper long ago. All the five companies submitted, then the evaluation, go through the evaluation. Then the technical officer will call one by one the company to come and present and proof that their whatever technology works. They call it proof of concept whether it works or not. So, this company came on 5th June and provide this whatever technology that they have. According to them, the Teras just submitted their working paper is on manual basis.*

Tuan Wong Kah Woh: *So, on this the approval, I guess that there is one approval given by MOT to make a decision that, okay look now we wanted to appoint TCSens. So, when was the decision be made? Who made the decision? The jawatankuasa or what? Siapa yang membuat keputusan untuk memberikan? I mean untuk melantik TCSens dalam perkara ini.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *They have to recommend to the – the technical officer will recommend to the KSU and KSU will come to me. The KSU have to come to me because that is a direct nego. The KSU cannot handle it alone. They have to go through the Minister of Finance, they have to go through the Cabinet.*

Tuan Wong Kah Woh: *No! Okay, Dato' Sri, you were saying because this is a direct nego, but direct nego decision haven't be made until July. Correct or not?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *No. In March 2015, Cabinet decided to implement this and the RFID and 20 dollars collected. So, at that time, the technical officer will going through this and debating on this issue whether it is open tender or direct nego as I explained earlier. So, that is how we come to decision through our – It is decided in the Post Cabinet. You can check our Post Cabinet minutes.*

Tuan Pengerusi: *Dato' Sri, how did TCSens and Teras came into picture? Was it by invitation? It is by invitation? How did they come into picture? How did they know that Cabinet has decided something like that? I mean...*

Encik Severinus Tukah: *Tuan Pengerusi, sebenarnya kita cadangkan lima companies kepada Kementerian Kewangan untuk kita panggil secara tender terhadap...*

Tuan Pengerusi: *Keterangan yang awal tadi tidak banyak companies yang ada pengalaman. Di Malaysia ini tidak banyak yang ada pengalaman tentang sistem yang hendak di implement-kan. Oleh sebab itu soalan saya, macam mana they come into picture? Macam mana you all tahu TCSens? Macam mana you tahu Teras dan lima companies yang disebutkan itu? How did you know all these?*

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *Izinkan saya. Kalau ikutkan, sebenarnya hasrat Kerajaan Malaysia hendak buat projek ini sudah lama sudah. Memang kita*

pun sebelum *implement* projek ini sudah ada uar-uarkan bahawa Malaysia berniat untuk melaksanakan projek VEP untuk *reciprocal* dengan projek Singapura. *So, the proposal from company yang we cannot stop, mereka keep coming in. Mereka hantar proposal bila kita ada something announcement memang mereka akan hantar proposal.*

Tuan Pengerusi: Mereka hantar *proposal*-lah.

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Ya, *proposal*.

Tuan Wong Kah Woh: Sorry Yang Berhormat Bukit Bendera. *I haven't finished. Just now, okay. My question is so after the POC by TCSens on the 5th June, siapa yang – So, the whole report goes to KSU and KSU goes to Dato' Sri. Can I safely say that Dato' Sri made the decision, eventually look to propose this company, I mean to lantik this company by direct nego or how?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *No. It has to go through our Post Cabinet in the ministry meeting.*

Tuan Wong Kah Woh: *It is a ministry meeting?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Go through the Post Cabinet. Always in the Cabinet, once Cabinet meeting decided, then we bring all the issues in Cabinet to the Post Cabinet. Then we discuss in Post Cabinet, then the officer will come the proposal. So, what decision to take in the Post Cabinet.*

Tuan Wong Kah Woh: *So, when did MOT take such a stand that okay look, we go for TCSens. When was it?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *You check the minutes.*

Tuan Wong Kah Woh: Ada tidak?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Check the Post Cabinet minutes.*

Tuan Wong Kah Woh: *It is because as far as I can see from the letter 10th June 2015 written by Dato' Sri to the then Prime Minister, TCSens name was already there. TCSens was already there to request for the approval to go by a direct nego. So, the decision should have been made earlier on, correct?*

■1540

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *We will check the date, we will come back to you. The detail of the date, a Post Cabinet, when the Post Cabinet decide on direct nego. Because I told you earlier that we have – kita menimbang sama ada open tender, direct nego, then we timbang dari segi keperluan, keadaan mendesak dan juga dari segi pengalaman kita. We have many conditions that we awaited, then only decided direct nego. So, when is it, you want to know when is the date, that one I will give later lah, I don't have the date here.*

Tuan Wong Kah Woh: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I don't have the date here.*

Tuan Wong Kah Woh: *My last question for the – is that...*

Tuan Pengerusi: *Order officer to supply that.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Ya, officer can supply that.*

Tuan Pengerusi: *You don't have access.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I don't have the access to the document.*

Tuan Wong Kah Woh: *Dato' Sri I still couldn't be convinced...*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *You can check with the KSU then lah. The KSU will be able to answer.*

Tuan Wong Kah Woh: *Ya, okey. Dato' Sri I still couldn't be convinced as to your testimony just now, whereby you have said that this company is related to Dagang Net or whatever name it calls, the listed company. They have a lot of dealing with the government and as such they are seen to be having their expertise and experience in this matter. But as far as this project is concern, the whole project was allocated or the whole project was awarded to TCSens Sdn. Bhd., alone.*

There is no relation between TCSens with Dagang Net apart from the third-party company by the name of DNEX RFID Sdn. Bhd. So, how would you say that this TCSens has expertise in dealing with all this matter?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I can't simply say it, unless the technical committee can confirm that they have the kebolehan dan kepakaran dia. As I said, it's after their proof of concept saying that okay, this company can deliver, then only decide. We can't decide just based on the...*

Tuan Wong Kah Woh: *So, that means you rely on the technical committee.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Ya, we have to rely on technical committee strictly. I cannot say that, "Oh, this company is better than that company." I...*

Tuan Wong Kah Woh: *And of course my last question, Dato' Sri just now in early testimony you said that you wouldn't have known who are the directors and shareholders of this company. But of course, the matters that was pending, that is pending in front of PAC here is, one of the shareholders, holding 25 percent is by the name is Wee Jeck Seng, who was your then MP's.*

So, being a Minister, I think you also can see or you also can sense some kind of conflict of interest over the matter or even to the public they will see. I am giving you a chance to explain. Even to the public they will see that, it's a very fishy decision. So, what is your explanation over that?

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *As I mentioned because the decision is not taken by me alone, it has to go through a committee. The technical committee has to go through the Post Cabinet, it has gone through all the process that need to, I think including go right to the Minister of Finance and also the Cabinet. So, have gone through the whole process and you cannot judge by saying that there is conflict of interest in this because I wouldn't know at the first place I would serious stated that I don't have knowledge of the shareholders in the company, because we didn't dwell into that.*

You check with the technical committee whether they have submitted any report to me on that, which I do not have. I do not have at that time. At the moment and we decided to send over to the Cabinet.

Tuan Wong Kah Woh: *The whole project involve a money of RM145 million and it was decided to go by the direct nego eventually. So, I guess it would be prudent at that particular point for anyone sitting in the position to call for the background of the company. When we can justify in the letter to say that, look this company is having all the expertise, but Dato' Sri is now saying that you do not know who are the directors and who are the shareholders by then, I think it is not easy to justify this particular point.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Yes, I have mentioned it very clearly and my main concern is the kebolehan dan kepakaran syarikat untuk melaksanakan tugas. As long they match our requirement, they can fulfil our requirement, would be able to implement that.*

Puan Wong Shu Qi: Tuan Pengerusi, kerana ada soalan berkaitan ya. Okey, Dato' Sri saya hendak tanya mungkin berkaitan dengan jawatankuasa teknikal ketika itu apabila mengambil keputusan untuk tolak POC TERAS, syarikat TERAS itu. Pernah atau tidak jawatankuasa teknikal bincang dengan KDN tentang *proof of concept* yang di submit oleh TERAS ataupun terus *reject proposal* mereka.

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Wong Shu Qi: Ini kerana tadi Dato' Sri ada kata bahawa *proposal* TERAS di *reject*, *rejected* kerana mereka pakai manual iaitu pegawai imigresen menolak untuk tolong perkara ini. Saya hendak tahu pernah kah atau tidak jawatankuasa teknikal bincang *proposal* ini dengan KDN. Khasnya pegawai imigresen.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *You all going to check with Vijay ya at that time, the officer involved.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *We have to check on this and comeback Yang Berhormat.*

Tuan Pengerusi: *Ya, you comeback by writing to us please ya. In writing.*

Tuan Wong Hon Wai: Tuan Pengerusi saya ada soalan.

Tuan Pengerusi: Ya, ya, sila.

Tuan Wong Hon Wai: Memandangkan projek ini rundingan terus, Dato' Sri sebagai Ahli Parlimen yang berkhidmat lama dan juga Ahli Kabinet yang berkhidmat lama. Apakah dasar ataupun kerajaan semasa Dato' Sri berkhidmat, apakah sama ada seorang Ahli Parlimen kerajaan boleh terlibat sebagai *shareholder* untuk mendapat projek kerajaan melalui rundingan terus. Sama ada, ada tidak ada dasar *limiting* ataupun mengehadkan seorang Ahli Parlimen kerajaan sebagai *shareholder* sebuah syarikat mendapat projek berbilion-bilion melalui rundingan terus.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Tuan Pengerusi, *I am not aware of this policy* tetapi saya rasa *that question* tujuannya pada saya ini ada sangkaan jahatlah. *Which is try to conclude something which will affect my image and also my ketelusan dalam melaksanakan tugas saya sebagai Menteri. If this is happening, I reserve my right to take my legal action* lah.

Tuan Pengerusi: Saya setuju *about* soal keputusan sama ada hendak bagi *direct tender*, *selected tender* dibuat oleh Menteri Kewangan. *I think Minister* tiada kuasa untuk...

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Ya, *I* tidak ada kuasa. *I don't have right.*

Tuan Wong Hon Wai: *I am asking* sama ada kerajaan yang semasa Dato' Sri berkhidmat, ada tidak sebarang larangan? *I am not asking you as a person, I am asking government you served during that time.*

Tuan Pengerusi: *You don't have to answer that.*

Tuan Wong Hon Wai: Maksudnya Ahli Parlimen boleh terlibat dengan semua projek, dapat projek melalui rundingan terus.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I've answered just now.*

Tuan Wong Hon Wai: Ya.

Tuan Pengerusi: Ya lah, ya lah.

Tuan Wong Hon Wai: *So there is no restrictionlah, I think the answer is.*

Tuan Pengerusi: Tidak, *I think the question should be directed to the Minister of Finance.* Jadi saya rasa...

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Ya, *how you can direct to me this answer? I am not...*

Tuan Wong Hon Wai: *No, no you are long serving. I am asking to your knowledge. So, you answer is no restriction* lah?

Tuan Pengerusi: *That will be personal answer which is, we cannot do that in the report here.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Ya, I don't think it's right to ask me in this PAC, it doesn't related to this. Please, government policy. Ask me question on this one. I will answer every single question related to this.*

Tuan Wong Hon Wai: *Okay, sorry. Apabila kita ada open tender ataupun sebut harga, I think the officer also know there is a procedure. You go through committee and person who sit in the committee were asked to sign the document, declaration, all this thing you know. Apakah procedure for rundingan terus?*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Proses rundingan terus biasanya kita...*

Tuan Wong Hon Wai: *Procedure, procedure. Is it documented into some document?*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Ya, ya.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Here, here the whole procedure is here. You can past it to them.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Dia memang ada tatacara untuk pelantikan kontraktor secara rundingan terus. Walau bagaimanapun setelah penilaian dibuat oleh kementerian, dia ada dua kaedah sama ada dia turun daripada Kementerian Kewangan terus kepada kementerian berkaitan ataupun yang keduanya ia dibawa melalui kementerian kepada permohonan dibuat kepada Kementerian Kewangan. Unless and until we get the approval from Ministry of Finance kita memang tidak boleh melaksanakan sebarang rundingan...*

Tuan Wong Hon Wai: *Maksudnya rundingan terus tidak ada meeting, minutes ya.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Ada. Prosesnya adalah sama cuma proses kelulusan. Who approves it? It has to be Ministry of Finance. Bukan, bukan...*

■1550

Tuan Pengerusi: *It is not your ministry but it's under your project?*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *No. Yes sir.*

Tuan Pengerusi: *Okey, clear sudah itu.*

Tuan Wong Kah Woh: *Okay, chairman I have a...*

Tuan Pengerusi: *What is...*

Tuan Wong Kah Woh: *I have one more question. Dato' Sri referring, saya merujuk kepada surat Dato' Sri 10 Jun 2015 kepada Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak the then Prime Minister requesting for the kelulusan pelaksanaan projek VEP dan caj secara rundingan terus. I also see that there is a minute from the then Prime Minister to say bersetuju dengan permohonan ini. Can I just double confirm with you that this letter was sent to him, was he being briefed of any of the background, technical background of the companies also on or he only merely rely on your letter and he given the approval?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *No, the Prime Minister, he will be very careful in giving approval to any direct negotiation. So, whatever proposal to them, to him, he has to go through it into details. I was told he has gone through it and his reply is yes.*

Tuan Wong Kah Woh: *But that was only done in the short period of one day. The next day he has immediately given you approval. So, things very fast. Is our back then Prime Minister is so efficient? Yes?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Yes, he is detail, he has gone through the papers before he decided.*

Seorang Ahli: *Okay.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Moreover, I must emphasise that whatever approval given by the Minister of Finance then, he has to go through the technical committee decided by the KSU and KSU got to send him letter Ministry of Finance. That is the reason why the KSU after we getting the letter approval from Minister of Finance, at the officer level will write another letter to Ministry of Finance and to get the Perbendaharaan to agree, or to give or to reject.*

So, the perbendaharaan got to go through the details again. That is why only on 27th July only we got approval. The whatever Minister of Finance agree, they have to go through the process. I think Dato' Jana Santhiran, you can certify that. We have to go through the Ministry of Finance. The Ministry of Finance officer got to sit in and go through the details before they issue their approval.

So, in my reply just now I specifically mentioned we need, memerlukan keputusan dan kelulusan daripada Kementerian Kewangan sebelum MOT melaksanakan direct negotiation kepada mana-mana syarikat.

Tuan Wong Kah Woh: *But I look at the situation here, when the final approval, are you trying to say that the final approval was given on the 27th July?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Yes. I think so.*

Tuan Wong Kah Woh: *But from the minutes from the Prime Minister it did indicated that dia bersetuju dengan permohonan ini. That is within the next working day. So...*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Yang Berhormat, yang itu adalah lebih kepada persetujuan ataupun kelulusan dasar. Walau bagaimanapun, kementerian perlu menyusul, we have to follow up with the Ministry of Finance in giving them all the extra details. Meaning, whatever technical, kewangan dan sebagainya perlu disusuli. Bukan bermaksud itu keputusan mutlak, tidak.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *It's the dasar, they must understand the procedures.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Right, we still have to follow. That is why it took about months plus for us to get approval. So, pada ketika itu semua permohonan kita diteliti oleh Kementerian Kewangan. Maksudnya dari segi the question of who is the member of the company, who's the background, paid up capital, whether blacklisted or not. All these are done thoroughly by Ministry of Finance, not only us sir. Thank you.*

Tuan Pengerusi: *Any more question?*

Puan Wong Shu Qi: Ada. Dato' Sri. *[Disampuk] Ladies first, maaf. Dato' Sri, boleh saya tahu pernah kah Dato' Sri jumpa mana-mana pemilik ataupun shareholders syarikat TCSens untuk berbincang tentang projek ini?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *I have not.* Tidak ada.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Ya, Dato' Sri. Soalan terakhir saya adalah memandangkan penemuan audit yang sudah bangkitkan banyak isu seperti peningkatan kos dan juga objektif tidak dicapai seperti ada peralatan lebih kurang 15 peratus tidak dipasang dan kesannya adalah kepada tahap aktiviti penguatkuasaan yang tidak dapat dijalankan kerana bukan semua alat sudah dipasangkan. Jadi untuk memantau pergerakan keluar masuk kenderaan asing ke dalam negara tidak boleh dikesan. Ini kerana bukan semua peralatan sudah dipasang.

Begitu juga yang disebut adalah kelewatan untuk melaksanakan projek. Jadi ketiga-tiga masalah ini, jadi apa pandangan Dato' Sri ketika sebagai Menteri Pengangkutan? Adakah projek ini boleh dikatakan sudah memuaskan atau ia kurang memuaskan? Terima kasih.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Saya sudah buat kesimpulan tadi bahawa pada akhirnya walaupun projek ini menghadapi pelbagai halangan, liku-liku dan cabaran-cabarannya, akhirnya projek ini berjaya. Projek ini dapat memberi hasil dan keuntungan kepada negara dan juga dapat membantu Kementerian Pengangkutan melaksanakan tugas-tugas dengan lebih berkesan. So, *whatever you say that wastage about these lanes, all these alat-alat yang tidak dipasang telah pun saya sebutkan tadi bahawa the integration problem with the uCustoms, with the MBIKE, with Touch 'n Go and also* isu-isu yang lain. So, *I think the details we had explained very detail here.*

Saya harap kita faham bahawa memang ada cabaran, memang saya rasa sepatutnya ia dilaksanakan dengan lebih cepat dengan kalau boleh mengikut kontrak, tidak ada EOT lagi baik, dapat kita laksanakan tugas dengan cemerlang. Akan tetapi apa yang kita buat adalah untuk menyelesaikan apa juga masalah yang kita hadapi dalam keupayaan kita di Kementerian Pengangkutan. *I do not know whether the officer want to add in, apa-apa lagi yang hendak tambah dari segi teknikal.*

Encik Severinus Tukah: Tuan Pengerusi, untuk makluman, sebelum kita keluarkan CFA (sijil siap), kita akan semak, diadakan melalui satu proses iaitu *final acceptance test* (FAT). So, bila FAT dibuat, mana-mana benda yang tidak disiapkan oleh kontraktor ataupun dikeluarkan daripada skop kita akan potong bayaran mengenai perkara tersebut. So, kita pun bayar dengan kita teliti, kita teliti dulu. *Thank you.*

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]* ...Adakah syarikat diambil tindakan terhadap perkara...

Encik Severinus Tukah: Kita berbincang dengan syarikat. Kita potong mana *portion* yang patut dipotong sebab dia tidak buat.

Tuan Pengerusi: Berapa nilai yang dipotong? Adakah syarikat ini melanggar perjanjian yang dipotong atau ada syarat boleh memotong kontrak atau nilai kontrak dan sebagainya? Akan tetapi adakah syarikat TCSens ini diambil tindakan sedemikian?

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Kerja ini baru disiapkan pada 23 hari bulan yang lepas Yang Berhormat, 22 hari bulan baru dibuat penyerahan.

Encik Severinus Tukah: 22 Mac.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *We are doing...*

Tuan Pengerusi: Dalam proses penilaian.

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: *Right* penilaian, mana yang perlu dipotong dan sebagainya. Akan tetapi kerja telah diserahkan sepenuhnya kepada kerajaan.

Tuan Wong Kah Woh: *Chairman, one more.* Dato' Sri *further to* Yang Berhormat Kluang *question just now. So, very direct question. Did Wee Jeck Seng ever see you in your office to discuss about this matter?*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *No.* Saya hanya dapat tahu selepas, *after the awards of the SST.*

Tuan Wong Kah Woh: *Okay, thank you.*

Tuan Pengerusi: *Okay, anymore?*

Puan Wong Shu Qi: *One more, maaf.*

Tuan Pengerusi: Sila, sila.

Puan Wong Shu Qi: Tentang dasar. Pernah atau tidak MOT berbincang dengan KDN tentang pelaksanaan projek ini? Ini kerana kita faham di kastam, dua bangunan KIK ini memang *complicated*, terlalu banyak agensi bertugas dekat sana iaitu sama ada MOT bincang dengan KDN tentang laksana ini agar tidak jadi satu beban kepada pegawai yang bertugas di sana.

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Okey, Yang Berhormat. Kalau mengikut perancangan awal pada tahun 2006 kalau tidak silap saya Jemaah Menteri ada

menyatakan hasrat supaya melaksanakan VEP. Pada masa itu VEP ini ingin diserahkan kepada imigresen untuk dilaksanakan. Akan tetapi sebab bantahan daripada Kementerian Pelancongan dan juga kegawatan ekonomi ditangguhkan dan tahun 2014 barulah dinyatakan hasrat itu balik supaya dilaksanakan tetapi by JPJ. Oleh sebab kuasa-kuasa untuk mengutip fi daripada kenderaan adalah kuasa MOT dan imigresen menyerahkan sepenuhnya. Apabila kita hendak *plan* projek ini memang kita berbincang dengan semua pihak termasuklah dari mana hendak pasang peralatan-peralatan tersebut.

■1600

Maknanya memang imigresen terlibat dan juga dari segi litigasi memang pun kita terlibat daripada awallah dengan semua agensi. Okey, terima kasih.

Tuan Pengerusi: *Anymore?* Okey, saya jemput Jabatan Audit untuk bertanya soalan. Sila.

Encik Saiful Anuar bin Zakaria [Pengarah Audit Melaka, Jabatan Audit Negara]: Terima kasih Yang Berhormat Tuan Pengerusi. Bukanlah saya untuk menanyakan soalan kepada pihak Dato' Sri, mantan Yang Berhormat Menteri. Cuma saya hendak *clarify* beberapa perkara dengan laporan audit yang kita bangkitkan. Mungkin sedikit sebanyak jawapan dari pihak kementerian kadang-kadang ada yang agak berbeza dengan apa yang laporan audit bangkitkan.

Pertama, saya rasa bagi pandangan Jabatan Audit laporan ini kena baca secara keseluruhan terutamanya persoalan pokok iaitu bagaimana syarikat kontraktor ini dilantik secara rundingan terus. Bermula pada peringkat perancanganlah. Sepertimana yang kita nyatakan dalam Laporan Ketua Audit Negara pada 27 Mac 2015 sebenarnya Jemaah Menteri telah memutuskan, bukanlah memberi cadangan tetapi telah memutuskan supaya perolehan untuk projek ini diberi secara *open tender*. Itu yang kita bangkitkan adalah satu keputusan Jemaah Menteri yang agak bagi kita adalah kuasa tertinggillah dalam membuat keputusan. Bagaimanapun, kita bangkitkan juga dalam laporan kita bahawa 10 Jun iaitu lebih kurang dalam tiga bulan kemudian, kita dapati terdapat satu suratlah yang memohon *direct* kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk membuat secara rundingan terus.

So, dalam masalah ini adalah, apa yang dalam laporan audit hendak bangkitkan adalah justifikasi yang dinyatakan dalam permohonan rundingan terus ini adalah menyatakan bahawa syarikat berkenaan mempunyai keupayaan tertentu. Apa yang kita hendak bangkitkan di sini adalah – kita pun faham jawapan pihak kementerian bahawa pihak kementerian ada menubuhkan jawatankuasa untuk menilai. Akan tetapi, kita juga tetapkan dekat sini bahawa penilaian itu berlaku iaitu pada bulan 10, lebih kurang empat bulan kemudian. Sebenarnya, kenyataan dalam permohonan secara *direct nego* ini kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan juga pada

Kementerian Kewangan secara prosedur untuk mohon rundingan terus ini telah menyatakan bahawa syarikat-syarikat tersebut mempunyai rekod tertentu.

So, bagi pihak Jabatan Audit Negara adalah hendak menyatakan bahawa sepatutnya sebarang justifikasi yang dinyatakan hendaklah dinilai secara betul dan mengikut prosedur sebelum dimasukkan sebagai justifikasi untuk memohon kelulusan itu. Itu yang kita hendak bangkitkan sebab apa yang berlaku, penilaian teknikal ini berlaku kemudian, yang sepatutnya berlaku sebelum untuk menilai. Kita faham bahawa memang ada lima syarikat memohon secara *open tender* dan sebenarnya arahan untuk rundingan terhadap ini juga telah diputuskan oleh Kementerian Kewangan pada 8 Disember 2014 lagi supaya RFP perolehan ini dibuat secara RFP dan tender terbuka.

Saya hendak bangkitkan juga berkaitan dengan keupayaan teknikal ini adalah kita baca laporan secara keseluruhan di mana Yang Berhormat Ahli PAC membangkitkan tentang kita hendak membuktikan bahawa keupayaan ini tidak berlaku pada kontraktor yang dilantik, apabila kita mempunyai hujah bahawa dia memberikan *subcon* pada *third party* yang lain. So, itu hendak memberi gambaran dalam laporan kami bahawa kontraktor berkenaan pada tarikh yang dicadangkan iaitu 10 Jun 2015, pihak kementerian tidak membuat penilaian terperinci berkenaan dengan keupayaan syarikat berkenaan.

Kita juga akur dan kita faham bahawa projek ini adalah projek yang berjaya dan kita pun rumuskan dalam rumusan penemuan kita bahawa projek ini berjaya menghasilkan satu pulangan yang agak baik kepada pihak kerajaan terutama berkaitan hasil. Cuma, dan kita juga beri komen akibat kelewatan VEP ini mungkin perancangan kerajaan untuk memantau agak berlaku lewatlah dan kita faham yang itu.

Saya rasa dan komen-komen dari segi keupayaan teknikal adalah merujuk kepada jawatankuasa teknikal kementerian sendiri dan juga komen berkenaan dengan ketidaksediaan perancangan pihak kementerian sebenarnya bukan komen Jabatan Audit Negara, ia komen daripada Kementerian Kewangan itu sendiri dan kita masukkan dalam para kita. Walau komen ini diberi oleh Kementerian Kewangan. Bukan diberi pandangan oleh Jabatan Audit lah. So, saya rasa itu yang saya hendak memberi pencerahan sedikitlah. Okey, terima kasih.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Tuan Pengerusi, boleh saya jelaskan sedikit. Saya ingin membetulkan sedikitlah pandangan daripada pihak Audit bahawa jawatankuasa teknikal diadakan selepas saya menulis surat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri. Itu tidak betul.

POC telah diadakan sebelum saya menulis surat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk memastikan bahawa pihak syarikat ada kepakaran atau tidak. Selepas saya

mendapat pandangan daripada pihak teknikal, baru saya boleh buat surat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri. Ini kerana itu tidak boleh, orang kata diserongkan atau dipesongkan, itu amat orang kata tidak bertanggungjawab.

Saya ingin tegaskan. Apa yang diadakan pada Oktober yang dinyatakan bahawa *the POC technical meeting* itu adalah – *there is a second meeting* selepas kelulusan diberikan oleh Kementerian Kewangan. Kementerian Kewangan beri kelulusan pada 27 Julai. Kementerian Kewangan bagi 27 Julai dan MOT jawatankuasa teknikal perlu adakan lagi. *As what Dato' Jana said just now, they have to go through the details and that is the October.* Yakni yang mengesahkan bahawa dia tidak ada kewangan cukup, dia yang tidak ada pengalaman. Itu saya tidak menyangkal itu. Akan tetapi, kita tahu bahawa syarikat ini ada kepakaran dan ada teknologi dia. So, pengalaman *is one thing, technology is another thing.* So, tidak bercanggah.

Saya harap pihak Audit dapat betulkan ataupun dapat *at least correct the perspective.* Kalau Audit *insists that I write a letter without the technical support, it's very wrong for the Minister to do that.* Saya rasa saya tidak bertanggungjawab. Akan tetapi, pada hal ini saya telah pun mendapat, ini semua datang daripada pegawai. Pegawai yang menjalankan tugas telah memaklumkan pada saya bahawa *it can be done and I have to inform the Prime Minister and also the Kementerian Kewangan, got to go through all the details as what – these are the processes I think* pihak Audit lebih fasihlah dari segi proses untuk mendapatkan kelulusan tender rundingan terus.

So, saya ingin jelaskanlah harap pihak Audit dapat terima dengan baik bahawa – saya tidak menyangkal bahawa *the October findings but I'm saying that the June findings you should include in the report. The June findings by the officers should be included in the report, so that it should give me the rightful answer to the public. If not, I will be accused* macam tulisan Audit ini saya akan di *accuse*, macam saya ini buat perkara melulu untuk kepentingan seseorang, diri dan sebagainya. Saya harap saya dapat jelaskan hari ini *maybe Dato' Jana you can explain a bit.*

Dato' Jana Santhiran a/l Muniayan: Sedikit tambahan Yang Berhormat. POC yang pertama telah diadakan pada 5 Jun 2015 dan berikutnya mantan Yang Berhormat Menteri telah menulis surat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada 10 Jun. Kelulusan diperoleh pada 11 Jun. Jadi, hendak kata tidak buat penilaian itu tidak berapa tepat. Dia memang ada bukti menunjukkan pegawai telah melakukan *proof of concept* terlebih dahulu sebelum diangkat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada ketika itu. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Ada lagi? Ya, yang lain? Okey, setakat itu Yang Berbahagia Dato' Sri. Yang Berbahagia Dato' Jana. Sahabat saya Severinus dan saudara Megat, prosiding kita hari ini, berkenaan isu ini PAC akan meneruskan prosiding ini dengan memanggil beberapa lagi saksi

sebelum diputuskan. Bagi pihak PAC, saya mengucapkan terima kasih dan penghargaan kepada Dato' Sri dan kakitangan, yakni pegawai-pegawai tinggi Kementerian Pengangkutan kerana memberi kerjasama kepada PAC. Jadi, moga hubungan baik ini akan berkekalan di masa hadapan. Terima kasih.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Can I make a request here?*

Tuan Pengerusi: Ya, please.

Dato' Sri Liow Tiong Lai: Saya hendak ucap terima kasih kepada semualah tetapi *I hope you want to summon me, just summon me. No need to announce in the paper many times. I was informed you called to summon me to this PAC, I think fives press statement has been issued just to call me to this PAC. Rasa apabila kita hendak adakan PAC, I'm okay. Whatever time you call me, I will come but when you try to openly in a paper, using newspaper to prosecute me, which I think it is very wrong of PAC to do this. So, please I hope this can be recorded and I hope whatever discussed in the PAC, you can summon me again if you need, so that we can actually work together.*

Kerjasama ini perlu kita teruskan dan kita sama-sama untuk mencari satu kebaikan untuk kerajaan kita. *This government need more transparency and accountability* oleh kita, *accountable to the rakyat* bahawa kita yang ditugas adalah untuk rakyat negara kita. Itu yang saya nyatakan di sini.

Tuan Pengerusi: Ya *but for you information sometimes the reporter repeat the news. I don't think we – they repeat the news. They repeat my news. They repeat my deputy news. So, it come back many many times but I think as far as we are concern, it was reported once to them. So, we... [Disampuk]*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *Because every time you say something, they called me... [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: *[Ketawa] They repeat the news.*

Dato' Sri Liow Tiong Lai: *So, whatever I answer in PAC then only go to the news. Today after answering to you then I can go to the news. Ya? [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: Ya. *They're repeating the news Dato' Sri. It just like the position of the PAC Chairman, they repeat that many many times.*

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]: Yang Berhormat Tuan Pengerusi. Mohon folder yang diserahkan oleh Sekretariat itu kalau – kita akan gunakan lagi sekali untuk *next week, better you*

leave sebab dokumen itu dah *complete*. *One more thing*, Yang Berhormat Kluang ada sedikit cadangan.

Puan Wong Shu Qi: Tuan Pengerusi, boleh saya cadangkan lebih baik kita turun padang ke dua bangunan KIK untuk fahamkan apa situasi dekat sana. Ini kerana setakat ini saya rasa cuma Yang Berhormat Tebrau dan saya tahu macam mana sistem ini dijalankan sahaja. Memang *complicated* dekat sempadan kita.

Tuan Wong Hon Wai: Ya, betul-betul. Tidak faham.

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 4.11 petang]

MALAYSIA

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)

Mengenai:

**Projek Sistem Kutipan Cukai Jalan dan
Rekod Kemasukan Kenderaan**

Kementerian Pengangkutan:

- (i) YBhg Datuk Mohd Khairul Adib Abd Rahman,
Ketua Setiausaha
- (ii) YBhg Datuk Seri Dr. Ismail Bakar, Mantan Ketua
Setiausaha Pengangkutan
(Tempoh Perkhidmatan 18 Nov 2014 hingga
15 Dis 2015)

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGAL KEDUA**

**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA
RABU, 3 APRIL 2019**

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]	- <i>Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]	- <i>Timbalan Pengerusi</i>
YB. Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]	
YB. Ustaz Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]	
YB. Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]	
YB. Puan Wong Shu Qi [Kluang]	
YB. Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar]	
YB. Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]	
YBhg. Datuk Roosme binti Hamzah	- <i>Setiausaha</i>

Tidak Hadir [*Dengan Maaf*]

YB. Tuan William Leong Jee Keen [Selayang]
YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]
YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]
YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]
YB. Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]
YB. Tuan Wong Chen [Subang]

URUS SETIA

Encik Amisyahrizan bin Amir Khan [Setiausaha Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat]
Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara]
Encik Rosli bin Aw Ahmad [Juruaudit Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara]
Cik Fatin Izzati binti Mohd Radzi [Jurubahasa Serentak Kanan II Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat]

HADIR BERSAMA

Jabatan Audit Negara

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan [Timbalan Ketua Audit Negara (Prestasi)]
Encik Saiful Anuar bin Zakaria [Pengarah Audit Melaka]
Cik Maszura binti Hassan [Timbalan Pengarah Audit Sektor Audit Prestasi]
Puan Nik Norwati binti Nik Harun [Ketua Seksyen Audit Sektor Audit Prestasi]

Jabatan Peguam Negara

YBhg. Datuk Amirudin bin Abd. Rahman [Timbalan Ketua Bahagian Penasihat (Munisipal) I]
Puan Chong Li Lian [Peguam Kanan Persekutuan]

samb/-

HADIR BERSAMA (*samb/-*)**Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia**

Puan Fadzillah binti Shamsuddin [Timbalan Pengarah (Awam) Bahagian Pemeriksaan dan Perundangan]

Kementerian Kewangan

Encik Suhaili bin Ahmad [Setiausaha Bahagian Strategi Korporat dan Komunikasi]

Encik Azize bin Taib [Ketua Seksyen (Parlimen, Kabinet dan Kawalan Pemantauan) Bahagian Strategi Korporat dan Komunikasi]

Puan Azreen binti Awang [Ketua Penolong Setiausaha (Kawalan Pemantauan) Bahagian Strategi Korporat dan Komunikasi]

Encik Mohammad Adam Danial bin Hafiz Goh [Penolong Setiausaha (Kawalan Pemantauan) Bahagian Strategi Korporat dan Komunikasi]

Jabatan Akauntan Negara

Encik Roslie bin Rustam [Ketua Penolong Pengarah Kanan Bahagian Perkhidmatan Operasi Pusat dan Agensi]

Kementerian Hal Ehwal Ekonomi

Encik Azhar Noraini [Pengarah Bahagian Infrastruktur dan Kemudahan Awam]

Jabatan Perkhidmatan Awam

Puan Eizan Azura binti Zainudin [Timbalan Pengarah (Unit Laporan Ketua Audit Negara dan Operasi Khas) Bahagian Perkhidmatan]

SAKSI-SAKSI**Kementerian Pengangkutan**

YBhg. Datuk Seri Dr. Ismail Bakar [Mantan Ketua Setiausaha]

YBhg. Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman [Ketua Setiausaha]

YBhg. Dato' Mohd Fadzli bin Mohd Kenali [Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat]

Encik Severinus Tukah [Timbalan Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat]

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari [Penolong Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat]

Encik Nor Azam bin Abd. Rahman [Penolong Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA PARLIMEN KEEMPAT BELAS, PENGGAL KEDUA

Rabu, 3 April 2019

Bilik Jawatankuasa 1, Blok Utama, Parlimen Malaysia, Kuala Lumpur

Mesyuarat dimulakan pada pukul 2.32 petang

*[Yang Berhormat Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Pengerusi: Okey, kita mulakan prosiding ini. Saya terlebih dahulu mengucapkan selamat petang dan salam sejahtera kepada Ahli-ahli Yang Berhormat Ahli-ahli PAC. *There are two more coming on the way.* Yang Berbahagia Datuk Roosme binti Hamzah, Setiausaha PAC dan juga merupakan Setiausaha Dewan Rakyat. Untuk makluman Datuk Seri, bersama-sama dengan PAC adalah Ahli-ahli ex-officio PAC yang terdiri daripada Kementerian Hal Ehwal Ekonomi, Kementerian Kewangan, Jabatan Perkhidmatan Awam, Jabatan Audit Negara, Jabatan Peguam Negara, Suruhanjaya Pencegahan Rasuah dan juga Jabatan Akauntan Negara.

Petang ini, PAC meneruskan mesyuarat prosiding ketiga membabitkan Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP) di bawah Kementerian Pengangkutan dengan mendengar penjelasan dan keterangan daripada Yang Berbahagia Datuk Seri Dr. Ismail Haji Bakar, Ketua Setiausaha Negara yang pernah berkhidmat sebagai Ketua Setiausaha MoT. Tempoh perkhidmatan daripada 8 November 2014 hingga 15 Disember 2015.

Hadir bersama-sama dengan Datuk Seri Dr. Ismail Bakar adalah Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib, Ketua Setiausaha MoT. Terima kasih saya ucapkan kepada Datuk Seri Dr. Ismail, Datuk Mohd Khairul Adib serta *team* daripada MoT kerana sudi hadir di hadapan Jawatankuasa ini dan memberikan kerjasama penuh bagi membantu PAC Parlimen melengkapkan laporan berhubung dengan projek RC dan VEP yang sebelum ini dibentangkan oleh Jabatan Audit di Parlimen.

Untuk makluman semua, PAC Parlimen memulakan prosiding untuk isu ini pada 20 Februari 2019 dengan memanggil Datuk Mohd Khairul Adib bagi mendengar penjelasan serta keterangan beliau dalam isu ini yang dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara Siri 2 Tahun 2017. Lanjutan daripada prosiding kali pertama itu, Jawatankuasa ini kemudian membuat keputusan untuk mendengar penjelasan dan keterangan daripada Datuk Seri Dr. Ismail dan Dato' Seri Liow Tiong Lai, mantan Menteri Pengangkutan yang menjawat jawatan itu daripada 25 Jun

2014 hingga 9 Mei 2018. Pada 27 Mac 2019, Jawatankuasa ini sudah mendengar keterangan dan penjelasan daripada Dato' Seri Liow Tiong Lai berhubung dengan isu ini. Saya berharap Jawatankuasa ini akan dapat melengkapkan laporannya selepas mendengar dan mendapat penjelasan daripada Datuk Seri Dr. Ismail pada hari ini.

Sehubungan dengan itu, tanpa membuang masa, saya menjemput Yang Berbahagia Datuk Seri Dr. Ismail untuk memberi keterangan dan penjelasan berhubung dengan isu ini. Ya, silakan Datuk Seri. PAC tentu sekali ingin mendengar dua perkara. Pertama, tentang perincian terhadap Jawatankuasa Teknikal dan juga tentang peranan Datuk Seri sebagai KSU MoT pada ketika itu. Ya, sila Datuk Seri.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar [Mantan Ketua Setiausaha Kementerian Pengangkutan]:
Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh. Selamat petang dan selamat sejahtera Yang Berhormat Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee, Pengerusi PAC, Ahli-ahli Yang Berhormat Ahli PAC, Datuk Roosme binti Hamzah, Setiausaha Parlimen, rakan-rakan saya, KSU MoT dan semua pegawai daripada MoT. Terima kasih kerana diberi kesempatan untuk memberikan penjelasan mengenai kedudukan perkara yang dibangkitkan mengenai Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP).

Sebenarnya saya pun sudah lama tunggu juga untuk memberikan penjelasan sebagai peranan saya sebagai KSU pada masa tersebut iaitu daripada tempoh 18 November 2014 sehingga 15 Disember 2015 iaitu satu tempoh lebih kurang setahun dua minggu saya memegang jawatan KSU Kementerian Pengangkutan.

Mengenai projek ini, pada masa itu, sentimennya adalah keperluan yang amat mendesak, pertamanya, iaitu disebabkan oleh caj kenderaan yang dikenakan oleh Singapura yang memerlukan kita bertindak cepat untuk melaksanakan RC dan VEP di pihak Kerajaan Malaysia. Oleh sebab itu, keputusan yang telah dibuat pada tahun 2006 dan tahun 2007 belum dilaksanakan pada masa tersebut. Apabila saya menjadi KSU, salah satu daripadanya adalah untuk menyegerakan sistem VEP dan RC supaya dapat dilaksanakan secepat mungkin supaya kerajaan tidak kehilangan hasil.

Kalau kita boleh ingat, pada masa tersebut, Singapura telah menaikkan kadar kepada SGD35 *per vehicle*. Apabila kita gagal untuk menyegerakan projek tersebut, sudah tentunya kerajaan kehilangan hasil yang besar pada masa tersebut. Jadi daripada segi objektif dan matlamatnya adalah satu yang baik iaitu kita menyegerakan projek tersebut.

Keduanya adalah mengenai pelantikan syarikat untuk melaksanakan projek VEP tersebut. Apabila saya menjadi KSU pada masa itu, saya telah diberikan tugas untuk menyegerakan, sepertimana yang saya sebutkan tadi, untuk menyegerakan projek ini. Pada

masa tersebut, kita telah mencadangkan, memikirkan bagaimanakah cara yang terbaik sebab kita belum lagi mempunyai VEP. Kemudian kita mencadangkan VEP ini akan dilaksanakan di tiga tempat iaitu di Malaysia-Singapura *border*, *Malaysia-Thailand border* dan *Malaysia-Brunei-Indonesia border*. So, untuk menyegerakan, kita akan mengadakan pada masa itu, sebagai *pilot* dulu, di *Singapore-Malaysia border* supaya kita dapat meningkatkan kutipan hasil. Pada masa itu sentimennya adalah kita perlu menyegerakan.

Cadangan kita pada masa tersebut adalah untuk kita membuka kepada tender terbuka (*open tender*) *to get the best system and the cheapest cost to the government and to the maximum benefit to the government, so-called to get the best value for money to the government.*

Walau bagaimanapun, cadangan tersebut tidak dapat dilaksanakan disebabkan faktor kesegeraan. Saya sebagai KSU pada masa itu telah menerima satu surat keputusan yang telah dibuat atas permohonan Yang Berhormat Menteri pada masa tersebut Yang Berhormat Dato' Seri Liow Tiong Lai bahawa Yang Amat Berhormat Perdana Menteri telah memberikan keputusan bahawa projek ini dilaksanakan oleh satu syarikat iaitu TCSens. Syarikat ini merupakan salah satu daripada syarikat yang dicadangkan pada awalnya untuk tender terhad tetapi telah diputuskan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada masa itu untuk diberikan kepada TCSens.

■1440

Ada *background*-nya kenapa syarikat ini diberikan kepada TCSens. Berdasarkan kepada surat tersebut yang dikeluarkan oleh Yang Berhormat Menteri, iaitu pertamanya disebabkan syarikat ini mempunyai kepakaran di mana dia membangunkan RFID. RFID yang digunakan yang diperlukan untuk VEP tersebut. Jadi disebabkan faktor tersebut dan kemahiran ataupun teknikal yang dimiliki oleh syarikat tersebut, syarikat ini telah dipersetujui oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk diberikan projek membangunkan VEP tersebut.

Walau bagaimanapun, sebagai memenuhi proses perolehan yang teratur, saya telah mengarahkan pegawai-pegawai saya untuk menulis surat secara rasmi kepada MoF untuk memastikan bahawa surat tersebut sebenarnya dikeluarkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sedar bahawa perkara ini perlu dilaksanakan mengikut proses peraturan yang teratur sekiranya hendak dibuat secara rundingan terus. Permohonan telah diberikan kepada MoF dan MoF telah memberikan kelulusan.

Selepas daripada itu, kita telah menghantar kepada Kabinet. Kertas Kabinet disiapkan untuk memastikan bahawa peraturan-peraturan perolehan ini sekali lagi diluluskan oleh Mesyuarat Jemaah Menteri. Kita juga telah menggariskan beberapa perkara sekiranya perkara ini perlu disegerakan iaitu, pertama sekali, proses memenuhi keperluan VM tidak perlu dibuat

tetapi Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan perlu ditubuhkan untuk memastikan bahawa kepentingan-kepentingan kerajaan terpelihara walaupun melalui rundingan terus. Kedua-dua jawatankuasa telah ditubuhkan dan telah mempersetujui bahawa syarikat ini boleh diberikan tender tersebut, projek tersebut.

Walau bagaimanapun, kita perlu memberikan sedikit prasyarat kepada syarikat ini untuk memastikan bahawa projek ini tidak terbengkalai di pertengahan jalan disebabkan faktor kesegeraan yang kita ketengahkan pada awalnya. Jadi, kita telah memberikan dua tiga perkara tumpuan kepada syarikat ini. Pertama sekali, kedudukan kewangan syarikat ini mestilah kukuh. Keduanya, syarikat ini hendaklah mematuhi perkara-perkara pembangunan CAPEX dahulu yang perlu dibuat dan bukannya kita bagi keseluruhan. Oleh sebab itu, bagi memastikan syarikat ini boleh melaksanakan dan pembayaran tidak ada berlaku pembaziran, kita memastikan bahawa apabila projek ini siap sahaja, barulah pembayaran boleh dilakukan.

Jadi, itu adalah sinopsis ataupun ringkasan awal bagaimana projek ini dilaksanakan pemilihannya dan faktor kesegeraan yang memerlukan pelantikan syarikat ini dibuat pada ketika itu. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Sebagai KSU, adakah ketika itu kementerian berpuas hati dengan analisis yang dibuat oleh Jawatankuasa Teknikal terhadap *company*?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Terima kasih Tuan Pengerusi. Pada masa ketika itu, apabila kita menerima surat cadangan pelantikan rundingan terus, kita merasakan sesuatu perlu dibuat iaitu kita membuat kajian penilaian terperinci ke atas keupayaan syarikat tersebut sepertimana proses perolehan yang biasa iaitu melalui Jawatankuasa Teknikal dan juga Jawatankuasa Kewangan. Kedua-dua jawatankuasa ini telah meneliti keupayaan syarikat tersebut dari segi teknikal dan kewangan.

Kita telah mensyaratkan— yang mana syarikat tersebut dari segi keupayaan kewangan tidak mencukupi dan kita telah mensyaratkan supaya *minimum requirement financial ability* syarikat, kapasiti ini perlu ditambah. Jadi kita telah mensyaratkan sebelum apa-apa juga LOA dikeluarkan, syarikat ini hendaklah meningkatkan keupayaan teknikal. Ini proses biasa kalau sekiranya kita membuat sesuatu perolehan, sekiranya syarikat tersebut tidak mempunyai keupayaan kewangan, kita harus memastikan syarikat tersebut mampu untuk melaksanakan projek tersebut.

Tuan Pengerusi: Laporan Audit mengatakan bahawa— *highlighted by the audit that the company*, keupayaan kewangan *company*, syarikat terlalu rendah. *It was stated that* dia punya dalam akaun lebih kurang RM36. So, tentu sekali faktor ini menjadi faktor mitigasi kementerian ketika merestui bahawa syarikat ini diberi tender secara *direct* oleh kementerian.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Oleh sebab itu, Yang Berhormat, ini merupakan salah satu *finding* yang kita peroleh oleh analisis daripada Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan tersebut. Kita telah meminta supaya syarikat ini meningkatkan keupayaan kewangan mereka.

Tuan Pengerusi: Dilakukan oleh syarikat?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Ya, dilakukan. Syarikat ini telah meningkatkan modal mereka, *working capital* mereka dan *exactly* saya tidak ingat berapa tetapi *about six percent of the total project*. [Disampuk] Tiga percent. Sebanyak RM3 juta daripada kos projek iaitu lebih kurang *three percent*, lebih kurang RM3 juta daripada kos projek tersebut.

Tuan Pengerusi: Dilakukan oleh syarikatlah?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Dilakukan oleh syarikat.

Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]: Datuk Seri, lanjutan daripada soalan berkenaan dengan *capital* syarikat itu. So apabila Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan nampak syarikat ini hanya mempunyai satu jumlah wang sebanyak RM36 sahaja di dalam *bank account*, bagaimanakah pihak kementerian boleh membuat satu keputusan yang mana syarikat ini adalah sesuai untuk menerima projek ini? Ini memandangkan sekiranya syarikat ini adalah syarikat aktif, syarikat yang berpengalaman dalam bidang ini, saya yakin tidak mungkin kita hanya akan nampak RM36 sahaja dalam akaun *unless this is the dormant company*.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: *That is why we discovered the* keupayaan kewangan syarikat tersebut. Sebelum kita mendapatkan proses pelantikan mereka, kita memastikan bahawa syarikat ini mempunyai kedudukan kewangan yang mencukupi. Proses untuk mendapatkan kelulusan daripada Kementerian Kewangan iaitu proses perolehan rundingan terus ini, kita pastikan syarikat ini berkeupayaan dari segi teknikal dan kewangan. Oleh sebab itu kita bawa perkara ini kepada Kementerian Kewangan.

Soal perolehan ini adalah di bawah Kementerian Kewangan yang mana Menteri Kewangan mempunyai kuasa penuh ke atas sesuatu proses perolehan. Proses ini, kuasa Kementerian Kewangan ini sehingga sekarang mempunyai kuasa penuh sama ada untuk membatalkan, menerus, bersetuju atau tidak bersetuju dengan apa-apa juga cadangan perolehan. So, itu adalah kuasa mutlak di bawah Menteri Kewangan dan kita sebagai penjawat awam yang terlibat dalam proses perolehan tersebut, kita mematuhi perkara-perkara tersebut. Apabila Kementerian Kewangan memberikan kelulusan, bermakna proses-proses penilaian teknikal dan kewangan telah kita patuhi dan mereka puas hati. Oleh sebab itu kelulusan telah diberikan kepada syarikat ini.

Selain daripada itu, untuk memastikan bahawa syarikat ini boleh melaksanakan, saya dan pegawai-pegawai saya mengenakan syarat-syarat tersendiri iaitu kita memecahkan daripada

CAPEX dan OPEX. Biasanya— belum ada satu projek perolehan yang konvensional ini melibatkan pembangunan sistem yang kita pecahkan. Akan tetapi ini adalah yang pertama kali kita buat dalam sejarah, pembangunan sistem ini kita pecahkan kepada dua iaitu CAPEX dan OPEX. Sekiranya syarikat ini boleh membangunkan dari segi pembangunan sistem tersebut, barulah kita bayar.

Keduanya, OPEX itu kita asingkan. Jadi kalau OPEX itu kita asingkan, kita selamat. Sekiranya berlaku sesuatu benda, kita ada prosedur untuk membatalkan projek tersebut dan sekiranya ada tuntutan-tuntutan dan sebagainya, hanya *limited* kepada CAPEX sahaja.

Tuan Wong Kah Woh: Saya faham, Datuk Seri, berkenaan dengan kedudukan sebagai seorang penjawat awam yang mana mematuhi keputusan daripada, dalam kes ini adalah Perdana Menteri ataupun *Minister of Finance* pada masa itu.

Akan tetapi, soalan saya tadi adalah apabila pemberian kontrak ini diberikan secara rundingan terus dan apabila Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan menyemak pengalaman dan juga latar belakang (*background*) syarikat ini, adalah jelas seperti yang saya katakan tadi, sekiranya syarikat ini adalah aktif, sekiranya syarikat ini memang *have undertaken all the government works before that, the bank account cannot be RM36*. So, sama ada pihak Datuk Seri ada memberikan apa-apa nasihat atau pandangan kepada Menteri pada ketika itu berkenaan dengan situasi ini?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Kita sebenarnya telah membuat siasatan. Apabila kita menubuhkan Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan tersebut, dia akan menyiasat dari semua sudut, daripada teknikalnya sama ada dia berkeupayaan atau tidak.

■1450

Kita melihat juga dari segi prospektus-prospektus *company*, laporan-laporan yang ada. Difahami syarikat ini juga membangunkan RFID mereka dan mereka mempunyai pengalaman tertentu dalam bidang ini. Jadi pada masa itu, *at that particular time*, kita berpuas hati bahawa syarikat ini boleh diberikan projek dan melaksanakan projek tersebut. Itulah hasil daripada penilaian yang dibuat oleh Jawatankuasa Teknikal pada masa itu.

Sekarang ini saya difahami projek VEP ini pun sudah dilaksanakan tetapi pada masa itu, pada masa saya meninggalkan Kementerian Pengangkutan pada masa itu, projek itu hanya setakat pembangunan CAPEX iaitu bernilai lebih kurang RM42 juta sahaja. Masa itu, soal OPEX ini belum lagi ditimbulkan sebab masih dalam proses *developmental*, proses pembangunan sistem.

Jadi sekarang ini saya dimaklumkan sistem tersebut telah dilaksanakan sepenuhnya dan saya pun tidak dimaklumkan apakah sebenarnya sistem ini telah berjaya menghasilkan *result*

sepertimana yang diharapkan daripada pembangunan sistem ini pada peringkat asalnya. Jadi mungkin MoT boleh memberikan gambaran sebenar sama ada sistem ini telah berjaya atau syarikat ini telah gagal.

Tuan Wong Kah Woh: *I think* sebelum ini kami telah pun diberikan taklimatlah berkenaan dengan status terkini.

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Jadi, Yang Berhormat, kalau begitu, mungkin saya boleh menyimpulkan bahawa walaupun syarikat ini tidak mempunyai kewangan yang kukuh pada asalnya dan kita mengambil langkah-langkah *mitigation* dan sekarang ini telah berjaya, kalau betul-betul anggapan saya ia telah berjaya dilaksanakan, jadi soalnya adalah soal bagaimana pelantikan tersebut dibuat. Dalam hal ini, soal pelantikan rundingan terus ini adalah kuasa mutlak Menteri Kewangan dan langkah-langkah untuk menjaga kepentingan kerajaan, saya sebagai KSU yang hanya setahun pada masa itu, saya laksanakan dengan penuh *responsibility*. Terima kasih Yang Berhormat.

Tuan Wong Kah Woh: Terima kasih, Datuk Seri. Tadi apabila Datuk Seri pada permulaan *presentation* Datuk Seri tadi, jika tidak silap saya, Datuk Seri ada menyatakan berkenaan dengan TCSens ini merupakan salah satu syarikat yang terlibat dalam tender terhadap dalam projek ini. Apa maksud itu?

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Pada asalnya, syarikat telah dikenal pasti bersama-sama dengan syarikat lain iaitu syarikat TCSens, syarikat Touch n' Go— apa lagi? *Sorry*. IRIS, HeiTech Padu, TCSens, Touch n' Go and AIM Solutions. Ini merupakan lima syarikat yang kita cadang pada asalnya yang hasil daripada kajian pasaran, mereka mempunyai keupayaan untuk melaksanakan pembangunan VEP ini dan telah dijemput untuk mengemukakan *request for proposal (RFP)*. Kita menerima satu sahaja iaitu daripada TCSens.

Okey, pada 26 November 2014...

Tuan Wong Kah Woh: *Sorry?*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Ya?

Tuan Wong Kah Woh: Tidak dengar.

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: *Sorry*. Pada 26 November 2014, Kementerian Pengangkutan telah mengemukakan kepada Kementerian Kewangan untuk melaksanakan perolehan secara tender terhadap kepada lima syarikat iaitu syarikat IRIS, HeiTech Padu, TCSens, Touch n' Go dan AIM Solutions.

Jawapan daripada Kementerian Kewangan adalah bertarikh 18 Disember ya. Kementerian Kewangan bersetuju untuk pelaksanaan projek RC, VEP dengan syarat pelaksanaan RP, RFP secara terbuka kepada syarikat tempatan yang berminat. Syarikat yang

dipilih berkemampuan dari segi teknikal dan kewangan dan kutipan caj jalan hendaklah dimasukkan ke dalam Kumpulan Wang Disatukan.

Pada 27 Mac 2015, Mesyuarat Jemaah Menteri bersetuju kutipan RC sebanyak RM20 dan mengenakan VEP kepada semua kenderaan asing. Supaya cadangan pelaksanaan diintegrasikan dengan mana-mana cadangan agensi lain yang menyamai projek VEP dan RC seperti uCustoms dan *multi-lane free flow* dan dilaksanakan secara tender terbuka. *That was the* keputusan Jemaah Menteri pada masa itu bertarikh 27 Mac 2015.

Pada 10 Jun 2015, surat Yang Berhormat Menteri Pengangkutan kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri bagi memohon pelantikan secara rundingan terus Syarikat TCSens. Ini pada 10 Jun 2015. Pada 11 Jun 2015, minit persetujuan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri ke atas permohonan pelaksanaan projek secara rundingan terus oleh Yang Berhormat Menteri Pengangkutan. So, Yang Berhormat Menteri Pengangkutan telah menulis surat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk mengadakan rundingan terus *instead of* tender terhad kepada lima syarikat yang kita cadangkan tersebut.

Saya telah menerima keputusan tersebut dan sepertimana disebutkan tadi, saya telah menjalankan proses permohonan rundingan terus secara rasmi kepada Kementerian Kewangan untuk disahkan bahawa permohonan rundingan terus ini boleh dilaksanakan.

Tuan Wong Kah Woh: Datuk Seri, *I thought*— soalan tadi dekat mana ya? Okey, so maksudnya— saya hendak dapatkan *confirmation* di sini— apabila MoT pada mula-mulanya ingin melaksanakan projek ini, MoT telah membuat satu keputusan untuk memanggil syarikat-syarikat, lima syarikat yang tadi secara tender terhad.

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Yes.

Tuan Wong Kah Woh: So, itu adalah hasrat MoT.

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Biasanya, Yang Berhormat— *sorry*, Yang Berhormat. Biasanya, proses tender terhad ini, Kementerian Kewangan akan meminta sekurang-kurangnya 10 syarikat, setelah kita mengadakan kajian pasaran, setelah kita membuat proses pemilihan syarikat-syarikat yang bersesuaian. Sekiranya kita tidak dapat mengemukakan 10 syarikat minimum, kalau sekiranya kita hantar lima syarikat, Kementerian Kewangan mempunyai hak mutlak untuk menambahkan bilangan-bilangan yang sesuai supaya tender terhad tersebut memberikan gambaran atau menghasilkan nilai tender ataupun perolehan yang lebih menguntungkan. Itu biasanya Kementerian Kewangan sendiri yang akan memberikan nama-nama tambahan kepada cadangan kita.

Tuan Wong Kah Woh: Okey, Datuk Seri, dua soalan. Sebelum ini kami difahamkan bahawa untuk kesemua projek yang melebihi RM500,000, hendaklah dilaksanakan secara tender terbuka. Dalam kes ini adalah melebihi RM104 juta jika tidak silap saya.

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: RM42 juta.

Tuan Pengerusi: 140. 140 *something*.

Tuan Wong Kah Woh: Lebih daripada RM100 juta. *Anyway*, ia adalah melebihi RM500 juta. So, bagaimanakah ia boleh di...

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: RM500,000. Melebihi RM500,000.

Tuan Wong Kah Woh: RM500,000. *Sorry*. Bagaimanakah ia boleh *at the first instance* sudah diberikan secara tender terhad? Itu nombor satu. Nombor dua, siapa yang meng-*identified*-kan lima syarikat tersebut? *What are the ways that you identified the five companies and not other companies?*

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Okey, pada masa itu, pemilihan lima syarikat ini adalah berdasarkan kepada kajian yang dibuat oleh— pemilihan yang dibuat oleh Kementerian Pengangkutan mengenai keupayaan syarikat-syarikat terutamanya yang melibatkan keupayaan mengeluarkan RFID dan memenuhi *multi flow*...

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman [Ketua Setiausaha Kementerian Pengangkutan]: *Multi-lane free flow (MLFF)*.

Tuan Wong Kah Woh: Datuk Seri, *sorry*. *I think we understand about the* kepakaran yang diperlukan semua itu. Soalan saya adalah *how did you go and identify these five companies* yang mana *I cannot be plucking the companies from nowhere*. So, siapa yang akan mencadangkan kelima-lima ini? *Sorry for my ignorance*.

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Saya rasa pasti pegawai-pegawai saya yang sudah mencadangkan syarikat-syarikat tersebut, pemilihan-pemilihan syarikat tersebut.

Okey, tarikh permohonan— syarikat TCSens ini sebenarnya telah mengemukakan rundingan terus ini daripada tahun 2012 daripada 17 Disember 2012, 31 Mei 2013, 7 Januari 2014, 10 Februari 2014 dan 20 Ogos 2014. Maknanya, dia telah memohon untuk membuat rundingan terus— syarikat TCSens ini— daripada tahun 2012 lagi.

■1500

Kita, untuk memberikan satu keadilan kepada syarikat-syarikat yang lain, sebab itu kita juga membuat kajian pada masa itu di manakah syarikat-syarikat lain yang boleh juga memberikan tawaran yang terbaik. Ada setengahnya syarikat tersebut menulis kepada kita mohon untuk dimasukkan dalam tender terhad tersebut. Contohnya Iris melalui permohonan

bertarikh 18 September 2014, Touch n' Go iaitu operator semasa untuk tol PLUS pada 20 September 2014, AIM Solutions pada 28 Ogos 2014 dan HeiTech Padu pada 23 Oktober 2014.

So, ini adalah syarikat-syarikat yang memohon untuk membangunkan sistem VEP pada masa tersebut.

Tuan Wong Kah Woh: Okey, Datuk Seri. So, di sini kita boleh mengesahkan bahawa *the first— I will say the first* permohonan ataupun *the first shown of interest* adalah daripada TCSens jauh dari tahun 2012. Dalam perkara ini, *I think* Kabinet tidak membuat satu keputusan untuk melaksanakan sistem ini sehingga tahun 2014. So, *can I actually say that the whole project is actually vendor driven? Do you agree with me that the company came in first before the Cabinet make any decisions?*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: *In fact*, kita telah *start* daripada tahun 2006, 2007 lagi. Daripada tahun 2006, 2007 lagi keputusan telah dibuat oleh kerajaan apabila Singapura mengenakan caj pada kenderaan kita dan kenderaan asing yang lain.

Tuan Wong Kah Woh: Okey, *last question*. What is the SOP for all the kementerian, of course bukan sahaja untuk MoT tetapi untuk kesemua kementerian apabila terdapat syarikat yang menunjukkan *interest* mereka untuk membuat satu permohonan tender untuk sesuatu projek? Selain daripada kepakaran yang mereka akan nyatakan dalam profil mereka atau *and all this*, sama ada kementerian akan membuat carian syarikat berkenaan dengan latar belakang syarikat-syarikat tersebut termasuk siapakah pemegang saham, siapakah *director*? So, *I think that is prudent for the ministry to do so, right? Always.*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Ya, *always we do some checking, thorough checking on the shareholders of the companies. But sometimes, there are three or four levels in terms of shareholders of the company.* Kita tidak sampai ke peringkat tersebut. Biasanya kita tengok siapa *shareholders company* itu tetapi *behind* itu kita tidak tahu. So, *that is normal for any companies* untuk buat macam itu.

Tuan Pengerusi: Ada isu yang dibangkitkan oleh Jabatan Audit bahawa cadangan asal projek ini cuma dicadangkan *some RM40 million but end up RM100 over million*. So, kita telah dibagi makluman oleh pegawai-pegawai MoT bahawa ia disebabkan oleh penambahan *spec* yang berlaku. *Are you aware of that*, Datuk Seri?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Pada masa tersebut, keputusan kita adalah untuk memastikan bahawa sistem tersebut *up and running*, baru kita akan masuk ke fasa yang kedua iaitu OPEX dari segi *maintenance* dan sebagainya. Selagi sistem tersebut tidak disiapkan, kita tidak akan pergi ke sistem itu. *That is what until the 15 Disember—* sehingga saya ada dekat

situ. Selepas daripada itu, saya pun tidak monitor projek ini dan tidak tahu apa berlaku dengan projek ini. So, saya tidak tahu. Mungkin KSU boleh menjawab.

Tuan Pengerusi: Ya, KSU dah maklumkan kepada kita sebelum ini. *Is it normal*, walaupun ada cadangan daripada kementerian untuk mencadangkan pilihan terhadap beberapa syarikat yang dicadangkan, *is it normal for* kementerian untuk akur kepada Menteri Kewangan untuk memberi atau *award*-kan kerja-kerja seperti ini melalui tender iaitu *direct tender*, *direct award* dan sebagainya? *Is it normal for* kementerian *just to* akur *whatever* keputusan daripada Menteri Kewangan?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Pengalaman saya sebagai KSU kepada tiga kementerian, biasanya kita akan bawa perkara ini kepada Kementerian Kewangan untuk mendapatkan *endorsement*, *final endorsement from the Ministry of Finance to make sure that they are well informed of what the implication if the direct nego with the certain company which we are not comfortable in terms of technical and financial*. So, kita akan bagi ke Kementerian Kewangan balik. Kalau kita tidak setuju, kita kata tidak setuju. Kalau kita kata boleh dipertimbangkan dan kita kata boleh dipertimbangkan.

Akan tetapi, kementerian tidak boleh secara individu, kita memutuskan bahawa setuju. Sebagai contohnya, sekiranya yang Yang Amat Berhormat Perdana Menteri mengarahkan projek ini diberi kepada syarikat A, kita akan tulis surat kepada MoF balik bahawa dengan pandangan-pandangan kita bahawa perkara ini tidak wajar dan hendaklah dilaksanakan secara tender terbuka atau apa-apa juga cara yang wajar untuk menjimatkan kedudukan kewangan kerajaan.

Tuan Pengerusi: *Your experience as KSU for three ministries, have you ever go against the decision of Menteri Kewangan on selection of contractor?*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Sebab itu saya setahun sahaja dekat MoT.

Tuan Pengerusi: Yang kementerian lain?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Sama juga.

Tuan Pengerusi: So, kita tahu bahawa Menteri Kewangan ada kuasa besar untuk melantik apa juga cara pelantikan terhadap mana-mana pelantikan kontraktor terhadap mana-mana kerja. *So, we all know of that. I think Treasury Instruction under six something*, Menteri Kewangan ada kuasa penuh untuk menentukan pelantikan sesuatu kontraktor sama ada *direct tender*, *direct award*, *selected tender* dan sebagainya.

So, dalam konteks ini, kementerian tidak ada hak untuk *rebut the decision of the Ministry of Finance*. *It is the power of the Ministry of Finance*.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Ya, Yang Berhormat. Sebenarnya, soal perolehan ini adalah di bawah Kementerian Kewangan. Kita sebagai pegawai pengawal, kita diturunkan kuasa

untuk melaksanakan perolehan tertentu di bawah kementerian kita. *The sole authority* adalah kepada Kementerian Kewangan. Kita diturunkan kuasa melalui pelantikan sebagai pegawai pengawal untuk menjaga soal perolehan, kewangan dan sebagainya. So, sebab itu, apa-apa juga soal perolehan itu, kita merujuk kepada Kementerian Kewangan iaitu orang yang memberi kuasa kepada kita.

Untuk menjaga kepentingan kerajaan, kita sentiasa memberikan pandangan-pandangan tertentu yang bersifat untuk meningkatkan integriti dalam soal perolehan tersebut. Dalam hal ini, kita memang sentiasa untuk membaiki proses perolehan. Kemungkinan dengan Akta Perolehan yang akan kita buat nanti boleh membaiki sistem pemberian kontrak dan sebagainya untuk memastikan bahawa perolehan kerajaan ini adalah perolehan yang menjimatkan dan tidak berlaku pembaziran sepertimana Yang Berhormat sebutkan tadi, *vendor driven*.

Kita memang tidak menafikan banyak berlaku projek-projek yang *vendor driven* yang akhirnya akan merugikan kerajaan dan rakyat. Kita sendiri rasa dan sedia maklum banyak projek-projek tersebut. Mungkin perkara-perkara ini boleh diatasi sekiranya satu akta ditubuhkan atau diadakan. Sebagai contohnya, projek-projek yang tidak ada peruntukan tetapi diberikan kepada satu syarikat dan sebagainya. So, ini merupakan satu yang melanggar peraturan sebab semua perolehan ini hendaklah diluluskan melalui peruntukan yang ada yang diluluskan melalui belanjawan tahunan ataupun dalam *rolling plan* Rancangan Malaysia yang *every five years* itu. Sekiranya perkara ini tidak dikawal, sudah tentunya banyak projek-projek yang bersifat *vendor driven* ini akan berlaku.

Tuan Pengerusi: *What is your overall assessment of TCSens?*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: *My assessment, I will look at the result. If the result is good, then— I mean in terms of cost benefits, I think ada justifikasilah. Akan tetapi, kalau projek ini terbengkalai, gagal dan sebagainya, mungkin kita menghadapi masalah dari segi kehilangan hasil dan juga kos yang merugikan pihak kerajaan dan rakyat.*

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]: *Chairman.* Saya cuba hendak memahami bahawa beberapa syarikat kontraktor ini dia *target* untuk dapat projek ini sekurang-kurangnya dua tahun sebelum itu ya, kalau tidak silap saya.

■1510

Akan tetapi, Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan memberi nasihat bahawa kontraktor ini tidak ada keupayaan teknikal dan kemampuan kewangan. Macam mana kontraktor ini meyakinkan Kementerian Kewangan khususnya Yang Berhormat Menteri sehingga akhirnya dia dapat benda itu? Sedangkan kalau tengok nasihat daripada Jawatankuasa Penilaian Teknikal

dan Kewangan, mereka seolah-olah tidak layaklah. Apa strategi dia orang sehingga dapat benda itu?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Yang itu saya tidak boleh menjawab, Yang Berhormat. Itu kena... *[Ketawa]* Tetapi dari segi apa yang dalam pengetahuan saya, bagaimana dia dilantik itu mungkin dia melobi Menteri dan sebagainya, saya tidak tahu. Akan tapi apa yang saya tahu, *the result...*

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: Boleh berlaku begitu ya?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: *This is an open secret*, Yang Berhormat. *[Ketawa]*

Tuan Pengerusi: Menteri Kewangan ada kuasa besar.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Ya, Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Ya.

Tuan Wong Hon Wai: Ya, soalan saya. Kalau perolehan kerajaan yang standard...

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Ya.

Tuan Wong Hon Wai: Kalau ada Jawatankuasa Sebut Harga untuk harga yang tertentu— kalau di Pulau Pinang, melebihi RM200,000, *go to a tender board*. Saya pernah duduk dalam Jawatankuasa Sebut Harga, Jawatankuasa *Tender Board*. So, saya faham proses semua ini.

Akan tetapi, apabila saya dengar proses rundingan terus ini, saya hendak perincian, apakah peranan KSU dan juga kementerian? *I mean*, saya tengok kronologi *event*, Menteri apabila menulis surat kepada Menteri Kewangan, dalam satu hari diminitkan lulus. Juga, *assessment* ialah berdasarkan kepada input kementerian, pegawai-pegawai kita.

So, saya khuatir bagaimana— apabila dikatakan ini ialah kuasa mutlak Menteri, kemudian Menteri kata ini ialah *recommendation* kementerian. So, *how do you— you* tendang kepada Menteri, Menteri tendang balik kepada *you*.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Okey, Yang Berhormat, satu soalan yang baik sekali untuk kita jawab. Sebenarnya dalam soal pelantikan TCSens ini, ia adalah selepas mendapat kelulusan ataupun persetujuan daripada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri daripada surat yang ditulis oleh Yang Berhormat Menteri.

Yang Berhormat Menteri menulis kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri tanpa merujuk kepada kita, kepada pegawai. So, *that mean* dia dalam bilik dia taip sendiri hantar kepada PM. *That is beyond* kita— *I don't know what transpired between...*

Tuan Wong Hon Wai: *You mean that the—* okey, kalau saya dengar *correctly*, surat Menteri taip hantar kepada Perdana Menteri...

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Mungkin lah. Saya tidak tahulah Menteri taip sendirikah atau dengan siapa-siapa...

Tuan Wong Hon Wai: Okey, tidak apa. Lepas Menteri Kewangan lulus...

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Lepas Menteri Kewangan lulus, barulah kita...

Tuan Wong Hon Wai: Adakah *you perfect the process* lah? *You* habiskan proses-proses seterusnya lah. *It means that* Menteri buat satu rekomendasi tanpa dokumen-dokumen sokongan ataupun *due diligence*.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Saya tidak tahu apa yang ditulis oleh— apa sebab dia tulis permohonan tersebut kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri.

Tuan Wong Hon Wai: Ini satu *practice* yang amat silap kerana dalam rundingan terus, sepatutnya ialah jabatan atau kementerian *prepare paper* dengan semua justifikasi, dengan semua rekomendasi, baru Menteri angkat kepada Menteri Kewangan, baru lulus. *It is not the other way around*.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Akan tetapi, saya pasti bahawa perkara-perkara mengenai kesegeraan tersebut mungkin yang menyebabkan Menteri pada masa itu menulis surat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk melaksanakan projek ini dengan TCSens. Itu yang saya baca daripada surat yang ditulis oleh Yang Berhormat Menteri kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada masa itu.

Tuan Wong Kah Woh: Datuk Seri, *I think* staf-staf atau bukan semua *civil servants* adalah terlibat. Mungkin terlibat dalam tender terhad yang mana memanggil syarikat-syarikat untuk masukkan tender terhad, *go through the expertise and so on*. *I think you are the first layer of the person who are in charge of that*.

So, sama ada pihak Datuk Seri ataupun yang lain ada memberikan nasihat kepada Menteri dalam kes ini supaya untuk mendapatkan kelulusan daripada Menteri Kewangan ataupun Perdana Menteri pada ketika itu untuk pemberian kontrak ini secara rundingan terus atau tidak? Atau pun surat yang ditulis oleh Menteri itu adalah atas inisiatif beliau sendiri?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Saya berpandangan dan berdasarkan kepada pengalaman saya setahun dengan beliau, saya rasa ini adalah keputusan beliau sendiri.

Tuan Wong Kah Woh: Dan...

Tuan Wong Hon Wai: Maksudnya Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan tidak menulis surat kepada Menteri untuk *recommend*...

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan hanya bersidang selepas keputusan dibuat.

Tuan Wong Hon Wai: Ini penting, fakta ini sangat penting.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Sebab kita tidak pernah mewujudkan Jawatankuasa Penilaian Teknikal dan Kewangan bersidang untuk menilai tawaran syarikat sebelum pelantikan dibuat ataupun tender dibuat.

Tuan Wong Hon Wai: Ini kerana apa yang kita dengar sebelum ini, kita ingat Jawatankuasa Teknikal *recommend* kepada Menteri, Menteri *recommend* kepada Menteri Kewangan.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Tidak, tidak.

Tuan Wong Kah Woh: Apakah *study* yang telah dibuat oleh pihak kementerian sebelum surat daripada Yang Berhormat Menteri itu?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Itu sebab kita mencadangkan supaya tender ini dibuat secara tender terbuka.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]: Okey, Datuk Seri.

Tuan Pengerusi: Ya.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Boleh saya tanya? Saya difahamkan TCSens ini selama ini adalah pilihan Menteri Pengangkutan pada masa itu. Adakah Datuk Seri tahu siapa adalah pemegang saham TCSens pada masa itu?

Tuan Wong Kah Woh: *I think— may I just rephrase that question? Question* itu sememang telah dijawab tetapi *just to rephrase it*. Kita daripada rekod, *I think* daripada Laporan Audit, kita sememangnya tahu ada seorang individu bernama Wee Jeck Seng yang juga merupakan Ahli Parlimen daripada parti MCA pada ketika itu merupakan pemegang saham 25 peratus dalam syarikat TCSens. *So, that is the key thing.*

So, sama ada Datuk Seri dan rakan-rakan di dalam kementerian ada menasihatkan Yang Berhormat Menteri berkenaan dengan *there is a possible conflict of interest over this matter especially he is giving it by way of a direct negotiation?*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Terima kasih Yang Berhormat. Pada masa itu apabila kita melihat, kita tidak tahu siapa Wee Jeck Seng secara apa nama inilah. Apabila kita melihat itu, *we thought that this a different—* tetapi *we don't call all the shareholders to come forward and declare yourself* pada masa itu. *It is not a practice of government* untuk kita membuat satu pertemuan kepada semua *shareholders* sebab ini adalah dilarang yang boleh menjurus kepada satu pakatan antara pegawai kerajaan dan *shareholders*. Ini tidak baik untuk kementerian dari segi tadbir urus dan integriti.

Jadi kita melihat *at the face value* apa yang dikemukakan hasil siasatan kita tengok daripada borang SSM dan sebagainya. Akan tetapi pada masa itu, kita pun tidak tahu siapa Wee Jeck Seng.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Pada masa itu *you* tidak tahu dia adalah Ahli Parlimen Tanjong Piai?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Tidak, tidak. Akan tetapi saya pun tidak perasanlah kalau masa itu nama dia Yang Berhormat Tuan Wong Kah Woh, kita pun tidak ingatlah. *[Ketawa]*

Tuan Pengerusi: Datuk Seri, walaupun ada bantahan daripada kementerian *over the shareholder* punya *position but still the power of the Minister of Finance* yang *overrules* semua, bukan?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: *Yes, sir.*

Tuan Pengerusi: *Still the Minister of Finance made the final decision.*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: *Yes, sir.*

Tuan Pengerusi: *So, at your stage*, KSU dengan Menteri MoT pun tidak ada kuasa. *I mean* kalau katakan bahawa keadaan Menteri itu bukan ada hubungan parti dengan *shareholder...*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: *Yes, sir.*

Tuan Pengerusi: ...Pun kalau dalam keadaan Menteri Kewangan buat keputusan untuk *direct award* kepada *company* itu, *at your level* pun tidak boleh bantah dengan Menteri Kewangan, bukan?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Okey, dalam setengah-tengah keadaan, berdasarkan pengalaman saya, apabila pegawai kerajaan mengemukakan cadangan balas daripada surat-surat pelantikan persetujuan daripada Menteri ataupun daripada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, biasanya ia akan melihat kewajaran tersebut.

■1520

Sekiranya tindakan menolak tersebut wajar disebabkan memang teruk sungguhlah syarikat tersebut— pernah melakukan projek-projek yang gagal dan sebagainya— kebiasaannya, Kementerian Kewangan akan menolak, memberi nasihat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk menolak cadangan...

Tuan Pengerusi: Di dalam kes ini, tiada bantahan dibuat oleh MoT?

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Pada masa tersebut, disebabkan ia di dalam senarai kita yang lima syarikat dan syarikat ini telah mengemukakan daripada awal cadangan-cadangan beliau, sudah tentunya apa yang ditulis dan disampaikan kepada Perdana Menteri pada masa itu telah memperjelaskan kedudukan syarikat ini. Saya rasa mungkin Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada masa itu telah diberikan *brief* oleh Yang Berhormat Menteri Pengangkutan mengenai siapa syarikat ini. Saya beranggapan begitulah.

Tuan Pengerusi: Saya ada isu lagi. Semasa auditor masuk untuk menyiasat kes ini, lima syarikat itu tak keluar, tahu? *I mean*, tidak dimaklumkan kepada Audit lima syarikat itu. Bilakah sebenarnya syarikat itu? Ya Audit, *please*.

Tuan Haji Khalid Khan bin Abdullah Khan [Timbalan Ketua Audit Negara (Prestasi)]: Tuan Pengerusi dan Yang Berbahagia Datuk Seri KSN. Saya rasa Audit mengetahui, sudah dimaklumkan oleh MoT mengenai lima syarikat itu. Cumanya, dari segi kertas cadangan, kita hanya ada akses kepada TCSens, manakala yang empat lagi itu kita memang tidak dikemukakanlah. Terima kasih.

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Okey, perkara ini dibangkit sebelum saya masuk lagi ke MoT. Mungkin KSU sebelum saya boleh menjawablah *kot*. Pada tarikh 23 Oktober pada masa itu, mungkin—tetapi dari segi maklumat yang saya ada ini adalah bertarikh 23 Oktober itu, telah satu surat... *[Berbincang dengan pegawai]*

Dato' Mohd Fadzli bin Mohd Kenali [Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat, Kementerian Pengangkutan]: Tuan Pengerusi, yang dibangkitkan kenapa Audit tidak diakses kepada syarikat-syarikat yang lain itu disebabkan perkara ini berlaku lebih awallah. Mungkin TCSens ini apabila perkara ini sudah dilantik, sudah berlaku, perundingan terus itu sudah mula mendapat kelulusan, saya ingat mungkin siasatan Audit mungkin di situ. Oleh sebab itu, empat syarikat ini tidak timbul sebelum ini dalam Laporan Audit.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Tuan Pengerusi, kita difahamkan sekarang punya projek memang sudah disiapkan ya, dalam dua minggu yang lepas saja yang saya difahamkan, ya? Jadi, kita tidak boleh mengatakan yang ia sudah berjaya kerana kita mesti *test* fungsi-fungsi yang sepatutnya kita hendak, ia betul-betul akan menghasilkan seperti yang dinyatakan dalam kontrak. Jadi, bagi saya, masih awal lagi untuk memberi satu kenyataan menyatakan bahawa projek itu sudah berjaya. Ini kerana persoalan saya adalah projek ini mengambil masa yang panjang untuk disiapkan. Ada tiga EOT.

Apakah pendapat Datuk Seri ini adalah disebabkan kita tidak melakukan secara tender terbuka dan kerana kita memilih satu kontraktor yang nampak dan dilihat sebagai satu syarikat yang dipilih oleh Menteri Pengangkutan pada ketika itu?

Datuk Seri Dr. Ismail bin Bakar: Mungkin Datuk Mohd Khairul Adib boleh menjawab soalan Yang Berhormat.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Tuan Pengerusi dan Yang Berhormat Ahli-ahli PAC, sepertimana yang telah saya huraikan sebelum ini semasa pembentangan MoT kepada Ahli-ahli PAC, projek ini sepatutnya hanya lima bulan setengah tetapi *drag on for quite some time*. *Nevertheless*, dia ada dua komponen iaitu RC dan VEP.

RC itu telah mula kita *live-kan* pada 1 November 2016 dan sehingga hari ini kita telah berjaya mengutip hampir RM269 juta. Kos projek ini, kalau kita ingatkan, cuma OPEX dia, *is RM104 million, CAPEX is RM45 million, if I am not mistaken*. Jumlah semua lebih kurang RM150 juta. *Collection* sekarang ini, kalau ikutkan ia sudah melebihi kos projek. Cuma, yang komponen VEP itu, hanya diserahkan kepada kerajaan pada 1 Januari untuk kita laksanakan FAT dalam tempoh sebulan. Tempoh sebulan pada Januari 2019 tempoh hari tidak berjaya dilaksanakan sehinggalah pada 22 Mac baru kita keluarkan CFA.

So, maknanya 22 Mac secara rasminya kita terima VEP dan kita *go live* pada 1 April dan kita sekarang ini membuat satu kempen untuk kenderaan-kenderaan asing di Singapura untuk mendaftar dalam tempoh enam bulan untuk mereka mengambil VEP dan RFID.

Jadi, bagi pertanyaan Yang Berhormat tadi, dari segi kewangannya, *the component of RC* itu memang sudah mula kita *go live* pada 1 November 2016 dan sehingga hari ini kita sudah berjaya mengutip *almost a quarter billion* lah. Walhal kos projek ini hanya RM150 juta. Dari segi kos kewangannya, saya rasa kita sudah *cover* balik. RC itu cuma RM20 bagi satu kenderaan dalam tempoh lima tahun.

Sepertimana yang saya terangkan tempoh hari, VEP ini adalah untuk membolehkan kita mendaftarkan kenderaan Singapura yang masuk. Bila mana dia masuk ke Malaysia, kalau ada kita punya kamera dan sebagainya tangkap nombor plat kereta itu, kita boleh kenal siapa punya. Sebelum ini tidak ada. Jadi, dia bebas keluar masuk. Kalau Yang Berhormat ingat, kelmarin Singapura dia menghalang kenderaan Malaysia untuk masuk Singapura yang mana ada saman. *We do not have that system. With the VEP*, selepas ini, kita ada. Mana-mana yang ada saman, dia akan keluar di dalam mySIKAP, sistem yang dibangunkan oleh JPJ, kita akan ada rekod dia. So, dia boleh masuk tetapi apabila hendak keluar, dia kena bayar dulu.

Jadi, berbalik kepada soalan Yang Berhormat tadi dari segi keberkesanannya— *two parts over here*. Dari segi *financial-nya*, *of course* dia sudah sepatutnya lima bulan setengah. *Delayed for quite some time*. Tetapi kita punya RC itu kita *go live* sudah pada 1 November 2016. VEP ini memang memakan masa sedikit dan kita akan hanya dapat melihatnya pada Q3 tahun ini. Selepas enam bulan daripada April ini, barulah kita boleh laksanakan terus. Maknanya kenderaan Singapura yang masuk kena ada RFID dan dia akan diberikan amaran sekiranya ada saman yang tertunggak. Kalau dia ingin juga membawa kenderaannya, maknanya kalau dia hendak keluar, dia kena bayar selesaikan, *settle-kan* semua samannya. Jadi, itulah jawapan saya, Yang Berhormat.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Kalau menerima jawapan daripada Datuk, bagi saya, ini masih saya boleh kata pula kegagalan kerajaan untuk mengutip saman-saman daripada

kenderaan Singapura kerana VEP ini tidak disiapkan pada masa yang ditetapkan di bawah kontrak. Kalau disiapkan pada masa yang ditetapkan pada kontrak, kemungkinan sekarang kerajaan sudah kutip berbilion saman-saman. Jadi, kerajaan kita rugi kerana kontrak ini tidak disiapkan pada masa yang ditetapkan. Okey.

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Tuan Pengerusi?

Tuan Pengerusi: Okey.

Puan Wong Shu Qi: Saya tanya kepada...

Tuan Pengerusi: Yang paling hujung itu.

Puan Wong Shu Qi: ...KSU masa dulu ya. Menerusi soalan yang ditanya oleh Yang Berhormat Tebrau tentang projek ini, setuju kah dengan saya bahawa sebenarnya dari segi keselamatan negara, yang paling penting adalah pelaksanaan VEP untuk menangkap semua kenderaan-kenderaan asing khasnya yang ada tunggakan saman lebih daripada— dapat *side income*, *income* yang *extra* itu untuk negara kita?

■1530

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Betul, Yang Berhormat. Sepertimana objektif projek ini, ia ada dua iaitu RC dan VEP. VEP ini bukan sahaja untuk kita *enforce*-kan *law* kita ke atas kenderaan-kenderaan Singapura tetapi juga untuk menghalang *cloning* ataupun *dumping of Singapore vehicles in Malaysia*. Terdapat banyak kenderaan Singapura yang hampir-hampir tamat dia punya ELV, ia masuk ke Malaysia dan berlaku klon. Jadi ada juga berlaku ketirisan di situ.

Jadi, betul, kalau ikutkan konsepnya, yang kelewatan VEP itu telah mengakibatkan kerajaan kerugian hasil ataupun *potential* hasil akibat daripada kegagalan kita untuk mendaftarkan kenderaan Singapura yang masuk ke sempadan Malaysia.

Puan Wong Shu Qi: Okey. Seterusnya— minta maaf, Yang Berhormat Bukit Bendera. Ada beberapa soalan.

Okey, seterusnya, VEP sebenarnya yang lebih penting daripada RC. Akan tetapi, RC disegerakan kerana Jemaah Menteri membuat keputusan bahawa kita mesti membuat tindakan *retaliation against Singapore*. Itulah sebabnya kita segerakan projek RC dan VEP ini tetapi sebenarnya VEP cuma dilaksanakan dua tahun ke tiga tahun— mungkin tahun ini boleh dilaksanakan sepenuhnya. Adakah ini betul?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Partially* betul, Yang Berhormat. Akan tetapi, RC ini *is more straight forward*. Kenderaan yang masuk, tanpa kira apa, kita caj RM20. Mudah. Akan tetapi kalau VEP, kita hendak kena tengok geran kenderaannya, pemandunya dan *legality of the kenderaan* itu di Singapura. *So, there is a need for us to match data* Malaysia dan

Singapura untuk kita daftarkan. Jadi pembangunan sistem itu lebih *complicated* bagi VEP berbanding RC. RC sebenarnya cuma *collection* sahaja macam tol. Ia masuk sahaja, kita caj RM20. Ia *touch* pakai Touch n' Go.

Puan Wong Shu Qi: Okey, kita kembali kepada kontraktor-kontraktor yang dapat kontrak ini ya. Ini kerana di dalam prosiding minggu lepas, mantan Menteri ada memberitahu Ahli-ahli PAC bahawa antara lima syarikat yang diminta untuk hantar *proof of concept* (POC) itu, cuma ada dua syarikat yang hantar sahaja. Salah satu adalah TCSens dan salah satu lagi adalah Teras. Pernahkah Datuk Seri KSU— Datuk Seri KSN sekarang— dengar tentang syarikat Teras ini?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Yang Berhormat, saya tidak sedar berkenaan ada syarikat Teras.

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari [Penolong Setiausaha Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat, Kementerian Pengangkutan]: Boleh saya jawab? Sebenarnya Teras masa itu, permohonan Teras adalah bersama-sama dengan syarikat Touch n' Go. Teras dan Touch n' Go bekerjasama untuk membangunkan sistem RC dan VEP dan masuk dalam salah satu senarai yang kita hendak buat tender terhad. Okey.

Puan Wong Shu Qi: Mantan Menteri kata dalam prosiding minggu lepas bahawa Teras ini ditolak atas sebab bahawa Jabatan Imigresen tidak setuju dengan cara mereka mengutip caj iaitu pakai manual. Pernahkah Jawatankuasa Teknikal berbincang tentang hal ini dengan Imigresen atau tidak?

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Yang Berhormat, setakat ini penemuan kita berdasarkan dokumen-dokumen yang ada, tiadalah sebarang dokumen yang menunjukkan bahawa kita tidak setuju dengan Teras. Oleh sebab kita pada masa itu kita ada POC dengan syarikat TCSens dan dalam masa yang terdekat hantar permohonan untuk *direct nego* TCSens, jadi Teras punya itu memang sudah ke tepi lah.

Puan Wong Shu Qi: Itu sebenarnya bukan Jawatankuasa Teknikal yang tolak juga lah? Ia sebenarnya keputusan mantan Menteri yang telah membuat keputusan bahawa kerana terlalu dekat, kita pilih ini sahaja?

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: Betul, sebab Jawatankuasa Teknikal pun kita adakan selepas MoF bersetuju dengan pelantikan rundingan terus TCSens.

Puan Wong Shu Qi: Iaitu mantan Menteri kata Teras dan Touch n' Go sekarang, seperti yang kita tahu, cadangan mereka ditolak bukan ditolak atas pertimbangan Jawatankuasa Teknikal tetapi ditolak sebelum itu?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Itu susah hendak komen, Yang Berhormat, sebab kita tidak ada dokumen tersebut.

Tuan Wong Hon Wai: Okey, Tuan Pengerusi. Saya hendak tanya kepada Datuk Mohd Khairul selaku KSU MoT sekarang mengenai perkara dasar. Ini kerana sebelum ini kita selalu dengar *Singapore* memperkenalkan dasar caj yang baharu, kemudian kita macam terkejut, selepas itu kita tidak ada polisi respons, kita *develop system* lambat, kita kena— semua ini kita macam *lagging behind*.

So, apakah kita terima apa-apa notis dari pihak Singapura sebelum pelaksanaan apa-apa dasar baharu yang akan *affect* pengangkutan darat antara kedua-dua negara? Supaya kita boleh respons *in advance*, supaya kita boleh *develop system* lebih cepat daripada Singapura. Sebelum mereka kutip, kita sudah kutip dahulu.

Ini kerana *Singapore* dia punya dasar adalah tidak ada penambahan dalam bilangan kereta. *Zero growth in terms of numbers of cars*. Dasar mereka *limit the number of cars*, keluarkan pelbagai polisi. So, mereka mengenakan caj ini sebahagiannya adalah untuk respons untuk supaya orang-orang *Singapore* tidak pergi beli kereta di Johor kemudian pandu kereta balik ke Singapura.

So, dia punya— maksud saya di peringkat kementerian, ada atau tidak— apakah notis ataupun perbincangan di peringkat kedua-dua MoT? Supaya MoT kita respons lebih cepat supaya tidak timbul masalah seperti ini— kerana kesuntukan masa, kita pergi rundingan terus dan pelbagai ketirisan akan berlaku. So, minta respons.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Terima kasih Yang Berhormat. Sebenarnya antara Malaysia dan Singapura, kita memang ada forum yang kita *always* bentangkan apa-apa hal yang akan menjejaskan negara jiran kita sama ada di Singapura ataupun dengan Thailand. Jadi dalam hal ini, dalam kes RC VEP ini, kita juga sudah pun memaklumkan kepada Singapura kita punya *go live date*. Akan tetapi, *go live date* kita memang macam *moving target* lah, kita berubah-ubah, sebab projek tidak siap.

Dari segi Singapura juga, dia ada juga memaklumkan kepada kita apa-apa tindakan yang akan menjejaskan kita. Akan tetapi dalam kes yang terbaru ini, saya minta maaf, Yang Berhormat, saya pun baru lagi, saya tidak pasti sama ada telah dimaklumkan kah kenderaan Malaysia yang ada saman tidak boleh masuk *Singapore*. Saya baca semua daripada *paper* sahaja.

Encik Megat Farizul Ikhwan bin Megat Khushari: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: *Announcement* sahaja ya. Itu tidak ada, Yang Berhormat. Akan tetapi dalam kebanyakan kes, memang kita...

Tuan Wong Hon Wai: Ada *collect intelligence expatriate...* [Ketawa] Bisik-bisik pergi MoT Singapore? Kita tidak ada?

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Memang *we have regular communication* tetapi *Singapore is selective* dalam apa makluman kepada kita. Dalam kes yang terbaru ini yang mana kenderaan Malaysia banyak tidak dapat masuk ke Singapura itu, kita pun baca melalui *newspapers* sahaja. *It was not inform to us. But in all most cases...*

Tuan Wong Hon Wai: Kena *build up* lebih banyak *communication* kerana kita semua terkejut. *I mean, whatever announcement by them, MoT response is slow* kerana tidak ada notislah, *of course*. Kita *respons slow*, lepas itu pergi *delivered system* kita macam kelam kabut semua.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: Akan tetapi dalam hal ini, Yang Berhormat, Singapura hanya menguatkuasakan undang-undang dia. *It is nothing new*. Cuma dia kata *whoever* yang tidak bayar, dia akan sekat. Undang-undang itu sudah ada. *So, I think it is contingent upon our drivers in Singapore to obey their laws and* kalau dia kena saman, dia kena bayar. Dia bukan ada sistem baharu. Cuma dia buat sekatan baharu.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Sebenarnya, Yang Berhormat— *just* untuk menambah— kita tidak mencampuri, begitu juga Singapura tidak mencampuri urusan penguatkuasaan undang-undang mereka dan tidak perlu pun memaklumkan kepada mana-mana pihak pun sebab itu adalah undang-undang negara dia.

Contohnya, sepertimana juga kita kalau ingin mengenakan sesuatu kepada kereta Singapura sepertimana juga kepada kereta Malaysia, kalau melanggar AES kita kena saman RM300, itu adalah hak undang-undang negara kita yang perlu dihormati oleh mana-mana kenderaan, tidak semestinya kenderaan Singapura tetapi mana-mana juga kenderaan asing yang ditangkap melalui AES. Begitu juga kenderaan kita yang datang di Singapura dan ditangkap di Singapura disebabkan oleh kesalahan-kesalahan, itu adalah hak penguatkuasaan undang-undang negara masing-masing.

Cumanya, kita ada platform untuk menjaga jiran kita untuk pastikan bahawa perkara-perkara yang melibatkan sensitiviti, perkara ini kita maklumkan tetapi bukan untuk mendapatkan kelulusan dan kebenaran. Tidak. Cuma memaklumkan dari segi sensitiviti antara kedua-dua buah negara.

Itu ada satu platform iaitu dipanggil *high level* antara kepimpinan kedua-dua negara iaitu antara Perdana Menteri Malaysia dan Perdana Menteri Singapura. Apa-apa juga perkara yang

melibatkan dua negara ini akan dibincangkan dalam mesyuarat tertinggi oleh kedua-dua pemimpin negara tersebut. Dan yang akan datang ini pada 10 hari bulan ya.

Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman: 8 dan 9 hari bulan.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: 8 dan 9 hari bulan. So, ini biasanya perkara-perkara yang melibatkan kedua-dua negara ini akan dibincangkan oleh kedua-dua pemimpin yang tertinggi negara.

■1540

Tuan Wong Kah Woh: Okey, Datuk Seri, berbalik kepada kos kedua-dua CAPEX dan OPEX ini. Daripada Laporan Audit, kos asal adalah RM62.42 *million* iaitu CAPEX sebanyak RM40.68 juta dan OPEX sebanyak RM21.74 juta. Pandangan audit adalah bahawa Audit mendapati bahawa tidak ada bukti menunjukkan sebarang justifikasi terperinci berkenaan dengan jumlah kos analisa pasaran, perihal kewangan, ekonomi dan lain-lain perkara. MoT hanya mengemukakan kos tersebut berdasarkan anggaran oleh kontraktor sahaja.

Apakah pandangan ataupun respons daripada Datuk Seri memandangkan apabila kertas cadangan ini dikemukakan oleh MoT, syarikat ini telah pun dilantik dan kos telah pun melonjak dari RM60 juta ke suatu angka sebanyak lebih daripada RM100 juta?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Pada asalnya yang saya tahu selama tempoh saya menjadi KSU, sebab itu pada masa itu saya mengasingkan harga RM61 juta kontrak tersebut kepada dua seperti saya sebutkan tadi, supaya untuk memastikan bahawa syarikat ini melaksanakan yang RM40 juta tersebut iaitu komponen CAPEX dahulu. Komponen CAPEX ini telah diasingkan dengan OPEX dan kita *detail*-kan apakah perbelanjaan-perbelanjaan yang sesuai. Kalau dikatakan tidak ada itu, saya rasa kita kena *check* balik dokumen-dokumen kita bahawa kita telah membuat *assessment*. Saya rasa lama juga kita membuat penelitian mengenai perincian kos-kos tersebut sehingga kita menurunkan bahawa yang lain itu— OPEX kita asingkan, kita keluarkan. Kita hendak melihat bahawa syarikat ini membangunkan CAPEX dahulu iaitu dari segi pembangunan sistem dan sebagainya, tetapi bukannya melibatkan OPEX. Oleh sebab itu kita keluarkan dan kita bersetuju dengan RM42 juta atau RM43 juta tersebut sebagai kontrak asal dahulu. Jadi selepas daripada itu, mungkin Datuk Mohd Khairul Adib atau KSU sebelah saya boleh meneruskanlah.

Tuan Wong Kah Woh: *I don't know what is the procedure*, Datuk Seri, tetapi sekiranya apabila kita *present* kepada Perdana Menteri untuk lantikan secara rundingan terus, jumlah yang kita bentangkan adalah RM60 juta tetapi *at the end of the day* setelah kelulusan diberikan, jumlah melonjak ke lebih daripada RM149 juta, *is that something really normal for a ministry procedure?*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: *Yes. It is normal,* Yang Berhormat. Pertama sekali, kita ada satu dipanggil Jawatankuasa Tindakan Pembangunan Kementerian yang sentiasa mengawasi *progress* projek-projek di bawah kementerian tersebut. Jawatankuasa ini akan membuat satu keputusan status projek tersebut. Sekiranya projek tersebut memerlukan tambahan, dia akan minta kepada EPU dan EPU ini satu proses yang *vigorous* untuk mendapatkan sama ada boleh atau tidak boleh sesuatu projek tersebut dibuat pertambahan kos dan sebagainya. Sudah tentunya selepas daripada itu, sekiranya berlaku perubahan dari segi kos pertambahan dan sebagainya, kementerian telah berhubung dengan EPU untuk memastikan peruntukan diadakan, disediakan mencukupi berdasarkan kepada keperluan-keperluan yang dimohon pada masa tersebut. Mungkin MoT ada justifikasi dia kenapa daripada RM60 juta kepada RM150 juta tersebut.

Tuan Wong Kah Woh: *Okay, last question.*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Ada pertambahan skop ya?

Seorang Ahli: Ya.

Tuan Wong Kah Woh: Okey, Datuk Seri, soalan terakhir saya pada petang ini. Kami ada tanya kepada Yang Berhormat Menteri soalan yang sama iaitu apakah justifikasi daripada pihak kementerian berkenaan yang mana memuaskan pihak kementerian bahawa syarikat TCSens ini mempunyai pengalaman dan kepakaran dalam melaksanakan projek sebegini. *My question to Datuk Seri this afternoon is, is there any track record for this TCSens Sdn Bhd in the relevant field for this project? Any track record with the government or not?*

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Terima kasih Yang Berhormat. Antara pengalaman dengan kepakaran, dua perkara yang berbeza. Saya punyai pengalaman tetapi tidak semestinya saya mempunyai kepakaran. Dalam hal ini, apa yang disebutkan dalam *company* tersebut mempunyai pengalaman, mungkin dia punyai pengalaman yang serupa tetapi tidak sama. Pengalaman serupa dengan pengalaman yang sama. Mungkin pengalaman serupa, lebih kurang sama tetapi tidak sama. Itu maksud dia. Contohnya, kalau projek JKR, pun sama juga, pengalaman yang serupa dan pengalaman yang sama.

Jadi dalam kes ini, syarikat ini mempunyai mungkin pengalaman tertentu tetapi bukan mempunyai kepakaran. Sebab projek VEP ini projek yang pertama di Malaysia. Belum pernah buat lagi. *So, they are the first in—* sebab itu kita tangguhkan dahulu projek di Kelantan yang sampai sekarang tidak buat lagi. Begitu juga di Indonesia dan Brunei. Sebab kita hendak tengok kejayaan dia. Kalau kita berjaya ini, *then only* kita *replicate the system* dan kita akan bawa pergi ke sempadan Kedah-Siam, Perak-Siam dan Kelantan-Siam— Thailand. *So* dengan cara itu kita boleh ini. Sebenarnya kita pun tidak ada pengalaman dari segi hendak membangunkan sistem

itu dan tidak ada satu syarikat yang mempunyai kepakaran. Akan tetapi pengalaman yang serupa memang ada. Syarikat ini mempunyai...

Tuan Wong Kah Woh: So, syarikat ini memang ada *track record with the government dealings*? Secara spesifik for TCSens.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Saya tidak tahu. Syarikat ini memang belum ada projek apa-apa dengan kerajaan sebelum ini.

Tuan Wong Kah Woh: Tidak ada ya?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Belum ada.

Tuan Wong Kah Woh: Okey.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Belum ada. Akan tetapi pengalaman yang serupa mungkin ada, sepertimana yang di-*claimed* oleh syarikat daripada perbincangan yang dibuat.

Tuan Pengerusi: Ada soalan lagi? Okey. *Datuk Seri as KSN now*, bagaimana Datuk Seri melihat kuasa mutlak Menteri Kewangan dalam sistem perolehan ini? *How do you see that* keperluan kuasa mutlak?

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Sebenarnya kuasa mutlak ini sepatutnya tidak ada. Kita memerlukan sepatutnya dibuat satu pindaan untuk mengurangkan kuasa mutlak tersebut, sebab *absolute power corrupt absolutely*. Saya berpegang kepada integriti dan tadbir urus supaya ada *check and balance*. Ini supaya *not the same person holding too much authority or too much power which can lead to the abuse of power*. So dalam kes ini, sebab itu kita akan mengadakan satu akta baharu bagi memastikan bahawa kuasa mutlak tersebut kita dapat kurangkan bagi memastikan bahawa perolehan-perolehan kerajaan ini dapat dilaksanakan dengan kos yang paling baik dan menjimatkan kerajaan. *The best value for money to the government and to the people. That is it that I can tell, sir. Thank you.*

Tuan Pengerusi: *Thank you very much*, Datuk Seri. Saya rasa setakat itu maklumat-maklumat yang diperlukan oleh PAC daripada Datuk Seri untuk kes ini. Bagi pihak PAC, saya mengucapkan ribuan terima kasih kepada Datuk Seri atas kerjasama yang diberikan kepada PAC. Saya yakin maklumat yang diberi, yang kita peroleh pada hari ini akan membantu PAC untuk membuat rumusan terhadap kes ini. Terima kasih Datuk Seri.

Datuk Seri Dr. Ismail Bakar: Terima kasih Tuan Pengerusi dan Ahli-ahli PAC. Terima kasih. *Thank you very much.*

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 3.49 petang]

Bil. 32

**Selasa
3 September 2019**

MALAYSIA

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)

Mengenai:

**Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan
Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP)**

Kementerian Pengangkutan:

- (i) YBhg Datuk Seri Wee Jeck Seng,
Mantan Ahli Parlimen Tanjong Piai

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL KEDUA**

**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2 BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA
SELASA, 3 SEPTEMBER 2019**

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad	- <i>Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]	- <i>Timbalan Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Chen [Subang]	
YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]	
YB. Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]	
YB. Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]	
YB. Puan Wong Shu Qi [Kluang]	
YB. Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]	
YBhg. Datuk Roosme binti Hamzah	- <i>Setiausaha</i>

Tidak Hadir [Dengan Maaf]

YB. Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]
YB. Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar]
YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]
YB. Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]
YB. Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]
YB. Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]

URUS SETIA

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Puan Siti Noor Akmar binti Zulkafli [Juruaudit Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Encik Rosli bin Aw Ahmad [Juruaudit Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Puan Mazidah binti Mohamed [Ketua Penolong Setiausaha (Jurubahasa dan Terjemahan) Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat, Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Jabatan Audit Negara

Encik Mohd Marzuni bin Muhamad [Pengarah Audit Prestasi Bahagian III]
Cik Maszura binti Hassan [Timbalan Pengarah Audit Cawangan Audit Pengangkutan]
Encik Noor Sazali bin Mohd Zahari [Penolong Juruaudit W36 Cawangan Audit Pengangkutan]

samb/-

HADIR BERSAMA (*samb/-*)

Kementerian Kewangan

Encik Azize bin Taib [Ketua Seksyen (Parlimen, Kabinet & Kawalan Pemantauan) (Strategi Korporat dan Komunikasi)]

Encik Mohammad Adam Danial bin Hafiz Goh [Penolong Setiausaha (Kawalan Pemantauan)]

Encik Tajol Azhar bin Md. Tahir [Timbalan Setiausaha Bahagian (Sektor Wang Awam), Bahagian Pengurusan Aset Awam, Kementerian Kewangan]

Jabatan Peguam Negara

YBhg. Datuk Amirudin bin Abd. Rahman [Timbalan Ketua Bahagian Penasihat (Munisipal) I]

Cik Nurul Hidayah binti Md Radzi [Peguam Persekutuan]

Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia

YBhg. Dato' Shamsun Baharin bin Mohd Jamil [Timbalan Ketua Pesuruhjaya Pencegahan Ketua Pegawai Maklumat (CIO)]

Jabatan Perkhidmatan Awam

Puan Noor Aini binti Ahmad [Timbalan Pengarah Kanan (Unit Laporan Ketua Audit Negara & Operasi Khas)]

Jabatan Akauntan Negara

Puan Zuriyanti binti Abdul Hamid [Ketua Penolong Pengarah (Bahagian Perkhidmatan Operasi Pusat & Agensi)]

Kementerian Hal Ehwal Ekonomi

Puan Maniza binti Mahfuz [KPP Pengangkutan Awam & Keretapi II (PAK II)]

SAKSI

Datuk Seri Wee Jeck Seng [Mantan Ahli Parlimen Tanjong Piai]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA PARLIMEN KEEMPAT BELAS, PENGGAL KEDUA

Selasa, 3 September 2019

Bilik Jawatankuasa 1, Blok Utama, Parlimen Malaysia, Kuala Lumpur

Mesyuarat dimulakan pada pukul 2.30 petang

*[Yang Berhormat Dato' Dr. Noraini Ahmad **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Pengerusi: *Bismillahir Rahmanir Rahim, Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* 2.30 petang, boleh *start* ya sekarang. Semua boleh *start* dan kita pun cukup kuorum. So, selamat petang semua, salam sejahtera. Juga sekali lagi saya hendak mengucapkan selamat kembali ke mesyuarat dan terima kasih banyak terus hadir pada petang ini. Jadi Ahli-ahli Yang Berhormat, ahli mesyuarat sekalian petang ini, PAC Parlimen akan meneruskan prosiding projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing di bawah Kementerian Pengangkutan yang dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara (LKAN) Tahun 2017 Siri 2.

Untuk makluman semua, prosiding kali pertama untuk isu ini telah diadakan pada 20 Februari 2019 dengan memanggil Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman yang juga merupakan Ketua Setiausaha MOT. Kemudiannya PAC Parlimen juga telah mendengar penjelasan dan keterangan daripada Yang Berbahagia Dato' Sri Liow Tiong Lai selaku mantan Menteri Pengangkutan dan prosiding ataupun keterangan itu dilakukan pada 27 Mac 2019.

Seterusnya prosiding ketiga adalah oleh Yang Berbahagia Datuk Seri Dr. Ismail Haji Bakar. Datuk Seri Dr. Ismail Haji Bakar ini adalah Ketua Setiausaha Negara sekarang tetapi dia pernah menjawat jawatan Ketua Setiausaha MOT. Prosiding itu dilakukan pada 3 April 2019. Jadi ini kira prosiding yang keempat yang membabitkan projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing. Saksi yang hadir selepas ini, petang ini adalah Yang Berbahagia Datuk Seri Wee Jeck Seng yang juga merupakan mantan Ahli Parlimen Tanjong Piai.

Jawatankuasa ini membuat keputusan untuk memanggil beliau bagi prosiding petang ini kerana beliau adalah salah seorang daripada pemegang saham syarikat TCSens Sdn. Bhd. yang menerima kontrak ini daripada MOT yang bernilai kira-kira RM150 juta berdasarkan rekod

daripada SSM. Jadinya sehubungan itu, PAC Parlimen perlu meneliti sama ada terdapat wujudnya konflik kepentingan ketika Datuk Seri Wee menjadi pemegang saham syarikat tersebut dan semasa dia menjadi Ahli Parlimen Tanjong Piai. Jadi kita akan memanggil Datuk Seri Wee sebentar lagi untuk menjadi saksi kita untuk memberikan penjelasan kepada jawatankuasa ini. *[Disampuk]* Dia seorang.

[Saksi mengambil tempat di hadapan Jawatankuasa]

Tuan Pengerusi: Okey terima kasih Datuk Seri Wee hadir pada petang ini. hadir di hadapan PAC pada petang ini adalah Datuk Seri Wee Jeck Seng yang juga merupakan mantan Ahli Parlimen Tanjong Piai dan juga mantan Ahli PAC Parlimen, Penggal Ke-13. Jadi terima kasih kerana hadir dan memberikan kerjasama kepada PAC Parlimen, Penggal Ke-14.

Untuk makluman Yang Berbahagia Datuk Seri, PAC Parlimen kini sedang melaksanakan prosiding berhubung Projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara (LKAN) Tahun 2017, Siri 2. Setakat ini PAC Parlimen sudah mengadakan tiga kali prosiding yang membabitkan tajuk ini iaitu kita telah memanggil KSU MOT pada 20 Februari 2019, kemudian kita panggil juga mantan Menteri Pengangkutan pada 27 Mac 2019 dan juga mantan KSU MOT yang juga sekarang ialah KSN pada 3 April 2019.

Sebelum saya memberi laluan kepada Ahli-ahli PAC untuk bertanyakan soalan, izinkan saya memberikan sedikit latar belakang mengenai projek ini. Projek Sistem RC dan VEP ini dilaksanakan secara rundingan terus dengan membabitkan dua kontrak berasingan untuk capex iaitu berjumlah RM45.15 juta dan opex berjumlah RM104.30 juta.

Kerajaan pada ketika itu menganugerahkan projek ini kepada syarikat TCSens dan kontrak capex ditandatangani pada 14 September 2016. Manakala kontrak opex pula ditandatangani pada 7 Mei 2018. Carian Suruhanjaya Syarikat Malaysia mendapati Yang Berbahagia Datuk Seri adalah salah seorang daripada pemegang saham dalam syarikat TCSens. Sehubungan dengan itu, saya menjemput Yang Berbahagia Datuk untuk memberikan penjelasan dan kemudian kita akan mengadakan sesi soal jawab. Jadinya dipersilakan Yang Berbahagia Datuk Seri.

Datuk Seri Wee Jeck Seng [Mantan Ahli Parlimen Tanjong Piai]: Terima kasih, selamat petang Tuan Pengerusi, Ahli-ahli PAC. Terima kasih bagi peluang kepada saya menjelaskan isu ini. Untuk makluman Ahli-ahli PAC, saya tidak ada *business* dalam kes ini, saya

tidak ambil bahagian dalam perniagaan ini. Jadi pada peringkat awal ini, saya sudah lama kenal bos syarikat ini.

Tuan Pengerusi: Mungkin boleh sebutkan sekali siapa nama bos itu.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Kenneth Tan. Jadi kita selalu berjumpa dan memang pernah berbincang kalau ada peluang *business*. Setahu saya, saya sebagai *backbencher* boleh menjalankan aktiviti *business* dan anggota pentadbir sahaja tidak boleh melibatkan diri dalam aktiviti perniagaan. Jadi, pada ketika itu saya masih ingat beliau menjemput saya, jadi saya mengambil bahagian dalam perniagaan secara *sleeping shareholder* sahaja.

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Maaf Datuk Seri, boleh beritahu bila Datuk Seri dijemput untuk memegang...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Sudah lama, tidakkan saya sampai semua hendak *detail* sangat. Saya pun tidak boleh ingat semua itu.

Puan Wong Shu Qi: Bila tahun agak-agaknya?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tahun 2014 kalau tidak silap saya.

Tuan Pengerusi: Akan tetapi semasa Datuk Seri mungkin selepas perbincangan, selepas berjumpa mungkin selepas itu bersetuju untuk mengambil bahagian ataupun *you said as a sleeping...*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *Shareholder*.

Tuan Pengerusi: ...*Share*, Yang Berbahagia maklum kah yang syarikat ini ada memohon satu projek daripada kementerian.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Syarikat ini pernah memaklumkan kepada saya. Syarikat ini bukan sahaja *fight* projek dalam kerajaan tetapi banyak lagi projek-projek di luar juga perlu untuk syarikat. Ini salah satu beliau pernah beritahu saya, syarikat mungkin akan mengambil projek kerajaan, tetapi kena *fight*. Maka, bagi saya *you fight*-lah sebab itu urusan syarikat, bukan saya. Saya *shareholder*. Jadi terpulang kepada syarikat untuk *fight* dan *fight* itu mesti mengikut *proper prosedur daripada* kerajaan. Bukan cakap pergi ambil projek, kerajaan bagi sahaja. Tidak ada. Proses itu kena ada, penilaian kena ada.

Saya tidak tahu pun, sebab selama ini walaupun saya dalam kerajaan sebagai Ahli Parlimen, saya tidak tahu ada projek-projek *direct nego*, projek untuk *tender* tetapi saya tidak pernah tahu apa kaedah sebenarnya, apa akan berlaku, sebab saya tidak pernah ambil bahagian pun. Saya tidak tahu dalam urusan ini. Jadi saya mintalah, kalau nak *fight* projek kerajaan itu hak syarikat. Dia boleh ambil tindakan, dia boleh pergi *fight*...

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]: Datuk Seri...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: ...Tetapi ada dapat atau tidak dapat, saya tidak tahu.

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: Berapa banyak syer yang di-offer sebagai *sleeping partner*?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: 25 peratus.

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: 25 peratus, *thank you*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Jadi itu yang saya boleh maklumkan bahawa saya *shareholder* dan saya tidak pernah campur dalam urusan dalam mesyuarat ataupun keputusan syarikat dalam mengambil bahagian dalam apa sekalipun baik kerajaan, baik di luar.

■1440

Tuan Pengerusi: Maknanya, *the directors* ataupun mungkin ketua pegawai eksekutif atau CEO MD, tidak pernah memaklumkan yang mereka ada memohon...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Dia beritahu— Saya sudah beritahu, dia maklumkan dia akan...

Tuan Pengerusi: Spesifik untuk projek ini.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Dia cakap kerajaan, projek kerajaan.

Tuan Pengerusi: Akan tetapi dia maklumkan kah atau tidak mengenai projek ini?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Dia cakap JPJ. *I think so*.

Tuan Pengerusi: Oh JPJ. JPJ itu JPJ lah, bawah Kementerian Pengangkutan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya *by government* lah. *I think it does not matter baik JPJ, baik kesihatan baik apa sekalipun, itu dalam kerajaanlah. So you boleh mintalah.*

Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]: Okey Datuk Seri, *two questions from me ya*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *Please* dalam Bahasa Malaysia lah. Kita *communicate* dalam bahasa ini.

Tuan Wong Kah Woh: Ya, so nombor satu. TCSens Sdn. Bhd. ini, bila kah ia memulakan perniagaan dia? Nombor dua, *what is the*— Apa kata, apakah jenis perniagaan yang terlibat dalam TCSens ini sebelum Datuk Seri menyertai syarikat?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak pernah tanya dia bila mulakan, okey. Saya tidak pernah tanya *because* dia sudah ada syarikat-syarikatnya. *Because we are friends*, dia *talk* ada syarikat-syarikatnya. Saya tidak pernah ambil penting pun. Mengapa saya hendak tahu bila dia mulakan, saya tidak pernah tanya, satu. Kedua, apa yang...

Tuan Wong Kah Woh: Apakah jenis perniagaan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: IT, dia cakap IT, IT.

Tuan Wong Kah Woh: IT, syarikat IT.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Syarikat IT. Dia *expert* dalam sistem lah dan pelbagai. Dia cakap pelbagai. Syarikat dia boleh buat kajian pelbagai tetapi IT itu yang dia tekankan.

Tuan Wong Chen [Subang]: Datuk Seri, okey tadi Datuk Seri kata ada bos. Betul atau tidak? Bos itu nama dia apa sebenarnya?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Siapa bos?

Tuan Wong Chen: *Your boss.*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *My boss, which is my boss? Mana satu?*

Tuan Pengerusi: *The one that you mentioned, bos TCSens itu.*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Oh yang TCSens itu, yang Kenneth Tan.

Tuan Pengerusi: Kenneth.

Tuan Wong Chen: Kenneth Tan. Bagaimana Datuk Seri kenal Kenneth Tan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Oh lama sudah. Sejak muda lagi 10 tahun, 20 tahun dulu saya sudah semasa di Kementerian Belia dan Sukan, saya kenal dia sudah lama dah.

Tuan Wong Chen: Dia itu peniaga atau ahli politik?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Siapa?

Tuan Wong Chen: Kenneth Tan.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Peniaga. Setahu saya, dia tidak ada politik. Dia tidak ada *background* pun.

Tuan Wong Chen: Baik Datuk Seri, bila Datuk Seri kata Datuk Seri adalah satu *sleeping shareholder*. Apakah daripada pandangan Datuk Seri, maknanya *share* ini pegang untuk dia, untuk Kenneth Tan ataupun memang Datuk Seri punya?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya punya. Saya bagi *share* RM25,000 daripada *paid up capital* RM100,000 pada ketika itu masa dia...

Tuan Wong Chen: Jadi, Datuk Seri *invest* RM25,000 lah untuk beli syarikat ini?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya, ya. Untuk *shareholder* sahaja. *That's all.*

Tuan Pengerusi: Boleh atau tidak jelaskan... [Disampuk] Okey, okey.

Tuan Wong Kah Woh: *Sorry, sorry.* Maksudnya, sekiranya Datuk Seri guna RM25,000 untuk beli *25 percent of the share*, harga syarikat itu pada masa itu RM100,000 sahaja?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *Paid up capital* kalau tidak silap saya.

Tuan Wong Kah Woh: *Paid up* tetapi *paid up*— *Yes, there is paid up* tetapi sekiranya syarikat itu soalan yang saya tanya tadi adalah apakah jenis perniagaan. Sekiranya syarikat itu ada dalam satu aktif perniagaan, *it cannot be RM25,000 for 25 percent of the shares. That is what I mean.*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya sudah jelaskan bahawa saya tidak tahu apa sekalipun. Masa dia tawar, dia kata 25 peratus. Jadi kena bayar RM25,000. Pada ketika itu, saya lagi banyak urusan di dalam kerajaan masa jadi Ahli Parlimen. Balik kawasan sini sana. Saya tidak ambil tahu

pun sebab inilah yang sebenarnya berlaku. Kawan, kita percaya kepada kawan. *That's all*. Saya tidak tahu *business*. *That is why you* kata apalah itulah, saya tidak faham. Saya tahu, saya percaya, dia bagi saya, saya bagi 25 peratus *and then* kalau dapat *insya-Allah*, kita dapat untung. Itu sahaja.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Datuk Seri, sini okey. Datuk Seri kata syarikat ini ialah syarikat IT, teknologi maklumat.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya, ya.

Tuan Wong Hon Wai: Adakah Datuk Seri mempunyai apa-apa kepakaran di dalam bidang IT?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada. Bukan kah saya sudah cakap, saya tidak tahu *business*, saya ahli politik. Saya hanya sebab dia adalah kawan dan saya minta kalau ada peluang *business*, kita ambil bahagian dalam *shareholder* sahaja, bukan saya mainkan peranan untuk jalankan perniagaan. Tidak ada.

Tuan Wong Hon Wai: Datuk Seri, apabila menjadi *shareholder*, ada dokumen-dokumen yang perlu Datuk Seri untuk *sign*?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, tidak pernah.

Tuan Pengerusi: Akan tetapi *shareholder* kalau seingat saya...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *Shareholder* lah, saya masuk *shareholder* itu. Lain-lain saya tidak ada.

Tuan Pengerusi: Okey Datuk Seri, kita bila buat *search* SSM, dia *shareholder* ada empat orang tahu, dia empat orang semasa mula-mulalah semasa Datuk Seri menjadi salah seorang daripada *shareholder*. Adakah Yang Berbahagia Datuk Seri kenal dengan ketiga yang lain? Ketiga yang lain ada satu nama Dato' Roslan, keduanya Kenneth, *you just mentioned you* kenal dia dan yang ketiganya, Datuk Mizal ataupun macam mana?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya hanya kenal Kenneth. Dato' Roslan dia kenalkan sayalah. Satu lagi saya pun tidak tahu siapa.

Tuan Pengerusi: Siapa yang kenalkan Dato' Roslan? Kenneth?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Kenneth lah, Kenneth sebab Kenneth yang bawa saya masuk syarikat.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Okey Datuk Seri, bila Datuk Seri ditawarkan untuk memegang saham tersebut, yang pertama hendak tahu kenapa Datuk Seri bersetuju untuk membeli dengan harga RM25,000 itu atas alasan akan ada keuntungan ataupun...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ini *business*, saya tidak boleh kata untung atau tidak untung. *Just* masuk *share*...

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Ya, kalau *business* maksudnya orang masuk untuk dapatkan keuntungan.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Itu keinginan kitalah, tetapi bukan semestinya maksudnya orang masuk untuk mendapatkan keuntungan.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Apa yang Datuk, Mr. Kenneth janji ataupun...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada janji, tidak ada janji. *This is a business game*. Kalau *you* masuk, kalau rugi, *you* kena tanggung semualah. Semua sama-sama tanggung, kalau untung, sama-sama untung.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Dari segi manfaat yang Datuk Seri dapat daripada syarikat tersebut?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada. Itu sahaja, *shareholder*.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Dividen ataupun keuntungan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Dividen, *based on 25* peratuslah. Kalau untung dia kena *based on the shareholder*.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Jadi maksudnya Datuk Seri pernah terima dividen daripada syarikat?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada. Dia beritahu saya, kerajaan hutang, sampai sekarang tidak bayar.

Tuan Pengerusi: Akan tetapi okeylah lepas tadi tetapi kemudian *along the way*, *you* ada jual. Datuk Seri jual *share* Datuk Seri bukan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada jual. *I let you know*.

Tuan Pengerusi: *What happened?* Sebab kemudian kita tengok...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Lebih kurang dua bulan selepas pilihan raya, dia jumpa saya balik. Dia beritahu saya, kerajaan sekarang tidak bayar bayaran untuk syarikat, hutang banyak. Tidak tahu, saya tidak pernah tanya. So dia minta sekarang, *crisis company* ialah untuk bayar kos *operating*. Gaji kepada pekerja pun ada masalah. Jadi dia minta saya cari dana lagilah. Mana saya mampu. Jikalau begini saya kata, ambillah balik sahaja sebab saya tidak mampu pun. Kalau untuk case untuk cari dana tambahan bagi bantu syarikat, saya tidak mampu. So saya bagi balikkah. Itu sahaja.

Tuan Pengerusi: Bagi balik kepada Kenneth?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya, bagi balik kepada syarikatlah, Kenneth.

Tuan Pengerusi: Bagi balik kepada dia dan...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Sebab dia minta saya...

Tuan Pengerusi: Bila buat *transfer* itu?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Dua bulan selepas pilihan rayalah.

Tuan Pengerusi: Oh, maknanya tahun lepas lah, tahun lepas.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya, dua bulan selepas Pilihan raya 2018 lah. Selepas itu dia jumpa saya, dia minta saya cari danalah tetapi saya tidak mampu.

Tuan Pengerusi: Okey. Jadinya memang jual *not*...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *Not* jual.

Tuan Pengerusi: *You transfer* baliklah, *transfer* semulalah.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Pulang baliklah *share* kepada syarikat.

Tuan Pengerusi: Ada dapat *benefit* daripada itu mungkin dia bagi berapa peratusan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada.

Tuan Pengerusi: Tidak ada?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya sudah kata, syarikat hadapi masalah bayar gaji. Apa lagi dia hendak bagi saya? Saya tidak payah tambah lagi sudahlah, *alhamdulillah*. Apa lagi hendak?

Tuan Pengerusi: Okey, maknanya tidak ada apa-apa dapat manfaat daripada syarikat tersebutlah?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya tidak ada, semua tidak ada.

Tuan Wong Kah Woh: *Not even your RM25,000?*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada.

Tuan Wong Kah Woh: Tidak ada?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Sudah rugi!

Tuan Wong Kah Woh: So sudah cuma bagi balik *transfer form* kepada Kenneth dan lain sahaja.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya, ya. Sebab dia sudah minta saya tambah dana untuk cari dana supaya syarikat itu boleh bayar gaji untuk pekerja. Dia cakap kerajaan hutang dia banyak. *[Disampuk]* Tidak ada, tidak ada. *[Disampuk]* Saya tidak ambil.

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: Okey Datuk Seri, Datuk Seri sebut tadi Datuk Seri bukan *businessman* dan bukan bidang IT tetapi adalah seorang ahli politik. Apabila dilantik ataupun dipelawa untuk menjadi *shareholder* dalam syarikat ini, adakah Datuk Seri merasakan yang mereka akan menggunakan nama Datuk Seri sebagai ahli *politician* untuk terlibat dalam projek-projek kerajaan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Dia lagi hebat daripada sayalah, *please*. Saya tidak tahu tetapi saya cakap— Tetapi saya ingin tahu Tuan Pengerusi. Hari ini minta saya datang, bincang tentang RCVEP atau bincang hal peribadi saya? Saya hendak tahu.

Tuan Pengerusi: Sebab kita khuatir adanya wujud, *I mean* itu tadi saya— Sebab kita ada TOR kita iaitu *Terms of Reference* dan daripada itu, bila waktu ketika itu Datuk Seri adalah *Member of Parliament* dan bila *Member of Parliament*...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Maknanya, Ahli Parlimen dulu semua tidak pernah campur dalam urusan perniagaan masa itu?

Tuan Pengerusi: Bukan.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *So?*

■1450

Tuan Pengerusi: Maksud kita, khuatir ada *conflict of interest*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Oh!

Tuan Pengerusi: Itu sahaja ya. Oleh sebab itu kita buat prosiding, ini bukannya yang...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya faham, saya faham. Akan tetapi itu satu andaian yang sangat buruk terhadap saya sebab kalau ikut— lihat semua Ahli Parlimen, adakah Ahli Parlimen yang tidak semua berniaga, sama juga ada yang melibatkan diri dalam perniagaan. *Why you* buat andaian terhadap saya? Ada salah sangka.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Wong Kah Woh: *You have to understand, we are here to find our facts.*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *Understand*, kalau tidak saya tidak mahu datang.

Tuan Wong Kah Woh: *We are here to find our facts.* Okey, sama ada Datuk Seri hendak datang atau tidak datang...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *That is why I* tanya...

Tuan Wong Kah Woh: Apabila Datuk Seri ada di sini, so, cubalah jawab soalan daripada panel.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *I* bagi kerjasama, *if not I...*

Tuan Wong Kah Woh: *So, it is very simple, okay? So,* kita akan tanya secara amat *detail* berkenaan dengan semua perkara. Jika Datuk Seri tidak bersedia pada hari ini, kita boleh bagi satu tarikh lagi untuk Datuk Seri datang.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *No. Sorry, sorry.*

Tuan Wong Kah Woh: Okey?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *On, on.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Terima kasih Dato' Pengerusi. Kalau boleh saya tanyakan ya. Saya agak tertarik, saya masuk PAC selepas perkara ini sudah disiasat. Antara isu utama kenapa kita fokus kepada projek ini berbanding dengan lain, kerana ia memberi kesan kepada pengguna di jalan raya, dari segi keabsahan dan *the efficiency of usage for* RFID.

Kita mendapat maklumat pada tahun 2015, semasa permohonan dikemukakan kepada Perdana Menteri ia diberikan menerusi rundingan terus. Jadi, kalau kita tengok SOP itu banyak projek-projek lain bukan sahaja tidak kontroversial dari segi pelaksanaannya, tetapi diberikan menerusi tender terbuka.

Jadi persoalan saya, Yang Berhormat— maaf, Datuk Seri memang sebahagian daripada *shareholder* ketika itu, ada atau tidak dipinta oleh mereka lain yang aktif termasuk Kenneth Tan untuk mendapatkan temu janji dengan pihak kementerian mahupun pihak Perdana Menteri untuk memperkenalkan...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak...

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Tidak, biar saya habiskan. Memperkenalkan latar belakang syarikat ini dan kebolehan mereka? Itu persoalan. Terima kasih.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, tidak ada. Saya sudah cakap, saya tidak ada. Saya dahulu selalu ke kementerian. Satu, untuk *my party matter*. Kedua, untuk membantu saya selesai masalah kawasan saya, kewarganegaraan, nelayan, sekolah, termasuk pekerja asing ketika itu saya jadi *Chairman MTC*, selepas jadi *Chairman Port Labuan*. Semua perlu ada kaitan untuk diminta bantu supaya dapat selesaikan masalah daripada kerajaan.

Jadi, yang paling berkesan saya pergi jumpa presiden saya, bawa ke Kabinet kah atau ke manakah, itu sahaja yang dapat saya lakukan.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Jadi, tidak pernah sekali pun terlibat ataupun dijemput...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak pernah.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: ...Dalam sebarang pertemuan ya?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak pernah.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Baik, terima kasih.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak pernah.

Tuan Wong Chen: Ya Datuk Seri, baik. Kita cakap sedikit tentang isu dengan Kenneth Tan. Datuk Seri sudah kenal dia 10 tahun, berapakah syarikat yang Datuk Seri pernah menjadi pemegang saham, sama ada aktif atau tidak di dalam syarikat-syarikat Kenneth Tan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, tidak pernah.

Tuan Wong Chen: Ini kali pertamalah?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya, ya.

Tuan Wong Chen: Okey.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *This is the first time.*

Tuan Pengerusi: Siapa yang kenal? *I am just wondering*, siapa yang memperkenalkan Kenneth Tan ini dengan Datuk Seri?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Siapa yang kenalkan kepada saya?

Tuan Pengerusi: Ya. Atau melalui proses kementerianlah...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Semasa dalam kementerian, ramai belia datang...

Tuan Pengerusi: KBS lah waktu itu?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: KBS semasa itu. Sini, sana seingat saya semua kenal lah. Kalau seorang per seorang saya tidak tahu tetapi memang kenal lama lah, pernah bincang...

Tuan Pengerusi: Okey. Ada lagi satu, dalam *board* itu ada *one lady*. Itu apa dia punya...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *One lady?*

Tuan Wong Kah Woh: Junailiza.

Tuan Pengerusi: Bukan, satu lagi. Ini yang baharu punya. Tidak apalah, nanti saya tanya kemudian.

Tuan Wong Kah Woh: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: Siapa ya nama *that lady* itu?

Seorang Ahli: Lau Poy...

Tuan Pengerusi: Penny *kut*. Penny Lau.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Siapa? Saya tidak tahu.

Tuan Pengerusi: Okey, tidak apa sebab dia *board*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya?

Tuan Pengerusi: Dia *board* di dalam syarikat ini. Jadinya Datuk Seri tidak maklumlah siapa dia ya.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak kenal.

Tuan Pengerusi: Oleh sebab saya hendak tanya apa *relation* dia dengan Kenneth Tan.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak pernah *meeting* dengan *board*.

Tuan Pengerusi: Tidak pernah?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak pernah. So, saya tidak tahu siapa.

Tuan Wong Chen: Datuk Seri, bila Datuk Seri bagi balik saham itu? Pada dua bulan selepas pilihan raya, betul?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya.

Tuan Wong Chen: Datuk Seri tidak minta langsung apa-apa pembayaran daripada Kenneth Tan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, sebab saya sudah katakan syarikat menghadapi masalah krisis bayar gaji kepada pekerja. *So, what for?* Bukan...

Tuan Wong Chen: Tidak, dengan projek ini Datuk Seri secara ringkas sahaja, apabila dapat projek RM150 juta, syarikat ini memang ada *value*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tahu tetapi syarikat ini kalau katakan projek ini berapa juta ini, saya tidak pernah tahu pun. Sekarang saya dengar juta-juta, saya tidak pernah tanya pun.

Tuan Wong Chen: Maknanya kalau kita bagi balik, kalau sekurang-kurangnya pun syarikat ini secara penilaiannya mempunyai projek RM150 juta, kurang-kurang pun RM20 juta *value* syarikat ini. *You* bagi balik 25 percent merupakan RM5 juta tahu?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *That is why* saya tahu, saya tidak tahu dalam selok-belok *business*. Semasa jumpa saya minta bagi dana tetapi saya tidak ada, bagilah balik. Itu sahaja. *Why* susah sangat? Itu sahaja, sebab saya *simple* sahaja. Bukan saya tidak mahu wang, hendak. Akan tetapi masa dia minta saya cari dana untuk pekerja, dia kata kalau sumber dana tidak ada syarikat akan berhenti dalam operasi. Projek itu takkan berjalan lagi di situ. Saya kata, saya tidak boleh buat apa. *Please* lah *you* ambil balik. *You* hendak cari orang kah atau tambah mana kah pandai-pandailah. Dia kata kerajaan tidak bayar. *I cannot do anything*. *So*, mana boleh saya buat apa.

Puan Wong Shu Qi: *So* Datuk Seri, pada tahun 2015 apabila Datuk Seri dijemput untuk memegang saham sebagai *sleeping partner* dan *invest* dengan RM25,000 untuk dapat 25 peratus saham itu, apa pandangan kamu pada ketika itu untuk *invest* RM25,000? Apa pandangan? Hendak dapat keuntungan balik ataupun hendak bantu kawan atau macam mana?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya bukan bantu. Dalam *business* tidak ada bantu-membantu. *This is a prinsip*. Jadi, saya sudah kata saya tidak pernah *business*. Jadi, masa dia tawar saya okeylah. Kawan dia tawar, saya ambil. Kalau *business* dapat untung, memanglah saya kata *alhamdulillah*. Kalau untung kita dapat untung, kalau tidak ada untung hendak bagi apa? *That is why* mengapa saya pulangkan 25 peratus semasa dia kata carilah dana, syarikat ini pekerja sudah tidak dapat bayaran gaji. Saya tidak boleh hendak buat apa. Saya pulangkan, itu sahaja. Itu *simple* sahaja bagi saya. Orang lain fikir apa, *it's up to you* fikir apa.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Datuk Seri, boleh saya tanya soalan susulan?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya, saya.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Since* Datuk Seri sebut tadi kan, *you devolve the shares two months after election*. Bilakah Datuk Seri tahu tentang keputusan Kementerian Pengangkutan

melantik syarikat TCSens? Ini kerana memang Datuk Seri sebagai *sleeping shareholder*, we *understand*. Akan tetapi sudah tentu *when do you find out when they were actually appointed?*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak tahu bila dia di-*appoint*, saya pun tidak tahu. Saya *busy* dengan kerja saya di kawasan pun sudah cukup banyak. Saya tidak *bother* benda-benda macam ini. Cuma harapan saya ialah kalau syarikat dapat untung, dia bagi *benefit* untuk saya, itu sahaja.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Maksudnya sejak 11 Jun 2015...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Pernah saya dalam pertengahan...

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Tidak apa, saya habiskan dahulu, *then* Datuk Seri boleh jawab. Pada 11 Jun 2015 sehinggalah dua bulan selepas pilihan raya yang saham telah dijual kembali, tidak pernah sekali pun Datuk Seri dimaklumkan bahawa syarikat TCSens mendapat projek penganugerahan oleh kementerian dan juga Perdana Menteri?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Bukan dia tidak pernah, pernah sekali dia maklum dapat projek dan...

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Okey. Tarikh itu bila agak-agak?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak boleh ingat tetapi *that is why* semasa Yang Berhormat kata 2015, pernah juga saya tanya mengapa lama sangat tidak ada dividen pun? Dia cakap kerajaan tidak buat bayaran untuk syarikat. *Then, so the* jawapan kerajaan tidak bayar, saya tidak tahulah mengapa kerajaan tidak bayar.

Tuan Pengerusi: Okey Datuk Seri, ini saya hendak maklumkan jugalah. Kalau mengikut maklumat kontrak RCVEP ini, ia ada satu kos kontrak untuk opex RM104.30 juta. Tempoh opex ini ia hanya akan habis 31 Julai 2021. Maknanya kerajaan masih lagi bayar kepada syarikat ini sampai 2021. *Are you aware of this?*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, tidak tahu.

Tuan Pengerusi: Ia tidak dimaklumkan. Maknanya masih dapat juga sampai 2021.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Dia hanya beritahu, setahu saya dia pernah cerita lima tahun. *I ask him*, lima tahun berapa projek itu? *Five years*.

Tuan Pengerusi: Ia memang lima tahun. Cuma ia hanya— ia belum habis lagi tahu? Itu yang apabila jual apabila *you* bukan jual, *you* pulangkan semula saham tersebut, apabila syarikat tersebut menyatakan bahawa— tetapi tidak bayar, ia macam *contradict* sedikit sebab opex tempoh kontrak ia masih ada lagi. Maknanya...

■1500

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *So, this is why* saya katakan, saya jelaskan bahawa masa jumpa saya dia minta saya cari dana untuk syarikat, saya tidak mampu. *So*, cara paling *simple*

you ambil *you* cari orang lain. So, mungkin boleh bantu syarikat. Kalau tidak dia tidak mampu bayar gaji pekerja, *that is all*. Itu pandangan saya, saya senang sahaja. Saya tidak mahu libatkan diri saya dalam kontroversi kah, apakah. Itu pandangan saya sendiri pada ketika itu. [Ketawa]

Tuan Wong Kah Woh: Ya, Datuk Seri. Apabila Datuk Seri mula memegang 25 peratus daripada syarikat TCSens ini, berapakah *paid up capital* pada masa ketika itu.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Apa?

Tuan Wong Kah Woh: *Paid up capital*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Peringkat yang pertama saya sudah bayar 25..

Tuan Wong Kah Woh: Pada masa Datuk Seri masuk syarikat itu, berapakah *paid up capital*...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: RM25,000 lah.

Tuan Wong Kah Woh: *No, paid up capital* maksudnya berapa syer.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Apa yang saya tahu, 25 peratus saya bayar RM25,000.

Tuan Wong Kah Woh: So, 25 peratus itu bersamaan dengan berapa syer?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tahu 25 peratus, RM25,000 itu sahaja yang saya tahu.

Tuan Wong Kah Woh: Oleh kerana di hadapan saya ada satu...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak dapat jelaskan.

Tuan Wong Kah Woh: Okey, tidak apa. Saya hendak jelaskan sedikit. Di hadapan saya ada satu carian SSM bertarikh April 2016 yang mana menunjukkan bahawa *total authorized share* adalah sebanyak lima juta unit dan *total issued share* adalah sebanyak lima juta unit juga dengan *nominal value* 100 sen ataupun satu sen satu syer. So, jumlah dia di sini adalah sebanyak lima juta syer. So, *are you trying to say that* apabila kamu membayar RM25.00 itu adalah untuk 25 peratus daripada lima juta syer ini.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *No, I kena jelas ini*.

Tuan Wong Kah Woh: Ya, sila.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Peringkat awal 25 peratus, RM25,000. Dia pernah beritahu saya dia akan naikkan *capital* tetapi saya tidak tahu berapa jumlah itu. Apa yang penting Encik Kenneth bayar bagi pihak saya dahulu. Saya pinjam, makna dia kata saya pinjam untuk dia bayar dahulu. Itu sahaja dia beritahu.

Tuan Wong Kah Woh: So, maksudnya apabila terdapat peningkatan dari segi *paid up capital* iaitu *total share* yang telah diisukan, telah dikeluarkan, Datuk Seri tidak ada menambah apa-apa *injection of capital*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, pinjam. Encik Kenneth, tauke bayar dahulu.

Tuan Wong Kah Woh: So, Encik Kenneth akan bayar dahulu dan itu merupakan satu hutang Datuk Seri kepada Encik Kenneth.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Yes, kepada syarikat atau Encik Kenneth lah.

Tuan Wong Kah Woh: So, harganya berapa pada masa itu, hutang itu.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Hutang?

Tuan Wong Kah Woh: Ya.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya hanya bayar 25 peratus, RM25,000 sahaja.

Tuan Wong Kah Woh: *So when you said that, when there is increase in capital, Kenneth never ask you for any money and it's deemed that you...*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *It's not me asking, he's asking.*

Tuan Wong Kah Woh: *He is asking?*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Dia cakap dia hendak naik *capital*, jadi saya cakap saya tidak mampu. Jadi dia akan bayar bagi pihak saya dahulu, pinjam saya dahulu tetapi dia tidak cakap berapa jumlah.

Tuan Wong Kah Woh: Akan tetapi sepanjang masa ini yang dikatakan sebagai 'pinjaman' itu ada tidak mana-mana, pada bila-bila masa Datuk Seri bayar balik kepada dia.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada.

Tuan Wong Kah Woh: Tidak ada langsung?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada langsung.

Tuan Wong Kah Woh: Terima kasih.

Tuan Wong Chen: Baik Datuk Seri, memandangkan sekarang...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada maksud saya tidak perlu bayar tahu, saya perlu bayar.

Tuan Wong Chen: Okey, Datuk Seri. Memandangkan sekarang Datuk Seri sudah tengok *the full picture*, bahawa syarikat ini memang RM150 juta ada kontrak dia, dia mesti ada *value*. *Do you feel cheated or not about your partner? Let me ask you a simple question.*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya sudah cakap saya *simple*. Saya masa kita bekerjasama *in business*, saya sudah katakan saya 25 peratus. Kalau syarikat untung, dia bagilah *benefit because kita based on percaya each other. He's a very long-term friend*. Dia cuma bagi peluang untuk ambil bahagian dalam syer sahaja tetapi tidak ada urusan dalam pentadbiran ataupun perbincangan. Keputusan syarikat itu bukan masalah saya.

Saya tahu, itu yang saya tahu. Jadi saya tidak tahu apa *value* itu. Saya bukan *business person* dan saya tidak tahu.

Tuan Wong Chen: Ya, Datuk Seri, *I know*. Datuk Seri, projek ini belum *cancel* lagi. Ia berterusan dan walaupun dia ada *cashflow problem* sebab kerajaan tidak bayar dia *on time*, itu *issue allegation*-lah, *we're not sure yet*. *This company has a lot of value* tahu.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tahu.

Tuan Wong Chen: *You* tahu, *that's why I feel a bit sorry for you*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Kalau sebelum itu PAC panggil itu *value*, saya tidak mahu bagi dia balik. *[Ketawa]*

Tuan Wong Chen: *[Ketawa]*

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya boleh tahu, ada *value* banyak sangat itu.

Tuan Wong Chen: Oleh sebab itu kita rasa susah hendak percaya apa yang dikatakan sebagai testimoni.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Itu andaian *you*-lah tetapi tidak ada, tidak adalah. *You* ada hak tanya, saya ada hak jawab.

Tuan Wong Chen: Ya, betul.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, tidak ada. Jangan buat andaian yang politik punya isu macam itu.

Tuan Wong Chen: Bukan, bukan. Ini bukan isu politik. Isunya adalah...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak berjaya. Tidak ada, tidak ada sebab saya *very sincere*. Tidak ada, tidak ada.

Tuan Wong Chen: Tidak, 25 peratus syer Datuk Seri *is worth a lot of money*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *I know that is why I* kata...

Tuan Wong Chen: *Why did you giving back for nothing? That is why we cannot understand*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *That is why, I* sudah beritahu. Dia minta wang saya, saya tidak ada. Saya kata tidak apalah *you* ambil sahaja, saya tidak mampu buat apa pun.

Tuan Wong Chen: Bila syarikat tidak ada duit, dia pinjam daripada bank *that one*...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *I don't know, I don't know*.

Tuan Wong Chen: *You know*-lah *it's normal*. So, *it is not that they forced you to sell your shares or transfer your shares for free*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *I think I* sendiri tawarkan saya tidak mampu *you* ambil balik. *That is all*. *It's not* syarikat kata itu tidak ada, saya kata saya sudah tidak mampu bagi permintaan ini, jadi *you* ambil balik *and now no need to talk much, why you want to talk much*. Saya tidak mampu.

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: Datuk Seri, soalan saya tidak melambangkan Datuk Seri bersalah atau tidak bersalah. Saya hendak tanya adakah syarikat TCSens ini ataupun Encik Kenneth Tan ini ada membuat projek-projek CSR dalam kawasan Parlimen Datuk Seri tempoh hari ataupun pada parti dan sebagainya.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: CSR tidak ada.

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: Tidak ada.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada.

Puan Wong Shu Qi: Okey, Datuk Seri, soalan saya berbalik kepada tahun 2014 lagilah juga. Dari segi Datuk Seri memang *business* bukan hendak bantu-membantu tetapi dari segi Datuk Seri kenapa Encik Kenneth Tan berminat untuk menawarkan peluang ini bagi Datuk Seri mengambil bahagian dalam *business* ini, dalam syarikat ini.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Okey. *Actually*, dia beritahu saya begini. Syarikat sudah buat pelbagai *business* IT. Mungkin kalau mampu dia dapat kerajaan kah manakah saya tidak tahu, mana-mana dia boleh dapat. Akan tetapi ada *one point* dia beritahu saya, "*I'll offer you because kalau mampu, insya-Allah you mampu, you memperkenalkan korporat daripada One Belt, One Road punya projek*".

Dia minta kenalkan *this* korporat-korporat kalau ada *business matching*-kah, *sometime* kalau *arrange dinner* kah, untuk mereka boleh ada peluang untuk dapatkan peluang-peluang perniagaan terutamanya daripada One Belt, One Road pada ketika itu.

Tuan Wong Hon Wai: *Follow up question* Datuk Seri, so berapa *dinner* ataupun...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak boleh ingatlah *because* saya *simple-simple* sahaja.

Tuan Wong Hon Wai: ...Datuk Seri *arrange One Belt One Road* punya.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Siapa datang sebab kita kawan pun ramai. Siapa datang, *how can specific* siapa datang kena *you* hendak makan, makan. Kita aturkan makan-makan, itu sahaja. Bukan kita boleh kata— sebab saya tidak ada peranan. Saya tidak ada peranan tanggungjawab untuk jalankan tugas untuk syarikat tetapi sebagai *shareholder* dia minta saya kalau ada projek-projek sedemikian boleh kenalkan supaya mereka boleh ambil bahagian kah, pandai-pandai merekalah. Kalau jadi, jadi. Tidak jadi...

Tuan Wong Hon Wai: Datuk Seri bukan *sleeping partner*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Bukan, maksud saya...

Tuan Wong Hon Wai: Bukan *sleeping shareholder*, *active shareholder*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *No, no, no. I* sudah beritahu...

Tuan Wong Hon Wai: Banyak *dinner* sudah pun dirancang.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: / sudah beritahu projek itu bukan sebab *VIP* atau tidak *VIP*. Saya kenalkan sahaja dan mereka jalankan. Saya tidak ambil bahagian untuk perbincangan, buat keputusan untuk urusan dalam syarikat. Jangan *detail* sampai hendak salah sangka terhadap saya. Tidak ada, tidak adalah.

Tuan Wong Hon Wai: Datuk Seri bukan *sleeping shareholder*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Itu anggapan daripada *you* tetapi tidak ada.

Tuan Wong Hon Wai: *Sleeping* maksudnya *totally* tidur tetapi sekarang Datuk Seri...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, tidak ada.

Tuan Wong Hon Wai: ...Mengatakan bahawa mengaturkan *dinner-dinner*. Sekarang *you* memang bukan *sleeping shareholder*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *You taught that day I cannot do anything but I do know this business*— Kalau *you business* sesuai itu saya tidak tahulah tetapi saya tidak campur dalam urusan syarikat, saya tidak ada dalam perbincangan *business* saya tidak pernah campur sekalipun. Kalau *you* sebagai Ahli Parlimen *even you* kenalkan orang datang, kenalkan itu pun *you* kata aktif, *you* pun aktif juga.

Please, saya tidak ambil bahagian dalam buat keputusan syarikat. Saya tidak ada perbincangan pun, saya tidak ada mesyuarat pun. Saya tidak ada buat apa sekalipun. Apa yang dimaksudkan dengan aktif? Aktif maknanya saya kena ambil— bincang mesyuarat dengan syarikat, bawa syarikat bincang dengan mereka. Saya tidak ada itu, saya tidak buat.

Tuan Wong Hon Wai: Datuk Seri, syarikat ini telah mendapat satu projek daripada kerajaan melalui rundingan terus.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *That one* saya pun tidak tahu mengapa dia itu, itu pun saya tidak faham.

■1510

Tuan Wong Hon Wai: Melalui rundingan terus dan Datuk Seri punya nama atas nama *shareholder*. Bagaimana kita dapat membuat *conclusion* bahawa Datuk Seri seorang *sleeping shareholder* sedangkan bahawa ...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak pernah melibatkan diri dalam mesyuarat, buat keputusan, bincang dengan pegawai kerajaan. Saya *shareholder* pun ada masalahkah? *Even now backbencher* semua boleh buat syarikat dan semua *shareholder*, apa salahnya?

Tuan Wong Hon Wai: Itu bahawa Datuk Seri ...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Jadi sekarang, projek yang dapat, bukan saya yang dapat.

Tuan Wong Hon Wai: Saya setuju Datuk Seri sebagai seorang *shareholder* tetapi bukan seorang *sleeping shareholder*.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Itu anggapan daripada Yang Berhormat sendiri. Jangan tuduh atas terhadap saya sendiri. Saya sudah kata tidak ada.

Tuan Wong Chen: Okey baik Datuk Seri, walaupun kita berkenalan, *last term you were Member of Parliament together but we actually do not know much about your background*. Jadi kalau Datuk Seri boleh, cerita sedikit tentang macam mana Datuk Seri masuk politik, ada *degree* dalam *something or I do not know*. Can you just give us a little bit of your experience and background sebelum jadi Ahli Parlimen?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Sebelum saya jadi Ahli Parlimen, saya setiausaha sulit kepada Timbalan Menteri Dalam Negeri pada kali pertama, Tan Sri Ong Ka Ting. Selepas itu, saya jadi setiausaha politik kepada Tan Sri Ong Ka Ting. Selepas itu saya bertanding sebagai ADUN satu penggal. Then Parlimen, jadi Timbalan Menteri Belia dan Sukan.

Tuan Wong Chen: Datuk Seri ada *degree in anything*?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya *Degree in Business Management* tetapi ahli politik dan tidak tahu apa benda itu *business*. Selepas itu, Ahli Parlimen dengan Tuan Pengerusilah, kita dapat *Master of Public Management* dan baru-baru ini saya dapat PhD dalam *Public Management* juga. [Disampuk] Ya, dengan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: PhD sama, *Master* lain.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: *Master* lain. *That's all*, itu sahaja dan sepenuh masa dalam politik, berjuang untuk rakyat. Selain daripada itu, tidak ada.

Puan Wong Shu Qi: Datuk Seri, justeru kalau ikut apa yang dikata oleh Datuk Seri tadi, Encik Kenneth Tan itu cuma tukar 25 peratus saham syarikat dia untuk dapatkan peluang kalau adalah untuk jumpa *corporate-corporate* besar yang terlibat dalam *One Belt, One Road project* sahaja? 25 peratus saham untuk tukar dengan peluang ada kemungkinan jumpa *corporate* besar.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Itu andaian. Saya sudah katakan, kami adalah kawan rapat. *So when they give this one*, sama-sama memperjuangkan masa depan sahaja. Jadi secara ikhlas, dia bagi saya, saya bukan *free* dapat *share* itu, saya bayar. Pada ketika itu, memang *One Belt, One Road* begitu *hot* sekali. So kalau sebagai kawan pun dia minta, *"Hey, you are MP dengan kawan ramai sangat, mintalah kenalkan sikit"*. Itu pun kalau hendak anggap sebagai dalam satu *business* sedemikian, itu lain. Kalau saya kata, saya ada tanggungjawab, sebagai *company* bagi tanggungjawab 25 peratus untuk jalankan tugas sedemikian, itu lain. Akan tetapi masa ini, saudara-mara semua datang. *"Kalau ada, bagilah peluang. Kawan-kawan datang, kenalkanlah"*. Itu pun masalah? Saya ikhlas, saya boleh kata saya tidak ada. Jadi saya ikhlas beritahu, adalah kalau begini saya boleh buatlah sesuatu untuk bantu, itu sahaja.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Okey Datuk Seri, maksudnya, dari segi pengenalan, contohnya kepada jaringan *network* yang Datuk Seri kenal, antaranya siapa?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tidak tahu.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Tidak ada termasuk...

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Itu *you see sometimes, all the time* ada orang *organize*, ramai orang datang. *Sometime* kita pun tidak kenal, ambil kad, okey *you* mungkin boleh kenalkan. Bincanglah, *business matching* kah, bukan ada yang spesifik orang tertentu, syarikat tertentu kita bawa, kita kena buat kerja, tidak ada.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Baik. Saya hendak tanya kerana Datuk Seri maklum sejarah dalam politik ini begitu panjang. Bukan calang-calang orang dapat jadi setiausaha bagi Tan Sri Ong Ka Ting yang dipilih, sebahagian daripada pimpinan MCA itu, jawatan yang besar. Jadi sudah tentu dengan sejarah pengalaman yang begitu mendalam, ada bagi contoh *you know* sama ada kalau bukan daripada dunia politik, adakah dunia perniagaan. Sedikit spesifiklah supaya kami dapat faham konteksnya kerana sekarang Datuk Seri sebut, tidak ada pertemuan yang melibatkan Jabatan Perdana Menteri dan juga Kementerian Pengangkutan tetapi mungkin pertemuan lain untuk membuahkan hasil yang lebih dinamik dalam dunia perniagaan.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada. Saya pada ketika itu kritikallah. Kita perjuangkan untuk kawasan dan tidak ada masa sudah. Jangan cakap ke manalah. Kita orang kecil sahaja, macam Yang Berhormat semua kaya-raya, saya tidak ada. Saya tidak ada.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Tolong tarik balik Yang Berhormat Datuk Seri.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya tarik balik, saya tarik balik.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Kalau tidak memberi provokasi, kalau Datuk Seri hendak jawab, tidak mahu kami guna pakai provokasi politik, jadi saya rasa kita *stick to the answer*. Kita tanya ini secara profesional.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Saya sudah kata, saya tidak ada, itu sahaja. Jadi saya lebih fokus kepada politik dan tidak fokus kepada *business*. *That's all*.

Tuan Wong Kah Woh: Datuk Seri, dua soalan daripada saya. Pertama, berkenaan dengan RM25,000 untuk 25 peratus syer itu. Apakah pendapat Datuk Seri pada ketika itu sama ada RM25 sebagai *consideration* kita panggil atau balasan itu untuk pembelian 25 peratus syer itu adalah merupakan harga saham syarikat tersebut pada *market value* ataupun tidak? Itu pertama.

Kedua, setahu Datuk Seri, sama ada syarikat TCSens ini mempunyai apa-apa pengetahuan ataupun *expertise* dalam kerja-kerja yang melibatkan teknologi seperti RFID dan sebagainya dalam isu projek VEP ini.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Kedua itu, kata nilai, memang saya sudah kata saya tidak tahu apa pun dalam apa yang hendak nilai, tidak nilai. Itu yang saya katakan, syarikat beritahu saya dia *expert* dalam IT. Setahu saya, kalau hendak ambil projek kerajaan pun, dia kena melalui pelbagai penilaian, bukan dia boleh ambil sahaja. *That is why* semasa dia beritahu dia hendak ambil projek, *you* kena ada potensilah. *You* kena pergi ambil, ada penilaian yang perlu dilalui, bukan boleh dapat terus dan bukan semestinya boleh dapat sebab ada saingan, banyak syarikat IT juga. Jadi setahu saya dia beritahu, dia ada *background IT*. So saya beritahu okeylah, *you also have. That's all*. Lain saya tidak tahu pun, saya tidak ambil tahu pun.

Yang Berhormat Permatang Pauh, *sorry* lah ya.

Puan Wong Shu Qi: Datuk Seri, minta pandangan Datuk Seri, apabila kamu dimaklumkan bahawa TCSens dapat kontrak VEP melalui rundingan terus, apa pandangan Datuk Seri?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Sebenarnya, saya tidak tahu dia dapat secara rundingan terus. Dia tidak beritahu saya pun. Dia tidak beritahu dia dapat rundingan terus. Saya tidak tahu.

Puan Wong Shu Qi: Akan tetapi Datuk Seri dimaklumkan bahawa TCSens dapat kontrak tetapi tidak tahu dia sebenarnya melalui rundingan terus?

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Ya, ya, cara apa sebab dia pernah cakap dia hendak minta projek kerajaan. Saya sudah beritahu, *follow the proper procedure* lah sebab kerajaan banyak prosedur kena *follow* mengikut kemampuan, potensi *you* sebab penilaian banyak. Tidak boleh buat apalah. *Just follow* lah mengikut saingan yang perlu dan apa yang ditentukan oleh kerajaan supaya dapat atau tidak dapat kita tidak boleh buat keputusan. Kerajaan sahaja yang akan buat keputusan. *So I know that is all the way* kita buat kerja sahaja. So dia tidak beritahu saya dia dapat rundingan terus, dia dapat projek bila, dia tidak beritahu saya. Saya tahu dia beritahu dia dapat projek dan dia dapat projek okey lah, *alhamdulillah*. Itu sahaja, lain saya tidak tahu.

Tuan Pengerusi: Okey, *anymore question that you want to ask?* Okey Yang Berhormat Johor Bahru.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Okey, cuma *out of curiosity*, hendak tahu apabila Mr. Kenneth minta Datuk Seri untuk bantu dari segi dana yang menyebabkan Datuk Seri *pull out* daripada syarikat, berapa sebenarnya? Maksudnya, *we want to know the problem of the* syarikat.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Tidak ada, dia tidak beritahu jumlah. Dia tahu sekarang syarikat memang menghadapi masalah krisis ekonomi untuk bayar gaji. Pinjam pun susah, kerajaan tidak bayar, kalau boleh bantulah dapatkan dana, itu sahaja. Jadi saya *very simple* sebab saya tahu saya tadi katakan yang *paid up capital* saya sudah hutang. Saya pun tidak

mampu bayar lagi. So saya tidak boleh dapat dana daripada mana-mana pun. Saya tahu saya tidak mampu. Jadi saya cadangkan supaya ambil balik *and then* dia boleh buat apa, buatlah sebab saya sendiri tidak mampu, mengapa saya hendak susahkan orang lain. Saya ini *simple*. *For you may be complicated, you* kata *you* hendak *business* boleh untung duit tetapi saya tidak pernah fikir ke tahap itu. Mungkin inilah kekurangan saya.

Tuan Pengerusi: Okey semua? Okey terima kasih banyak-banyak Yang Berbahagia Datuk Seri di atas kehadiran pada hari ini di hadapan kami. *Thank you very much* kepada semua. Jadi kita tangguhkan kita punya prosiding.

Datuk Seri Wee Jeck Seng: Okey, terima kasih semua.

Tuan Pengerusi: Sama-sama.

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 3.20 petang]

MALAYSIA

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)

Mengenai:

**Projek Sistem Kutipan Caj Jalan (RC) dan
Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP)**

Kementerian Pengangkutan:

- (i) YBhg Datuk Mohd Khairul Adib bin Abd Rahman, Ketua Setiausaha

TC Sens Sdn. Bhd.

- (i) YBhg Tuan Tan Chean Suan, Ketua Pegawai Eksekutif
- (ii) YBhg Dato' Roslan Ramli, Pengerusi
- (iii) YBhg Dato' Mizal bin Zaini, Ahli Lembaga PEngarah

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGAL KEDUA**

**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2 BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA
RABU, 23 OKTOBER 2019**

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad	- <i>Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]	- <i>Timbalan Pengerusi</i>
YB. Tuan Wong Chen [Subang]	
YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pau]	
YB. Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]	
YB. Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]	
YB. Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]	
YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]	
YB. Puan Wong Shu Qi [Kluang]	
YB. Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]	

Tidak Hadir [Dengan Maaf]

YB. Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]	
YB. Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar]	
YB. Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]	
YB. Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]	
YBhg. Datuk Roosme binti Hamzah	- <i>Setiausaha</i>

URUS SETIA

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]

Puan Siti Noor Akmar binti Zulkafli [Juruaudit Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]

Encik Rosli bin Aw Ahmad [Juruaudit Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]

Cik Siti Hajar binti Mohd Taib [Jurubahasa Serentak, Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat, Parlimen Malaysia]

samb/-

HADIR BERSAMA**Jabatan Audit Negara**

Encik Mohamed Ziadi bin Zakaria [Pengarah Bahagian Susulan Audit, Sektor Audit Prestasi]
Encik Mohd Marzuni bin Muhamad [Pengarah Audit Prestasi, Bahagian III, Sektor Audit Prestasi]
Cik Maszura Binti Hassan [Timbalan Pengarah Audit, Bahagian III, Sektor Audit Prestasi]
Puan Nik Norwati bte Nik Harun [Penolong Pengarah Bahagian III, Sektor Audit Prestasi]

Kementerian Kewangan

Puan Azreen binti Awang [Ketua Penolong Setiausaha (Kawalan Pemantauan) 1]
Encik Mohammad Adam Danial bin Hafiz Goh [Penolong Setiausaha (Kawalan Pemantauan) 2]

Jabatan Peguam Negara

Puan Rabiatul Adauwiyah binti Hamza [Peguam Kanan Persekutuan]
Puan Nawal Nadia binti Azimuddin [Peguam Persekutuan]

Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia

Dato' Shamsun Baharin bin Mohd Jamil [Timbalan Ketua Pesuruhjaya Pencegahan Ketua
Pegawai Maklumat (CIO)]
Encik Mohd Shah Azlan bin Mohd Hisam [Penguasa Kanan (Pemeriksaan dan Perundingan)]

Kementerian Hal Ehwal Ekonomi

Dato' Saiful Anuar bin Lebai Hussien [Ketua Setiausaha]
Encik Azhar Bin Noraini [Pengarah Bahagian Infrastruktur dan Kemudahan Awam]

Jabatan Perkhidmatan Awam

Puan Noor Aini binti Ahmad [Timbalan Pengarah Kanan (Perkhidmatan)]

Jabatan Akauntan Negara

Encik Rusdi bin Ahmad@Ali [Ketua Penolong Pengarah Kanan (Bahagian Perkhidmatan Operasi
Pusat dan Operasi)]

SAKSI-SAKSI**Kementerian Pengangkutan Malaysia**

Tuan Syed Nasir Syed Ahmad [Timbalan Ketua Setiausaha (Dasar)]
Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar [Ketua Penolong Setiausaha, Bahagian Logistik dan
Pengangkutan Darat]
Encik Megat Farizul Ikhwan Megat Khushari [Penolong Setiausaha, Bahagian Logistik dan
Pengangkutan Darat]
Encik Nor Azam Abdul Rahman [Penolong Setiausaha, Bahagian Logistik dan Pengangkutan
Darat]

TCSens Sdn Bhd

Encik Tan Chean Suan [Ketua Pegawai Eksekutif]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA PARLIMEN KEEMPAT BELAS, PENGGAL KEDUA

Rabu, 23 Oktober 2019

Bilik Jawatankuasa 1, Blok Utama, Parlimen Malaysia, Kuala Lumpur

Mesyyuarat dimulakan pada pukul 2.42 petang

[Yang Berhormat Dato' Dr. Noraini Ahmad *mempengerusikan Mesyyuarat*]

Tuan Pengerusi: *Bismillahi Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Selamat petang, selamat sejahtera kepada Naib PAC Parlimen Yang Berhormat daripada Ipoh Timur, semua Yang Berhormat Ahli-ahli PAC Parlimen. Selamat datang kita ucapkan kepada ex officio daripada – kita berbesar hati hari ini kerana KSU Kementerian Hal Ehwal Ekonomi dapat bersama-sama dengan kita, terima kasih Dato'. Lepas itu, kita ada juga pegawai daripada MoF, daripada JPA, Jabatan Audit Negara, Jabatan Peguam Negara, SPRM dan Jabatan Akauntan Negara. Terima kasih semua kerana hadir pada hari ini.

Yang Berhormat Ahli-ahli Mesyyuarat sekalian, petang ini PAC Parlimen meneruskan prosiding yang bertajuk Projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing di bawah Kementerian Pengangkutan yang dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2017 Siri 2.

Untuk makluman semua, ini adalah prosiding yang kelima membabitkan isu ini sejak jawatankuasa ini memulakan prosidingnya pada 20 Februari 2019. Untuk *recap*, bila kita mula menjalankan prosiding ini, Pengerusi ketika itu adalah Yang Berhormat Datuk Sri Dr. Ronald Kiandee dan Jawatankuasa PAC telah memanggil Yang Berbahagia Datuk Mohd Khairul Adib Abd Rahman. Ketika itu beliau adalah Ketua Setiausaha MOT tetapi kini telah dinaikkan pangkat sebagai Ketua Pengarah Perkhidmatan Awam.

Then, pada 27 Mac pula, jawatankuasa ini telah mendengar penjelasan dan keterangan daripada mantan Menteri Pengangkutan, Yang Berbahagia Dato' Sri Liow Tiong Lai, dia ini menjadi Menteri Pengangkutan bermula tahun 2014 iaitu pada 25 Jun sehingga 9 Mei 2018, bermaksud sebelum PRU.

Seterusnya, pada 3 April 2019, Jawatankuasa PAC telah mendengar laporan dan penjelasan dan keterangan daripada Yang Berbahagia Tan Sri Dato' Sri Dr. Ismail Haji Bakar, Ketua Setiausaha Negara. Dia pernah memegang, berkhidmat sebagai KSU MOT bermula 18

November 2014 dan berakhir sebagai KSU ketika itu adalah 15 Disember 2015, maknanya lebih kurang setahun sebulan.

Kemudian, pada 3 September 2019 pula, mantan Ahli Parlimen Tanjung Piai, Datuk Seri Wee Jock Seng pula memberikan keterangan berhubung pemilikan saham dalam syarikat vendor yang mendapat projek sistem RC/VEP daripada MOT iaitu beliau menjadi *shareholder* dalam syarikat yang dinamakan TCSens Sdn Bhd.

Jadi, kita telah mengambil masa lapan bulan untuk mengadakan prosiding ini dan memanglah harapan saya agar prosiding hari ini prosiding yang terakhir tetapi ini tidak menyekat kita kalau kita hendak – jika kurang berpuas hati, kita boleh panggil siapa yang kita fikirkan perlu lagi.

Jadinya kalau ini prosiding yang terakhir, maka selepas ini kita akan memuktamadkan laporan kita melalui mesyuarat *housekeeping*. Jadinya Yang Berhormat Ahli-ahli Mesyuarat sekalian, untuk mengingatkan semula, izinkan saya memberikan sedikit latar belakang mengenai projek ini yang bermula 27 Mac 2015. Selepas Kabinet ketika itu membenarkan MOT melalui JPJ melaksanakan kutipan RC serta mendaftar dan mengeluarkan *tag Radio Frequency Identification Device (RFID)* bagi sistem VEP untuk semua kenderaan pendaftaran asing yang memasuki negara ini.

Projek ini dilaksanakan oleh kontraktor yang dipilih secara rundingan terus dengan kos berjumlah RM149.45 juta, membabitkan dua kontrak berasingan. Pertamanya, kontrak itu adalah *Capital Expenditure Contract (CAPEX)* yang berjumlah RM45.15 juta dan *Operational Expenditure Contract (OPEX)* berjumlah RM104.30 juta.

Berdasarkan kontrak CAPEX tempoh kontrak adalah 17 bulan dua minggu berakhir 30 April 2017 termasuk 12 bulan tempoh jaminan. Manakala, berdasarkan kontrak OPEX, tempoh pelaksanaan adalah selama lima tahun bermula 1 Ogos 2019 hingga 21 Julai 2021.

Nanti akan hadir di hadapan kita, PAC Parlimen sebentar lagi adalah Yang Berbahagia Timbalan Ketua Setiausaha (Dasar) MOT, Yang Berbahagia Tuan Syed Nasir Syed Ahmad dan juga Encik Tan Chuan Sen, Ketua Pegawai Eksekutif ataupun CEO syarikat TCSens Sendirian Berhad.

Cumanya hari itu kita membuat keputusan bahawa, kita kena panggil semua *board of directors* dan *shareholders*. Kenapa seorang sahaja dipanggil, yang lain?

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]: MOT hantar satu nama sahaja, CEO sahaja. Mungkin boleh tanya MOT sekejap lagi. Kita hantar memang minta *board of directors* dan *shareholders* datang.

Tuan Pengerusi: *It's because, kita by doing that it is only fair* sebab kita telah panggil seorang, kenapa *that particular person* sahaja kita panggil.

Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]: Yang seorang itu *shareholder or the board of director?*

Tuan Pengerusi: *Shareholder*, yang akan datang ini dia *shareholder*.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Yang sudah panggil?

Tuan Pengerusi: *Shareholder* sahaja.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Shareholder, not board member?*

Tuan Pengerusi: Bukan *board* pun. Akan tetapi sebelum kita panggil saksi masuk, saya hendak tanyakan dengan *ex-officio* kalau ada maklumat-maklumat terkini mengenai perkara ini ataupun pandangan mengenai isu ini sebelum saya panggil saksi ke hadapan PAC. Ada apa-apa tak, maklum balas? Dipersilakan. *[Sistem pembesar suara dimatikan]* Panggil. Siapa nama artis itu?

■1450

Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]: Artis... *[Sistem pembesar suara dimatikan]*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Chairman*, dia itu siapa itu? AC Mizal itu siapa?

Tuan Pengerusi: *Shareholder...*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Shareholder? Oh... [Sistem pembesar suara dimatikan]*

[Saksi-saksi dari Kementerian Pengangkutan Malaysia dan TCSens Sdn. Bhd. mengambil tempat di hadapan Jawatankuasa]

Tuan Pengerusi: Terima kasih banyak saya ucapkan kepada Yang Berbahagia Tuan Syed Nasir Syed Ahmad selaku Timbalan Ketua Setiausaha (Dasar) MOT. Seperti biasa saya mengucapkan terima kasih di atas kehadiran Yang Berbahagia Tuan Syed Nasir serta barisan pegawai-pegawai daripada MOT di hadapan PAC Parlimen pada petang ini. Juga ada bersama dengan kita adalah Encik Tan Chuan Sen, *the CEO of* syarikat TCSens Sdn. Bhd. *Is that correct?*

Untuk pengetahuan saksi yang hadir, Projek Sistem Kutipan Caj Jalan dan juga Rekod Kemasukan Kenderaan Asing di bawah MOT yang dilaporkan ini sebenarnya dilaporkan di bawah LKAN Tahun 2018 Siri 2. Kita telah memulakan prosiding ini beberapa kali dan ini adalah kali yang kelima sejak PAC Parlimen memulakan prosiding pada 20 Februari awal tahun ini maksudnya.

Jadinya tanpa membuang masa, saya hendak menjemput Yang Berbahagia Tuan Syed Nasir untuk memulakan keterangan dan penjelasan mengenai isu ini. Untuk *benefit* Encik Tan,

apa juga *presentation* dibuat, kadang-kadang ada *interjection* dan apa, *that one is normal because* Ahli-ahli PAC sekiranya dia mahukan lebih penjelasan, dia akan bertanya. Diharap dapatlah juga diberikan makluman kepada kita apa-apa jua pertanyaan yang diutarakan oleh Ahli-ahli PAC, ya. *Thank you*.

Tuan Wong Kah Woh: Tuan Pengerusi, minta laluan sedikit?

Tuan Pengerusi: Ya.

Tuan Wong Kah Woh: Cuma sebelum Tuan Syed Nasir mulakan, saya hendak *check* dengan Encik Tan Chuan Sen. Dengan SSM *search* ini, seorang nama Tan Chean Suan itu bukan Encik Tan Chuan Sen kan? Ini sebab nama agak-agak sama.

Encik Tan Chean Suan [Ketua Pegawai Eksekutif, TCSens Sdn Bhd]: Tidak, itu yang nama saya, Tan Chean Suan. Bukan Tan Chuan Sen. Sebenarnya nama saya Tan Chean Suan.

Tuan Wong Kah Woh: Oh, maaf. So, T-A-N C-H-E-A-N S-U-A-N.

Encik Tan Chean Suan: C-H-E-A-N S-U-A-N.

Tuan Wong Kah Woh: So, *passport— IC number*, 841113-14-6417?

Encik Tan Chean Suan: Betul.

Tuan Wong Kah Woh: So, *that is a correct person?*

Encik Tan Chean Suan: Yes, *correct person*.

Tuan Wong Kah Woh: So, nama di sana silap.

Tuan Pengerusi: Yang nama ini semua apa itu?

Encik Tan Chean Suan: Oh, okey.

Tuan Pengerusi: Okey.

Encik Tan Chean Suan: Sudah salah. C.H.E.A.N.

Tuan Wong Kah Woh: So, *it is the same person-lah?*

Encik Tan Chean Suan: *It is the same person*.

Tuan Wong Kah Woh: Okay, *very well*.

Tuan Pengerusi: Maknanya orang yang sama. Cuma, macam mana boleh datang nama Encik Tan Chuan Sen itu?

Tuan Wong Kah Woh: Sekretariat?

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi: Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Ya, saya.

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi: Nama itu kita dapat daripada *list* yang MOT hantar.

Tuan Pengerusi: MOT ini. Macam mana ini? Sebab ini— itulah saya pun— sebab itu saya menggunakan nama Encik Tan sebagai Tan Chuan Sen. *You* pun diam saja.

Encik Tan Chean Suan: Sudah *sign* dekat kehadiran sudah betul, yang sini salah saja.

Tuan Wong Kah Woh: *Okay.*

Tuan Pengerusi: Di dalam ini salahlah.

Encik Tan Chean Suan: *List* depan dah betul.

Tuan Wong Kah Woh: *List* betul dah.

Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar [Ketua Penolong Setiausaha, Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat, Kementerian Pengangkutan Malaysia]: Bila kita hantar itu betul. Mungkin kadang-kadang komputer ada virus, ia lari. *[Ketawa]*

Tuan Pengerusi: Amboi, salahkan komputer pula. *[Ketawa]*

Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar: Minta maaf, *sorry.*

Tuan Wong Kah Woh: *Okay, thank you.*

Tuan Pengerusi: Okey. Kalau sekiranya perlu apa-apa maklumat yang mana— tetapi ini yang datang cuma berlima sajalah? Berlima semua pun ada nama di hadapan masing-masing. So, okeylah. Boleh mulakan Tuan Syed Nasir.

Tuan Syed Nasir bin Syed Ahmad [Timbalan Ketua Setiausaha (Dasar), Kementerian Pengangkutan Malaysia]: Terima kasih...

Tuan Pengerusi: Sebelum itu, saya hendak tanya. Kenapa seorang saja yang datang ini? Sedangkan dalam *shareholders* dan *members* ini, ia ada Encik Mizal bin Zaini, ia ada Encik Roslan bin Ramli.

Encik Tan Chean Suan: Untuk jawab soalan Tuan Pengerusi...

Tuan Pengerusi: Bukan Tuan Pengerusi, Puan.

Encik Tan Chean Suan: *Sorry*, Puan Pengerusi. Puan Pengerusi, yang Encik Mizal, dia sebenarnya dia sudah tidak ada jadi *shareholder*— eh, bukan *shareholder*. *Director* syarikat. Dia sudah berhenti sejak tahun 2016.

Tuan Pengerusi: Akan tetapi nama dia tidak hadir *meeting*? Ini sebab dia masih *shareholder* lagi kah?

Encik Tan Chean Suan: Ini disebabkan dalam itu dia minta *director* untuk datang. Sebenarnya, dia *no longer a director*.

Tuan Pengerusi: *So, who's the director of the company now?*

Encik Tan Chean Suan: *Director— I'm the director of the company.*

Tuan Pengerusi: *Okay, one and another one?*

Encik Tan Chean Suan: *The other one is Puan Law Poey Lyk.*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Puan Law Poey Lyk? Chiam Lee Mun?

Encik Tan Chean Suan: *Sorry?*

Tuan Wong Kah Woh: Sekejap ya.

Tuan Pengerusi: Sekejap. Ini sebab kita— yang Chiam Lee Mun itu siapa? *Secretary company?*

Encik Tan Chean Suan: *It's a secretary company.*

Tuan Pengerusi: Okey.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Encik Zulkeflee ini sudah *resigned?*

Tuan Pengerusi: Encik Zulkeflee bin Hassan.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Encik Zulkeflee bin Hassan.

Encik Tan Chean Suan: Sudah *resigned*.

Tuan Pengerusi: Akan tetapi ini *updated* yang diberikan kepada kami.

Encik Tan Chean Suan: *So, now director there are two. One is me and the other one is*

Puan Law Poey Lyk.

Tuan Pengerusi: Puan Law Poey Lyk itu siapa? Itu...

Encik Tan Chean Suan: *That's my wife.*

Tuan Pengerusi: Okay.

Tuan Wong Kah Woh: Puan Law Poey Lyk, dia *date of appointment*, 8 Julai 2017?

Encik Tan Chean Suan: Yes.

Tuan Wong Kah Woh: Encik Zulkeflee bin Hassan pun November 2017?

Encik Tan Chean Suan: Ya.

Tuan Wong Kah Woh: Akan tetapi sekarang sudah tidak jadi *director* sudah?

Encik Tan Chean Suan: *Director*, ya.

Tuan Wong Kah Woh: Siapa yang satu orang *director* lagi? Encik Tan?

Encik Tan Chean Suan: Yes.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Since when?*

Encik Tan Chean Suan: *Sorry?*

Tuan Wong Kah Woh: *Since when?*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Since when appointment? Appointed when?*

Tuan Wong Kah Woh: *Your appointment?*

Encik Tan Chean Suan: *This year but which month I have to refer back but since year 2019.*

Tuan Wong Kah Woh: *Year 2019-lah?*

Encik Tan Chean Suan: Ya.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *To SSM buat the appointment but it's not here?*

Tuan Pengerusi: *Because it's not because...*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Not stated ya?*

Tuan Pengerusi: *The document that we received, I would assume is the latest one. You know what is shown right here? This is because it says here as directors and officers. They are, the first one is Encik Zulkeflee bin Hassan tetapi you mentioned dia sudah resigned. Resigned tahun ini kan?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *Then yang second one will be Puan Law Poey Lyk, ya?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *The third one is Chiam Lee Mun. Chiam Lee Mun is the company secretary but your name is not here yet but if kalau ada yang baharu, kena furnish kita yang baharu jugalah.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebräu]: Tuan Pengerusi, Tuan Pengerusi. Ia ada di muka surat 4... *[Merujuk kepada dokumen]* Dia sudah *resigned* pada Julai 2017, Encik Tan Chean Suan. Dia sudah *resigned* ini. Dia bukan pengarah yang terkini.

Tuan Wong Kah Woh: Akan tetapi sudah menjadi...

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Kembali...

Tuan Wong Kah Woh: Akan tetapi telah dilantik semula tahun 2019.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Akan tetapi dia kena tunjuklah dia punya pelantikan. Kalau tidak, kita cakap dengan seorang yang tidak ada kaitan dengan syarikat. Dia kena buktikan dia adalah pengarah syarikat itu.

Tuan Wong Kah Woh: Tuan Pengerusi, sebelum ini saya pernah buat satu carian berkenaan dengan maklumat pengarah untuk syarikat TCSens Sdn. Bhd. Carian saya buat pada 10 September 2019 yang mana dalam carian tersebut maklumat yang dinyatakan masih Puan Law Poey Lyk dengan Encik Zulkeflee bin Hassan. So, soalan daripada Yang Berhormat Subang tadi adalah *whether have you— I mean dari Kota Bharu. Whether have you lodged the change of the director with SSM?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes, I think we did receive back the document from SSM being changed-lah.*

Tuan Pengerusi: Memang...

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Did you bring along the latest document with you?*

Tuan Pengerusi: *Do you have it with you? This is because we need to have it with us to ensure that, first, orang yang kita— yang berada di dalam ini adalah orang yang sama dalam board of directors ataupun shareholder tetapi dalam board ini pun tidak ada nama dia. Senarai*

yang terkini yang kita terima ini adalah masih lagi Zulkeflee Hassan. Dia punya *date of appointment* pun sama lebih kurang tarikh dia dengan *your wife*.

■1500

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Tuan Pengerusi, untuk mengesahkan, saya tahulah SSM kemungkinan dia ambil masa dua bulan atau tiga bulan untuk *update* dia punya sistem. Akan tetapi biasa punya sebagai akauntan, kita hendak terkini punya, kita minta dia punya setiausaha untuk mengesahkan siapa adalah pengarah atau *shareholders* yang terkini.

Tuan Pengerusi: Betul. Yang Berhormat Tebrau kalau sekiranya tidak dapat di-furnish-kan itu, saya rasa I kena *call off this proceeding* dan kena datang lagi sekali.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Cuma Tuan Pengerusi, kalau kita lihat di sini, beliau juga merupakan CEO. Jadi *on that basis* pun sebenarnya dia ada tanggungjawab dia selaku Ketua Pengarah Eksekutif *which is am I right or not? I mean you are the CEO of that company*.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *But then* kita kena – *this case* – apalah dapat pengesahan dari *board of directors*. Kalau *board of directors* tidak sahkan dia adalah CEO, kita pun tidak boleh terima.

Tuan Wong Kah Woh: Sekarang perbincangan... [Disampuk]

Tuan Wong Chen [Subang]: *Chairman*, senanglah macam ini, Encik Kenneth Tan. *Maybe you tell us what is your current role now, irrespective of the filing, what is your current role now? Are you a shareholder, director or management?*

Encik Tan Chuan Sen: Okey, *in term of shareholders*, yes, *I am the shareholder of the company that...* [Disampuk]

Tuan Wong Kah Woh: Yes, *one minute*. Sorry.

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri tanpa menggunakan pembesar suara]

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: *What I want to ask you, Tuan Pengerusi, this company is after your name you know. This company is after your name. That means you set up the company, you incorporate the company.*

Encik Tan Chuan Sen: Yes.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *That means this is your company.*

Seorang Ahli: *He is the founder.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *You are the founder lah.*

Encik Tan Chuan Sen: *I am the founder of the company.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Founder, founder. Not 'funder'.*

Tuan Pengerusi: Sorry.

Tuan Wong Chen: Ya, ya. *Please, please. Explain yourself. What is your current role?*

Encik Tan Chuan Sen: *Okay, I am the shareholder of the company. I have been appointed back as the director of the company and also the CEO of the company.*

Tuan Wong Chen: *So, you are fully active now, right? So, you are before us as a director, irrespective of the filing status. To you, you are still the director. Do we need to check whether he is the director? Is there any dispute here? We do not have to lah?*

Tuan Wong Kah Woh: *I think he is the shareholder. It should be fine.*

Tuan Pengerusi: *Sebab you juga adalah shareholder. Itu memang ada dalam dokumen. Just that tadi masa dalam prosiding menyatakan you adalah director tetapi dalam kita punya filing kita tidak menunjukkan the director. Dia tidak boleh – kita kena cakap benar ya.*

Encik Tan Chuan Sen: *Okey.*

Tuan Pengerusi: *Kita kena cakap benar sebab itu salah satu daripada prosiding yang perlu diakui dalam mana-mana prosiding juga. Sebab itulah tadi when you said you adalah director sedangkan carian kita menunjukkan you bukan director tetapi you shareholder dan juga CEO. Jadinya saya harap nanti, dokumen terbaru itu boleh melalui sekretariat, boleh beri kepada sekretariat tetapi untuk sekarang, kita beranggapan ialah Encik Tan berada di sini atas kapasiti sebagai CEO dan juga shareholder.*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Not only that Chairman, document shows that Mr. Tan was the director and had resigned on the 9th of July 2017 and then reappointed. But the reappointed one, there is no record here.*

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri tanpa menggunakan pembesar suara]

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *IDF Global ini?*

Encik Tan Chuan Sen: *IDF Global also belongs to me.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Belongs to you?*

Encik Tan Chuan Sen: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *Siapa lagi dalam itu?*

Encik Tan Chuan Sen: *Also my wife.*

Tuan Pengerusi: *My wife. Eh, my wife pula, your wife. Sorry [Ketawa]*

Encik Tan Chuan Sen: *I mean Miss Law Poey Lyk.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *I didn't know you are controlling the company. You are controlling the company.*

Tuan Pengerusi: *Okey, okey tidak apa.*

Rabiatul Adauwiyah binti Hamza [Peguam Kanan Persekutuan]: *Tuan Pengerusi, I am from AGC, I actually did the research one today actually from our sharing punya platform lah*

dengan SSM *and I can verify that he is the director of the company, appointed on the 18th of September. I have the document here.*

Tuan Pengerusi: Terima kasih.

Rabiatul Adauwiyah binti Hamza: Ya, tetapi carian saya itu tidak ada lah *as detailed* SSM yang kita ada ini. *This one is actually a month old* punya carian ini. *Mine is actually today.* So dia sudah *update* dah. *I can verify that.*

Tuan Pengerusi: *Okay, thank you very much.* Maka kita bolehlah. Tuan Syed lah. Tuan Syed juga.

Tuan Syed Nasir Syed Ahmad: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Tuan Pengerusi, Yang Berhormat Timbalan Pengerusi, Dato' Seri, tuan-tuan dan puan-puan semua. Status semasa ya projek RC dan VEP ini. Untuk Projek Sistem Kutipan Caj Jalan ataupun RC dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing (VEP) merupakan satu projek yang dibangunkan di sempadan Malaysia-Singapura. Projek ini...

Tuan Pengerusi: Tuan Syed, ini baca sahajalah ini? Tidak ada slaid, tidak ada apa ini?

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh] : Ada. Dalam rekod, rujuk lama punya.

Puan Nurul Izzah binti Anwar : *I don't know, I have it here.*

Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar: Minta maaf Tuan Pengerusi. Kita tidak dimaklumkan – kita dalam jemputan kali ini – *Sorry, kita bukan hendak blame* *urus setia or anything* tetapi *we were not informed to prepare a presentation. We were informed to come here to – as a witness* kepada soalan yang mungkin PAC ada kepada pihak syarikat *and actually* Tuan Pengerusi *I think* yang kita punya *presentation actually the same* yang kita sudah bentang *for the past, for PAC* itu sama.

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar: Ya, sama Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Kalau sekiranya sama *exactly* sama kah atau tidak ini Tuan Syed?

Tuan Syed Nasir Syed Ahmad: *Does not change.*

Tuan Pengerusi: Kalau sama, sudah telah diterangkan dalam PAC. Buat apa hendak terangkan lagi kalau sudah macam itu.

Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar: Itulah yang dimaklumkan. Kita dijemput untuk *to be supporting actor* dalam sesi kali ini.

Tuan Pengerusi: Amboi. Okey, okey lah silakan.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Tuan Pengerusi, boleh saya tanya soalan? Memandangkan kita sudah ada kehadiran TKSU di sini, kalau kita rujuk pada pembentangan pada bulan Februari 2019 oleh MOT, disertakan syor-syor oleh pihak audit selepas mereka

menemui beberapa penemuan yang bermasalah, yang harus diselesaikan. Mungkin – sedangkan projek ini antara projek yang paling utama, paling besar di bawah kementerian.

Mungkin kalau TKSU, Tuan Syed boleh berikan sedikit maklum balas terkini kerana selalunya bila kita temui wakil kementerian, mereka boleh memperincikan *the latest update* sehingga setakat ini. Tidaklah perlu terperinci tetapi memandangkan kalau ada supaya kita sekurang-kurangnya PAC mendapat maklum balas, *there has been some progress*. Ini kerana kalau kita tengok *timeline* nya daripada tahun 2015 sampailah sekarang, kerajaan dibelenggu dengan projek yang tidak terlaksana sepenuhnya. Jadi kalau ada, saya mohon diberikan maklum balas.

Tuan Syed Nasir Syed Ahmad: Terima kasih Yang Berhormat. Sehingga terkini untuk projek RC dan VEP ini, untuk RC, sudah mula berjalan bermula pada November 2016 dan bermula sehingga kini *collection* oleh JPJ untuk RC adalah RM319,099,640. Dalam tempoh ini, kutipannya adalah sebanyak RM20 *for* setiap kemasukan dan daripada situ, RM5 diserahkan kepada Kerajaan Negeri Johor. Untuk terkini ...

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Sebanyak RM5?

Tuan Syed Nasir Syed Ahmad: Kepada *state of Johor*. So RM15 kepada JPJ. RC telah berjalan seperti biasa. Hanya VEP ini kita telah mula bergerak tetapi isunya ialah kita ada *counter about this* kenderaan ini, mereka suka datang *at the last minute*. So kita punya *target was about few hundred thousand*. Sehingga kini, kita ada lebih kurang hanya 40,000 sahaja kenderaan yang ada *RFID tag* ini. Jadi, bila sekarang ini kita sudah ada empat *fitment centre* dan kita akan buka *a few more* lagi untuk *expedite the target to get at least 100,000 vehicles* dengan *RFID tag* ini *by March 2020*.

■1510

Macam biasalah bila *last minute* ini semua berebut. Jadi, masanya panjang kita bagi, tetapi dia tunggu *last minute* baru dia datang, status terkini.

Tuan Pengerusi: Saya juga mendapat makluman bahawa ada dalam penemuan audit tersebut mengenai pentadbiran kontrak, berlaku pertindihan skop kerja antara *corrective maintenance summary report* dengan *service level agreement report* di mana jumlah kos SLA adalah berjumlah RM1.59 juta dan CMSR berjumlah RM20.82 juta. Jadinya dalam AG punya apa ini...

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi: *AG Dashboard*.

Tuan Pengerusi: *Dashboard*, Jabatan Audit punya *dashboard* ini yang lainnya telah diambil tindakan oleh pihak kementerian kecuali yang ini. Apakah tindakan yang sekarang cuba dilaksanakan oleh kementerian mengenai penemuan audit yang ini dulu?

Encik Mohd Kamal Hisham bin Abu Bakar: Tuan Pengerusi, untuk makluman Tuan Pengerusi susulan kepada teguran audit tersebut, pihak kementerian telah mengadakan beberapa perbincangan bersama dengan pihak syarikat yang mana kita ambil tindakan pada teguran audit tersebut. Dalam perbincangan tersebut pihak audit— pihak syarikat telah bersetuju untuk tidak meneruskan ataupun menuntut *double counting* tersebut dan berdasarkan susulan nasihat PUU kita, kita sedang bangunkan dan *finalise*-kan *supplementary agreement* dengan pihak syarikat untuk mengeluarkan benda-benda tersebut daripada kontrak asal.

Tuan Pengerusi: Okey, maknanya syarikat di mana syarikat TCSens yang mengatakan persetujuan tersebut.

Okey, berbalik kepada Encik Tan. Beberapa prosiding sebelum ini memang ada diperkatakan mengenai syarikat yang telah mendapat *award* ini— dapat *award*-lah, *the whole thing, the whole story is about all—the stories* nanti berbalik kepada TCSens. Cuma saya hendak bertanya dengan Encik Tan, mungkin yang lain belum lagi sebab baru lepas *lunch* ya. Jadinya, [Ketawa] bagaimana mula-mula Encik Tan mendapat projek daripada kerajaan ini? Mungkin boleh ceritakan semula.

Encik Tan Chen Suan: Pada mula-mula kita ikut balik yang prosedur yang *government*, kita *prepare*-kan *proposal* RFP kepada kerajaan...

Tuan Wong Kah Woh: *Adjust the mic.* Ya, *thanks*.

Encik Tan Chean Suan: Okey. So, mula-mula kita *prepare*-kan *proposal* RFP kepada kerajaan. So dari sana kerajaan panggil RFP saya ingat dalam lima atau enam syarikat datang untuk *provide*-kan RFP itu. Selepas RFP, *I think* kerajaan sudah *shortlisted* syarikat untuk buat POC. Dari POC— kita sudah sukses dari POC pertama. Lepas itu *few months later* kementerian pun suruh syarikat buat POC kedua. So, kita dah ikutkan apa prosedur yang kementerian suruh kita buat, kita ikut sahaja. Selepas itu bila dapat *award*, kita terus jalankan projek itu.

Tuan Wong Kah Woh: Okey. *Do you have the exact date* yang mana *proposal* disediakan kali pertama oleh syarikat Encik Tan kepada kerajaan?

Encik Tan Chean Suan: Yang *proposal* ada tetapi *I* kena *recall* balik itu *date*-lah. Saya tidak bawa dalam sini. So yang itu *date* memang ada saya ingat dari tahun 2013 atau tahun 2014. *I* kena *recall* balik.

Tuan Wong Kah Woh: Tahun 2013 atau 2014.

Encik Tuan Chean Suan: Ataupun tahun 2014.

Tuan Wong Kah Woh: Kena *recall*-lah. Okey. Akan tetapi *you* ada baca dari mana-mana kerajaan hendak melaksanakan projek inikah atau *that is on your own initiative that you put in the proposal*?

Encik Tuan Chean Suan: Okey, *this whole project actually is started*— kita baca balik dari tahun 2007. Dia ada satu projek sama lebih kurang dia panggil AVSS *something* projek sudah *installed* masa itu. Selepas itu *the project* tidak jalan sebab *Visit Malaysia Year 2007*. So *that project being on hold*. From there actually we came out the ideas that a better technology instead of the old technology.

Tuan Pengerusi: Di kementerian siapa yang Encik Tan jumpa?

Encik Tuan Chean Suan: Tidak, dalam itu— itu projek memang *I...*

Tuan Pengerusi: Bukan, bukan. Maksudnya *when you want to come out with a proposal for the government, obviously you will meet someone from the ministry level*. Siapa itu?

Encik Tuan Chean Suan: Okey. *The first proposal we submitted that time is to JPJ*. Sorry *I need to recall back*. Not in 2013. *I remember the first proposal we submitted is in 2012 to JPJ*. Then 2013 or 2014, we submitted to MOT.

Tuan Wong Chen: Okey, saya ada soalan Encik Tan ya. Okey, *you said that the government had the RFP out, is it? The Request for Proposal*.

Encik Tuan Chean Suan: Ya, yes.

Tuan Wong Chen: *Who prepared the RFP? Is it your company or did the government itself prepared the RFP and you went inside your tender process?*

Encik Tuan Chean Suan: *We came out the proposal, the RFP. We came out all the proposal, our technologies, what can be used for that project.*

Tuan Wong Chen: *So basically you wrote the RFP on behalf of the Malaysian Government.*

Encik Tuan Chean Suan: *No, I think that one is not called RFP. It is a proposal-lah. We submitted all our proposals. I should say that is not RFP. I think that one is a proposal. We just came out all our proposals and our technicals to present what we have.*

Tuan Wong Chen: *So, did the government give you a document ya, with specific guideline what they want to achieve?*

Encik Tuan Chean Suan: *Oh, no.*

Tuan Wong Chen: *So how did they consider your project? How many other companies put in a tender? You said three or four, five companies, right?*

Encik Tuan Chean Suan: *Five to six companies.*

Tuan Wong Chen: *So, the government did not control the tender process. Is it? They just say buka, open completely. Anybody tenders anything they want.*

Encik Tuan Chean Suan: *No, there's the solution. How, what solution we use to do the collection. We are using— for our side we using ANPR RFID. Some other companies using different solutions.*

Tuan Wong Chen: *But basically the first document for this process, this entire tender, okay whether it is negotiated tender or open tender, that subjects to clarification from the ministry-lah. That process, did they say I want— how many thousand cars, you know. Did they say that the system has to be within this price range and then you come and tender?*

Encik Tuan Chean Suan: *No. There's no price range at that time and what technologies and numbers of car, did not.*

Tuan Wong Chen: *So, it is just empty-lah. You just say we have this idea, you all put it in your proposal? I mean it sounds like it-lah. [Ketawa] I mean there was no really guideline.*

Encik Tuan Chean Suan: *Because actually what we follow the guideline says follow the existing project that what we know in year 2007. So, that's what we tried to propose but the whole details— let me try to check it out because that one been like six, seven years...*

Tuan Wong Chen: *No, I know. I understand.*

Encik Tuan Chean Suan: *I need some time to recall back.*

Tuan Wong Chen: *What I am saying is the first time you get an official document to you, you surely must have like I want this project with this kind of criteria or targets, right. Then you go there and you and your team work out the numbers and technology and then proposed back to them. It has to be like that, it cannot be like out of the blue, you go and submit something.*

Encik Tuan Chean Suan: *We actually, we just submitted slides. Also I think that time we submitted not only that, we submitted the other like approach to government for— to solve the solution at that time. We try to just prepare a proposal and we found out that the country facing this problem. So, we come out the proposal to try to...*

Tuan Wong Chen: *Ya, so basically there was no process of opening up tender to everybody. You had— you look at the system, you thought it's not a good idea. So you have a good idea, you go in and proposed to the government.*

Encik Tuan Chean Suan: *Okey.*

Tuan Wong Chen: *The initiative is yours-lah basically. It's not the government's initiative.*

Encik Tuan Chean Suan: *In 2012, there was what we started. We started to submit the proposal. Then in 2013 or 2014, they asked us. Let me recall back. They asked four or five companies come in to present.*

Tuan Wong Chen: *Ya, I understand.*

Encik Tuan Chean Suan: *How that official been...*

Tuan Wong Chen: *But the idea comes from your company, right?*

Encik Tuan Chean Suan: *In year 2012.*

Tuan Wong Chen: *Ya, 2012 is your company. It's not the Minister who woke up one day, he had a dream that we must do something. Therefore he writes a policy out and all of you tender. This is your idea. You went to the Minister and then in 2012, you gave the idea. Then he opens up in 2014 some sort of tender-lah.*

Encik Tuan Chean Suan: *No, in 2012 we did not go to the ministry, we just submitted our proposal to JPJ only. In 2012.*

Tuan Wong Chen: *Ya, but you submitted to the what? The Secretary General of JPJ or the Director of JPJ?*

Encik Tuan Chean Suan: *We just submitted to the— I think this is under— I think it should be under...*

Tuan Pengerusi: *Ketua Pengarah.*

Encik Tuan Chean Suan: *No, I think that one...*

Tuan Pengerusi: *Bawah kepada Ketua Pengarah kah apa?*

Encik Tuan Chean Suan: *...We submitted to Pelesenan probably because there something register. We were just submitted in only. Just...*

Tuan Pengerusi: *But you must have submitted it to someone you know, someone yang ada power. Sebab kalau submitted kepada penguat kuasa dekat bawah, apa dekat Batu Pahat kah, dekat mana, that one doesn't make any difference, you know.*

Encik Tuan Chean Suan: *Ya, I understand. Because I need to...*

Tuan Pengerusi: *Siapa itu yang you— when you submitted the proposal, siapa itu yang terima proposal itu?*

Encik Tuan Chean Suan: *Yang terima proposal. Let me recall back sebab itu sudah tujuh tahun lepas, lapan tahun lepas. I can't remember the letters. Yes, I understand the letters issue...*

■1520

Tuan Pengerusi: *Orang dia pun tidak ingat siapa? Tuan Syed Nasir-kah? Contoh. Contoh sahaja Tuan Syed.*

Tuan Syed Nasir Syed Ahmad: *You sent to Ketua Pengarah (KP) JPJ kah?*

Encik Tan Chean Suan: *Itu, I kena recall balik Tuan Pengerusi. Ini sebab itu memang sudah lama. I kena cari balik surat itu, kita issue kepada siapa.*

Tuan Wong Chen: *Let me ask this way, who was your core supporter? You have an idea – I have an idea, I can submit to Yang Berhormat Kota Bharu, right? If somebody is not there to carry this paper and say you know, “Mr. Tan, this is a fantastic idea. You are going to save money for the country. This is good”. There must be a core champion. Takkan you tidak remember who is your champion. Everybody must know.*

Encik Tan Chean Suan: *It is because we just – the idea – we actually we saw the - I would say the system – at one system that can help our government...*

Tuan Pengerusi: *Itu betul Encik Tan...*

Encik Tan Chean Suan: *Okey. Ya, then just that... [Disampuk]*

Tuan Pengerusi: *Idea itu – sorry. Idea itu, you can have big ideas. But, orang yang akan melaksanakan dia itu mesti ada jawatan. Paling tidak pun Timbalan Ketua Pengarah. I mean someone very high for your proposal to be brought by the government and implemented by the government. That is the most important.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Through direct negotiation.*

Tuan Pengerusi: *Ya.*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Dia dua kemungkinan-lah. Satu, kepada any top officer from the ministry or through politics. Can you tell us which channel?*

Encik Tan Chean Suan: *Definitely not politics because I did not involve any. I don't know about politics. I just have some ideas because I have been doing other businesses in trading. When I saw that instead of trading, this is something good, why not we just try to propose. But to whom, yes. To answer back the questions to whom, let me recall back the letters because it has been too many years.*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *But definitely to the branches, one of the branches in the MOT-lah?*

Encik Tan Chean Suan: *No. In JPJ...*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *In MOT?*

Encik Tan Chean Suan: *I still remember that one still in their old buildings, the old buildings of JPJ. But to whom, I have to check back.*

Tuan Pengerusi: *So, Ketua Pengarah – you know, letter is different. I can write a letter to the Prime Minister. But at the end of the day, it is not the Prime Minister yang akan panggil I. Maybe akan melalui dia punya Setiausaha Sulit Kanan, for example. You know, someone is very close to the Minister and angkat your proposal melalui perbincangan atau apa, angkat your proposal to the Minister or to the Deputy Minister or to the Prime Minister. Itu yang kita hendak tahu because nobody ataupun setakat yang kita tahulah, tidak akan ada apa-apa juga projek di*

dalam kerajaan ini boleh dibagi – *I mean, dibagi just tulis surat and then, “wah, this is a great idea”. Then lepas itu, terus dia buat based on the letter. No. You must have met someone and who is that someone itu?*

Encik Tan Chean Suan: *No. We did not meet what so-called what someone. Let me come back to the letters, who is that letters I had given to and addressed to, I need to check back. So, what we did is we prepared the proposal, then they called for a meeting. So, we came in the meeting to present our solutions and what we have.*

Tuan Wong Kah Woh: *No. I think soalan di sini adalah you cannot be bringing your proposal, go to any of the JPJ counter and tell them, “Look, this is my proposal” and put there. So, the question from the bench here, I mean daripada committee adalah whom did you send the thing to, so that your matter can get the attention. I am very sure that you would not be able to get this done by handling the document to the counter. So, that is the key thing.*

Tuan Wong Chen: *Mr. Kenneth, I just want to stress one point for you, so that you don’t feel like you are under pressure to answer. This proposal we think is okay, it is a good thing. If you can solve traffic problems, you can solve what it is, it is good. So, I am not implying there is some hanky-panky going on. But, there is no way in hell you can get a proposal like this through for serious consideration by the ministry unless there is somebody there to – who believe in this. That does not mean the guy is under your payroll or is your best friend or went to your wedding. This is just a person, a civil servant that thinks this is a good idea, I will champion this for Mr. Tan. You must remember who this person is.*

Encik Tan Chean Suan: *Okay. What I just remember – the name I forgotten. I addressed who – I come back to the same but, I remember the process was we submitted the proposal, then they responded...*

Tuan Pengerusi: *Submitted to who?*

Encik Tan Chean Suan: *That is why I said I need to check back the letters who I submitted to because...*

Tuan Pengerusi: *It means that the letter that you...*

Encik Tan Chean Suan: *Addressed to is the one I was going to submit...*

Tuan Pengerusi: *The address is the one who received your proposal then?*

Encik Tan Chean Suan: *Exactly.*

Tuan Pengerusi: *Okey.*

Encik Tan Chean Suan: *So, from there itself, they called us like – because when we sent the letters and they endorsed, so they called us to present. That was the process, the present...*

Tuan Pengerusi: *You said “they”, who is “they”?*

Encik Tan Chean Suan: *I mean the JPJ, the committee. Not one of them, I think there is a few of them in the committee asked us to present what we want.*

Tuan Wong Chen: *Okay guys, I think we should stop...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Ask follow-up.*

Tuan Wong Chen: *Sorry, sorry. Yang Berhormat Permatang Pauh, can I just finish this line?*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Okay, All right.*

Tuan Wong Chen: *Let's just not beat around the bush anymore. This is straight to the point. Did you approach the Minister, Dato' Sri Liow Tiong Lai? I don't know whether he was a Minister back then. But, did you approach MCA to help you? Simple, yes or no?*

Encik Tan Chean Suan: *I answer Yang Berhormat, on that question. I can say it is no because even I think into – first, you said about MCA, I don't involve anything in MCA. I didn't enter MCA building before. So, I am not – I don't know anybody in MCA and if you say about the Minister, that time I still don't know the old – that one still under JPJ time...*

Tuan Wong Chen: *Not a Minister yet?*

Encik Tan Chean Suan: *That one was a long time ago. That one...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *I just want to ask follow-up, Tuan Pengerusi. Just now Mr. Tan, you mentioned that you had previous letters, correspondences and you will look for them. Boleh tidak Encik Tan berikan sesalinan surat permohonan awal kerana sekarang daripada jawapan yang disebut, ada nama yang mungkin Encik Tan tidak ingat sekarang, tetapi akan membantu tugas kami. Kalau ada surat asal daripada peringkat awal, pohon dengan siapa, Ketua Pengarah mana, jadi flow chart itu senang. Kalau boleh diberikan seberapa segera, bila?*

Encik Tan Chean Suan: *I akan check back fail-fail itu sebab sudah tujuh ke lapan tahun. I akan check back itu fail dan I akan bagikan surat itu.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Tuan Pengerusi, boleh saya tanya satu soalan?*

Tuan Pengerusi: *Boleh, boleh Yang Berhormat Tebrau.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *You know Wee Jeck Seng?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes, as a like long time ago, I know him from a long time ago.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *He is a shareholder. He was a shareholder in this company?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *You said you don't know anybody in MCA.*

Encik Tan Chean Suan: *Okay. I mean that – it is because I know him as a Deputy Minister, actually I really don't involve, I don't know he is from all this politics, I don't. I just know in the time, I know him...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Impossible. MCA has been in power and in MOT for so long.*

Encik Tan Chean Suan: *No. I mean I know him as the Deputy Minister, I don't know about – at that time, I am still young, I don't know about politics. I just know him...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Whether you know politics is irrelevant-lah. But, you are saying you don't know him. But, how come he can own RM1.25 million shares in this company that you formed? How come he paid for it?*

Encik Tan Chean Suan: *Okay. Come back to that question, I know him at the time he was a Deputy Minister from 10 years ago. That time I met him, I know him about I think 10 years or 11 years ago...*

Tuan Wong Kah Woh: *When was it?*

Encik Tan Chean Suan: *In possible year 2009 or 2010.*

Tuan Wong Kah Woh: *In 2009 or 2010 you started knowing him as a Deputy Minister?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *Mr.Tan, this company name TCSens Sdn. Bhd., incorporated in 9th of March 2012. Is this company name referring to your name, Tan Chean Suan?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *It is incorporated in 2012?*

Encik Tan Chean Suan: *Year 2012.*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: *After you get to know Dato' Sri Wee Jeck Seng, is it?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes. For this company, yes.*

Tuan Wong Kah Woh: *Before that Yang Berhormat Jasin, I think you still need to continue to answer Yang Berhormat Tebrau's question just now on Dato' Sri Wee Jeck Seng position. You know him in 2009 or 2010, when he was a Deputy Minister. Continue.*

Encik Tan Chean Suan: *Okay. I know him when he was a Deputy Minister. The time about MCA or all this thing, I don't know how is the politics because I just know he was the Deputy Minister at that time. It is because I just – that time possible, my age quite young, so I don't know about – we don't involve any like politics. We don't know what is it...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Okay, never mind. One more question. Since you don't know him, since you said acquaintance but...*

Encik Tan Chean Suan: *I said I don't know MCA. I did not say I don't know him. I don't know what MCA is.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Okay. Since you are saying that you know him as an acquaintance, I mean you don't know him well. Then, how could he ended up as a shareholder? Did you use him as a so-called cable to reach the Minister? Answer yes or no.*

Encik Tan Chean Suan: *No ,sir.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *No?*

Encik Tan Chean Suan: *No.*

Tuan Pengerusi: *Sebelum itu, saya cuma hendak maklumkan bahawa...*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *As a businessman, you always think two steps ahead...*

Tuan Pengerusi: *Sekejap Yang Berhormat Jasin.*

Tuan Wong Kah Woh: *Yang Berhormat Jasin, Yang Berhormat Jasin, sekejap.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Sorry.*

Tuan Pengerusi: *Sekejap, sekejap sahaja. [Ketawa]*

■1530

Tuan Pengerusi: *Saya cuma hendak maklumkan bahawa Yang Berhormat Dato' Sri Liow Tiong Lai berkhidmat sebagai Menteri Pengangkutan bermula 25 Jun 2014 sehingga 9 Mei 2018 dan sebelum itu adalah Chan kot?*

Seorang Ahli: *Dato' Seri Hisham...*

Tuan Pengerusi: *Oh, sebelum itu adalah Dato' Seri Hishammuddin, caretaker sebelum berubah kepada Dato' Sri Liow Tiong Lai. Okey, teruskan Yang Berhormat Jasin.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *I can imagine as a businessman you are always two steps ahead. Just now, Yang Berhormat Subang was asking you a very simple question, very simple one. Was it your own initiative or you were being tip-off of this particular project?*

Encik Tan Chean Suan: *Sorry, I can't...*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Was it your initiative or you were being tip-off of this project coming out?*

Encik Tan Chean Suan: *The initiative for this project?*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Yes.*

Encik Tan Chean Suan: *That was what we – initiative to propose the solution.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *As a businessman, you are also having some limitation, you know. Then, you got to initiate something through someone. Who is actually now in the capacity?*

Encik Tan Chean Suan: *We did not go through so-called through someone. We just submitted, I would say. We just submitted the proposal like not in here. We did it in other country, the same things, the solution is good, sometime even they come to us. We have such technology, sometime they come to us. Not we go and approach like for in other countries. But in Malaysia itself, we did the so-called the proposal to submit our ideas.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *I understand. Your proposal was really excellent, it's a good proposal for the betterment of the ministry or for correction purposes. But the thing is you need to get someone, who is actually in the position to secure something.*

Encik Tan Chean Suan: *I think for us— for business we do not go in into so-called get someone. We always believe that it is a good proposal, it's a good some system, people will purchase it or own it...*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *No matter how good your proposal is, that is why I said, you have a limitation.*

Encik Tan Chean Suan: *That's why the whole thing or the whole— this award being done is we submitted the proposal. So what— we've been called— like we've been called for present, we present. We've been called to do— submit our proposal, we submit. We've been called for POC, we do the POC. Then, from one POC to second POC.*

So, this is what all the time we did, what we have been called by the government, we come to— we just do it. We received a letter to ask us— email to ask us to do POC, we come and do the POC...

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *We deliberate on this, we have already checked your record. We have seen someone who is in the capacity being a shareholder and a big amount also, you know? And he is someone.*

I am telling you just now you have got a limitation but you see, in this case he's holding a share, a big share in the company.

Tuan Wong Chen: *Okay, let me try a different line of questioning, Mr. Kenneth Tan. First thing, how old are you now?*

Encik Tan Chean Suan: *I am 35.*

Tuan Wong Chen: *You are 35 years old. So, in the year 2012, you were only...*

Seorang Ahli: *28 years old.*

Tuan Wong Chen: 28 years old, okay. Let me ask what is your background? Do you have a degree in software engineering?

Encik Tan Chean Suan: Okay, yes. I have a— not a degree but in diploma but then I have done in many business industries, I do in trading, I do in construction business, I do trading in overseas. In those days, I do have a restaurant. Then, I do have IT companies...

Tuan Wong Chen: So, yeah, what do you trade in? Just give us your history because you are very young. At 28 you got hundred plus million-dollar project which is a IT project of some substance. So, I'm trying to understand, where is your IT training, normally— I am not saying that you know businessman can do anything, run restaurant and still get 160-million-dollar IT project is possible in this world. But where do you get the knowledge on information technology? Did you do some project with IBM before? Did you have— what is the history regarding this to lead you to get this project?

Encik Tan Chean Suan: To answer Yang Berhormat on this question. I do— actually RFID itself I do supply in trading, I do supply RFID tag in year 2008 or 2009 to Ministry of Home Affairs. But I just a subcontractor to provide the RFID tags for those genuine CDs labelling.

So, from there we turn to RFID. Then we do supply RFID readers to the UKM school. So, from there actually we started FRID because RFID at that time is a new technology business. So, from there actually, I do RFID.

Tuan Wong Chen: So, you buy— where did you buy this RFID from?

Encik Tan Chean Suan: I bought from— those days I bought from LS, it is under LG Group, South Korea.

Tuan Wong Chen: South Korea. So, you buy and then you sell to the ministry, right?

Encik Tan Chean Suan: I just a sub-con, so I got the orders, then I just sell to the companies.

Tuan Wong Chen: So, you are a trader. You are not really an installer of this programme, of these RFID tags?

Encik Tan Chean Suan: I am the trader and I also know the technology how it works.

Tuan Wong Chen: No, I know. Everybody know how to – if I have to sell mango, I know how mango is grown, right. So, you buy RFID from South Korea. You sell the RFID but you don't install the RFID, right? You just a seller, a dealer, a supplier.

Encik Tan Chean Suan: Actually RFID is a just piece of sticker.

Tuan Wong Chen: I know RFID is a piece of sticker but sometimes you have to install the system, the reader, everything. Sometimes when people buy— do a project as a subcontractor, they buy the thing, they install the thing. In your case, you just buy and sell, correct?

Encik Tan Chean Suan: *It depends. Some projects I buy and sell, some projects we buy and install.*

Tuan Wong Chen: *That's right. So, please describe to me, how— what was the project? How much was the value? What experience do you have in installation of the RFID programme? The system.*

Encik Tan Chean Suan: *Okay, in— for this Home Affairs, we supply that one was like— let me recall. Possibly the tag was like 15 million tags. That one was just a trading. So like UKM, I supply and install RFID readers, the value I forgotten but also hundreds of readers that time in UKM, install and— not only supply but also install.*

Tuan Wong Chen: *Understand. So roughly how big was this project? Was it RM5 million, RM2 million, 1.5 million?*

Encik Tan Chean Suan: *That one, I think not like as big as this project but also I have to really check back because that one was like years ago, more than 10 years ago.*

Tuan Wong Chen: *No, I understand but this is your first RFID project. You remember this, like giving birth to your first child, you remember.*

Encik Tan Chean Suan: *The first project we did was that one that Home Affairs. That's why I always remember the big volume on it...*

Tuan Wong Chen: *How much was the contract? Contract, the road— how much you bought from LG? How much you sell to the government? Of course, you can...*

Encik Tan Chean Suan: *I would highlight back, I do not sell directly to the government. I was just a sub-con to supply the tag. That tag was— the time was like USD400,000, around that.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *I want to ask a follow-up related to...*

Tuan Pengerusi: *Okey, kita bagi Yang Berhormat Permatang Pauh dulu.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Terima kasih Tuan Pengerusi. Related to what Yang Berhormat Subang mentioned. So, 2012 is the contract, you were supplying this RFID system to Ministry of Home Affairs.*

Encik Tan Chean Suan: *Not 2012. That one way before.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Earlier, much earlier when you were younger, okay. So, my question is you should have been an expert by 2015, 2016 but I see that one of the key criticisms is the increase in operational cost by 199 percent from your initial proposal. So meaning, after all the experience with RFID, supplying it to Ministry of Home Affairs, supplying it to UKM, why couldn't you budget properly when you were presenting the implementation at MOT level? Was it because you were merely involved with procurement and do you have any ownership of the system itself?*

Encik Tan Chean Suan: *I think come back to the...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Please explain.*

Encik Tan Chean Suan: *To increase the amount was the additional scope been asked. Like last time we just used to be supply, install and sell but the whole scope has been changed from there into supplying manpower. We have to supply like 100 manpower. That was not our plan.*

This is because we used to design that we've supplied the system but the whole scope being changed to supply not only that, also the manpower.

■1540

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Sure. So, basically if I get it correct from what Yang Berhormat Subang was asking, your expertise is restricted to the procurement. Meaning at no point that TCSens actually own this software or RFID. Meaning you were still procuring from an initial ownership and the sort of the master coder-lah.*

Encik Tan Chean Suan: *No, actually the whole system —this system I just recalled back, this system is a...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *You recalled back?*

Encik Tan Chean Suan: *Not recalled back. I meant that the whole system that is not on-shelf product. This is a customised 100 percent system. It's not like we can buy and we can sell it. So, this is a system that we designed and developed. So, it's not like so-called like any product.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Then, thank you. So, you customised, you designed and you developed. Now, my question then, what is your immediate response when by May this year, May 2019, they've started deploying the pilots of having the RFID system linkage with the e-wallet application..*

Unfortunately, in the pilot, they've found that there was a flaw in the system leading to overcharging by some vehicles, slow detection and the boom barrier failure to sort of, you know, go up and down accordingly. What would be your main response considering that you are the one customising the system for the usage of Malaysian car owners?

Encik Tan Chean Suan: *Okay. The system actually is not that simple. There are too many integration points that— like for instance, the barrier does not belong to us. The barriers belong to the PLUS highway, different company. So, there's a lot of criteria like in that location, many cars that come – congested, they will try to – bumper to bumper. So, there's a lot of like driver's behaviour itself.*

Then, also come back to a lot of things like at the borders, the barriers do not belong to even the kementerian. They belong to third— like Plus highway's owner. So, this is where the thing come from.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *So, just my last question. Thank you, Tuan Pengerusi. Ideally, do you think that TCSens has the capability to resolve all this —integrating the separate programmes and making sure that by a particular year a deadline that the MOT has set that it will be problem-free?*

Encik Tan Chean Suan: *Okay. For the past project, what on our scope we have done, we have actually delivered on our scope. The thing that has been delayed due to third-party integrations, that is beyond our control. For instance, the Customs. uCustoms side when it's not ready, there's not much we can do. The e-wallet actually does not belong to us. The e-wallet belongs to Touch 'n Go. So, when the other parties are not ready, it makes the whole system like there's one part is not ready.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Hello...*

Tuan Pengerusi: *Okey, Yang Berhormat Tebrau.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Okey, terima kasih.*

Tuan Pengerusi: *Selepas itu, baru...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *I still follow on my question earlier on. You haven't answered. When did Wee Jeck Seng got his share in the company? Which year?*

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *You mean you can't even remember? Such a big shareholder?*

Encik Tan Chean Suan: *There's a long way, many things I need to remember.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *That can't be-lah. A big shareholder, you cannot remember. When did he dispose his shares?*

Encik Tan Chean Suan: *I do have, I...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Buy and sell.*

Encik Tan Chean Suan: *I do have the information that I think in year 2014.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Year 2014, he acquired the shares?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Year 2015 that you got the contract, isn't it?*

Encik Tan Chean Suan: *Contract was on year 2015.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Yeah. So, you allowed him to take up shares in the company a year before you got the contract. You said he played no part in linking you to the Minister of Transport?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Then, what was the point of giving him the shares?*

Encik Tan Chean Suan: *I gave him the shares – actually, this project has been ongoing on for years. So, we also don't want to involve any so-called politics into business. So, we get him in actually is not for this. We were trying to get – ask him to introduce us to the Belt and Road business. This is because that time, Belt and Road is very famous then. We were trying to have more business in overseas.*

So, we just asked to introduce us only. Not to —but when he came in, he just came in as a sleeping partner or sleeping shareholder.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Just now, you just said, you actually invited him to join this company for the One Belt One Road Initiative. That means you are trying to use his influence-lah to get businesses. You've just confirmed that.*

Encik Tan Chean Suan: *No, I would not agree. I.. [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *No, no. I'm not, I'm not. One Belt One Road. Actually, you just said, isn't it? You were saying he...*

Encik Tan Chean Suan: *No. I mean yes, just like a friend. Like I have a friend. My friend does a business. Then, the other friend does their – because we just have the friend to introduce. That's it only. Actually we don't really use so-called him to do any business. Just that he has friends, just try to introduce.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Then, do you agree that you don't even have to invite him to be the shareholder in that case?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes but what we are trying to do that at least he feels like he has a share. So, he will always remind the company if there is a friend, he just introduce.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Ya lah.*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *So, you are —that means...*

Encik Tan Chean Suan: *No.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Both of you have an interest. So...*

Encik Tan Chean Suan: *No. I will say not in so-called interest. Just a friend to...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *No, I don't believe. If I'm your friend, you ask me to put in RM1.2 million, no way I will put RM1.2 million. Unless I am getting something out of it. Will you, will you put into my company? I got a company. Now, I don't have any project. Will you put in RM1.2 million in my company?*

Encik Tan Chean Suan: *If the company having good business, we will...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *At the moment don't have what? TCSens, at that time, don't have any contract.*

Encik Tan Chean Suan: *No, we've actually —for us, we asked our personnel. I do invest that company to have potential. Not only...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *What potential you've got? Just now I think Yang Berhormat Subang asked you that you don't even have a prior experience in the what we call I think software. Your background, you said you only have a diploma, you have no software engineering what we call experience, so what potential has this company got? I don't see any potential.*

Encik Tan Chean Suan: *Our potential is the RFID. I've told you that we have such good technology. Good system that was —you see if you say about the qualifications, I disagree. If you said about qualification, how about those millionaires for example Jack Ma. He is not a good — he doesn't have a good education but he has a success business because Yang Berhormat you can't attack me as personal saying that my education is not good. So, I don't have that technology, I don't have that mind. Many businessmen, they have no good education but they have good ideas on business.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *You know that no data but as you say, you were talking about the potential, Jack Ma also right? You just mentioned Jack Ma. Jack Ma had difficulties like convincing people to invest because he didn't have track record. So, your company have track record? So, same thing. Why should one invested RM1.2 million? Jack Ma only got USD50,000 to start with because he couldn't convince anybody. Even though he got big, big ideas. So, you know what I mean or not?*

Encik Tan Chean Suan: *If you say that he cannot convince, I don't think he will have now that huge business-lah.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *No, with that USD50,000 that he got, he started the business-lah, right? So, right?*

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat Tebrau, rasanya kita fokuskan balik kepada isu ini.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Itu balikklah. Berbalik to issue is...

Tuan Pengerusi: Kepada isu kita sekarang ini.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Why would Wee Jeck Seng want to invest in your company? If not because, like, he has interest in this company and you see him having the position that can help you to make ways, right?*

Encik Tan Chean Suan: *On how he was willing to invest, I don't know but I told him that what is the potential in the company. If he's interested, he can just join in. This is all, we stated the potential. The company have good ideas. A lot of things that if the thing has been a success, then, why I want —maybe at this amount on why I want them to come in? This is always is their people who were feeling that they want to invest into the company's potential, they just do.*

Tuan Pengerusi: *Cuma, saya hendak...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Okay, last question Tuan Pengerusi.*

Tuan Pengerusi: *Okay, all right.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *This is because just now you said for a person to invest into your company must know you well but earlier on you just said neither you know him well or he know you well, right?*

Encik Tan Chean Suan: *I said I know him. I did not say I did not know. I said I know him in year 2010...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Well.*

Encik Tan Chean Suan: *...or year 2009. As the time I know him, consider well because in year 2009 or year 2010, I know him as the Deputy Minister.*

■1550

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *So you know him well-lah.*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Not you do not know him well.*

Encik Tan Chean Suan: *I know him.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *You know him very well.*

Encik Tan Chean Suan: *I would say I not know what so-called MCA because just now you asked me you know...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *No, no. I am not talking whether you know or not. So you know him very well lah. That is the question.*

Encik Tan Chean Suan: *Yes, I know him as a friend, yes.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *As a personal friend lah.*

Tuan Pengerusi: *Okey, sebelum saya ini, saya hendak tanya juga, adakah apabila Dato' Sri Wee Jeck Seng, dia meletakkan nama dia sebagai shareholder dia betul-betul ada juga investment dia sendiri ataupun hanya nama sahaja without any injection of money?*

Encik Tan Chean Suan: *No. At that time, when he came in and he did invest and he did inject of the— I would say the money itself.*

Tuan Wong Kah Woh: *How much?*

Tuan Pengerusi: *Berapa?*

Encik Tan Chean Suan: *The time was RM25,000. The time the company like RM100,000.*

Tuan Wong Kah Woh: *So next question...*

Seorang Ahli: *RM25,000?*

Tuan Wong Kah Woh: *Ya, RM25,000. Okay, next question from me. So when Dato' Sri Wee Jeck Seng acquired 25 percent of the shares in your company, he invested RM25,000. What was the value of the company at that time?*

Encik Tan Chean Suan: *The time the company was...*

Tuan Wong Kah Woh: *I am talking about value, not paid-up capital.*

Encik Tan Chean Suan: *The value— then actually if we want to talk about value then you have to go into the whole valuation at that time. So, at the time we did not base on value. We based on the paid-up.*

Tuan Wong Kah Woh: *So, how much would be approximately would be the value of the company? RM500,000? RM1 million? RM10 million?*

Encik Tan Chean Suan: *The time we based— I said that just now we pay— based on the paid-up. Paid-up at the time was RM100,000.*

Tuan Wong Kah Woh: *So I am asking you what was the value of your company. You own the company. For sure roughly you know the approximate value of your company at that time.*

Encik Tan Chean Suan: *Okay, if you go into value of the company, there are many ways of valuation. Like now in market, you can value the company based on the capitals, you can base the value on the business, revenues. There are many ways to value the company. There is actually there is no a real guideline. So, at that time we just value the company based on paid-up capital.*

Tuan Wong Kah Woh: *So you mean that your company only value at RM100,000 at that time?*

Encik Tan Chean Suan: *We based— I would say he came in because he followed the proper documents on the paid-up.*

Tuan Wong Kah Woh: *No, that does not necessary mean he has to pay up the RM25,000 to you. Because if you value your company higher, his 25 percent could jump up to RM250,000*

itself, RM25,000 that is my point. So, my point is, did you value your own company in 2014 with a huge potential of getting RM149 million contract at only RM100,000 in 2014?

Encik Tan Chean Suan: Okay, at that time, we did not really go into own value the company. To be frank, we did not go and value, we do not have really say oh, what is my value after this. No. We just based on the capital.

Tuan Wong Kah Woh: But I think if you are in business for so long, before you sell your 25 percent shares to anyone be it Wee Jeck Seng or some ABC, you will surely be selling it to them at the market value rather than the paid-up capital. Your paid-up capital can be RM2.00 but your company might value at RM1 million.

Encik Tan Chean Suan: Value is very difficult to give a guideline what's the value. Many people can value a different amount but then...

Tuan Wong Kah Woh: So if I want to buy your company now, how much would you prefer me to buy?

Encik Tan Chean Suan: If now there is a guideline on based on the revenues, we can follow the revenues.

Tuan Wong Kah Woh: That is why you are now telling me that based on revenue but at the time of Wee Jeck Seng acquired to RM25,000, you based it on the paid-up capital. So, I disagree with you on that.

Encik Tan Chean Suan: Okay, because at the time we do not have a revenue at that time, so we cannot use a revenue as a guideline. But now there is a revenue, we can use a revenue as a guideline. So, it...

Tuan Wong Chen: Can you give your current value today of your company?

Encik Tan Chean Suan: If you want, I have to go through the valuation process.

Tuan Wong Chen: Do not have to lah for God's sake. Look, it is just multiply seven times of your PE or whatever for God's sake, we all know this. Two times revenue, three times revenue. What is your valuation today? It is very important. You better tell properly.

Encik Tan Chean Suan: I think this value things you have to get my finance to do because...

Tuan Wong Chen: You are the CEO. You cannot not know the value of your company. What are your sales every year? Let me ask you a simple question.

Encik Tan Chean Suan: My sales 20— 20 – 30 million, 20 over million.

Tuan Wong Chen: 20 million over sales. How long your concession?

Encik Tan Chean Suan: Five years.

Tuan Wong Chen: *Five years? Okay, how much money you are going to make? What is your profit margin?*

Encik Tan Chean Suan: *Okay. This project that you see is a big amount, 100 over million but there is a CAPEX. There is cost. Okay, so...*

Tuan Wong Chen: *There is better. You are now thinking through the process. I want your honest opinion. I am not here to do math for you. As a CEO, you should know the value of your company, right? If today I come and I say, "I want to buy 10 percent of your company", you know Kenneth and I are friends lah, say lah, we happened to be friends, you do not know I come from PKR, that is another issue. I want to offer to buy 10 percent of the company. How much will you sell it to me?*

Encik Tan Chean Suan: *You ask me now, normally— yes, do same people that asking do we want to sell the company. So the same things that we say we have to go into valuation. The process is not that I alone can determine the price. This is a valuation process.*

Tuan Wong Chen: *Roughly. I mean— Look, I do not want to quarrel you because it is a long day. Could you just tell me, it is worth RM15 million? Is it worth RM30 million? It is RM10 million? Is it RM2 million? Just roughly, ballpark figure. I am not going to hold it to you.*

Encik Tan Chean Suan: *You say that what is the value and what is that profits. The profits itself we can't determine until now what is the profit. The outstanding payments from the project itself is we have not being collected for the past two, three years. Even the day one the project been implemented. Major of things not been collected. So, when all these amounts, eaten up our profits, so there is no more actually how can we value. We have no longer value when the company is running slight a negative amount.*

Tuan Wong Chen: *There is a value, the residual value when you sue the government for not paying you what is due to you. Your problem is you did not deliver on time. So the government defer payment. Am I correct?*

Encik Tan Chean Suan: *Not sir.*

Tuan Wong Chen: *Then, you deliver everything, the government just do not want to pay you, right? In this case you sue them, there is a residual value how much you can get.*

Encik Tan Chean Suan: *First thing, we did not sue the government and second thing it's not because of the things did not deliver. If the things did not deliver, I do not think government can collect RM300 over million. We have been delayed, just that the delay comes from many reason like the contract signing delay. All these reasons that impact the delays of the payment.*

Tuan Wong Chen: *I am going to tell you what Wee Jeck Seng to us, okay. He gave the shares back to you.*

Encik Tan Chean Suan: Yes, sir.

Tuan Wong Chen: Okay. So basically, he values your company zero. It is worth nothing to him. This cannot be true. What do you value your own company's worth?

Encik Tan Chean Suan: Okay. You see, in my P&L documents, when the business— There is a business but if the business is running loss, the interest that we invested eat up our profit though the company actually is running loss. How he is going to value us when the company is running negative?

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: I can see that you are not telling us the true story...

Encik Tan Chean Suan: No, I am trying...

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: Anyway, anyway, I just want to see that this company is muchly being controlled by you. You are the founder. You actually now you are holding a share directly or indirectly to IDF? That means you control the company. My question is, Wee Jeck Seng now coming in as a shareholder on invitation or being offered or on what ground?

Tuan Pengerusi: That was a very simple question. Sebabnya dia masuk itu sebab dia sendiri hendak masuk ataupun you offer dia masuk ke macam mana. You ajak dia, "Okey mari kita buat syarikat sebab kita hendak pergi masuk tender ini."

Encik Tan Chean Suan: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Tuan Pengerusi: Itu simple. Itulah simple sangat question itu. I tidak boleh hendak tanya lagi se-simple mana lagi soalan.

Encik Tan Chean Suan: Okay, when I know him then after that he was no longer as the government officer. He said any business that can do together, he said he was looking into – see whether what business can he do. So at that time I saw this One Belt One Road business, I said, "We are doing this. If you are interested to invest, you can – we offered him to invest."

Tuan Pengerusi: Okey, tetapi soalnya tadi yang ditanya adalah sama ada syarikat ini ataupun Dato' Wee joined syarikat you ini untuk sebelum pergi ke kementerian untuk pergi apply satu projek ini sahajakah ataupun syarikat ini juga digunakan untuk projek-projek lain?

Encik Tan Chean Suan: Sebelum dia masuk asalnya kita dah masuk proposal dalam projek ini. So yang dia masuk itu bukan sebab projek VEP/RC ini. Dia masuk sebab the potential of One Belt One Road business that we are going to plan to lah.

■1600

Tuan Pengerusi: Akan tetapi adakah Encik Ken tahu bahawa dia adalah Ahli Parlimen daripada MCA? Kalau kita juga maklum bahawa Kementerian Pengangkutan ini juga dikenal

rapat *being associated to* MCA juga ketika itu. Sebab tahu *because you mentioned you* kenal dia masa dia jadi Menteri, lepas itu dia sudah tidak ada lagi memegang jawatan sebagai dalam Kabinet bermaksud dia boleh menjalankan perniagaan.

Bukan kita kata salah, tidak salah sebab dia bukan lagi di dalam *government* tetapi kita hendak tahu bila dia masuk itu sebagai syarikat itu, adakah untuk ada kepentingan sebab hendak menggunakan dia seperti yang tadi Yang Berhormat Jasin maklumkan. Oleh sebab dia- *because you know* dia daripada MCA. You tahu kah tidak dia daripada MCA?

Encik Tan Chean Suan: *I* sudah *mentioned...*

Tuan Pengerusi: Mana ada MCA ini. *MCA is a very prominent party* sama juga macam DAP sekarang ini, *[Disampuk] These two*, dulu tidak. *[Ketawa] You know*, kalau dia pegang jawatan sebagai Menteri tidak akanlah you tidak tahu dia *politician*. *That is my question*, senang. Sekejap, sekejap Yang Berhormat Johor Bahru hendak bertanya.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: So, jawapan Tuan Pengerusi tadi tidak dijawablah, *hanging*.

Tuan Pengerusi: Tidak, jawab.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Okey, saya cuma hendak tahu untuk syarikat ini, tadi Encik Tan ada sebut bahawa *Mr. Wee Jeck Seng* masuk untuk tujuan kepentingan membawa projek yang lain. *My first question*, ada dua tiga siri. *My first question*, *revenue* syarikat ini ada sumber *business* yang lain tidak, selain daripada projek ini?

Encik Tan Chean Suan: Sepatutnya kita dapat *offer* untuk lain tetapi disebabkan *financial* semasa itu kita *worry to involve in other business*.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Okey, maksudnya sejak Wee Jeck Seng menjadi pemegang saham daripada tahun 2012, 2014...

Encik Tan Chean Suan: Tahun 2014.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: ...Sampai 2018, tidak ada *business* baru yang dibawa masuk ke syarikat ini?

Encik Tan Chean Suan: Macam *propose* kita buat ada tetapi kita tidak...

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Maksudnya tidak ada dapat *revenue*, sumber, hasil daripada lain kecuali daripada projek ini?

Encik Tan Chean Suan: Ya.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Okey. Kedua, you cakap tadi *One Belt One Road Initiative* yang mana itu keperluan Dato' Sri Wee untuk dibawa masuk ke syarikat ini. Jadi, *any lead to that* untuk membawa projek itu dan you sebut ada *proposal* yang sudah dihantar semua. *Can you detail a bit, so that we know* hendak membuktikan Dato' Sri Wee Jeck Seng

masuk sini bukannya untuk syarikat ataupun projek ini tetapi ada projek lain? So, projek apa yang...

Encik Tan Chean Suan: Untuk *One Belt One Road* dia *introduced*, dia *introduced* macam dalam *dinner* kah, dia ada *introduced some companies from China*. So, *when we met them together then we tried to discuss about business but at that time, situation is that, we can't move into other business, that is why we on hold, there those few projects*.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Okey, I takkan tanya *detail* syarikat apa semua *but the nature of the business* itu apa?

Encik Tan Chean Suan: *Trading* dengan IT.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: *Trading* dengan IT.

Encik Tan Chean Suan: Yes.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Akan tetapi sampai *stage* mana, adakah *lead* itu dapat membuahkan hasil sebab *on that basis* dia empat tahun, lima tahun dia pegang saham tersebut. *Basically*, memang *the only benefit that I can see from here is only this project and so far, it is proven to that way*.

Encik Tan Chean Suan: *Because for the past three, four years we have many opportunities but we could not move into that opportunity because the project itself we still cannot know when the payment get paid. So the more we invest we cannot— we worried to sustain the company. So, we were trying to stop to – on hold other project first to make more focus on this project*.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: So, *on that basis*, maksudnya sepanjang Dato' Sri Wee pegang saham tersebut *the only benefit that* kalau dia dapat sebagai *shareholder* hanyalah melalui projek ini?

Encik Tan Chean Suan: *If you come to benefits we did not actually give so-called any benefit to him, just that the time he just held as a shareholder. We hoped that there's a new revenue come in but then we end up we did not focus on the other business*.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir: Any dividend being paid out to the *shareholders*?

Encik Tan Chean Suan: No, no.

Tuan Wong Kah Woh: Okey. Mr. Tan ya, balik kepada- *I wish to know more about the shareholding history of your company. Your company was incorporated on the 9th of March 2012, TCSens Sdn Bhd*.

Encik Tan Chean Suan: Yes.

Tuan Wong Kah Woh: Pada mula-mulanya berapakah *paid-up capital* dia? *When it was incorporated.*

Encik Tan Chean Suan: *I think should be RM100,000.*

Tuan Wong Kah Woh: RM100,000?

Encik Tan Chean Suan: Ya.

Tuan Wong Kah Woh: *So, you actually transfer RM25,000 share to Wee Jeck Seng in the consideration of RM25,000, betul?*

Encik Tan Chean Suan: *He bought the one RM25,000.*

Tuan Wong Kah Woh: *Okey, next question I think you do not have the documents with you, maybe you write it down. Furnish to the PAC a copy of the transfer form duty stamp.*

Encik Tan Chean Suan: Okey.

Tuan Wong Kah Woh: *Ya, for the transfer of your 25 percent of share to Wee Jeck Seng. So that is one. Secondly, so I also notice that you have increased your paid-up capital from RM100,000 to RM500,000, five fold?*

Encik Tan Chean Suan: Yes.

Tuan Wong Kah Woh: *Okey. Of course, the shareholding I think more or less remain the same Dato' Sri Wee Jeck Seng remained having the 25 percent of share, so when you increase your paid-up capital, did you ask him to contribute to the increase of the paid-up capital?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes, I think this is quite common that when you increase the paid-up capital, all shareholders need to be increased. When we told him that we need to increase, so we need that amount of money to increase but he said he had no money to increase at that time. So, I do not have no choice, we still have to increase, so we did the increase and he just like he had to owe us the money-lah.*

Tuan Wong Kah Woh: *So, there will be- so Wee Jeck Seng owes you money?*

Encik Tan Chean Suan: Ya, yes.

Tuan Wong Kah Woh: *Okey, next. I leave it to Yang Berhormat Permatang Pauh first.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Terima kasih Tuan Pengerusi. Saya ingin bertanya...

Tuan Pengerusi: Selepas Yang Berhormat Permatang Pauh nanti selepas itu Yang Berhormat Jasin dulu, okey.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Terima kasih Tuan Pengerusi. Saya hendak tanya bagaimanakah Mr. Tan mengenali salah seorang pemilik saham juga iaitu Encik Mizal bin Zaini?

Encik Tan Chean Suan: *Sorry, come again. I cannot...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *You do not remember the name?*

Encik Tan Chean Suan: *No, I mean that your question, sorry. Can you ask again?*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *How did you know him? How did he get into the company?*

Encik Tan Chean Suan: *Oh, I know him...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Were you playing golf together, or you were watching his concerts, I mean... [Ketawa]*

Encik Tan Chean Suan: *I think I know him through my friends by the other partner Dato' Roslan because I think his two kids in the same school. If not mistaken lah. I know through him lah.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Did you know that Encik Mizal bin Zaini joined UMNO in the year 2011 or you were also not aware which party that was?*

Encik Tan Chean Suan: *Ya, I was not aware actually I was really not aware about that.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *You guys never spoke about politics.*

Encik Tan Chean Suan: *No.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *You don't know which party was governing Malaysia then?*

Encik Tan Chean Suan: *Ya, definitely that one I know.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Oh, you do.*

Encik Tan Chean Suan: *I know it is under, at the time, during. it was under BN but I do not know he's involved with UMNO because I know he is a celebrity only.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Okey, okey. My last question. Now going back to the letter that you submitted, was there any point in time that you remember to your knowledge and your memory that you sent a letter to the Prime Minister of Malaysia.*

Encik Tan Chean Suan: *No.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Tidak pernah dihantar surat permohonan kepada Perdana Menteri berkait dengan projek ini? Please try to recall properly before you answer.*

Encik Tan Chean Suan: *For me, my personal, for me I...*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *On behalf of the company, as in the company's proposal submitted to the Prime Minister of Malaysia and you again at one point was CEO and certainly this has to be within your purview of knowledge. Jadi, adakah tidak setahu Encik Tan yang merupakan Pengarah Eksekutif suatu ketika masa dahulu, ada surat permohonan bagi projek ini dilaksanakan yang dihantar kepada Perdana Menteri Malaysia. It is okay, take your time.*

Encik Tan Chean Suan: *Ya. For me, I can't, I am not – on my sides that my shareholders or directors, I have no idea but for me no. My shareholders or director, I have no idea. I have to check back with them.*

■1610

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *So, you are saying— sekejap. He is saying that you never sent personally, but you don't know whether the company has sent?*

Encik Tan Chean Suan: *I mean my other directors or my partners. That one I have no idea.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *So, you don't know sama ada pemilik saham ataupun pengarah lain dalam syarikat telah menghantar surat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri. So, by inference mean you don't really know how your company works because how can your company, you know, correspondence with the most powerful man in Malaysia. Company correspondence taking place but you were unaware about it.*

Encik Tan Chean Suan: *It is because I do have partner also, so sometimes partner who assist to run the business. So, that is why I have to just to refer with him.*

Tuan Pengerusi: Okey. Sebelum itu, sebelum saya serahkan kepada Yang Berhormat Jasin, saya— sebab tahun 2012 itu sebenarnya tidak lama *for a young guy like you*. Dia hanya tujuh tahun sahaja. Tujuh tahun itu tidak lama. *How can you say it is lama*. Mana boleh. Kalau benda yang signifikan, *especially* bawah 30 tahun ketika itu *and then now, you* belum lagi— usia pun belum 40 tahun, *how can you say—* saya tidak boleh hendak terima bila katakan sudah lama, sedangkan satu, *significant event*. Selepas itu yang keduanya pula, *your age, your* kemudaan. *I do not know how to say that, you know*.

Akan tetapi dalam soal jawab kita tadi, kita ada bertanya sama ada kenal siapa yang dihantar— surat itu hantar kepada siapa, *you* tidak boleh hendak menjawab sebab *you* kata sudah lama sangat. Ada sesiapa lain tidak di dalam kementerian itu yang saudara Tan ingat? Contohnya, adakah nama-nama seperti Datuk Ab. Aziz bin Kaprawi *tickle into your mind or you* teringat, "*Oh ya, ada orang lain rupanya yang saya ingat*". Jadinya, saya hendak minta jawapan mengenai perkara ini.

Encik Tan Chean Suan: *No. I think ya, you said that...*

Tuan Pengerusi: Kenal atau tidak siapa Datuk Ab. Aziz bin Kaprawi?

Encik Tan Chean Suan: *Yes, I know he is the Deputy Minister.*

Tuan Pengerusi: Dia parti mana?

Encik Tan Chean Suan: *I think last time he should be under UMNO, should be.*

Tuan Pengerusi: UMNO. [Ketawa] Okey, teruskan. Maknanya *you* kenal dengan Datuk Ab. Aziz bin Kaprawi. *You* kenal di mana?

Encik Tan Chean Suan: *I tidak kenal dia, I mean that I know him— you mentioned his name, I know him as a Deputy Minister, but for me to— you said personally know him, no. I just know the name because he is the Deputy Minister. So, I just know he is the Deputy Minister.*

Tuan Pengerusi: Ya kah? Cuma kenal sahaja macam itu?

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: Rentetan...

Tuan Pengerusi: Rentetan daripada itu, sila.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Your company only RM100,000 paid-up... [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] 2014. Paid-up capital or what? RM100,000 or RM25,000? [Disampuk] What is your paid-up capital?*

Encik Tan Chean Suan: *Beginning is RM100,000.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Okay, RM100,000. You know, for a company of RM100,000 paid-up to go into the proposal of multimillion ringgit, unless you have someone who is influential enough... [Disampuk] Wait, I am saying something. It is because you see, as a businessman, you are always two steps ahead of us unless you have someone who is influential enough. Otherwise, you cannot even go to the door also because you only have RM100,000 paid-up capital, you know. It is a multimillion ringgit project. That means now, you have already taken a very good initiative in getting someone influential enough to secure this one.*

Encik Tan Chean Suan: *Okay. To answer that question, it is not the...[tidak jelas]. The beginning was RM100,000 and been increased in 2014 to RM5 million paid-up.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *When?*

Encik Tan Chean Suan: 2014.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Okay. Can I have the documents?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes. In 2014, yes, I can prepare the documents. In 2014, we have been increased to RM5 million paid-up capital.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *But, the case now... [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Encik Tan Chean Suan: *He came in 2014.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Wong Kah Woh: *Yang Berhormat Jasin, your mic Yang Berhormat Jasin. Your mic.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *You have done a very good calculation-lah.*

Tuan Pengerusi: Ya Yang Berhormat Jasin. Akan tetapi sebelum Yang Berhormat Jasin nanti, dia tengah bersemangat ke tidak ini?

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *You have done a very good homework, anyway. It is because now, before the thing is being forwarded to the ministry, you increased your paid-up and you need to look someone who is influential enough.*

Encik Tan Chean Suan: *When the business come into more in details, we found out that the investment and the value of the amounts is huge. When we do the study, then we understand the lane, the system is quite a lot. So, this is where we increased the...*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Just now I was asking you, when Wee Jeck Seng came into the company, is it on invitation or being offered or his own initiative?*

Encik Tan Chean Suan: *To your question is when I said when he was no longer being deputy, then he asked whether is it a business can work together. So then, I said yes, there it is. So, this is where the thing come from.*

Puan Wong Shu Qi: Yang Berhormat Jasin.

Tuan Pengerusi: Nanti sekejap. Nanti sekejap. Saya hendak tanya, ramai pula ini. Ramai pula hendak bertanya, *suddenly*. [Disampuk] Baguslah, jadinya untuk kita *build up* kita punya prosiding ini sebab sekarang ini, saya tengok dia macam berpusing-pusing. Ini sebab ramai sangat yang Encik Tan kata tidak kenal...

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: Akan tetapi dia kenal.

Tuan Pengerusi: Akan tetapi bukti-bukti *otherwise* mengatakan kenal. Saya hendak bertanya sebab saya masih tidak puas hati. Tadi kata *you do not know* Dato' Sri Wee Jeck Seng ini ada dengan MCA, *you* tidak tahu. Itu satulah. Selepas itu, *when I did ask you about* Timbalan Menteri *then, you* cakap tidak kenal tetapi *you* tahu nama ya *because you mentioned that*. Lagi satu saya hendak bertanya juga, kenal tidak dengan Hamidah Osman?

Encik Tan Chean Suan: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Tuan Wong Kah Woh: *Turn on your mic.*

Encik Tan Chean Suan: *Hamidah Osman, I...*

Tuan Pengerusi: Cuba jawab sahaja kenal atau tidak.

Encik Tan Chean Suan: *Maybe from the picture or what, maybe I can try to recall. But, the name itself I can't recognise.*

Tuan Pengerusi: Dato' Hamidah Osman kenal?

Encik Tan Chean Suan: Dato' Hamidah Osman?

Tuan Pengerusi: Ya. Ini sebab Dato' Hamidah Osman pernah menulis surat atas nama TCSens dan dia mengatakan bahawa dalam surat tersebut, dia adalah Pengerusi TCSens. Macam mana ada pengerusi menulis surat dan bila saya bertanya dengan Encik Tan yang juga merupakan *shareholder* dan juga *the director* dan CEO...

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: CEO tidak tahu.

Tuan Pengerusi: Tidak tahu pengerusi itu siapa.

Encik Tan Chean Suan: *But if you said based on the documents all, we do not have so-called Dato' Hamidah Osman in the company at all.*

Tuan Wong Kah Woh: *So, Dato' Hamidah Osman has never been anyway connected to your company?*

Encik Tan Chean Suan: *Yes, there is no— actually, she is not the director. She is not a shareholder also.*

Tuan Pengerusi: Okey. Betul ya memang tidak ada. Mengapa dia telah menulis surat kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Malaysia ketika itu dan dia tandatangan dia selaku Pengerusi TCSens ini? Kalau sekiranya tadi Encik Tan katakan tidak kenal, tidak tahu dan *not aware of this*, maknanya ini surat palsuah?

Encik Tan Chean Suan: Ya.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: Kena lodge police report.

Encik Tan Chean Suan: *If you say...*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Boleh Chairman?

Tuan Wong Kah Woh: *Wait, wait. What is his response?*

Tuan Pengerusi: Okey. Minta respons dahulu.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Oh, belum jawab?

Tuan Pengerusi: Ini sebab kalau tidak nanti, tidak jawab.

Encik Tan Chean Suan: *If you say...*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Tidak boleh jawab.

Encik Tan Chean Suan: *If you say is pengerusi, I think it is very obvious that if you see the company itself, she is not a pengerusi. If there is, I think from SMM, you can see if she is.*

Tuan Pengerusi: Okey, tetapi kenapa ada satu surat yang telah dihantar kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Malaysia atas nama TCSens Sdn. Bhd. yang mengatakan bahawa dia *signed* surat itu. Sebelum itu, *signed* Dato' Roslan dia *signed* selaku pengerusi, kemudian —surat kemudiannya Dato' Hamidah Osman ada *signed* juga selaku pengerusi. Macam mana *you as CEO of the company, you* tidak maklum mengenai perkara ini. *Usually* kalau ada orang lain yang mengaku dia pengerusi, *when the pengerusi is someone else – it doesn't make sense to us, you know.*

■1620

Encik Tan Chean Suan: *Ya, I think you did mention that there is a letter Dato' Roslan who signed, what is that about? Can I have a little bit? Because that letter is not signed by me, so...*

Tuan Pengerusi: *Okey, letter ini telah ditujukan kepada Perdana Menteri Malaysia pada 17 Disember 2012. Tajuknya Pembiayaan Inisiatif Swasta (PFI) bagi projek Pengenalpastian Frekuensi Radio (RFID) bagi pas kenderaan pelawat asing dengan usaha sama Jabatan Pengangkutan Jalan. Bukankah ini topik yang sedang kita bincangkan sekarang? Dan ini tandatangan ini dan letterhead is your letterhead, you know. Macam mana you boleh cakap tidak kenal pengerusi.*

Encik Tan Chean Suan: *Letterhead is my letterhead but sometimes the signing is not me, some letters I cannot 100 percent all go through the letters...*

Tuan Wong Kah Woh: *We are not saying that you signed the letter...*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *You are not cooperating enough, you are not telling the truth.*

Encik Tan Chean Suan: *No, I tell the truth...*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Please cooperate with us. We want you to tell the truth.*

Encik Tan Chean Suan: *If you said the letter is signed by me, definitely I know but now the letter is not signed by me. How I can know...*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *How come, you know someone can use your letterhead to deal with the, what we call the Prime Minister and you don't know? And then you got the project, then you say the project drop on your lap. But actually, it is through these people and you said you don't know them and you didn't authorise them and you got the project.*

Encik Tan Chean Suan: *Dato' Roslan is one of my partners of the company. I think he only can answer on this. I don't know because the letter is not signed by me.*

Tuan Pengerusi: *No, because ini dia tanggungjawab bersama sebagai satu syarikat. Kalau CEO kah sign is for the company, kalau pengerusi sign pun on behalf of the company. Mana boleh seorang CEO kata, I don't know anything, this is not a letter signed by me. Tidak boleh because dalam structure, although, I understand you are the CEO of the company, tetapi you have the Chairman dan Chairman itu yang tandatangan. That one is basic rule untuk mana-mana syarikat. Kalau pengerusikah, CEO kah tetapi atas letterhead syarikat is syarikat, it is not individual. You cannot say, dekat sini di hadapan kami semua mengatakan it is not signed by me. Mana boleh.*

Encik Tan Chean Suan: *The time – can I see the position, so the time, more – the signing position, who is the one who is signing the position.*

Tuan Wong Kah Woh: *Before that, so Dato' Hamidah Osman has never been your pengerusi?*

Encik Tan Chean Suan: *No..*

Tuan Wong Kah Woh: *How about Dato' Haji Roslan Ramli? Pun bukan?*

Encik Tan Chean Suan: *No, at that time I think the letter, dia Chairman kah, president?*

Tuan Wong Kah Woh: *Okay, never mind, we are talking about Chairman, pengerusi. So, my question to you, did Dato' Hamidah Osman and Dato' Haji Roslan Ramli ever be your Chairman of your company?*

Encik Tan Chean Suan: *Dato' Roslan yes, but Dato' Hamidah no.*

Tuan Wong Kah Woh: *Dato' Hamidah no, Dato' Roslan yes. Okay.*

Encik Tan Chean Suan: *Yes, that's why the letter is signed by my Chairman, so...*

Tuan Pengerusi: *You said the letter was signed by your Chairman.*

Encik Tan Chean Suan: *Ya, Dato' Roslan is my Chairman.*

Tuan Pengerusi: *Okey, maknanya you tahulah itu.*

Encik Tan Chean Suan: *No, because you told me it is signed by Dato' Roslan. So, you told me Dato' Roslan. Dato' Roslan is the Chairman at that time.*

Tuan Pengerusi: *Pada tahun 2012, Dato' Roslan is the Chairman.*

Encik Tan Chean Suan: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *Chairman boleh buat sendirian then kidnap the project just like that?*

Encik Tan Chean Suan: *Not kidnap, he – because I am not – all the times in and out. For this I know only on this business itself, ada business. So, the time Chairman like, asking to operate some of the operations.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *Tuan Pengerusi, doesn't make sense, what you said. How can a CEO and you are a major shareholder and a director, that any person like a chairman can do something without authorisation from the board of directors, without a meeting. You mean there is no board meeting, minuting this?*

Then, you are not fit to be what you are, what you said, it doesn't fit at all. What you said, you are handling multicompanies, so many companies and you don't even know this. It doesn't – jibe lah.

Encik Tan Chean Suan: *I handled many businesses but I handle companies a lot that really bring revenue profit. So, who - which those like haven't got a revenue, so I will let back the chairman or who to handle until the real operations come in.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *That means you don't – you just let anybody do anything without even going through the board?*

Encik Tan Chean Suan: *Not anybody. We actually have been appointed him as a Chairman.*

Tuan Steven Choong Shiau Yoon: *So, that means, you said not anybody, that means you still want to be in the know, isn't it? How come, what this two Dato' have done and you didn't know what is the content. I say don't make sense, it is not like ordering a newspaper.*

Tuan Pengerusi: *Lagi tidak make sense, sorry-lah potong. Lagi tidak make sense, when you said you do not know Aziz Kaprawi because there is the letter sini tahu, minuted to Datuk Aziz Kaprawi as well. You kena cakap betul dengan kita, you know.*

Encik Tan Chean Suan: *No, I think...*

Tuan Pengerusi: *You are hiding your...*

Encik Tan Chean Suan: *I am not hiding...*

Tuan Pengerusi:...bukannya jalan *behind the bush*, you run around the bush ini. pusing-pusing.

Encik Tan Chean Suan: *I did not hide anything. The letter I would say, I have said that the letter is not signed by me, it is my Chairman.*

Tuan Pengerusi: *Ya, but you know...*

Encik Tan Chean Suan: *Sorry, let me finish first because the letters have been signed by my Chairman. This question should come from, you should ask from my Chairman itself. You ask me because I...*

Tuan Pengerusi: *No, because Chairman dengan CEO are supposed to be working together, sepatutnya macam itulah. Mana boleh Chairman, okey buat syarikat, pergi buat surat and then bila dapat projek ini Chairman punyalah, it is not yours, it is the chairman's-lah. Macam mana itu?*

Encik Tan Chean Suan: *I come into a full operation when the project has been awarded, I come into full operating. Before this, I think mostly my Chairman is the one who handled quite a lot of things.*

Tuan Wong Chen: *Okay, Mr. Tan, let me ask you a simple question. Since you said you have a lot of businesses. Can you tell us your other business because this is a RM140 million to RM160 million project? I would imagine to be your biggest project.*

Encik Tan Chean Suan: *Okey.*

Tuan Wong Chen: *Your other business maybe RM10 million, RM5 million, RM20 million but no where near RM140 million unless I am wrong maybe you are a tycoon already, I don't*

know. But is it true that this is your biggest project? And what are your other projects because I want to see, if this is your biggest project, this must be your number one priority.

Encik Tan Chean Suan: Okay, first RM150 million that project is not one time, it is a five-year project consist of CAPEX and OPEX. So, equivalence of one year, I think operation is around RM20 million. I highlight back that thing.

Okay, on businesswise, yes, I do have other businesses that have similar revenue also. But you say about this project I aware but this is the thing that after award – before award there is no amount of the...

Tuan Wong Chen: No, I understand. I am asking how many projects you got? What other business you got? Right. This one in my opinion could be the biggest one for you. Therefore, you should be paying more attention because now you were just saying that I leave it to my Chairman, I don't care until I get the project, then I look.

If I am aiming for a big project, day and night I will be thinking on that project, normally-lah, unless you are telling me you got another RM500 million project somewhere else which is bigger this one, you better tell us now.

Encik Tan Chean Suan: Okay, I did a lot of other projects, not everything get awarded. I have been proposing for construction business to actually also to government, sometimes to the state governments. I did propose the solution to Ministry of Home Affairs. So, all these are those that also big ones. So this is just a proposal...

Tuan Wong Chen: How big are they?

Encik Tan Chean Suan: Ministry of Home Affairs, I try to active back the 18 million tax which is I think cost also RM100 millions of value, okay.

Then, the – I do construction like millions but not as big as this one. I do, a lot is more into trading business. Trading business which is the revenue a lot but the margin less-lah because I own some business in overseas...

Tuan Wong Chen: I understand. So, that's why, in terms of – just be very frank with us. I know you have maybe five, ten projects going on at the same time.

Encik Tan Chean Suan: I trying to...

Tuan Wong Chen: I know but this one has to be number one or number two, right, easily-lah.

■1630

Encik Tan Chean Suan: Okay. You see, when the initial this project was started, the value is not as you mentioned over RM100 million. That first proposal was just not that big. Down the road when we do a study, the requirements, the additional scope is only going up to that

figure. So, when go up to that figure and been awarded, this was where I come in to fully operate this business. From beginning of that, I let my chairman to handle from the beginning side.

Tuan Wong Chen: *Okeylah. I mean that's your explanation. It's hard for us to believe-lah but it has to be your priority project, isn't it? Is it not the top three, top two project in your— at that time, year 2014. This must be the big one, isn't it? This is your biggest project, isn't it?*

Encik Tan Chean Suan: *If you said before award, this was not my priority project, to be frank. Because at that time, I don't know which project will move and this project at that time, we also don't know it will move. So, we make more focus— for me, I make more focus on the projects giving revenue. Because I need that projects to— the project is there already. It's making monies. So, I put more focus on the projects that coming for revenue. Coming revenue.*

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Tuan Pengerusi, boleh saya tanya?

Tuan Pengerusi: Okey, ini tanya soalan kira kepada Encik Tan kira yang terakhir *because* kita tengok bahawa prosiding ini tidak pergi ke mana-mana. Ini kerana dia kata bahawa dokumen tidak adalah, terlupalah, itulah, inilah. Saya akan bagi *last question* kepada Yang Berhormat Kluang...

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Yang Berhormat Kluang *and then* Yang Berhormat Kota Bharu.

Tuan Pengerusi: *And* Yang Berhormat Kota Bharu. *Then*, kita *wrap up*. Akan tetapi we *will call you back*.

Encik Tan Chean Suan: Okey.

Tuan Pengerusi: Kali ini jangan cakap terlupa, tidak kenal orang itu, tidak kenal orang ini...

Encik Tan Chean Suan: *I think...*

Tuan Pengerusi: *You bring the whole file* semua sekali.

Encik Tan Chean Suan: *I have listed that what documents that you needed. I will prepare that those documents-lah.*

Tuan Pengerusi: Okey, Yang Berhormat Kluang. *Then*, Yang Berhormat Kota Bharu.

Puan Wong Shu Qi: Terima kasih Tuan Pengerusi. Encik Tan, sini ya. Saya cuma ada satu soalan saja. Ini kerana menurut apa yang kamu kata tadi, nampaknya kamu tidak berminat langsung untuk dapat ataupun tidak berminat, tidak fokus pada projek ini kerana belum dapat lagi. Lebih fokus dengan projek lain yang sudah *generate revenue*. Jadi, boleh saya kata tidak, sebenarnya syarikat kamu dan kamu sendiri tidak berminat untuk dapat projek ini?

Encik Tan Chean Suan: Okey, Yang Berhormat. Bukan tidak minat, kita berminat. Akan tetapi, banyak projek kita *try to enter*. So, kita memang minat tetapi bukan satu saja saya boleh

fokus satu projek. So, masa itu, kita *more*— sebab *this is project that we tried to propose but it doesn't come into revenue yet. So, we more focus— for me more focus on the revenues that can sustain the company.*

If I'm just mainly focused on all these many projects, ended up the company can't sustain. It goes nowhere, the company. So, I'm more focused on the things that can bring revenue to the company. I need to sustain that.

Tuan Pengerusi: Okey, Yang Berhormat Kota Bharu.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Okey, Tuan Pengerusi. Mr. Tan ya, soalan saya ada satu, dua dan tiga tetapi *related*. Setuju tidak Kementerian Kewangan telah melantik *your company* TCSens sebagai kontraktor utama pada 27th of July 2015? 27th of July 2015?

Tuan Pengerusi: Tidak ingat bila.

Encik Tan Chean Suan: 27th July 2015?

Dato' Takiyuddin bin Hassan: 27th July 2015. Ini *you just confirm whether you agree or not?*

Encik Tan Chean Suan: Sorry?

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Time to agree. Year 2015.

Encik Tan Chean Suan: Are you saying Kementerian Kewangan?

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Ministry of Finance (MOF) appointed your company to be a main contractor on the 27th of July 2015? Do you agree with me?

Encik Tan Chean Suan: MOT or...

Dato' Takiyuddin bin Hassan: MOF. This is because the award must be from MOF, not MOT.

Tuan Wong Chen: MOT help you but MOF be final.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Awarded.

Encik Tan Chean Suan: Okay, for that I really don't know the process like...

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Okey, tidak apa. Before that, do you agree with me, Menteri Pengangkutan (Minister of Transport) telah memohon kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk melantik *your company* TCSens secara runding terus? That was on the 10th June 2015 and a day later on the 11th of June 2015, the Prime Minister agreed to the application by Minister of Transport. Is that within your knowledge or your purview?

Encik Tan Chean Suan: That's not within my knowledge.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: As the CEO, you do not know that?

Encik Tan Chean Suan: Because that one is a process of kementerian. We are just a company, we don't know what is the process of kementerian itself.

Dato' Takiyuddin bin Hassan: So, siapa yang tahu? Kalau CEO tidak tahu, adakah *someone else dealing with this project on your behalf or on your company's behalf?*

Encik Tan Chean Suan: *Come back to this project, I did mention that what kementerian been emailed us to do, we just followed. They asked us to do POC, we do. They awarded us, we do. The process itself, I think kementerian only can jawab what is the process.*

Dato' Takiyuddin bin Hassan: Okay.

Tuan Pengerusi: Okeylah sebab Encik Tan kira...

Tuan Wong Chen: Penat, penat.

Tuan Pengerusi: Penat kita memikirkan... *[Ketawa]* But yeah, thank you very much for agreeing to come. Akan tetapi ini bukannya—kemungkinan besar kita akan panggil semula bersama semua dokumen yang perlu dibawa oleh Encik Ken lagi dan tidak ada reason mengatakan bahawa sudah lama sangat. *No, because every time ada prosiding ini mesti kena tahu berapa lama pun you still have to remember. Were you telling me that when you came tadi, you expect kita hendak bersebang-sembang biasa sajakah apa?*

Encik Tan Chean Suan: Okey, to answer because this PAC—this is the first time I sit into PAC. I don't know...

Tuan Pengerusi: Everyone pun yang dipanggil PAC pun first time juga. Ini pun ada yang first time juga ini.

Encik Tan Chean Suan: *That's why I don't know what procedure, what they will ask. That's what I studied a lot. I recalled back is all the audit reports. I don't know that these are the questions that were going to be asked. If I know early, I would do more studies but I studied the whole documents, all is on the audit. You asked me what problem on the audit, I can answer all but I don't actually have any – questions to know what are you going to ask. So, I did not really study back.*

Tuan Pengerusi: Okey, okey. Maka kita tamatkanlah prosiding kita pada hari ni. Saya bagi pihak Ahli-ahli PAC hendak mengucapkan terima kasih kepada Yang Berbahagia Tuan Syed Nasir Syed Ahmad, Timbalan KSU yang sudi untuk bersama-sama dengan kita, bersama-sama dengan pegawai-pegawai lain dan juga Encik Tan kerana hadir bersama di dalam prosiding kita pada petang ini.

Walaupun ia memakan masa dah terlampau lama dah...

Encik Tan Chean Suan: Tuan Pengerusi, *can I just highlight a bit one more thing that maybe you can take into your consideration, okay. Actually, if you all keep saying that this project did really use so-called your call as direct people to get the project itself. Can I have a bit like — can I explain a bit? If really, we do have so-called such people that you all mentioned that we use*

them to get the project, I think the term being given by the government, not will be better. The whole term giving by the government because this project is something like— it is a new technology and something different. So, the government gives us the term saying that you will not get paid a single cent when the system they're not proven to the government.

I think, if I have those so-called the good politics or you said somebody to get the project, I will not get this term. You see, not most of the projects in government, what I'm from— my understanding. Most government projects in government, you from the beginning, you will get 10 or 15 percent mobilisation. For us, we get a zero-single cent of the government until we prove the system is successfully implemented.

For your information, up to today we are still yet to get fully paid and the operation cost for the past three years, we've not get a single cent. The outstanding— for your information, the outstanding payment for the whole entire project has gone up to RM36 million. I'm actually surviving the RM36 million of the interest. Every year I need to pay.

So, I hope that to— what I did is actually is to protect the effort, the reputation of the country. What we do is we want the country to look good. I can just say, after one year, the payment cannot collect, I just stop the whole business but no. I am still trying to do whatever I can to protect the country's interest. I hope that like Ahli-ahli PAC can look into what efforts we have done for the country.

If we have anything better, I think I can get a better offer not to— if the thing fails, I have to get 100 percent. No. Not a single cent the government need to pay me. I think I hope that you can see what effort been done by us.

Tuan Wong Chen: No, no, Mr. Tan. Let's be very clear about this. You signed that contract. Your company has no track record. RM150 million, RM160 million contract can never go to the company like yours. Let's be really clear, okay? It should be a big company with full financing with all those capacities. I don't know how you got this contract, we are not saying that you pull whatever but, on the surface, it's quite clear, there's some political interference. Okay?

Now, you signed on the dotted line, nobody forced you to sign. This is because you thought you can make some money out of this. Because you don't — your track record — if you have done this in Bangladesh or in Pakistan or whatever and you come and tell the government, I have done this before. This is not my first time. Then, the government will give you your 10 percent mobilisation but because you are exceptional circumstances and thank God to some of the civil servants here who actually read the contract, yeah?

To take a chance on you, you have to perform better. That's it. That's the common issue and decision you make. Don't come and complained to us after you got the massive contract that

this problem is somehow related to your inability to get a better deal just because this allegation of cronyism inside. That's the bottom line brother, you're the businessman. I respect you, ya. I mean look, I will be very frank. I don't care about your background but when you tender a project, generally for the government, we must have certain standards. History, record, everything. Financial capacity, you know? That kind of thing.

I'm very sad to hear that you're stuck in this project, believe me. We're not here to criticise you but we do need to know this is an unusual contract. Was there political interference? That's the PAC job because at the surface, it's not good for you. Okay.

Encik Tan Chean Suan: *If you say, on the financial I think what we have proven that the system from the day one never get failed. Even the financial, I think we give a very good reference up to today. Even the government does not pay, we are still sustaining the company to run the operation-lah. I think for that, the things have been proven-lah. Thank you.*

Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar: Tuan Pengerusi, minta maaf sebab pihak syarikat beberapa kali menyatakan bahawa dia tidak dibayar, dia tidak dibayar. Saya hendak membetulkan sedikit kenyataan beliau tersebut.

Untuk makluman Tuan Pengerusi dan juga PAC, kerajaan pada setakat hari ini, kita telah membayar kepada dia RM18.3 juta. Memang betul ada beberapa bayaran yang OPEX yang kita belum bayar kerana keperluan untuk menghormati Peraturan-peraturan Kewangan. Ada yang mereka dan kita perlu penuhi. Juga, CAPEX juga kita tidak bayar lagi dia *20 percent* kerana kita sudah dikenakan dia LAD kerana kelewatan dia untuk menyiapkan projek ini pada masanya.

So, saya harap sebab— kerana percakapan hari ini kena— akan direkodkan. So, kita— *we have to put it on record* dan bukan kita saja-saja tidak hendak bayar dia. Akan tetapi kerana dia ada— contohnya LAD yang kita dikenakan pada dia *20 percent out of the CAPEX* itu kerana dia tidak— syarikat tidak memenuhi keperluan kontrak untuk menyiapkan kontrak ini pada masanya.

Tuan Pengerusi: Okey, jadinya yang *double counting* yang sebelum penemuan audit itu kan ada juga itu. Itu adakah syarikat akan membayar semulakah macam mana?

Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar: Kita tidak bayar, tidak pernah bayar. Itu yang saya maksudkan tadi, Tuan Pengerusi. Apabila kita jumpa teguran-teguran audit tersebut kita tahan beberapa bayaran yang tidak perlu bayar. Kita tidak bayar. So, memang ada invois lebih kurang RM18 juta yang sudah dikemukakan untuk tahun 2016— *No, no.*

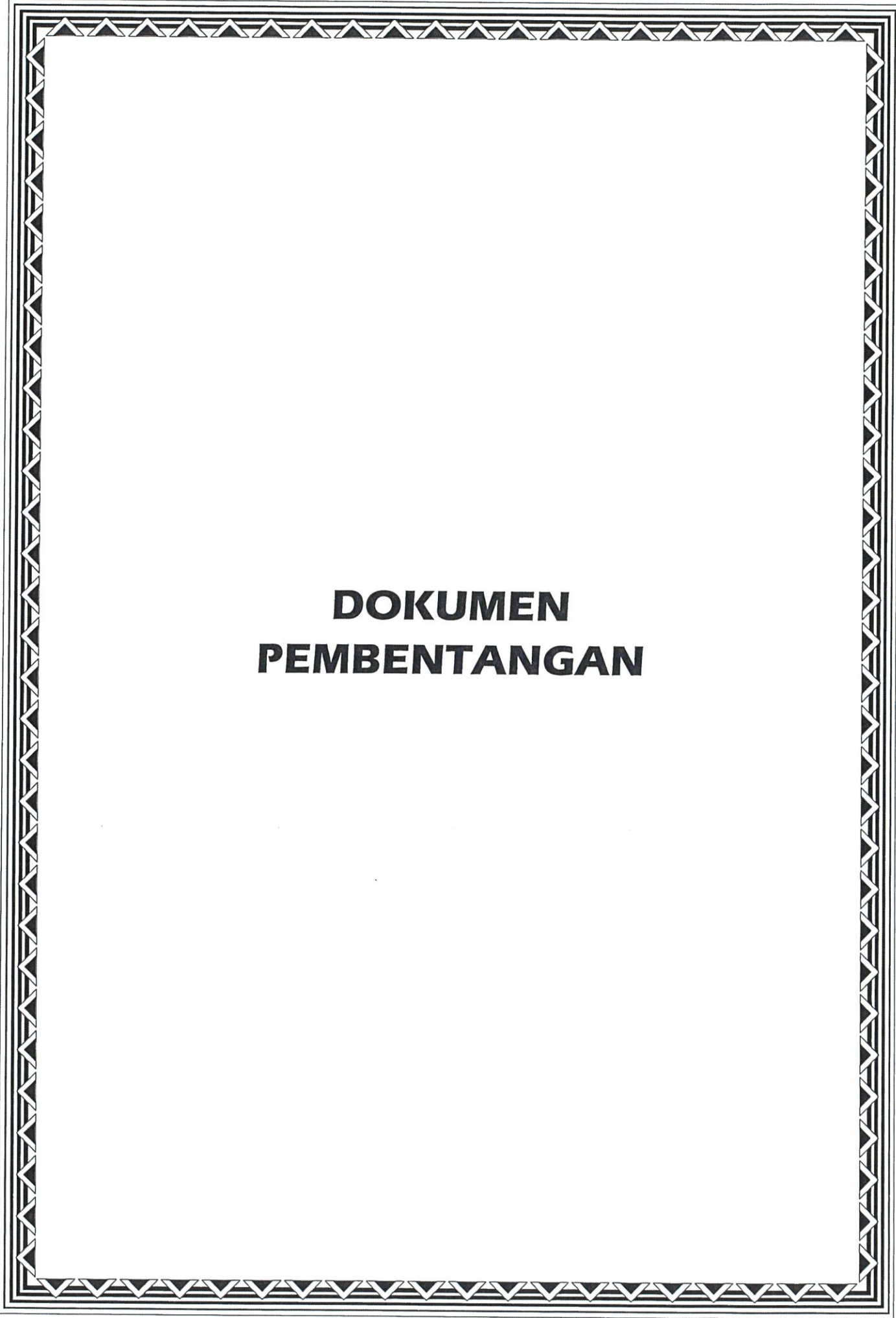
Encik Megat Farizul Ikhwan Megat Khushari: *Year 2016 to year 2018.*

Encik Mohd Kamal Hisham Abu Bakar: *Year 2016 to year 2018* yang termasuk juga elemen-elemen yang ada *double counting* ini, kita tengah *verify* balik sebab kita tidak hendak

double counting. Seperti mana yang dimaklumkan sebentar tadi, mana yang *double counting* itu, kita akan keluarkan dan kita akan buat *supplemental contract*. Terima kasih Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Okey, terima kasih banyak-banyak kepada Tuan Syed Nasir dan semua yang hadir pada hari ini di hadapan PAC Parlimen Malaysia. *Thank you very much*.

[Mesyuarat ditangguhkan pada jam 4.43 petang]

DOKUMEN PEMBENTANGAN

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA TAHUN 2017 SIRI 2 MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)

PROJEK SISTEM KUTIPAN CAJ JALAN DAN REKOD KEMASUKAN KENDERAAN ASING

KEMENTERIAN PENGANGKUTAN MALAYSIA

TARIKH : 20 FEBRUARI 2019
MASA : 9.00 PAGI
TEMPAT : BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1
TINGKAT 2, BLOK UTAMA, BANGUNAN PARLIMEN

1

LATAR BELAKANG

- ☐ Projek Sistem Kutipan Caj Jalan/Road Charges (RC) dan Rekod Kemasukan Kenderaan Asing/*Vehicle Entry Permit* (VEP) merupakan salah satu projek di bawah Kementerian Pengangkutan (MOT) manakala agensi pelaksana adalah Jabatan Pengangkutan Jalan (JPJ).
- ☐ Pada 27 Mac 2015, Jemaah Menteri membenarkan MOT melaksanakan kutipan RC serta mendaftar dan mengeluarkan tag *Radio Frequency Identification Device* (RFID) bagi sistem VEP untuk semua kenderaan berpendaftaran asing yang memasuki negara ini.
- ☐ Tujuan utama projek ini adalah untuk mengenakan caj jalan sejumlah RM20 untuk sekali masuk bagi kenderaan persendirian berpendaftaran asing, mendaftar kenderaan yang memasuki Malaysia, memantau pergerakan trafik di pintu sempadan Malaysia-Singapura serta mengenal pasti kenderaan yang mempunyai saman-saman tertunggak yang dikeluarkan oleh JPJ dan Polis DiRaja Malaysia (PDRM) serta membantu mencegah penyeludupan kenderaan.

2

LATAR BELAKANG

- ☐ Syarikat Touch 'n Go Sdn. Bhd. (TNGSB) telah dilantik sebagai ejen pemungut bagi kutipan RC di sempadan Malaysia-Singapura pada 27 Oktober 2016 oleh Menteri Pengangkutan Malaysia selaras dengan kuasa di bawah Seksyen 88D (2) APJ 1987.
- ☐ Satu perjanjian *Road Charges Settlement Agreement* antara Kerajaan dan TNGSB telah ditandatangani pada 1 November 2016 bagi tempoh 1 November 2016 hingga 30 April 2022.

LATAR BELAKANG

- ☐ Sistem ini dipasang di Kompleks Kastam, Imigresen dan Kuarantin (KIK) Bangunan Sultan Iskandar (BSI) dan KIK Kompleks Sultan Abu Bakar (KSAB), Johor.
- ☐ Projek ini telah dilaksanakan oleh kontraktor yang dilantik secara rundingan terus dengan kos berjumlah RM149.45 juta melibatkan dua (2) kontrak berasingan iaitu *Capital Expenditure Contract* (CAPEX) berjumlah RM45.15 juta dan *Operational Expenditure Contract* (OPEX) berjumlah RM104.30 juta.
- ☐ Berdasarkan kontrak CAPEX dan Surat Setuju Terima Pindaan bertarikh 13 Jun 2016, tempoh kontrak adalah 17 bulan 2 minggu yang berakhir pada 30 April 2017 termasuk 12 bulan tempoh jaminan. Bagi kontrak OPEX, tempoh pelaksanaan adalah selama lima (5) tahun bermula 1 Ogos 2016 hingga 21 Julai 2021.

LATAR BELAKANG

- Kontrak CAPEX telah ditandatangani pada 14 September 2016 merupakan kontrak bagi pembangunan sistem dan pemasangan peralatan manakala kontrak OPEX yang ditandatangani pada 7 Mei 2018 merupakan kontrak berkaitan operasi dan penyenggaraan sistem dan peralatan.
- Berdasarkan kontrak CAPEX, pelaksanaan projek ini dipantau oleh sebuah Jawatankuasa Pemandu yang dipengerusikan oleh Ketua Setiausaha (KSU) MOT.

LATAR BELAKANG

PERKARA	BUTIRAN
Kaedah Perolehan	Rundingan Terus
Tarikh Tandatangan Kontrak	CAPEX : 14 September 2016 OPEX : 7 Mei 2018
Kos Kontrak	CAPEX : RM45.15 juta OPEX : RM104.30 juta <u>CAPEX : 5 bulan 15 hari</u> (16 November 2015 hingga 1 Mei 2016)
Tempoh Kontrak	<u>Tempoh Jaminan : 12 bulan</u> (2 Mei 2016 hingga 30 April 2017) <u>OPEX : 5 tahun</u> (1 Ogos 2016 hingga 31 Julai 2021) • Bangunan Sultan Iskandar (BSI), Johor Bahru • Kompleks Sultan Abu Bakar (KSAB), Johor Bahru • Touch 'n Go Sdn. Bhd., Bangsar South, Kuala Lumpur • Polis DiRaja Malaysia, Bukit Aman, Kuala Lumpur • Pejabat ICT JPJ, Cyberjaya dan Bukit Jelutong
Lokasi Pemasangan <i>Application Software</i> , <i>Hardware</i> Dan Kelengkapan Projek	<u>CAPEX (2 kali pindaan)</u> • 6 November 2015 • 13 Jun 2016 (Pindaan) • 22 Julai 2016 (Pindaan No.2) <u>OPEX</u> • 11 Januari 2017
Surat Setuju Terima	

LATAR BELAKANG

PERKARA	BUTIRAN
Tempoh Lanjutan Masa	EOT 1 – 2 Mei 2016 hingga 1 Ogos 2016 (3 bulan) EOT 2 – 2 Ogos 2016 hingga 13 Februari 2017 (6 bulan 12 hari) EOT 3 – 14 Februari 2017 hingga 14 September 2017 (7 bulan)
Bon Pelaksanaan (CAPEX)	<u>CAPEX</u> RM2,257,713 (5% daripada nilai kontrak) 6 November 2015 hingga 25 April 2018 <u>OPEX</u> RM5,215,134 (5% daripada nilai kontrak) 1 Ogos 2016 hingga 31 Julai 2022

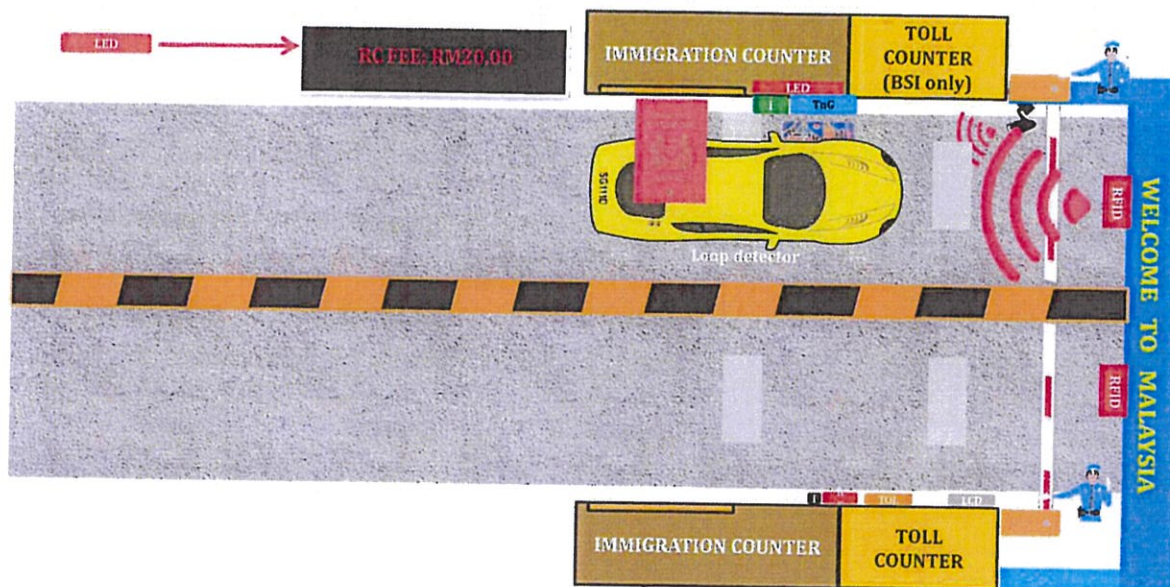
LATAR BELAKANG

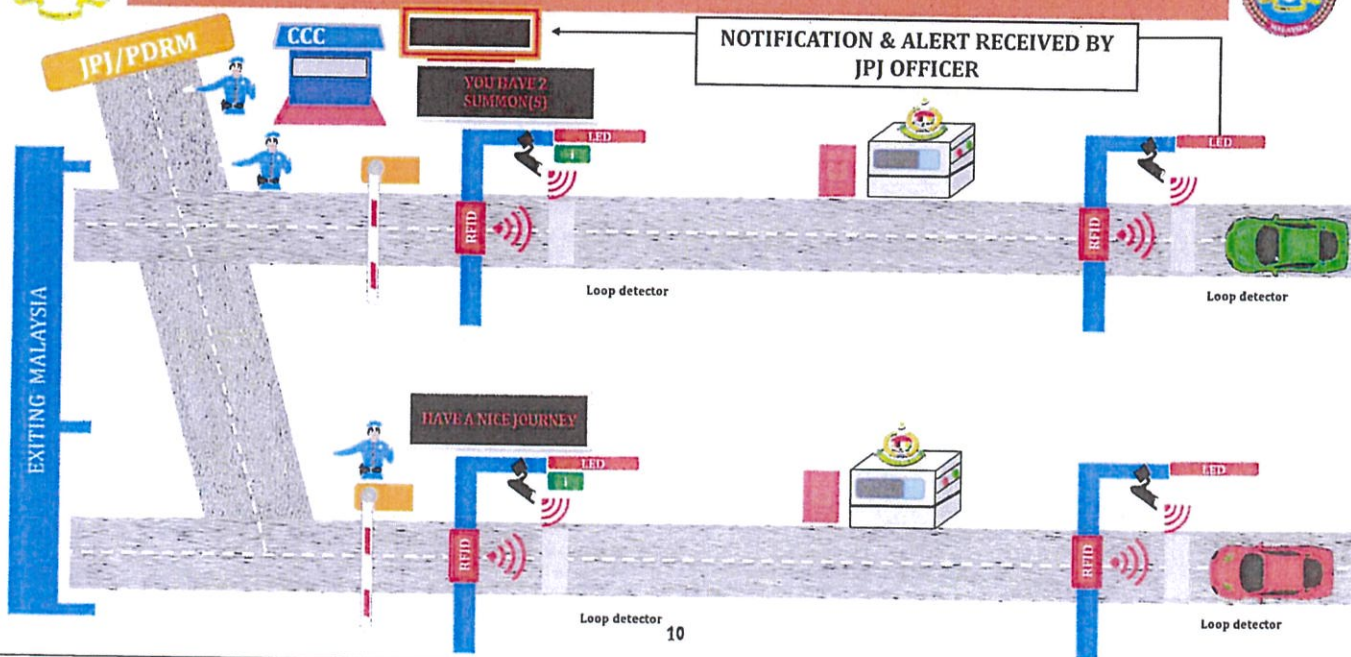
- Skop sistem RC adalah untuk mengenal pasti nombor pendaftaran kenderaan dan mengenakan caj jalan yang sepatutnya. Manakala skop sistem VEP adalah untuk mendaftarkan dan merekodkan maklumat kenderaan. Kedua-dua skop ini menggunakan teknologi kamera *Automated Number Plate Recognition Reader* (ANPR) dan teknologi tag RFID.

LATAR BELAKANG

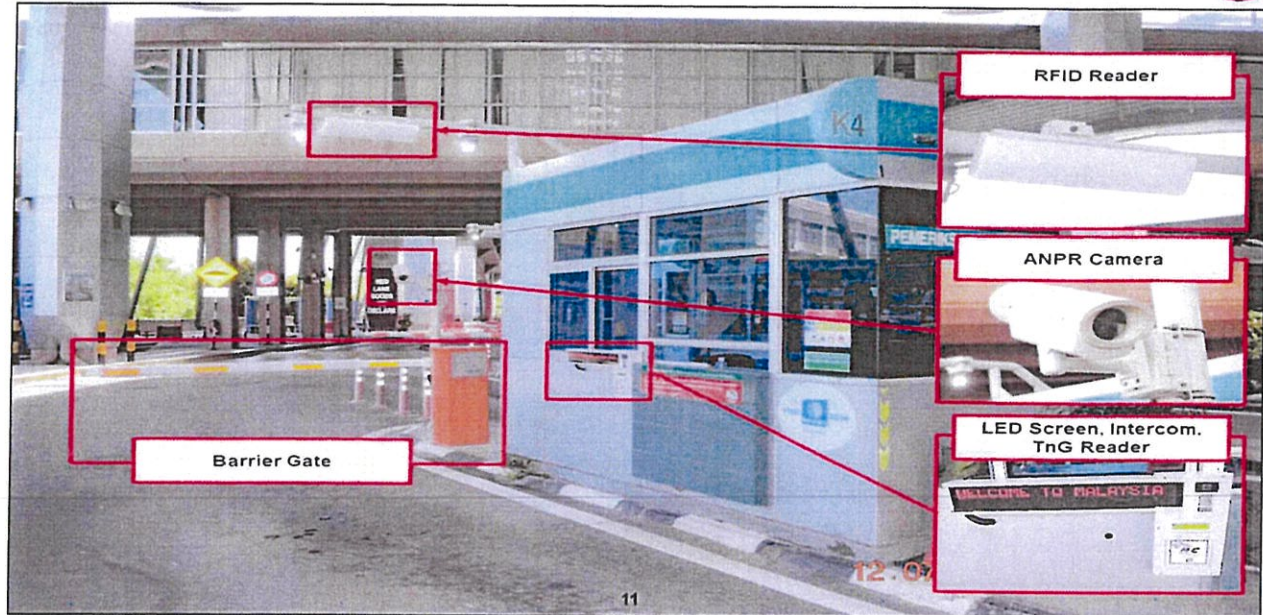

LATAR BELAKANG

LATAR BELAKANG

OBJEKTIF PENGAUDITAN

- ☐ untuk menentukan sama ada pengurusan projek Sistem RC dan VEP telah dilaksanakan secara berhemat, cekap dan berkesan bagi mencapai objektif seperti berikut:
 - mengutip caj jalan bagi kenderaan persendirian asing yang memasuki Malaysia;
 - mendaftar dan merekodkan maklumat semua kenderaan yang masuk dan keluar di pintu sempadan;
 - menguatkuasakan saman trafik tertunggak JPJ dan PDRM di pintu keluar sempadan Malaysia; dan
 - membantu mencegah penyeludupan kenderaan dan memantau kemasukan kenderaan yang melebihi had tempoh tiga (3) bulan.

SKOP PENGAUDITAN

- ☐ Pengauditan ini merangkumi dua (2) bidang utama Audit iaitu prestasi projek dan pengurusan projek.
- ☐ Prestasi projek meliputi prestasi fizikal, pencapaian *output* dan pencapaian *outcome*. Manakala pengurusan projek meliputi prestasi kewangan, perancangan projek, pengurusan perolehan, pentadbiran kontrak, pengurusan aplikasi dan peralatan, pengurusan hasil dan pemantauan.
- ☐ Pengauditan ini meliputi aspek perancangan, pelaksanaan dan pemantauan bagi tempoh tahun 2015 hingga 2018.
- ☐ Bagaimanapun, semakan terhadap rekod perancangan telah dibuat mulai tahun 2006. Pengauditan telah dijalankan di MOT, JPJ Putrajaya dan Bahagian Teknologi Maklumat JPJ di Cyberjaya.

SKOP PENGAUDITAN

- ☐ Lawatan fizikal serta semakan dokumen turut dibuat di Kompleks Kastam, Imigresen dan Kuarantin (KIK) Bangunan Sultan Iskandar dan Kompleks Kastam, Imigresen dan Kuarantin (KIK) Sultan Abu Bakar Johor Bahru serta kaunter sementara di Angsana Mall dan Hentian Rehat dan Rawat (R&R) Gelang Patah di Johor Bahru.
- ☐ Jumlah transaksi RC yang dianalisis adalah sebanyak 8.86 juta transaksi iaitu merangkumi semua transaksi (100%) bagi tempoh 20 bulan iaitu bermula bulan November 2016 hingga Jun 2018.
- ☐ Selaras dengan pendekatan Audit secara *complementary*, Unit Audit Dalam (UAD) MOT turut menjalankan pengauditan pematuhan dari aspek tuntutan bayaran dan pengurusan hasil.

METODOLOGI PENGAUDITAN

Pengauditan dilaksanakan dengan menyemak fail, rekod dan dokumen serta mengadakan sesi perbincangan dan temu bual dengan pegawai terlibat.

Data yang berkaitan di peringkat MOT, JPJ dan PDRM telah dianalisis menggunakan perisian Audit Command Language (ACL).

Pasukan Audit turut mengadakan lawatan tapak ke lokasi projek yang terpilih di Johor Bahru.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

1. Pengurusan Perolehan

a. Perancangan Awal

- Berdasarkan surat MOT kepada MoF bertarikh 24 Jun 2015, anggaran kos projek Sistem RC dan VEP yang dikemukakan oleh kontraktor adalah berjumlah RM62.42 juta iaitu CAPEX berjumlah RM40.68 juta dan OPEX berjumlah RM21.74 juta.
- Semakan Audit mendapati tiada bukti menunjukkan sebarang kertas cadangan atau justifikasi terperinci berkaitan dengan jumlah kos, analisis pasaran, perihal kewangan, ekonomi, sosial dan lain-lain perkara bagi menyokong cadangan pelaksanaan projek tersebut. MOT hanya mengemukakan kos tersebut berdasarkan anggaran oleh kontraktor sahaja.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

1. Pengurusan Perolehan

a. Perancangan Awal

- Pada 2 September 2015, Jemaah Menteri bersetuju supaya MoF/EPU meluluskan peruntukan berjumlah RM75.56 juta untuk enam (6) tahun iaitu CAPEX berjumlah RM40.68 juta dan OPEX berjumlah RM34.88 juta.
- Pada 28 Oktober 2016 Jemaah Menteri telah meluluskan kos baru OPEX yang dicadangkan oleh kontraktor berjumlah RM104.30 juta iaitu peningkatan 199% berbanding kos OPEX yang dinyatakan pada 2 September 2015.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

1. Pengurusan Perolehan

b. Pelantikan Kontraktor Utama

- Pada awalnya, Mesyuarat Jemaah Menteri pada 27 Mac 2015 telah memutuskan perolehan projek Sistem RC dan VEP dibuat secara tender terbuka selaras dengan keputusan MoF pada 18 Disember 2014.
- Pada 10 Jun 2015, YB. Menteri Pengangkutan telah memohon kelulusan daripada YAB Perdana Menteri untuk pelantikan secara rundingan terus atas sebab keperluan pelaksanaan segera bagi mematuhi tarikh pelaksanaan 1 Ogos 2015 yang ditetapkan Jemaah Menteri. Pada 27 Julai 2015, MoF meluluskan perolehan secara rundingan terus.
- Namun justifikasi pelantikan kontraktor bertentangan dengan keputusan Jawatankuasa Teknikal dan Kewangan berkaitan keupayaan teknikal dan kemampuan kewangan.
- Laporan jawatankuasa yang diadakan pada 15 Oktober 2015 berpendapat kontraktor tiada pengalaman dalam bidang berkaitan dan baru ditubuhkan pada 9 Mac 2012.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

1. Pengurusan Perolehan

c. Pelantikan Pihak Ketiga

- Perenggan 42 kontrak OPEX, kontraktor tidak dibenarkan menyerahkan atau memindahkan kepada pihak ketiga, kesemuanya atau mana-mana manfaat atau obligasi di bawah kontrak OPEX tanpa kebenaran bertulis daripada Kerajaan terlebih dahulu.
- SST OPEX berjumlah RM104.3 juta dikeluarkan kepada kontraktor pada 11 Januari 2017 dan kontrak ditandatangani pada 7 Mei 2018. Audit mendapati terdapat pengumuman oleh syarikat (nombor pendaftaran 10039-P) dalam laman sesawang Bursa Malaysia pada 13 Januari 2017 iaitu dua (2) hari selepas SST diterima daripada Kerajaan, kontraktor telah mengeluarkan *Letter of Award to Undertake Subcontract Works* (LOA) kepada pihak ketiga bagi tujuan pelaksanaan keseluruhan kerja OPEX di bawah projek Sistem RC dan VEP selama lima (5) tahun.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

1. Pengurusan Perolehan

c. Pelantikan Pihak Ketiga

- Audit mendapati kontraktor tidak membuat deklarasi kepada MOT dan tiada sebarang permohonan dibuat oleh kontraktor pada peringkat awal. Bagaimanapun, kontraktor telah mengemukakan kepada MOT pada 18 Mei 2018. Semakan lanjut mendapati tiada sebarang bukti yang menunjukkan kelulusan diberi oleh MOT bagi membolehkan kontrak OPEX dilaksanakan oleh pihak ketiga.
- Semakan Audit mendapati larangan pemindahan atau penyerahan obligasi ada dinyatakan dalam kontrak OPEX namun kontrak berkenaan hanya ditandatangani pada 7 Mei 2018 iaitu hampir 16 bulan dari tarikh SST dikeluarkan.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.1 Prestasi Fizikal

- Skop sistem RC telah berjaya mencapai objektifnya iaitu untuk mengutip caj jalan seperti yang ditetapkan. Manakala skop sistem VEP masih tidak berjaya mencapai objektif kerana ia masih di peringkat *Provisional Acceptance Test* (PAT).
- Walaupun tiga (3) Lanjutan Masa (EOT) telah dikeluarkan dengan tarikh siap baru pada 14 September 2017, sehingga tarikh pengauditan, hanya tujuh (7) (30.4%) modul telah siap (*go live*) berbanding 23 modul secara keseluruhan.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.1 Prestasi Fizikal

- Selain itu, daripada 1,864 unit peralatan, hanya 1,578 (84.7%) berjaya dipasang. Manakala sebanyak 286 unit peralatan bernilai RM4.07 juta masih tidak dipasang melibatkan laluan kenderaan persendirian (23 unit), laluan motosikal (234 unit), laluan bas (14 unit), laluan lori (13 unit) dan laluan u-turn (2 unit) yang kesemuanya masih disimpan di dalam stor.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.1 Prestasi Fizikal

- Perkara ini telah memberi kesan kepada tahap aktiviti penguatkuasaan yang tidak dapat dijalankan bagi memantau pergerakan keluar/masuk kenderaan asing ke dalam negara serta mengenal pasti kenderaan yang mempunyai kesalahan.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.1 Prestasi Fizikal

Berdasarkan maklum balas dari Kementerian:

- Setakat 28 Disember 2018, daripada 286 unit peralatan yang tidak dipasang, 32 unit telah diambil tindakan pemasangan.
- Sehingga bulan Februari 2019, projek RC dan VEP keseluruhan belum diserahkan kepada Kerajaan dan masih diperingkat penilaian *Final Acceptance Test* (FAT).
- Pihak Audit dimaklumkan, FAT telah dilaksanakan mulai 31 Disember 2018 hingga 31 Januari 2019 dan telah dibentangkan kepada Jawatankuasa Teknikal pada 13 Februari 2019.
- Bagaimanapun terdapat penambahbaikan yang perlu dibuat oleh Kontraktor. Jawatankuasa Teknikal telah mengesyorkan supaya lanjutan 30 hari untuk dibawa kepada Jawatankuasa Pemandu.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.2 Pencapaian Output

a. Kutipan Caj Jalan

- Kutipan RC yang dikutip bagi bulan November 2016 hingga Jun 2018 adalah berjumlah RM177.18 juta berbanding unjuran yang berjumlah RM242.80 juta dengan perbezaan sejumlah RM65.62 juta (27%).
- Setakat 10 Februari 2019, sejumlah RM244.92 juta RC telah dikutip.
- Butiran adalah seperti di Jadual berikut:

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

PRESTASI KUTIPAN CAJ JALAN SEBENAR BERBANDING UNJURAN BAGI TEMPOH BULAN NOVEMBER 2016 HINGGA JUN 2018

TAHUN	BILANGAN KENDERAAN (Juta)			KUTIPAN CAJ JALAN (RM Juta)		
	UNJURAN (a)	SEBENAR (b)	BEZA (a-b)	UNJURAN (a)	SEBENAR (b)	BEZA (a-b)
2016	*1.22	0.87	0.35	24.40	17.31	7.09
2017	**7.30	5.34	1.96	146.00	106.73	39.27
2018	***3.62	2.66	0.96	72.40	53.14	19.26
JUMLAH	12.14	8.87	3.27	242.80	177.18	65.62

Sumber: Maklumat kutipan daripada unit hasil

Nota: (*) = Bulan November - Disember 2016 (61 hari x 20,000 buah kenderaan)
 (**) = Bulan Januari - Disember 2017 (365 hari x 20,000 buah kenderaan)
 (***) = Bulan Januari - Jun 2018 (181 hari x 20,000 buah kenderaan)

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.2 Pencapaian *Output*

b. Pendaftaran Kenderaan

- Proses pendaftaran VEP dilaksanakan secara atas talian di [capaian https://vep.jpj.gov.my](https://vep.jpj.gov.my) atau secara manual dengan hadir ke kaunter yang disediakan.
- Berdasarkan portal VEP sehingga bulan Julai 2018, sebanyak 204,181 pengguna telah mendaftar secara atas talian. Sebanyak 2,390 pengguna telah dipilih oleh kontraktor berdasarkan rekod kemasukan bagi kekerapan tertinggi untuk pemasangan tag RFID secara percuma di bawah program PAT. Bagaimanapun, hanya 124 pengguna yang telah hadir dan dipasang tag RFID berbanding sasaran asal iaitu 400 pengguna.
- Setakat bulan Februari 2019, sebanyak 1,109 tag RFID telah dipasang.

27

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.2 Pencapaian *Output*

c. Penguatkuasaan Undang-undang

- Antara lain objektif Sistem RC dan VEP adalah untuk menguatkuasakan saman trafik tertunggak JPJ dan PDRM di pintu keluar sempadan Malaysia.
- Berdasarkan rekod saman JPJ dan PDRM, sehingga bulan Julai 2018 sebanyak 6,116 dan 80,231 saman telah dikeluarkan kepada kenderaan Singapura.
- Daripada jumlah tersebut, sebanyak 15,822 (18.32%) saman telah diselesaikan, 70,333 (81.45%) saman masih belum diselesaikan dan 192 (0.23%) tiada maklumat.
- Analisis Audit terhadap 8.86 juta transaksi RC, mendapati sebanyak 1.54 juta (17.42%) transaksi melibatkan 38,929 kenderaan mempunyai rekod saman belum selesai dan 20,139 (0.23%) transaksi pula melibatkan 436 kenderaan mempunyai rekod waran yang masih bebas keluar/masuk pintu sempadan negara.

28

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.2 Pencapaian *Output*

d. Pencegahan Penyeludupan

- Berdasarkan Butiran 13, Bahagian 1 Jadual, Perintah Duti Kastam (Pengecualian) 2017, kenderaan asing yang tinggal melebihi tiga (3) bulan di Malaysia akan dikenakan duti kastam. Selain itu, berdasarkan maklum balas JPJ pada 28 September 2018, sebanyak 3,272 kenderaan klon telah disita oleh JPJ setakat bulan Julai 2018.
- Memandangkan sistem VEP belum siap sepenuhnya, penguatkuasaan terhadap kenderaan yang berada di Malaysia melebihi tempoh tidak dapat dilaksanakan.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

2. Prestasi Projek

2.3 Pencapaian *Outcome*

- Berdasarkan SPPII, *outcome* projek Sistem RC dan VEP adalah seperti berikut:
 - i. meningkatkan hasil negara; dan
 - ii. mengawal selia kemasukan kenderaan asing.
- Semakan Audit mendapati tiada sebarang pengukuran *outcome* dijalankan oleh pihak MOT memandangkan projek ini belum lagi disiapkan. Selain itu, pasukan Audit juga mendapati tiada bukti menunjukkan sebarang penetapan KPI oleh MOT atau JPJ.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

3. Pengurusan Projek

3.1 Prestasi Kewangan

- Berdasarkan kontrak, kos projek Sistem RC dan VEP adalah berjumlah RM149.45 juta termasuk *Goods and Service Tax* (GST) yang meliputi kontrak CAPEX berjumlah RM45.15 juta dan kontrak OPEX berjumlah RM104.30 juta.
- Semakan Audit mendapati setakat bulan September 2018, sebanyak RM40.05 juta telah dibelanjakan untuk CAPEX dan OPEX.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

3. Pengurusan Projek

3.2 Pentadbiran Kontrak

Semakan juga mendapati terdapat beberapa kelemahan iaitu:

- i. kelewatan 194 hari dalam menandatangani kontrak CAPEX dan lewat 361 hari bagi kontrak OPEX;
- ii. Terdapat kelewatan dalam permohonan dan meluluskan EOT. Butiran terperinci adalah seperti jadual berikut;

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

BIL. EOT	TEMPOH KONTRAK	TEMPOH EOT DILULUSKAN	TARIKH SURAT PERMOHONAN EOT OLEH KONTRAKTOR	TARIKH SURAT KELULUSAN MoF DAN TEMPOH DITERIMA DARIPADA TARIKH TAMAT KONTRAK/EOT	SEBAB LANJUTAN MASA
1.	16.11.2015 -	02.05.2016 01.08.2016 (3 bulan)	11.04.2016 15.04.2016 19.04.2016	26.10.2016 177 hari (5 bulan 24 hari)	- Pasukan Projek lewat diwujudkan iaitu pada 20.02.2016 yang menyebabkan kelewatan pelaksanaan <i>User Requirement Specification</i> (URS) dan <i>System Functional Specification</i> (SFS). - Integrasi sistem dengan pihak ketiga iaitu PDRM, PLUS, TnG dan Kastam memerlukan masa. - Sistem perlu diselaraskan dengan projek <i>Multi Lane Free Flow</i> (MLFF) tetapi spesifikasi RFID masih belum dimuktamadkan oleh TnG.
2.	01.05.2016 (5 bulan 15 hari)	02.08.2016 -	27.07.2016 08.09.2016	26.10.2016 85 hari (2 bulan 24 hari)	- Kelewatan <i>Operational Readiness Test</i> (ORT) di BSI. - Kekerapan Perubahan Spesifikasi Tag RFID dan Reader.
3.	-	13.02.2017 (6 bulan 12 hari) 14.02.2017 -	13.02.2017	08.06.2017 114 hari (3 bulan 25 hari)	- Keperluan tag RFID yang perlu mematuhi spesifikasi TnG untuk MLFF. - Integrasi sistem VEP dengan sistem MySIKAP.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

3. Pengurusan Projek

3.2 Pentadbiran Kontrak

- iii. berlaku pertindihan skop kerja antara *Corrective Maintenance Summary Report* (CMSR) dengan *Service Level Agreement Report* (SLA) di mana jumlah kos SLA adalah RM1.59 juta dan CMSR berjumlah RM20.82 juta;
- iv. kos penyenggaraan iaitu 24.5% daripada kos CAPEX tidak selaras dengan keputusan mesyuarat Penilaian Semula Teknikal dan Kewangan OPEX RC dan VEP pada 19 Mei 2016 yang menetapkan 17% setahun. Mesyuarat tersebut dipengerusikan oleh SUB Pengurusan Maklumat MOT ahlinya terdiri daripada Bahagian Penguatkuasa JPJ, Bahagian Teknologi Maklumat JPJ, Bahagian Pengurusan MOT, Bahagian Pentadbiran Kewangan MOT, Bahagian Pengurusan Maklumat MOT, Bahagian Logistik dan Pengangkutan Darat MOT dan MAMPU JPM;

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

3. Pengurusan Projek

3.2 Pentadbiran Kontrak

- v. terdapat 82 unit *intercom* dibekalkan pada harga RM2,450 seunit manakala pembekalan 17 unit lain pada harga RM2,310 seunit yang menunjukkan perbezaan RM140 seunit; dan
- vi. wujud perkara yang tidak jelas berkaitan keperluan pembaharuan lesen perisian yang melibatkan kos RM7.82 juta.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

3. Pengurusan Projek

3.2 Pentadbiran Kontrak

- vii. Berdasarkan *Supplemental Agreement* CAPEX bertarikh 9 Mei 2017, terdapat tiga (3) peringkat jadual bayaran. Setakat bulan September 2018, sejumlah RM36.12 juta (80%) telah dijelaskan kepada kontraktor di bawah kontrak CAPEX dimana bayaran 40% kedua telah dibayar melalui baucar bayaran B2107 pada 20 Jun 2017. Namun begitu pasukan Audit tidak menjumpai sebarang bukti yang menunjukkan bahawa *Final Acceptance Test* untuk VEP telah dilaksanakan sebelum bayaran diluluskan.

BIL.	PERKARA	PERATUS (%)	JUMLAH (RM Juta)
1.	Installation Hardware and Equipment, Support System, User Acceptance Test (UAT), Pilot Acceptance Test (PAT) and Final of Acceptance Test (FAT) for Road Charge (RC)	40	15.06
2.	Installation Hardware and Equipment, Support System, User Acceptance Test (UAT), Pilot Acceptance Test (PAT) and Final of Acceptance Test (FAT) of Vehicle Entry Permit.	40	16.06
3.	Final Payment After Both The Certificate of Final Acceptance (CFA) Has Been Endorsed by The Government Pursuant to Clause 4.1.4(f) & Warranty Periods for RC and VEP Have Expired.	20	5.00
JUMLAH			45.15

Sumber: *Supplemental Agreement* (SA) bertarikh 9 Mei 2017

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

3. Pengurusan Projek

3.2 Pentadbiran Kontrak

- viii. Semakan lanjut mendapati berlaku pembayaran tuntutan perkhidmatan sokongan teknikal untuk 80 kakitangan yang berjumlah RM1.17 juta (RM389,018 x 3 bulan iaitu Januari hingga Mac 2017) sedangkan kakitangan sebenar yang bertugas hanya 40 hingga 41 orang;

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

3. Pengurusan Projek

3.3 Pengurusan Aplikasi

- Analisis Audit mendapati sistem tidak dapat mengenal pasti nombor pendaftaran kenderaan dengan tepat untuk 6,104 (0.07%) transaksi dan terdapat sebanyak 855 kes kesilapan mengenal pasti kenderaan asing sebagai kenderaan tempatan yang melibatkan caj jalan berjumlah RM17,100 tidak dikenakan;

3.4 Pengurusan Hasil

- Terdapat kutipan caj jalan berjumlah RM10.01 juta lewat dimasukkan ke bank antara satu (1) hingga 91 hari bagi tempoh bulan November 2016 hingga Mac 2018 dan tiada penalti dikenakan bagi kelewatan melebihi 60 hari.

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

4. Syor Audit

- MOT/JPJ hendaklah menetapkan indikator untuk penilaian *outcome* bagi projek Sistem RC dan VEP supaya penilaian pencapaian objektif projek dapat ditentukan dengan jelas;
- MOT/JPJ hendaklah meningkatkan tahap pemantauan yang lebih rapi terhadap kerja-kerja kontraktor serta keperluan penyelarasan dengan agensi yang berkaitan supaya projek Sistem RC dan VEP dapat disiapkan sebelum 31 Disember 2018;
- MOT/JPJ hendaklah menjalankan siasatan berkaitan pembayaran kedua berjumlah RM18.06 juta di bawah kontrak CAPEX yang tidak menepati syarat kontrak dan kelulusan bayaran terhadap kontraktor tanpa dokumen sokongan yang lengkap;
- MOT/JPJ hendaklah menjalankan siasatan dan mengambil tindakan tegas berkaitan tindakan kontraktor yang menyerah hak kerja kepada pihak ketiga tanpa kelulusan Kerajaan;

RUMUSAN PENEMUAN AUDIT

4. Syor Audit

- MOT/JPJ hendaklah mengkaji semula klausa kontrak yang tidak jelas berkaitan penyenggaraan dan skop kerja yang bertindih serta keperluan pembaharuan lesen supaya kepentingan Kerajaan terjamin;
- MOT/JPJ hendaklah mengenal pasti ketidakcekapan sistem dan mengambil tindakan segera supaya tidak menjejaskan kutipan hasil Kerajaan serta tahap kecekapan pengesanan kenderaan yang mempunyai rekod kesalahan;
- MOT/JPJ hendaklah mendapatkan pandangan perundangan yang jelas sebelum memuktamadkan pelantikan ejen pemungut bagi kutipan bayaran VEP; dan
- MOT/JPJ hendaklah memastikan jawatankuasa yang ditubuhkan dianggotai oleh pegawai yang berkemahiran supaya projek dapat dilaksanakan dengan sempurna.

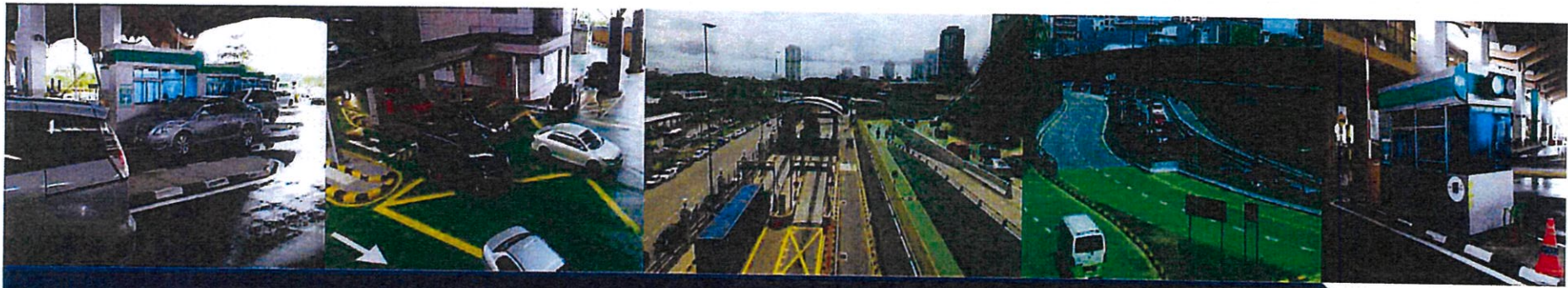

SEKIAN TERIMA KASIH

CAWANGAN AUDIT PENGANGKUTAN
SEKTOR AUDIT PRESTASI, JABATAN AUDIT NEGARA
ARAS 6, NO. 26, JALAN TUN HUSSEIN, PERSIARAN PERDANA, PRESINT 4
62100 PUTRAJAYA
T: 03-88921447 F: 03-88880216

**MESYUARAT PROSIDING JAWATANKUASA KIRA-KIRA
WANG NEGARA (PAC) PARLIMEN PENGGAL KEDUA,
PARLIMEN KEEMPAT BELAS BIL.4 TAHUN 2019**

**PROJEK SISTEM KUTIPAN CAJ JALAN DAN
REKO KEMASUKAN KENDERAAN ASING**

**BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1,
TINGKAT 2, BLOK UTAMA BANGUNAN PARLIMEN**

LATAR BELAKANG PROJEK

- Keputusan melaksanakan kutipan caj jalan telah bermula sejak 29 Mac 2006 apabila Jemaah menteri memutuskan supaya satu kadar surcaj (levi) dikenakan ke atas kenderaan persendirian asing yang memasuki Malaysia sama ada dari Negara Singapura dan Thailand. Kadar levi yang dicadangkan adalah RM20 bagi setiap kenderaan pendaftaran asing.
- Punca kuasa – Akta Pengangkutan Jalan 1987, Bahagian IIB dan IIIA.

KRONOLOGI PERMOHONAN DAN KELULUSAN PROJEK

- Mulai 1 Ogos 2014, Singapura telah mengumumkan kadar VEP dinaikkan dari SGD20 kepada SGD35 bagi kenderaan pendaftaran asing yang memasuki Republik tersebut manakala kadar bagi motosikal adalah kekal sebanyak SGD4.
- Jemaah Menteri pada 9 Julai 2014 memutuskan supaya MOT membentangkan Memorandum berhubung cadangan pelaksanaan kutipan caj kenderaan asing di Mesyuarat Majlis Ekonomi (EC) berdasarkan konsep *reciprocity* dengan negara-negara yang berkenaan. Memorandum kepada EC telah dibentangkan pada 18 Ogos 2014;
- Susulan daripada Mesyuarat Majlis Ekonomi pada 18 Ogos 2014, satu kertas cadangan telah dibawa ke Mesyuarat Jemaah Menteri pada 27 Mac 2015.

LATAR BELAKANG PROJEK

Keputusan Mesyuarat Majlis Ekonomi pada 18 Ogos 2014

- i. Kutipan RC sebanyak RM20 dan Mengeluarkan VEP kepada semua kenderaan asing
- ii. RM5 disalurkan kepada Kerajaan Negeri Johor
- iii. Pelaksanaan secara berfasa
 - Sempadan Malaysia-Singapura;
 - Sempadan Malaysia-Thailand; dan
 - Sempadan Malaysia-Indonesia & Brunei.
- iv. supaya mana-mana sistem yang menyamai skop pelaksanaan RC/VEP yang berkaitan dengan penggunaan teknologi Radio Frequency Identification (RFID) diselaraskan dengan sistem RC/VEP yang sedang dibangunkan.

Keputusan Mesyuarat Jemaah Menteri pada 2 Sep 2015

- i. Caj Jalan RM20 dikenakan ke atas kenderaan asing dari Singapura yang memasuki negeri Johor;
- ii. Kenderaan **motosikal**, kenderaan **perkhidmatan awam** dan kenderaan **barangan** (lori) **dikecualikan**;
- iii. Menggunakan **platform Touch n Go** (Contactless Smart Card); dan
- iv. Kerajaan akan menyalurkan sebanyak RM5 daripada setiap kutipan RC kepada Kerajaan Negeri Johor

Keputusan Mesyuarat Jemaah Menteri pada 27 Mac 2015

- i. supaya cadangan kaedah pelaksanaan sebelum ini secara *deferred payment* dibatalkan dan sistem ini dibiayai menggunakan peruntukan Kerajaan Persekutuan;
- ii. supaya semua kenderaan termasuk kenderaan Malaysia yang merentas sempadan diwajibkan mendaftar dan mempamerkan tag RFID;
- iii. supaya pelaksanaan RC/VEP dikecualikan dari JTICT dan VM;

KOS CAPEX & OPEX SISEM VEP & RC

CAPEX

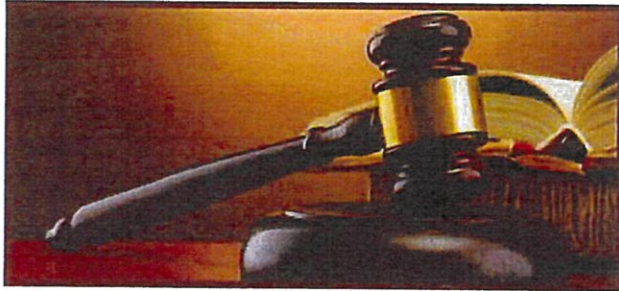
ITEM	KOS (RM)
Perkakasan – IT	17,197,410.00
Perkakasan – non IT	4,673,615.00
Pembangunan Sistem Aplikasi	9,350,000.00
Perisian	1,399,860.00
Rangkaian	1,491,070.00
Perkhidmatan (Pra Pelaksanaan)	3,106,545.00
Lain-lain	5,281,500.00
Pengurusan Projek	98,360.00
Jumlah	42,598,360.00
6% GST	2,555,901.60
JUMLAH KESELURUHAN	45,154,261.60

OPEX

ITEM	KOS (RM)
Lesen & Perkhidmatan	11,235,910.00
Perkhidmatan Sokongan	38,343,291.68
Penyelenggaraan Sistem	41,661,855.00
<i>Command Control Centre</i>	168,000.00
Sewaan Data Centre & Disaster Recovery Centre RC	300,000.00
Jaminan Pengukuhan Sistem	750,000.00
Secure Socket Layers (SSL)	15,000.00
Rangkaian	888,000.00
Kaunter Sementara	4,616,695.20
<i>One Time Charge</i>	420,000.00
6% GST	6,258,160.56
JUMLAH KESELURUHAN	104,302,676.00

PUNCA KUASA

PERUNDANGAN

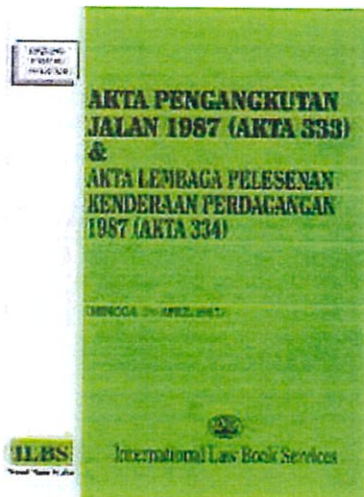

Akta Pengangkutan Jalan 1987

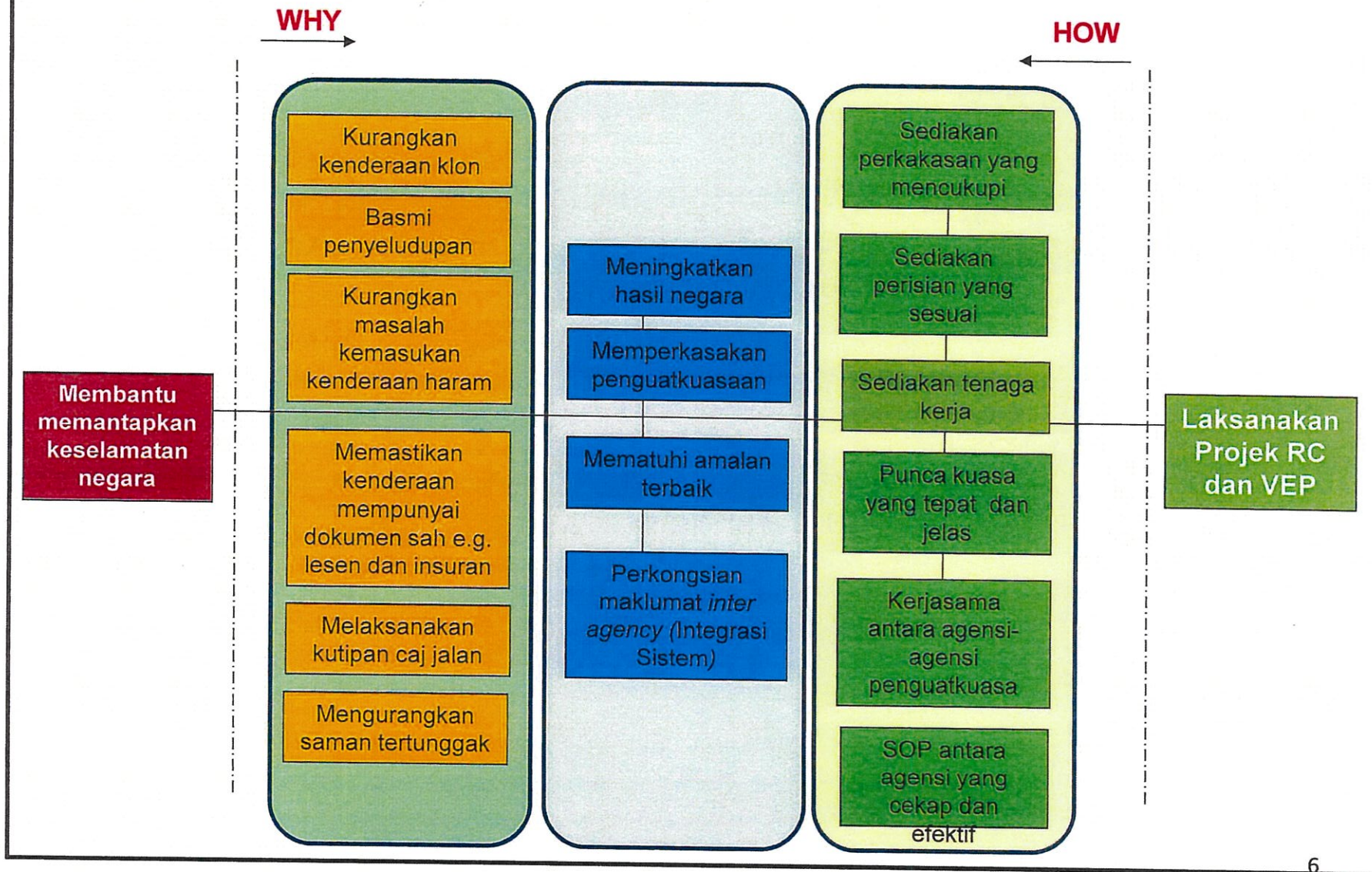
Seksyen 66H – Rekod Kemasukan
Kenderaan Asing

Seksyen 88a-88f – Kutipan Caj Jalan

Perintah Pengangkutan Jalan (Caj Jalan
bagi Kenderaan Motor) 2016

OBJEKTIF PELAKSANAAN

STATUS KEMAJUAN FIZIKAL (DELIVARABLES)

No.	Scope	Deliverables	Status
1	Analisis	- User Requirement Specification (URS) - System Functional Specification (SFS)	Sign-off pada 30/06/2016
2	Pembangunan Sistem	- Program Specification - Source Code	Selesai
3.	<i>Hardware and Installation Scope</i>	- Installation completed at : - Data Center Cyberjaya - Data Recovery Center Bukit Jelutong - Bangunan Sultan Iskandar (BSI) - Kompleks Sultan Abu Bakar (KSAB) - TnG - Bangsar South - PDRM - Bukit Aman	Sign-off pada 23/1/2017
5	Ujian	User Acceptance Test (UAT)	12/03/2018 hingga 18/03/2018
		Pilot Acceptance Test (PAT)	22/03/2018 hingga 31 Disember 2018
		Final Acceptance Test (FAT)	31 Disember 2018 hingga 31 Januari 2019. Penilaian FAT akan dibentang dalam Mesyuarat JK Pemandu pada 21 Februari 2019
6	Integrasi	- Integration completed with: - JPJ – Mysikap - PDRM - Touch n' Go - PLUS – Barrier gate Integration	Selesai

STATUS SEMASA TINDAKAN PENEMUAN LKAN

STATUS	 HIJAU (Selesai)	 KUNING (Dalam Tindakan)	 MERAH (Tiada Tindakan)
PENEMUAN	10	8	0

STATUS TINDAKAN SUSULAN LKAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
1	9.6.1.1 Prestasi Fizikal dan pemasangan peralatan	- Sistem sedang menjalani Final Acceptance Test (FAT) bermula 31 Disember 2018. Jawatankuasa Penilaian FAT melaporkan bahawa penilaian sehingga 31 Januari 2019, peratus pemarkahan kelulusan FAT adalah 94%. Akan dibawa ke Jawatankuasa Pemandu RC dan VEP pada 21 Februari 2019. Dijangka sistem VEP akan Go Live April 2019 - Pelaksanaan VEP di lorong motosikal dikecualikan daripada penyerahan projek dan akan dilaksanakan setelah kajian dijalankan. - Integrasi dengan JKDM dikecualikan sehingga sistem U-Custom bersedia untuk dilaksanakan. - Berkenaan dengan 286 peralatan yang belum dipasang, 234 unit adalah untuk pelaksanaan di lorong motosikal manakala kesemua 39 (32 lorong + 7 exit gate) baki peralatan telahpun dipasang manakala 13 peralatan (loop detector) tidak dipasang kerana keputusan kerajaan untuk mengintegrasikan bayaran RC dan tol.	Dalam Tindakan

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
2	<u>9.6.1.3</u> Pencapaian Outcome	Penilaian Outcome akan dilaksanakan setelah pelaksanaan VEP sepenuhnya dan sistem diterima oleh pihak Kerajaan	Dalam Tindakan

KUTIPAN RC SEHINGGA 10 FEBRUARI 2019

RM 12,489,060

RM 108,390,300

RM 106,734,660

RM 17,309,440

Mulai 1 November 2016

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
3.	9.6.2.1 Prestasi Kewangan (Pembayaran CAPEX)	Berkeenaan pembayaran 40% kedua yang tidak mengikut kontrak, Jawatankuasa Siasatan Dalaman telah ditubuhkan bagi menyiasat perkara ini. <u>Laporan siasatan dijangka akan dikeluarkan pada 25 Februari 2019</u>	Dalam Tindakan

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
4	<u>9.6.2.2 a</u> Perancangan awal kos projek	Berkenaaan peningkatan kos Opex kepada RM104.31 juta iaitu 199% daripada cadangan harga asal melalui mesyuarat Jemaah Menteri pada 2 September 2015, cadangan harga baru tersebut juga telah mendapat kelulusan Jemaah Menteri bertarikh 28 Oktober 2016	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
5	<u>9.6.2.3.a</u> Pelantikan Kontraktor Utama	- YB Menteri Pengangkutan telah memohon kepada YAB Perdana Menteri bagi melantik Syarikat TCSens secara rundingan terus pada 10 Jun 2015 - YAB Perdana Menteri pada 11 Jun 2015 bersetuju dengan permohonan tersebut - Kementerian Kewangan meluluskan pelantikan rundingan terus pada 27 Julai 2015.	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
6	<u>9.6.2.3.b</u> Pelantikan pihak ketiga	- Melalui semakan pihak MOT, sememangnya pihak syarikat telah mengeluarkan Letter of Award kepada DNEX RFID Sdn .Bhd bagi tujuan pelaksanaan keseluruhan kerja OPEX di bawah projek Sistem RC dan VEP selama lima (5) tahun dengan nilai kontrak berjumlah RM104.3 juta. - Perkara ini akan dibawa ke Jawatankuasa Pemandu pada 21 Februari 2019 untuk diputuskan	Dalam Tindakan

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
7.	9.6.2.3.c. Pelantikan kontraktor sebagai pusat data encryption	Kementerian Kewangan telah menolak permohonan kontraktor untuk menjadi ejen pemungut bagi memungut hasil kutipan fi pemprosesan sebanyak RM10. Sehubungan itu kutipan VEP dikutip oleh JPJ mengikut skop dan reka bentuk asal sistem.	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
8	<u>9.6.2.4.a.</u> Tandatangan Kontrak dan Surat Setuju Terima	Kelewatan tanda tangan kontrak CAPEX adalah disebabkan oleh rundingan yang tidak mendapat persetujuan kedua-dua belah pihak dari segi jadual pembayaran dan juga deliverables projek. Untuk makluman, terdapat 3 Surat Setuju Terima bagi skop CAPEX ini iaitu: 1) SST bertarikh 6 November 2015 2) SST bertarikh 13 Jun 2016 (Pindaan kepada tarikh kontrak bagi memasukkan tempoh waranti 12 bulan) 3) SST bertarikh 22 Julai 2016 yang meminda jadual pembayaran SST yang pertama. Kelewatan kontrak OPEX adalah kerana terdapat beberapa perkara polisi seperti tarikh mula kontrak dan juga syarat tempoh lanjutan kontrak yang tidak dapat dipersetujui antara pihak syarikat dan kerajaan. MOF melalui surat bertarikh 27 Mac 2018 telah memberikan kelulusan pelanjutan tempoh tandatangan kontrak sehingga 27 April 2018. Namun kontrak hanya dapat ditandatangani pada 7 Mei 2018 sehingga mendapat persetujuan bersama berkenaan perkara ini.	Dalam Tindakan

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
9	<u>9.6.2.4.b.</u> Tempoh Lanjutan Masa dan kenaikan LAD	Kesemua tempoh Lanjutan masa kontrak CAPEX telah ditandatangani pada 27 November 2018. Surat kenaikan LAD telah dikeluarkan pada 9 Oktober 2018.	Dalam Tindakan

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
10	<u>9.6.2.4.c.</u> Pengurusan pembayaran tuntutan CAPEX dan OPEX	- Berkenaan pembayaran CAPEX, siasatan akan dilaksanakan oleh Jawatankuasa Siasatan Dalaman. - Bagi skop OPEX, pembayaran 3 bulan Pertama adalah merujuk kepada Pekeliling Perbendaharaan PK4 sebelum terdapat perubahan kepada pekeliling tersebut di mana bayaran sehingga 3 kali dalam tempoh 4 bulan Pertama boleh dilaksanakan selepas SST dikeluarkan dan sebelum kontrak ditandatangani. - Mengenai pembayaran OPEX yang terlebih tuntutan, pihak syarikat pada 4 Disember 2018 telah mengemukakan nota kredit bagi tujuan penyelarasan semula pembayaran. Pembayaran akan diselaraskan semula bagi pembayaran berikutnya setelah disemak semula dengan terperinci oleh pihak MOT	Dalam tindakan

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
11	<u>9.6.2.4.e.</u> Kos Penyenggaraan OPEX	Walaupun kos penyenggaraan adalah melebihi kadar yang ditetapkan oleh MOF iaitu 10% daripada kos pembangunan, kso penyenggaraan projek ini iaitu 24.5% daripada kos CAPEX telah mendapat persetujuan Jemaah Menteri pada 28 Oktober 2016	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
12	<u>9.6.2.4.f.</u> Harga Peralatan Intercom yang berbeza	Terdapat 99 peralatan interkom di mana 17 dibeli pada harga RM 2,310 dan 82 dibeli pada harga RM 2450. Pihak Kerajaan dapat membeli 17 peralatan pada harga yang lebih murah kerana ia merupakan peralatan ready stock oleh pembekal kepada kontraktor. Baki 82 adalah kerana terdapat peningkatan harga antaranya faktor perubahan mata wang	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
13	9.6.2.4.d. Pertindihan skop kerja antara Corrective Maintenance Summary Report (CMSR) dan Service Level Agreement S(LA) Report	Jawatankuasa Teknikal RC & VEP (PTC) melalui Mesyuarat PTC RC & VEP Bil.1/2019 pada 13 Feb 2019 <u>BERSETUJU</u> memperakukan syor Pasukan Kerja ICT (PKICT) RC & VEP bagi <u>kos melibatkan SLA digugurkan daripada Kontrak</u>. Walau bagaimanapun, skop pematuhan SLA bagi pelaksanaan perkhidmatan penyelenggaraan (PM dan CM) adalah dikekalkan. Asas pertimbangan adalah berdasarkan justifikasi bahawa SLA merupakan <u>terma pematuhan</u> skop penyelenggaraan sebagaimana yang dinyatakan dalam kontrak dan bukan skop kerja berasingan dengan kos tersendiri. Syor ini akan diangkat untuk pertimbangan dan kelulusan Jawatankuasa Pemandu Projek (PSC) RC & VEP di dalam mesyuarat yang dijadualkan pada 21 Februari 2019.	Dalam Tindakan

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
14	<u>9.6.2.4.g.</u> Keperluan Pembaharuan Lesen Perisian	Terdapat 9 Lesen Perisian yang perlu diperbaharui mengikut kontrak OPEX tidak dinyatakan dalam kontrak CAPEX. Pembaharuan lesen tidak dimasukkan dalam kontrak CAPEX kerana tidak melibatkan bayaran di bawah CAPEX. Lesen dibayar di bawah OPEX bagi tujuan pembaharuan subscription dan <i>technical support</i> dari <i>principle</i> .	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
15	<u>9.6.2.5.</u> Pengurusan Aplikasi dan peralatan di mana terdapat kenderaan Singapura yang tidak dapat dikesan oleh ANPR kamera bagi pembayaran RC	Pihak syarikat melakukan penambahbaikan dari segi ANPR Software Engine bagi bacaan nombor-nombor pendaftaran kenderaan dan pihak telah melakukan angle calibration bagi meningkatkan keupayaan pengecaman ANPR. Selain itu, ketetapan sistem telah dibuat perubahan di mana bagi nombor pendaftaran kenderaan asing yang tidak dapat dibaca sepenuhnya, sistem ANPR akan mengeluarkan ralat N/A dan barrier gate tidak akan dibuka. Pemilik atau pemandu kenderaan asing akan intercom dan kakitangan JPJ yang bertugas akan key-in nombor pendaftaran yang sebenar dalam sistem bagi memastikan kenderaan asing tersebut dikenakan caj RC dalam usaha untuk memastikan ketirisan hasil Kerajaan tidak berlaku.	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

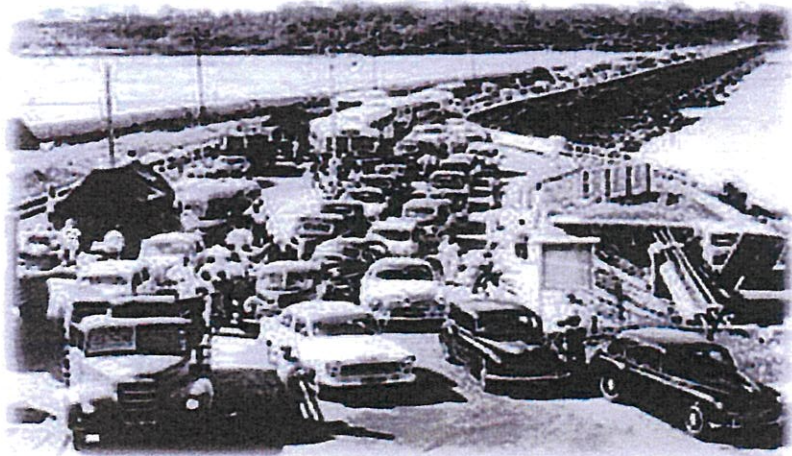
NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
16	9.6.2.6.a. Pelantikan Agen Pemungut fi pendaftaran VEP	Kementerian Kewangan telah memutuskan bahawa permohonan pelantikan ejen pemungut oleh Kontraktor tidak diluluskan. MOT telah memaklumkan keputusan tersebut kepada pihak syarikat melalui surat bertarikh 2 Oktober 2018.	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
17	<u>9.6.2.6.b.</u> Kutipan Caj Jalan (Penalti kelewatan pindah ke akaun Kerajaan oleh Touch 'N Go)	Pihak Touch' N Go pada 28 Januari 2019 telah membayar penalti sebanyak RM 6998.80 kepada akaun kerajaan.	Selesai

STATUS TINDAKAN SUSULAN

NO.	ISU	TINDAKAN SUSULAN	STATUS AGD
18	<u>9.6.2.7.a.</u> Penubuhan jawatankuasa yang tidak mengikut Garis Panduan Pengurusan Projek ICT	Jawatankuasa Pemandu RC dan VEP pada 25 September 2018 telah bersetuju dengan penubuhan Pasukan Kerja ICT RC dan VEP.	Selesai

SEKIAN, TERIMA KASIH

LATAR BELAKANG PEROLEHAN

CAPEX

PERMOHONAN

10 JUN 2015

Permohonan kepada Perdana Menteri untuk melantik TCSens secara rundingan terus

PERSETUJUAN

11 JUN 2015

Perdana menteri bersetuju dengan permohonan MOT untuk melantik TCSens secara rundingan terus

KELULUSAN MOF

27 JULAI 2015

MOF meluluskan permohonan MOT untuk melantik Syarikat TCSens secara rundingan terus

SST

6 NOVEMBER 2015

SST dikeluarkan setelah Mesyuarat Jawatankuasa Rundingan Harga diadakan pada 22 Oktober 2015 dan Mesyuarat Lembaga Perolehan A pada 4 November 2015 bersetuju dengan harga RM42.5 juta (tidak termasuk GST)

LATAR BELAKANG PEROLEHAN

OPEX

MESYUARAT JK RUNDINGAN HARGA

4 FEB 2016

Bersetuju dengan kos OPEX sebanyak RM144 juta termasuk 6% GST untuk tempoh 5.5 tahun

KAJIAN SEMULA KOS OPEX

11 MEI 2016

Jawatankausa Khas bagi menilai semula kos OPEX ditubuhkan susulan daripada arahan MOF pada Mesyuarat Anggaran Bajet bertarikh 21 April 2016. Kos disyorkan sebanyak RM99 juta tidak dipersetujui syarikat

MESYUARAT PROBLEM SOLVING COMMITTEE

21 Sept 2016

Mesyuarat dipengerusikan oleh YB Menteri diadakan dan mesyuarat mengarahkan TCSens untuk bersetuju dengan harga sebanyak RM102 juta bagi tempoh 5.5 tahun. Syarikat masih tidak bersetuju dan telah mengemukakan rayuan.

MESYUARAT JEMAAH MENTERI

28 OKTOBER 2016

MJM telah bersetuju dengan kos OPEX sebanyak RM104,302,676 bagi tempoh 5 tahun. SST kepada syarikat telah dikeluarkan pada 11 Januari 2017